

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA BOHEMISTIKY

TEXTOVÁ PŘÍLOHA K DIPLOMOVÉ PRÁCI

PROSTŘEDKY MODALITY PŘI VYJADŘOVÁNÍ

VLASTNÍHO MÍNĚNÍ V DISKUSNÍCH POŘADECH

Jana Poledníková

Olomouc 2012

Transkripce rozhovorů:

P1: Na plovárně s Janem Dungelem (20. 3. 2011)

ME: Dobrý večer. Doufám, že nás nikdo neobviní z šetrnosti, když jsme dnes Na plovárnu pozvali jednoho vědce, jednoho umělce a jednoho dobrodruha, a stačí na to jenom jeden host, který všechny tyto tři profese spojuje. Vítám zde jednak biologa, jednak malíře a také cestovatele pana Jana Dungela. Dobrý večer.

JD: Dobrý večer.

ME: Nepamatuju si, že bych věděl o nějakém biologovi, který by maloval. Napadá vás někdo?

JD: Určitě, je jich víc.

ME: Jo?

JD: Ano. Třeba profesor Klíma, český vědec žijící v Německu, surrealistický malíř. Obecně je mezi biology hodně talentovaných lidí po této stránce, protože když se díváte do mikroskopu nebo potřebujete zachytit některý věci, tak k tomu jakousi, aspoň minimální výtvarnou průpravu musíte mít i ten talent, možná.

ME: Inspiruje to člověka jako malíře, pohled do mikroskopu?

JD: Nepochybně, tak jako celej svět. Je to součástí světa.

ME: Vy jezdíte malovat zvířata do pralesa, což zní poměrně romanticky, ale ta praxe bude, počítám, docela odlišná. Ono taky není jen tak to zvíře v tom pralesu najít, že?

JD: S některýma je to jednodušší, s některýma je to složitý. Snažím se je namalovat třeba několik let a dodneška se mi to vlastně nepodařilo. Prostě záleží na tom zvířeti, na jeho charakteru a vůbec na všech okolnostech.

ME: Kdo je to za zvíře, které vám tak zatvrzele uniká, že se na něj nemůžete dostat?

JD: Zatvrzele mi unikal do loňska například skalňák oranžový.

ME: Skalňák je pacholek, von je nespolečenskej.

JD: Absolutně. Některý český názvy jsou prostě kouzelný. Skalňák oranžový je poměrně velký pták, skoro jako slepice, je zářivě oranžovej nebo červeněj. Je to taková ikona mezi ornitology, zvláště v Jižní Americe. Toho jsem hledal několik let. A to znamená, hledat skalňáka, to znamená ložit po horách a údolích opravdu až na hranici smrti, až na hranici naprostýho vyčerpání. A po devatenácti letech jsem vloni ho poprvý spatřil, spatřil jsem jich několik, protože to byli samečci v toku, ti opravdu ti rudí. Tak to bylo úžasný, zkrátka, to se nedá popsat potom, takovej pocit.

ME: Tak dobře, spatříte skalňáka, ale ten někde sedí, že? Třeba – já nevím, co dělá skalňák, jestli je nahoře nebo dole, ale předpokládám, že spíš nahoře. Ted' než to postavíte, nebo než vytáhnete blok a tohle, tak skalňák se přestěhuje na vedlejší strom nebo zmizí.

JD: Většinou to tak je, ano.

ME: Jo? A pak jdete zase za ním?

JD: Musím zase znovu a znovu. A znovu s dalekohledem a se skicákem, a než si řeknete oukej (OK), znám toho ptáka nebo toho, já nevím, tygra nebo něco, tak to trvá opravdu poměrně dlouho.

ME: Takhle my na Plovárnu honíme Josefa Abrháma. Ten je jak ten skalňák. Taky deset let čekáme, a skalňák nikde, musím říct.

JD: To bude zážitek, to bude vopravdu určitě úžasný.

ME: A vy, když jdete do toho pralesa, tak vy už jdete přímo cíleně za nějakým zvířetem? Anebo to je tak, že si řeknete, tam vždycky něco bude?

JD: Půl na půl. Kdyby to šlo cíleně, tak to by musela být a je strašná frustrace, protože se to z devadesáti devíti celých devět procent nepodaří. Takže mám určité stálé úkoly, jako třeba toho skalňáka, nejen jeho, ale například, ale jinak jsem oportunist, prostě co se podaří nebo co potkám, tak pokud to stojí za to, tak to prostě naskicuju a namaluju.

ME: Vy, když ten objekt najdete, tak setrváváte na místě a počkáte, anebo jdete za ním?

JD: Obojí. Malování zvířat je teda taky o velký trpělivosti. To znamená hodiny a hodiny, dny, v podstatě skoro týdny, strávím třeba v krytu, kde je šílený vedro, nic se neděje, nikam to nevede zdánlivě, pak jednoho dne, v jeden okamžik jste vodměněnej a zjistíte, že to je přesně vono, že kvůli tomu to děláte. Jo? Ale rozhodně to není žádná sranda, jo, občas je to dost na nervy. Nebo ne na nervy, ale pocit marnosti je běžná součást vašich vobav.

ME: Když jdete na takhle dlouho do džungle, to znamená, že vy máte první nějakou známku civilizace od sebe jak daleko? Padesát kilometrů, nebo kolik to může být?

JD: Tak to je opravdu různý. Někdy maluju přímo v nějaké indiánské vesnici, protože mi indiáni nosí, to co jako jedí, takže maluju ty jejich večeře a snídaně a tak. Což je docela zajímavý. A já, když to zvíře znám jako živý z pozorování, tak to docela uvítám, že než to voni snědí, že si je můžu jako detailně prohlédnout. A často teda podnikáme expedice, které jsou poměrně, bych řekl, legrační, protože často ani nevíme, kde jsme. A to je vopravdu stovky kilometrů od posledního lidskýho sídliště.

ME: Berete si zásoby s sebou na celou dobu, anebo lovíte taky?

JD: Základní potraviny si bereme, což je, já nevím, rýže, špagety, rum a víno a vostatní indiáni jako loví. Voni jsou v podstatě se mnou na lovecký výpravě, takže já se vlastně přidávám k tomu jejich způsobu života. Takže jím ty přišernosti, co voni.

ME: To jste asi ochutnal všechny možná překvapení, že?

JD: Já jsem celkem vybíravý v jídle, takže pro mě je to trošku za trest. Ale snáším to dobře.

ME: A co voni tak rádi, ti indiáni?

JD: Tak samozřejmě ryby, což se nabízí nejmí.

ME: To by ještě šlo.

JD: To by ještě šlo. Pak jsou to divocí krocani, korasové, se to jmenuje. A pak jsou takový speciality jako tu mravenečník, tu nějaká volavka, tu vocas krokodýla, tu vopice, ty jsou úplně nejhorší.

ME: Opice není dobrá?

JD: No tak je to takový prostě psychologicky jako těžko stravitelný no.

ME: Mají ti indiáni něco, jako my máme svičkovou? Že mají takový nějaký svůj šlágr?

JD: Ne. Indiáni jsou absolutně příšerný kuchaři a nevědí o vaření téměř nic. Indián se potřebuje především prostě najíst. To, co evropská kultura kolem jídla dělá, to je pro ně naprosto cizí. Voni teda, což je taky podstatný pro tu kuchyni, nikdy nic nedovaří, takže je to tvrdý, těžko požitelný, je to vopravdu hmota, kterou musíte sníst, abyste přežil.

ME: A solí?

JD: Ne.

ME: Nesolí. A zkusil jste to osolit a nabídnout, co by tomu řekli?

JD: Jistě.

ME: A co voni na to, že ne?

JD: Já v posledních letech jezdím se svou ženou a ta, když třeba se nabídla, že něco uvaří, tak ti indiáni se na to vopravdu tváří, co to je za hmotu? A pak jim to teda zachutná většinou a dokonce řeknou, tak mohli byste to zkusit ještě jednou? Třeba nějakou polévku nebo něco jednoduššího, co se dá v tom lese připravit.

ME: To je ale velká pochvala.

JD: Myslíte těch indiánů, nebo mojí paní?

ME: Vod těch indiánů, když jsou ochotni akceptovat...

JD: Indiáni jsou naprosto... teda indiáni je široký pojem, protože voni jsou různí, to je, jako kdybyste řekl, já nevím, třeba Evropani. Není indián jako indián. Liší se horskej indián od pralesního, mezi kmeny a tak dál. Ale moje zkušenost je, že ti pralesní indiáni, kteří ze začátku s námi mají velké problémy, hlavně s Radanou mají problémy, protože nejsou zvyklí na tu roli ženy, kterou Radana hraje, že prostě třeba za ten měsíc nebo dva se loučíme jako kamarádi. A mě na nich fascinuje, že oni jsou teda velmi konzervativní, velmi zakořenění ve své kultuře, ale za tu dobu, co spolu strávíme, se nejen staneme hlubokými přáteli, ale voni naprosto změní svůj způsob uvažování. To Evropani nebo evropští chlapi většinou v pohledu muže na ženy nejsou schopný.

ME: No jo. Jak tak koukají na to vaše umění, na to malování?

JD: To je na dlouhou dobu. Když jsem začal jezdit, to bylo před těma dvaceti lety, tak to bylo strašně komplikovaný, protože to všichni považovali za naprosto jako takovej nesmysl a volovinu. Byl jsem často jako terčem takovýho posměchu a zesměšňování. Což jsem ostatně dodneška heled'te, ten painter, to je takový trdlo, takovej blázen. Ale během let ti indiáni pochopili, vo co mi jde, a jsou naprosto aktivní. Pomáhají mi, sami mi vyhledávají zvířata a tak dál.

ME: To je úžasné.

JD: To je bezvadný. A jinak znám taky ty indiány, se kterými se setkávám, a ti tomu nevěnují vůbec žádnou pozornost, ty to prostě vůbec nezajímá. Vono to není jednoduchý, přijít do indiánský vesnice, vono to dokonce může být i docela nebezpečný nebo nepříjemný. Protože nikdo na vás nečeká. A fakt je, že dnešní Amazonie je týraná, je to nová vlna kolonizace, Amazonie je prolezlá především ilegálními zlatokopama, ilegálníma těžařama... Ted', když třeba

v Kolumbii se ty narkostezky posunují dolů, pod tím tlakem prezidenta Uriby a Američanů, tak se hledají amazonský prostě cesty, jak ty drogy dostat na druhou stranu, do Orinoka na příklad. A abyste tohle mohli provozovat, tak první musíte prostě zpacifikovat nebo zabít ty indiány. A nebo kolumbijskej FARC bere všechny muže z těch vesnic, takže v některé vesnici nepotkáte muže. A když tam přijedete, tak ty, co tam zbyly ty děcka, jsou naprosto zděšený, protože mají pocit, že jste přišel zase někoho sebrat. Takže ta zkušenost těch indiánů s bělochem je naprosto tragická. A teď si představte, že tam přijdete a řeknete tak oukej (OK), tak jsem přišel, tak ta vesnice je naprosto jako auf z toho. To riskujete často tam, že vás vopravdu někdo zezadu zabije. Protože to se tam takhle děje.

ME: Oni mají asi úplně jiné oko v tom pralese, ne? Oni vidí to, co by člověk asi neviděl, že?

JD: Já si tam připadám jako naprosto handicapovaný člověk z těch indiánů, a to už mám velký zkušenosti, dvacetiletý za sebou, jo. Ne. Jsem slepej, hluchej, nevidím, zabloudím okamžitě, když někam jdu, je to prostě příšerný pořád.

ME: Podle čeho se orientují, tak oni mají asi ty...?

JD: Zásadně se orientují podle jejich osobní zkušenosti. Voni se tam narodili, voni sdílejí tu tradici indiánskou a ta je pro nás skoro nepochopitelná pro Evropany. Ale jinak orientují se konkrétně podle pochopitelných věcí. Třeba občas s nima jdu na lov v noci, což je celkem nuda, ale abych taky zažil tu noční přírodu a tak dál. Protože voni většinou nic neuloví, ale to je asi tak, jako když já maluju. Tak voni se třeba na tý řece, která se meandruje, klikatí a všechno je tak víceméně stejný, zvláště v noci, orientují podle, myslím, že to je Velkej vůz a Orion. Voni prostě na tý ose jako perfektně poznají, kam vlastně plují. Já bych to prostě už nepoznal. A tak dál. A navíc mají standardní stezky lovecký, který jsou pro mě taky neviditelný. Já jsem párkrát nebo už mockrát po tý stezce vyrazil se svým skicákem, dalekohledem a mačetou, já jsem byl rád, že jsem se vrátil vůbec. Ta stezka prostě zmizí v jednom okamžiku, hledáte kolem, ale nenajdete ji. Pak tam jdete s indiánem a vona krásně pokračuje někam dál.

ME: To musí být panika, když se člověk ztratí v pralese, ne? Člověk si to vybavuje jen z hub. Jediné, co u nás zažijete, je, že se ztratíte na houbách, a i to vás přivede do panického stavu. Co tam, že jo?

JD: Když jste v pralese, hluboko v pralese, tak prožíváte naprosto archetypální pocit, který v Evropě už se moc nevyskytuje, a to je pocit totálního osamocení. A v tomto okamžiku, když se vám ještě podaří ztratit, tak to je absolutní panika. Absolutní.

ME: Jak dlouho jste byl takhle ztracený nejdéle?

JD: Naštěstí jenom na několik minut, ale i během těch minut, jak vidíte, jsem zešedivěl.

ME: Ale že tam jdete sám? To mě překvapuje, aspoň ve dvou.

JD: No, já nejdu, já dávám si pozor, jsou situace, kdy prostě si pozor nedáváte. To znamená, uvidíte něco, po čem prostě prahnete léta letoucí, a vono se to najednou vynoří nad vámi a utíká to směrem jakýmsi tam, tak já nemyslím na to, jestli se ztratím nebo neztratím, já pádím pralesem, padám, prodírám se, sekám mačetou, a pak zjistím, že nevím, kde jsem.

ME: Jsou zvířata, která vás překvapí svou vstřícností? Že třeba přijdou, aniž byste čekal, že vůbec ze zvědavosti by přišla takhle blízko?

JD: Pár příkladů by se asi našlo. V poslední době hodně jezdíme do Brazílie s Radanou. Radana fotí zvířata. Vona v tý Brazílii každé rok fotí papoušky, který se jmenuje Ara hyacintový. Je to mimochodem největší papoušek na světě. Je poměrně vzácný, kriticky vohrožený. A my známe jeden strom, kde ti papoušci hnízdí. A vona ty divoký papoušky, už je tak, jsou, už naučila Radana, je takovej () umí jako se zvířatama komunikovat jinak než já, tak vona je prostě ty

divoký papoušky naučila, že oni za ní slezou až na metr, na metr a půl, a baví se spolu. To byste nevěřil. Prostě já když jsem to viděl poprvý, tak říkám, Radano, to není možný, jak to dokázala? Vona říkala, tak stávám pod tím stromem, pískám jim, zpívám jim, mluvím na ně, voni začnou tancovat prostě. Vždycky slezou dolů, zase se leknou, vylezou nahoru, nebo se začnou líbat a já nevím, co všechno možný. Tihle velcí papoušci mimochodem jsou nesmírně inteligentní, komunikaci s nima, lze ji navázat, ale přesto jsou to divoká zvířata, jsou plachá. I když tam teď přijdu já, tak se tak postavím...

ME: Manžel. Představí vás, řekne, to je manžel. Voni řeknou, těší mě, já jsem taky manžel. Voni jsou monogamní, ne, ty?

JD: Ano.

ME: Indiáni taky, ti amazonští?

JD: Ti tolik ne. Ti jsou na tom spíš jako my.

ME: Ti to mají lepší, ano. Vy byste samozřejmě mohl spoustu zvířat, které vám chybějí, namalovat v ZOO, ale to vás asi netěší?

JD: Zvíře je osobnost, který se jako takový projevuje suverénně, svobodně, a když ho zavřete do klece, tak ty vlastnosti naprosto ztratí, nemá je. Ale to ani možná není podstatný. Já samozřejmě maluju zvířata podle fotografií a kreseb jinejch, protože je to i moje profese, ilustrovat knihy a tak dál. A nemůžu kvůli každý ilustraci prostě odjet, já nevím, do Austrálie nebo Afriky, i když bych rád. To je jedna část tý mé profese. Ale pokud se bavíme o Jižní Americe, tak to jsem se rozhodl, že si budu kompenzovat ty skutečně profesionální věci, který dělám za peníze, tím, že budu dělat jenom to, co chci, a že budu malovat jenom divoká zvířata. Protože to není o malování pro mě. Pro mě to malování je způsob, jakým se přibližuji té přírodě, protože příroda je pro mě opravdu bych řekl zásadní duchovní hodnota. Je to pro mě jako začátek i lidský kultury, pro mě je příroda to samé jako Rembrandt, Mahler, nebo já nevím, co si vyberete, to je jedno, prostě cítím stejný pohnutí. Takže pro mě to malování ani není to prvotní. Pro mě je prvotní jako tam být, žít tam, a toho Rembrandta, té přírody si prostě užít.

ME: Vy jste objevil něco, čemu se říká „druhá bifurkace“, říkám to správně?

JD: Ano, říkáte to správně.

ME: Můžete to nastínit?

JD: Bifurkace je obecně hydrologickéj fenomén, kdy jedna řeka, dejme tomu Orinoko, kde je ta hlavní bifurkace, teče od svého pramene, pak se rozdělí do vidličky – to je ta bifurkace, to je Humboldtův termín, a jedno rameno teče dál do moře a to druhý rameno se vodštěpí, jako v tomto případě řeka Rio Casiquiare teče na jih, vlévá se do Rio Negro, tudíž do Amazonky. A ta bifurkace, vlastně to rozdvojení tý řeky Orinoko vlastně propojuje Orinoko a Amazonku a vytváří tak největší povodí na světě. To má nějakých osm milionů kilometrů čtverečních a vodvodňuje to vlastně třetinu toho jamajského kontinentu. A tato bifurkace je známá už z osmnáctého století. V roce tisíc osm set ji proplul dokonce Humboldt – ten tomu věnoval jako poprvé nebo jako první vědec taky svůj odborný zájem, popsal tu bifurkaci – a vodtud taky to jméno. A von už tenkrát ovšem věděl, že je druhá bifurkace, protože indiáni vo tom na tom Casiquiare mluvili, ale nevěděl přesně, kde to je. A tato oblast je dodneška pustá a neobydlená, je to ten opravdu ten jeden z těch nejhlubších pralesů. A my jsme se s přítelem Ivo Svobodou v roce dva tisíce pět rozhodli, že se tomu kraji aspoň přiblížíme. A jaksi když už jsme tam byli, tak jsme s sebou měli pily, najali jsme dřevorubce, vy musíte, museli kácet v řece stromy, které jsou padlý.

ME: Abyste projeli vůbec?

JD: Abychom mohli projet. Takže jsme prořezávali každý rok tu cestu dál a dál do nitra toho pralesa, kde jsme věděli, že ta druhá bifurkace je. A v roce dva tisíce sedm se nám to skutečně podařilo. Potom s mou ženou a ještě s kameramanem Vladimírem Šimkem, kameramanem České televize, skutečně prořezat až k nejvyšší hoře Brazílie, což se jmenuje Neblina, což je hora, která poprvé lidmi byla navštívena v roce tisíc devět set padesát čtyři, čili to je historicky absolutně nedávno. Dá se říct současně. A nám se podařilo dostat se k té hoře ze severu a skutečně objevit tu druhou bifurkaci a poprvé jako přesně zaměřit její koordináty. Což se pokoušelo několik expedic, naposledy britská v osmdesátých letech, vedoucí tý expedice () o tom napsal úžasnou knihu, která se jmenuje (). Ale oni to nenašli. A když jsme se dívali na tu svoji cestu, kterou jsme zaznamenávali dží pí es (GPS), tak jsme zjistili, jak jsme bloudili, jak ty klubíčka se pořád vracejí zpátky. Až mi to připadalo úplně neuvěřitelný, jak jsme strašně bloudili, ale nicméně se nám to podařilo. A měli jsme s sebou dva indiány. A ti indiáni - a to je to, vo čem jsme se bavili předtím. Oni poznají podle vodlesku hladiny, podle tvaru vlnek, podle síly proudu, a já nevím, co všechno možný, která ta, které to rameno...

ME: Je slepé.

JD: Jednak. A kterým se dá proplout. Protože ta řeka, která je vlastně, nebo řeky, který jsou silnicemi v tý Amazonii, vytvářejí různá ramena, a já nevím, co všechno možný, bažiny, takže, nebo úplně zmizí, najednou z ničeho nic, že jo, takže v tomto okamžiku nastupuje ta indiánská empirie hluboká, ta zkušenost nesdělitelná, a voni, přestože taky bloudí, tak bloudí prostě jen omezeně a cílevědomě, jo? Takže se nám skutečně, po poměrně velkejch útrapách, podařilo tady tohlencto najít a bylo to teda dramatický. Protože ten Vladimír to téměř zaplatil životem, na cestě zpátky, ale zkrátka měli jsme kliku. Ale trvalo to celkem čtyři roky.

ME: Co se stane, když se tam někdo zraní, jak jste to řešili? Von spadl ze stromu.

JD: Von spadl ze stromu. Tak to je celkem v přičích, když to řeknu lidově.

ME: Jak se vám to podařilo vyřešit?

JD: No tak vyřešil to především Vladimír, který to přežil, no ale řešili jsme to tak, že jsme se snažili těch tisíc pět set kilometrů, který nás dělilo od první nemocnice, překonat co nejrychleji. Takže jsme pluli ve dne v noci, to znamená do úplnýho padnutí, vyčerpání. Ale ten první okamžik, ten první a druhý den, kdy byl v bezvědomí, to bylo teda dost strašný. To jsme nevěděli, jestli to vydrží, nebo ne. K tomu přidáte, to jsem taky zmiňoval, ta cizost toho prostředí. Ta absolutní prostě lhostejnost toho prostředí, které se v této situaci stane ještě panicky lhostejným. To třeba obdivuju teda tu Radanu, která mimochodem byla první žena, která se do týhle oblasti dostala. Ta loď není příliš veliká, když si uvědomíte, že tam musíte vézt veškerý vybavení, veškerou tu logistiku a tak dál. Takže když jsme zřídili lůžko tomu Vladimírovi, tak zase jsme vlastně s tou Radanou museli v noci plavat za tou lodí. A to v řece, ve který je nepříjemné vůbec chodit, protože jsou tam piraně, električtí úhoři, jsou tam samozřejmě jedovatý hadi a tak dál, krokodýli, tak krokodýli jsou kámoši, ale jako není to úplně jako dobrej pocit, ve tmě plavat v neznámé řece jako a tak dál no.

ME: To je strašný.

JD: A indiáni řezali pořád jako pilou. Jenom jsem se modlil, aby ta pila prostě neselhala, nebo abychom nezabloudili, protože to by byl vopravdu velkej průser. Není to jednoduchý, dostávat se do takovejch míst.

ME: Máte nějakého oblíbeného zvířecího klienta, nějakého manekýna, který to opravdu má rád, když mu někdo věnuje pozornost?

JD: Tak takový, jestli se ptáte na vyložený oblíbence, tak mám rád jaguára třeba, v tom se asi neliším příliš od ostatních. Mám rád třeba ty hyacintové ary, mám rád kapybary, což je možná

nepříliš inteligentně vyhlížející hlodavec, ale vzhledem k tomu, že s nimi jako žiju, tak je považuji v podstatě už za svoje bratry a tak dál.

ME: Vy máte přezdívku Jaguár?

JD: Ano, ale to je sranda docela, jasně, já jsem to nevěděl, ale Honza v portugalštině v Brazílii znamená jaguár. Když jsem se tam představil jako Honza, tak všichni říkali, to je jaguár. Tak jsem se konečně stal jaguárem. Já jsem chtěl být vždycky aspoň malým černochem, tak jsem se stal jaguárem.

ME: V každém případě jste první jaguár, kterého jsme Na plovárně měli. Takže děkuji, že jste zavítal mezi naši televizní zvěř. Díky.

JD: Děkuju.

ME: Dnes byl naším hostem pan Jan Dungel.

P2: Na plovárně s Petrem Robejškem (27. 3. 2011)

ME: Dobrý večer. Dnes bude mít Na plovárně premiéru profese, kterou jsme tu ještě neměli. A to je poradce pro strategické otázky. Když chcete zjistit, jak takový poradce radí, tak je nejlepší přečíst si, co psal tak před deseti lety a porovnat to s dnešní zkušeností. Tak já vám přečtu, co napsal před devíti lety náš dnešní host Na plovárně pan doktor Petr Robejšek: „Ekonomicky zaostalá členové měnové unie nebudou moci vyvážit jak drahé a nekvalitní výrobky, tak levné pracovní síly. Pokusí se vyvléci ze svěřací kazajky eura požadavkem zvýšené finanční pomoci nebo hrozbou vlastního zadlužení. Ti, kteří se pojmy jako výkon a spořivost příliš nezatěžují, pomocí společné měny přenesou zodpovědnost za své hospodářské problémy na bohatší členy měnové unie.“ Devět let tomu je, co jste tohle napsal, není to frustrující, když vidíte, jak se ta situace někam řítí, víte, že to nedopadne dobře, a nemůžete s tím nic dělat?

PR: Na jednu stranu ano. Já jsem člověk, který se spíš snaží poznat, vědět, a pokud možno vědět dřív než ostatní, a zároveň se nepřeceňuje. To znamená, že jsem si jistý, že ti, na kterých záleželo, tuhleto prognózu nečetli.

ME: Určitě!

PR: I kdyby ji četli, tak by se podle ní neřídili.

ME: Přesně tak!

PR: Protože by měli úplně jiné motivy k tomu, co dělali. Takže to uspokojení, které mám, je to uspokojení člověka, který něco věděl dřív než ostatní. A to je docela příjemné.

ME: Když se u nás hlasovalo o tom, zda vstoupíme do unie, a ptali se vás, zda budete hlasovat pro, nebo proti, tak jste řekl: „Budu hlasovat pro se skřípěním zubů.“ Co byste řekl dneska?

PR: Už se to ověřilo, to skřípění zubů. Měl jsem dojem, že v České republice byla Evropská unie, respektive členství v Evropské unii přeceňováno. Tak trochu jako taková voliéra, ve které tahleta země bude disciplinovaná k lepšímu. A zároveň získá něco, co nikdy získat nemohla. Ale ty iluze byly v obou ohledech příliš veliké. A to bylo to skřípání zubů, které bylo spojené taky s tím, že jsem věděl i co to bude stát ohledně nezávislosti téhle země. Protože tahle země je malá, z definice již poměrně malá, a když se budeme zříkat ještě dalších částí naší nezávislosti, tak je to vždycky problém. A to bylo to hlavní, proč jsem skřípěl zuby. Ale zároveň jsem příliš velký realista, abych neviděl, že to jinak nebylo možné.

ME: Asi ne, že?

PR: Ne. Jistě. To se nedá.

ME: Stát mimo v našem případě asi těžko. Kdyby vás udělali evropským prezidentem a dali vám velké pravomoce. Co byste udělal?

PR: Zrušil bych ten úřad. A snažil bych se tím dát signál k tomu, aby se Evropská unie soustředila na to, co umí, a nesnažila se o to, co nemůže dosáhnout. To, co umí, je organizovat hospodářské zájmy svých členů. To, co nemůže dosáhnout, je nadnárodní stát. Prezident je symbol nadnárodního státu, proto bych ho zrušil. Ale až poté, co bych tahleta rozhodnutí udělal, samozřejmě. Aby to dávalo smysl.

ME: Jaké dáváte šanci té unii v budoucnu?

PR: Evropská unie bude existovat podle zákonů profesora Parkinsona, to znamená: byrokratické instituce existují, když ztrácejí svůj význam, svůj smysl. Ale to, že ztrácí svůj význam a svůj smysl, se potom odráží i v tom, jak se vůči nim chovají jejich členové a vnější svět. A v mých očích se bude Evropská unie, jestliže se neobráčí na to, co je opravdu důležité a čeho je schopná hospodářská spolupráce, tak bude ztrácet na významu. Jak pro své členy, tak pro vnější svět. Projevovat se to bude konkrétně tím, že Evropě budou vládnout ti, kteří Evropě vládli vždycky, to znamená ty tři čtyři silné země. Příznaky toho vidíme ostatně už dneska.

ME: To, že nemáme euro, zatím asi žádná škoda, že?

PR: Díky bohu. Ano. Díky bohu. To, že nemáme euro, je opravdu dar z nebes. Je to získání času pro to, aby česká elita opravdu přemýšlela o tom, co euro přináší a co euro stojí. Protože pro malou ekonomiku, jako je ta naše, je strašně důležité právě ten malý zbyteček k nezávislosti. A ten zbyteček nezávislosti je v tomhle ohledu vlastní měna, která v případě krize umožní tím, že se zlevní, posílit vlastní export. A jelikož jsme malá země, která je závislá na exportu, je tohleto absolutně klíčové. A tohohle se zbavovat by byla chyba, jak říkám, i kdyby euro nebylo v krizi, a ono je v krizi. A s tím jsou samozřejmě spojeny otázky ohledně jeho budoucnosti a ohledně nákladů, které z toho plynou pro členské země eurozóny.

ME: Když jste mluvil o té nezávislosti, vy jako analytik byste vlastně měl být nestranný, že?

PR: Měl bych být, a nejsem. Nikdo není, že?

ME: To jsem se chtěl zeptat, jak je těžké to udržet na uzdě ty nějaké osobní sympatie a antipatie.

PR: To vám můžu říct. Vždycky když přemýšlím o Evropské unii, tak mám velké potíže zůstat nestranný. Samozřejmě, že vím, že nikdo z nás není objektivní. Ale u vědomí téhle skutečnosti, že víme o sobě, že jsme prostě lidé a prostě těžko ovládáme svoje city, tak ta člověka svým způsobem disciplinuje. Tím, že si, poté, co dojdou k nějakému závěru nebo formulují nějakou argumentaci, tak se na ni ještě potom podívám tak trošku zvnější a eventuálně ji obrousím trošku aspoň trošku tím směrem k objektivitě. Ale nedělám si iluze o tom, že jsem objektivní. To nejde.

ME: Vyvinuly se někdy situace v politice nebo v ekonomice tak, že vás to zásadně překvapilo, že byste řekl, tak v téhle věci jsem se teda opravdu zásadně mýlil?

PR: Ted' bych vlastně měl říct – nikdy nic takového nebylo.

ME: To je to, co očekávám.

PR: Tak jo, tak nikdy nic takového nebylo. Abych vás uspokojil. Takhle – já se snažím rozeznat věci a procesy, které stojí před námi. Což neznamená, že se podívám do budoucnosti a vidím všechno. Spíše se jedná o to, že mě napadne určitá závislost, kterou prodloužím do budoucnosti a z toho odvodím potom nějakou prognózu. Ale ta se týká jedné oblasti. To znamená, že v těch ostatních oblastech jsem jeden z těch, kteří jsou také překvapeni. A i v té mně vlastní oblasti, toho politicko-ekonomického, jsem mnohdy překvapený tím, že některé tendence, které sice vidím, ale o kterých bych si myslel, že celý proces bude trvat trochu déle, se najednou urychlí. A to je třeba to, co se momentálně odehrává v islámském světě na Blízkém východě. Ty procesy a příčiny jsou jednoznačné. To je věc, kterou každý, kdo se trošičku těmi věcmi zabývá, musí znát, ale ta rychlost, se kterou se to odehrávalo, je překvapující.

ME: Jakou dáváte šanci tomu, že to dopadne dobře, takzvaně dobře?

PR: Víte, v politice neexistuje dobrý výsledek. Máme štěstí, když se nám podaří dosáhnout určité rovnováhy. Nedávno jsem někde napsal, že nejde ani o to dosahovat spravedlnosti a stále lepšího světa, jako spíše rovnováhy a možná odstranit trošku nespravedlnosti. Ale ty ideální řešení prostě nejsou z tohoto světa, protože by předpokládaly, že bysme my lidé byli jiní, než jsme, ale my jsme tací, jací jsme. To znamená – ten dobrý výsledek na Blízkém východě je pro mě určitá stabilizace a vývoj směrem k pozápadnění. K pozvolnému pozápadnění celé islámské civilizace, protože ten skutečně klíčový problém toho, co se nejenom tam, ale v islámském světě vůbec odehrává, a proč máme mnohdy co do činění s extrémními případy té odlišnosti, ten spočívá v tom, že tyhle státy, islámská civilizace tak trošku zaspala dobu. Chybí Jan Hus, chybí reformace, chybí potlačení toho náboženského elementu v normálním životě. A posílení těch prostých lidských přání – žít lépe. A když se nám podaří tenhle ten proces posunout trošku rychleji asi tímhle směrem, tak pak je to dobrý výsledek toho, co se teď odehrává.

ME: Vy říkáte „když se nám podaří“, ale můžeme my vůbec na to mít nějaký vliv?

PR: Vliv můžeme mít, je otázka, jestli jsme rozhodnutí něco takového udělat a vzít na sebe náklady a rizika tohoto snažení. O to se Západ v posledních desetiletích nesnažil. To je vůbec hlavní motiv snažení politiků – udržet danou situaci, nemuset pracovat, nemuset se namáhat, nemuset riskovat. Přičemž tuhleto motivaci sdílí s námi všemi, to není politické, nýbrž to je prostě normálně lidské, naše snaha chovat se ekonomicky, získat maximum a udělat pro to minimum. A v tom politickém se to projevuje právě tím, že stabilita, která je sice morálně zcela neuspokojivá, jednoho dne, samozřejmě, musí explodovat, je pro nás momentálně důležitější než posilování nestability a připravování nějakých rizik, protože problémů máme, my politici, tak jako tak příliš mnoho. Teď.

ME: Vy jste odešel z republiky v roce sedmdesát dva?

PR: Sedmdesát pět. Ano.

ME: Jaké byly ty začátky?

PR: A tak těžké, a zpětně viděno to prostě patřilo, patřilo k tomu procesu. Školy mi nebyly uznány, musel jsem studovat ještě jednou. To je docela pikantní, protože tam jsem se nenaučil v oboru nic víc – protože v těch oborech ekonomie a sociologie tenkrát ještě vládli leví profesori, kteří ve srovnání s profesory, které jsem měl to štěstí zažít koncem šedesátých let tady v Čechách – Klofáč, Tlustý – ty jména znamenají jen pro znalce něco. Ale to jsou velká jména. To byli opravdu velmi schopní lidé. Tak ve srovnání s nimi ti profesori, které jsem zažil v Německu, byli dobří akorát na to, že jsem se naučil dobře argumentovat v němčině. A znovu jsem si potvrdil, že levá strana není moje strana. A že akademici mají tendenci se vzdalovat od reality. Ale dobře, to splnilo svůj účel. No a po studiu jsem začal pracovat. A pak jsem velmi rychle přešel do institutu, ve kterém jsem potom trávil vlastně větší část svého profesního života.

ME: To byl ten Mezinárodní institut v Hamburku, že?

PR: Ano, přesně tak.

ME: Vy jste tam školil celou řadu různých profesí, jak jsem zjistil, jednak od kapitánů velkých firem, přes taky německý generální štáb?

PR: Tak asi no.

ME: No, to mě zajímá, jak ochotně se nechávají vzdělávat němečtí generálové od českého emigranta?

PR: Tak oni to ještě v té fázi nejsou generálové, i když i generálové si ode mě nechají něco říct. Já se s tím taky nemazlím. Když jsem přesvědčen o tom, co říkám, tak to prostě řeknu a dokážu si to vyargumentovat. Ale ta spolupráce byla bez problémů, pro obě strany velmi zajímavá.

ME: Co jste je učil?

PR: Analyzovat – to, co dělám pořád. Vždycky na příkladě aktuálních procesů, na tom, co se zrovna odehrává.

ME: Takže při té hodině jim řeknete: „Teď tam máme takovou a takovou situaci na Středním východě, jak byste se zachovali?“

PR: Přesně. To je i moje metoda, kterou se snažím používat, když někde učím. Aby to nespočívalo v tom, že studentům nebo těm posluchačům, kteří jsou nebozí odsouzení k poslouchání, jenom přednáším, nýbrž se snažím od počátku je zapojit. Právě tím, že jim zadám takovéhle otázky, úlohy, pak je spolu probíráme a dobíráme se eventuálně i nějakých poznatků.

ME: Že se to strašně změnilo, vlastně ten, ta banka věcí, které by člověk měl v té hlavě mít? Nás učili letopočty na škole a hodně takovéhle záležitosti, které dneska vlastně jsou všeobecně dostupné. V podstatě ani encyklopedii člověk už neotevře, když má Google. Nebo otevřete encyklopedii?

PR: Ne. Jen čistě proto, že to je hezká knížka, ale ne proto, abych našel rychle informaci. To určitě ne, protože to jde jinak. Pro mě je to spojené, nebo v mých očích je to spojené tak trošku i s určitým rizikem. Protože, to znamená, že tím, že nás Google a jiné informační zdroje osvobozují od toho, abychom věci věděli zpaměti, tak máme tendenci, a zejména ti mladší, kteří do té společnosti informací vrůstají, mají tendenci se nenaučit vůbec nic zpaměti. A spolehnout se jenom na to, že elektronika už to zařídí.

ME: To je taky špatně.

PR: To samozřejmě není úplně ideální. To se dá podchytit vlastně jen tím, když se pokusíte těmhletěm lidem zprostředkovat to, jak s těmi informacemi zacházet. Protože ta informační technologie vám poskytuje informace, které jsou zcela nepřiměřeným způsobem srovnány podle domnělého významu. Ten význam informace není skutečně objektivně určený tím, na kterém místě vám ji Google vyplivne. A často je to tak, že ta informace, která je úplně na posledním místě, která je vlastně svým způsobem informace od nějakého outsidera, je mnohem inspirativnější, zajímavější a důležitější než to, co je na těch prvních místech. Protože na těch prvních místech je mainstream, to, co všichni myslí.

ME: Mohli bychom si to ukázat na nějakém příkladu konkrétním?

PR: Když se podíváme na to, jak se svého času, vy jste byl tak laskav, že jste citoval moji prognózu o euru, jak se svého času dívali ekonomové na euro, před tím, než bylo zavedeno, přesně na rozhraní milénia, a co z toho bylo? A tenkrát ten mainstream byl naprosto jednoznačný. To je to pozitivní a negativní na informační společnosti, ty všechny tyhleto projevy těch, kteří byli tenkrát nadšenými přívrženci eura, se ještě dneska dají najít. A člověk je může

upozornit na to, jak to vlastně bylo s vaší analytickou schopností? A tenkrát byl ten mainstream zcela jasný. Tam nebylo, tam byl houfeček těch podivných vystrčených outsiderů, ke kterému jsem také patřil, kterému se spíše vysmívám.

ME: Dají si ti politici poradit? Vy jim poradíte, ale neudělají si oni potom stejně nakonec to, co chtějí?

PR: Většinou jo, většinou je to tak. My musíme mít jako pro to i pochopení, protože já nejsem ten, který musí to rozhodnutí prodat voličům. Já dám doporučení. A řeknu jim – dělejte si s tím, co chcete. A pak je to samozřejmě velmi obtížné, i správná rozhodnutí, zejména správná rozhodnutí, tak říkajíc prodávat, uvádět do reality. Protože, bohužel je to tak, že správná rozhodnutí jsou bolestivá. Dobrá politika bolí.

ME: A nepopulární.

PR: To s tím souvisí.

ME: Připadá vám ta německá politika kultivovanější než ta naše?

PR: Asi jo, i když není to nic zvláštního. To není vrozené. To je jenom otázka toho, že ta německá demokracie má trošku delší tradici než ta česká polistopadová demokracie. A to se z toho odvíjí. Takže ty šance se jednoho dne dobrat na tu úroveň, ty jsou samozřejmě dány.

ME: My máme takovou ikonu před sebou té první republiky, jako kdyby to bylo něco nesmírně noblesního a tak, jak by to mělo být. Asi si to idealizujeme, že?

PR: Já bych taky řekl. No tak jako v nouzi si člověk hledá takové nějaké ideální představy. Já jsem zrovna nedávno četl knížku, která se tímhle tím zabývala, a potvrdilo se jenom to, že tenkrát se vařilo jenom z vody a že ta česká politika měla ten problém, který má dodneška. Který jí taky nemůžeme vyčítat, ale přesto o něm musíme mluvit, že to je politika malé země a v malé zemi. To je malá politika. To je politika, která je sebestředná. To je pochopitelné, ale ne vždycky užitečné.

ME: Vždycky vás tahleta oblast života přitahovala, anebo to přišlo až s věkem?

PR: Vždycky. Já nevím, jestli to mám v genech nebo co, je to takový zvláštní no.

ME: Říkám si, co jste asi četl jako kluk?

PR: No jo no. Takové ty klukovské knížky, ale už tenkrát šlo o dosahování cílů a boj a moc, to byly verneovky, to byly mayovky, takové ty věci, které se už dneska nečtou, ale nějak transportují ten věčný sen toho kluka, který chce prosadit něco, co je správné a raduje se, když se to podaří. A od toho se potom odvinulo, právě tím, jak jsem rostl a moudřel, se od toho odvinulo, odvinul určitý pragmatismus a realismus v pohledu na tyhle věci. A tím pádem už mezitím jsem pochopil, že Karel May nemá v politice co dělat.

ME: No ale takový Rudý bratr, podívejte se, jak nám dlouho vydržel!

PR: Kterého myslíte? Ano, to je pravda.

ME: No. Ono to vypadá, že je to taková suchá věda, ta politická ekonomie.

PR: Není.

ME: Není asi, že?

PR: Ne, to je úžasně fascinující. To je právě, když se člověk do toho opravdu zahloubá, a když si nenechá líbit to, co mu politici věší na nos a snaží se právě dívat se za roh, dívat se trošku do hloubky, tak je to úžasně fascinující hra.

ME: Pracujete s produktem – to je takový taková zvláštní komodita, ta rada, vy to máte vlastně pořád s sebou, tak si říkám, jestli při té určité české vyčuranosti to někdo nezkouší z vás dostat jen tak? Že jo? Oni si řeknou, proč my bychom měli tady pana doktora platit za radu, my se ho tak jako zeptáme. Poznáte to, když se někdo pokouší z vás tahat rozumy a zkouší to zdarma?

PR: Určitě. Já vím, že žádný jiný muž není ješitný, já jsem ješitný, pro mě je to potěšení, protože to je vlastně uznání. Je to uznání toho, že ti lidé si myslí, že jim můžu něco poskytnout. A zároveň jsem již řekl, že můj zájem je věci rozpoznat a vědět. A když se někdo zeptá na to či ono, co ví, tak mu to rád sdělím. Samozřejmě, že dávám pozor na to, abych nějakým způsobem uživil rodinu. Ale to se zatím daří.

ME: Právě, protože takhle byste jim mohl radit na obědě zdarma, a z čeho zaplatíte nájem?

PR: Přesně tak.

ME: Tak si říkám, že to musíte nějakým způsobem dózovat, že?

PR: Určitě. Ale to se mi daří. To je docela v pořádku.

ME: Já vím, že vy nerad děláte prognózy...

PR: Nesnáším to.

ME: Nerad. Říkal jsem si, že bych se stejně zeptal, jako pokud se vám vůbec bude chtít na to odpovědět, nemyslím prognózu, ale co si myslíte, jak by tak mohla Evropa vypadat za dvacet let? Bude ještě vůbec nějaká křesťanská Evropa?

PR: Já si myslím, že ano. A jestliže tu křesťanskou Evropu pojmáme jako Evropu zakotvenou v tradici té víry, která se právě díky těm reformátorům kultivovala do toho, v čem má svoji roli, a sice do toho hodnotového systému. A ti, kteří budou mít tou dobou rozhodující slovo v Evropě, se k tomuhle tomu dědictví budou vztahovat. Ať už si toho budou vědomi nebo nebudou vědomi. To si myslím, že je nepochybná věc. Přičemž tohle to je prognóza, která je poměrně snadná.

ME: No, nejsem si jistý, pane doktore, jestli za ten honorář, který tady na plovárně můžeme nabídnout, jsme těch rad nedostali až moc? V každém případě moc děkuji, že jste si dneska udělal čas na Plovárnu dneska. Děkuji.

PR: Moc mě to těšilo a, víte, to je tak, že možnost hovořit k divákům, o kterých vím, že mají velký zájem, a s tak zajímavým partnerem, jako jste vy, to se nedá penězi zaplatit.

ME: Děkuji pěkně.

PR: Díky.

ME: Dnes byl naším hostem pan doktor Petr Robejšek.

P3: Na plovárně s Kateřinou Bittmannovou (10. 4. 2011)

ME: Dobrý večer. Náš dnešní host má věru zajímavý osud. Kateřina Bittmannová je lékařka, která se narodila v Praze, emigrovala do Německa, absolvovala vojenskou službu v Izraeli a v dětství ji hlídal Mosad, protože tatínek byl agent. Kdyby tohle napsal scenárista, tak bych si

řekl, že to fakt přehnal. Ale tenhle scénář napsal život, respektive život paní doktorky Kateřiny Bittmanové, kterou dnes vítám Na plovárně. Dobrý večer.

KB: Dobrý večer.

ME: Nepřipadá i vám ten váš život až moc dobrodružný?

KB: Myslím si, že ne, vono když to prožíváte, tak proplouváte. Nic dobrodružného na tom člověku nepřijde.

ME: Nepřijde?

KB: Ne.

ME: Jaké to je, když je tatínek povoláním agent? Mluvili jste o tom doma?

KB: Nikdy. A já jsem to nikdy nevěděla.

ME: Vy jste to ani nevěděla?

KB: Ne. Pro mě byl diplomat. To jsem věděla, a tím to končilo, takže nic vzrušujícího na tom nebylo.

ME: Vy jste vlastně emigrovali do Izraele nakonec ve třech generacích, že?

KB: Skoro, ano. My jsme ale samozřejmě neměli v plánu emigrovat. My jsme v šedesátém osmém jeli na dovolenou do Rumunska, tam jsme se setkali s máminou sestrou, která přijela z Izraele. Ta už žila od čtyřicátého osmého roku v Izraeli. A to byla první možnost, kde se s ní máma mohla setkat. A tak jsme jeli my, jako moje matka, já a bratr, plus přijela ještě třetí sestra z Košic. No a potom se semlelo v srpnu, co se semlelo, tak my prostě jsme se rozhodli, že pojedeme do Izraele. Jenomže náš dědeček zůstal v Košicích sám. Tak se jeden z rodiny obětoval, což byl strejda z Košic, a ten jel po tom dvacátém prvním srpnu, jel do Košic, vzal dědu a přes Vídeň ho potom převezli do Izraele. A dědeček vlastně tam po roce a půl umřel. Táta zůstal v Praze nějakou chvíli krátkou a pak byl přeposlaný do Rakouska a odtud v šedesátém osmém emigroval. Ale my taky. Ne spolu a nevěda jeden o druhém.

ME: Ale vy do Izraele a tatínek do Ameriky.

KB: Ano.

ME: Překvapilo vás to, když jste zjistila, že váš otec měl takhle, řekl bych, riskantní povolání? Takový riskantní vedlejšák.

KB: Asi ani ne, já nevím. Já jsem o tom tenkrát nějak nepřemýšlela. Prostě my jsme utekli, on utekl, to až potom se mi nějak doneslo k uším, že dělal to, co dělal.

ME: Když vás jako děti hlídal Mosad, to už muselo být docela závažné, ne?

KB: Já jsem už tak moc dítě nebyla, my jsme přijeli do Izraele a bylo mi šestnáct let. Tak to už jako dítě se člověk moc necítí.

ME: Ale myslím rodinu, řekněme rodinu.

KB: Já jsem jenom věděla, že, teda matka nám řekla, tohle nesmíš dělat, tamto nesmíš dělat, a oni tě hlídají. Asi jsem věděla, že mě hlídají z bezpečnostních důvodů, ale jako že bych přesně věděla, co táta, jak táta, to jsem se vlastně dozvěděla až potom, když vyšla ta jeho první knížka venku.

ME: Oni ho tady odsoudili snad...

KB: K smrti.

ME: K trestu smrti. V kterém roce to bylo?

KB: Já myslím, že v sedmdesátém prvním, jestli se nemýlím. Ale možná, že se plus minus rok dva, sem tam. Asi dost zavařil.

ME: Když vás v šestnácti letech hlídá tajná služba, to jsou roky, kdy holky chodí na rande, to překáží, ne?

KB: Já jsem to nevěděla.

ME: Vy jste to vůbec nevěděla?

KB: Ne. Já jsem vždycky přišla domů a dostala jsem vynadáno od mámy, kde to zase jezdím a kde se courám, že mě vobčas nemůžou hlídat. Takže já jsem si nebyla vědoma toho, že mě někdo hlídá.

ME: Takže vy ani netušíte, jak vypadali ti lidi?

KB: Ne.

ME: V podstatě to je poklona pro Mosad.

KB: Asi ano.

ME: Tak by to mělo být. Vy jste, jako všechny dívky v Izraeli, musela projít vojenskou službou, nikdo se tam nad tím nepozastavuje?

KB: Pozastavil. Pozastavil. A měla jsem docela dost potíže jako z toho hlediska, z té bezpečnosti. Tam dělají vždycky každému bezpečnostní prověrku, takže já ji měla udělanou ze všech stran a hodně hodně dlouho si mě podávali. Což by člověk ještě chápal. Méně jsem chápala to, že můj bratr, kterému je o pět let méně, to nakonec dopracoval na pilota. Nejdřív létal na bombardovacích letadlech a pak byl hlavním zkušebním letcem izraelské armády.

ME: Aha, tak to je docela velká zodpovědnost.

KB: No. Ačkoli měl stejnou prověrku jako já. A dneska teda lítá jako letec u Elalu.

ME: Jak se chovají vojáci k vojačkám, jsou galantní v izraelské armádě?

KB: Takhle, chovají se normálně, ale normální je, že jsou si stejný. Tam nějaká nadměrná galantnost a nějaký přidržování kabátu nebo něco podobného, toleto ne.

ME: Jakou jste měla vojenskou odbornost, k čemu vás nasadili?

KB: No, já jsem zpívala na vojně.

ME: Vy jste zpívala na vojně? Armádní umělecký soubor Bena Guriol.

KB: Ne, ale tam se to nosí hodně.

ME: To znamená, že výcvikem jste sice prošla...

KB: Určitě, ale nakonec jsem zpívala.

ME: To znamená, objížděli jste základny. To mohla být docela příjemná vojna, ne?

KB: Pokud nejste zrovna ve válce, tak ano.

ME: Jak se tam vaří v izraelské armádě?

KB: Špatně.

ME: Špatně?

KB: Ano.

ME: To jsem teda zklamán, to jsem doufal, že přece jenom člověk slyší o téhle armádě samé superlativy.

KB: Ale jo. Mimochodem o té armádě bych vám mohla navykládat hodně. Víte, proč je izraelská armáda tak dobrá?

ME: Ne.

KB: Hlavně proto, že všude v jiných armádách máte nejdřív vojáky a za nima jsou důstojníci. V izraelské armádě je to úplně naopak. Tam jako první v každém boji jsou důstojníci. A ty padají první taky. A to je prostě čest. A zrovna tak je čest potom k tomu člověku v jakýkoli jiné situaci, byť by ten člověk už byl po smrti, vždycky ho dovezou domů. Jo? Oni jsou ochotní jít a obětovat cokoli, aby vrátili i zabité, i lidi, který byli unesení nebo to, tak opravdu to první poslední pro člověka udělají. Ale určitě nasaděj i životy, aby dovezli byť i mrtvé lidi zpátky domů.

ME: To znamená, že taková ta přezíravost, kterou jsme zvyklí vidat třeba u evropských armád, že tam už ten nižší důstojník si de facto vytírá s tím mužstvem boty? To tam není?

KB: Ne. Naopak. K nim všichni vzhlížejí. A možná proto jsou víc poslušní, protože mají dobrý vzor před očima.

ME: To je čest tam sloužit, ne? To se asi považuje...

KB: Je to čest a je to strašná vostuda mít knížku, která, já nevím, jak se to jmenuje tady? Modrá knížka?

ME: U nás se tomu říkalo modrá knížka, to byla čest.

KB: Tak ne, tak v Izraeli je to vostuda. Myslím, že víc to flákají v poslední době, ale odjakživa tam spíš to byla čest, jít na tu vojnu.

ME: Vystudovat v Izraeli medicínu, je v tom nějaký rozdíl, kdyby se to porovnálo se studií třeba tady? Jak to může vypadat?

KB: Doteďka bych nemohla vůbec porovnávat, ale jelikož můj syn začal tady studovat medicínu, tak můžu. Tam bylo to nejtěžší se tam vůbec dostat. Já vím, jenom že při tom studiu jsem mohla plně pracovat, -eště jako vedlejšák, abych se uživila.

ME: Co jste měla jako vedlejšák?

KB: Dělal jsem jako zdravotní sestry. My jsme si udělali po prvním ročníku sesterský kurz, takovej zrychlený, a pak jsme v tom všichni dělali. Snad možná jeden jedinej student, kterej nepracoval, ale jinak jsme pracovali všichni. Tam se to studium taky platí.

ME: Je to drahá záležitost?

KB: Docela dost. Já nevím už dneska kolik, to si nepamatuju, ale jako levný to nebylo.

ME: Studium trvá stejně jako tady?

KB: Šest roků, stejně.

ME: No a pak jste nastoupila do vlastní praxe, nebo jste...?

KB: Ne, ne, pak je povinný rok, něco, co se jmenuje intenchip. To musej vlastně udělat všichni na to, aby mohli začít dělat jako lékaři s razítkem, a potom šest let si člověk dělá specializaci. To je stejný jako tady. Já jsem tam dělala osm let v nemocnici, no a potom jsem přijela sem.

ME: Zvykla jste si na život v Izraeli?

KB: Určitě. To si zvyknete hned.

ME: Protože pro Evropana to je přece jenom úplně jiná kultura, ne?

KB: Je. A ta jiná kultura mě dovedla k tomu, že jsem se zase vrátila. Člověk si zvykne. Musíte si zvyknout, protože jinak nemáte na vybranou. Navíc já jsem nevěřila, ani jsem nemohla na to pomyslet, že budu mít kdy tu možnost se vrátit.

ME: Když se změnila poměry, hned jste uvažovala o tom, že se vrátíte, nebo to chtělo trochu rozhodování?

KB: To bylo dost hned.

ME: Co vám tam chybělo nejvíc?

KB: Les.

ME: Les.

KB: Voda. Tam je voda, že jo. Tam je voda. Je tam moře, ale taková ta evropská sladká voda. No. Les, mech.

ME: Ani jsem si neuvědomil, že vlastně v Izraeli nejsou moc lesy. Nebo vůbec?

KB: Je tam něco, čemu oni říkají les, ale to jsou spíš takový háje. No, trošičku.

ME: A ta mentalita je jiná, ne?

KB: Úplně. I když tam najdete ze všeho ze všeho možnýho. Jenomže přece jenom ta izraelská mentalita vopravdu je jiná. A musíte být součástí toho, protože jinak se nikam nedostanete. To je jako, když tam třeba přijдете do banky. V Izraeli nejsou fronty. Ten poslední je blbec. To jsem byla vždycky já. A ne proto, že jako neumím strkat, ale přičítá se mi to no.

ME: Vy mluvíte poměrně potichu, bylo vás tam slyšet, v Izraeli? Tam všichni křičí.

KB: Já umím křičet.

ME: Jo?

KB: Já když mám pacientky i tady, izraelský, tak mluvím úplně jinak.

ME: Vy to vlastně můžete porovnat, protože máte zkušenosti s izraelskými pacienty a s českými. Kdo je trpělivější?

KB: Určitě Češi.

ME: Češi?

KB: No určitě. On je to strašně srdečnej národ. Co v srdci, to na jazyku. Když si o někom myslím, že je blbej, tak mu to dám najevo, nebo když mě zrovna vadí, tak na něj převrátím stůl. Ale zase z druhý strany strašně dovedou jeden druhýmu pomáhat.

ME: Váš současný partner byl vlastně vaším partnerem někdy před...

KB: Hodně lety.

ME: Před hodně lety. On byl z ortodoxní rodiny, Chaim, že jo, to musí být taky pro Češku docela novum, přijít do rodiny ortodoxní?

KB: Jenomže von je z jemenický rodiny, třeba evropští pobožný Židi, tak tý by to nevzali vůbec. Kdežto voni jsou takový, že vás vezmou. Základní předpisy, to je daný, ale takový ti, takový ty, který maj jenom ty jarmulky, což je Chaimova rodina, byla a je, tak ty snesou všechno. Voni jsou takový víc vtevřený no. A zase ještě další věc - Chaim se sice učil v Ješivě, von je pobožnej, byl teda, ale se venku chová zrovna tak jako já, takže... Von se doma choval tak z úcty k rodičům, jinak když byl venku, tak se choval ne tak moc pobožně.

ME: Jak jste se s vaším partnerem, tedy s Chaimem, jak jste se po těch letech znovu našli?

KB: To bylo takový hodně, to je už takový dost tajemno, bych řekla, protože my jsme vlastně se seznámili na univerzitě. Tam jsme žili spolu asi skoro tři roky. Já jsem měla hrozně ráda jeho maminku a naučila jsem se několik věcí vod ní - vařit, pít. Jednu věc jsem měla hrozně ráda, to byl takovej jejich chleba, který připravujou na sobotu. Něco mezi buchtou a chlebem. A já teď nevím, jestli tenkrát já jsem si koupila takovej, vono se to dělá v takovým v takovým plecháčku, takovým plechovým hrnečku, jestli já jsem si tenkrát koupila ten plechovej hrnek nebo jestli mi ho koupila jeho maminka, v každým případě my jsme se rozešli, a pak jsme se vod tý doby neviděli. A já jsem, ten plecháček, to byla ta jediná věc, co mi zůstala. Ale já jsem ho furt tahala s sebou. Já jsem měla potom ještě jednoho partnera. Pak jsem se vdala, pak jsem měla děti, a já nevím, asi šestkrát sedmkrát jsem se stěhovala, a potom, když jsem přijížděla z Izraele, já jsem si nevezala s sebou nic. Gynekologický křeslo, asi dvě nebo tři knížky medicíny a blbej plecháček.

ME: A jinak nic?

KB: Skoro nic. A asi před třemi lety jsem začala dělat doma pořádek a narazila jsem na ten hrnek, kterej jsem vůbec ale vůbec nepoužívala vod tý doby. Otevřela jsem skříň a říkám, co tady sbíráš krámy? Vzala jsem mimo jinýho tenhle ten hrnek a vyhodila jsem ho. Bylo mi z toho teda všelijak, ale trvalo tři tejdny a Chaim se mi vozval. Ale ta legrace je, že von, když přijel, tak s sebou dovezl zase něco, co mně zase vyrazilo dech. Protože von měl, přivezl s sebou jarmulku, kterou já jsem mu dělala před těmi skoro čtyřiceti lety. Jako že normálně já nejsem na tyhle ty pobožný věci, ale spíš z úcty k jeho mamince, tak jako jsem seděla, jsem mu jednu uštrikovala nebo uháčkovala. Tak von ji měl do tý doby.

ME: Je tam jiný vztah mezi tchyní a snachou, než jsme zvyklí u nás, nebo to je stejné po celém světě?

KB: Myslím si, že je to stejný, ale jeho maminka, to byl strašně dobrotivej člověk, strašně chytřej člověk a měla strašnej smysl pro humor, takže...

ME: Jaké byly ty začátky tady?

KB: Takový dost naivní, z mé strany, já jsem přijela, měla jsem dva a půl kufru a v každý ruce jedno dítě.

ME: A ten plecháček.

KB: A ten plecháček, ano. No a myslela jsem si, že přijdu sem, najdu si práci a začnu dělat, že jo. A zrovna na Bittmanovou tady určitě všichni čekali. Takže já jsem vobešla pár míst, představila jsem se, dost divně na mě koukali. Pak jsem si řekla, no jo, jenomže s těma dětma, i kdybych se dostala do nemocnice, tak já budu sloužit, kdo bude hlídat děti? No a jedno s druhým. Zaprvý, že se nějak dvakrát moc netvářili, pak taky jsem nevěděla, co a jak s dětmi. Pak jsem si řekla, já se nebudu nikoho doprošovat a vtevřu si tady něco sama pro sebe. No tak se stalo. A nakonec to vyšlo takhle no.

ME: Vy máte kromě svojí lékařské praxe jako gynekoložka ještě takovou zvláštní oblast činnosti, že vy, pokud mám správné informace, vozíte ošetřovatelky do domácnosti. Je to pravda?

KB: No to jsme chtěli dělat. Tohle byl můj plán. A byl to můj plán z toho důvodu, že zaprvé jsme se tím my dva, i Chaim i já, živili, když jsme byli studenti. Nejdřív tímhle a potom teda jako sestry. A pak taky z toho důvodu, že jsme si vymýšleli, co by tady Chaim mohl dělat, aby neseděl jen tak a nekoukal, jak já vydělávám peníze. Tak vlastně jsme přemýšleli, co tady není. Vzali jsme si, vzali jsme si nějak příklad z Izraele, kde to je něco, co je strašně rozvinutý. To znamená v západní společnosti je většinou problém postarat se o starší lidi. Jednak nikdo nechce dvakrát jít do nějakýho zařízení. A i kdyby chtěl, tak těch míst je málo. Je to všude stejný problém. A v Izraeli tam někoho napadlo už před víc jak třiceti lety začít dovážet lidi, hlavně teda z Asie, z Filipín – tam skoro každá rodina má svého Filipínce nebo Filipínku, která se prostě stará. I můj starej strejda, který v Izraeli dožil před několika lety, ten měl takhle paní. Ale ten ji neměl z Filipín, to byla Slovenka. Nebo dvě měl dokonce. Tak jsme říkali, to tady neexistuje, proč něco takového neudělat? Jenomže založili jsme firmu, založili jsme i agenturu práce, jenomže tady prostě narazíte, tady jsou věci, který nelze probourat. I když už všechno bylo hotový a připravený, tak jednak přestali dávat víza, takže nám řekli, to teda ne, to s tímhle nepočítejte. Tak jsem si řekla, dobře, tak tohle ne, tak uděláme to trochu jinak. Protože přece jenom v Izraeli ty lidi, které vozej z těch Filipín, to jsou většinou lidi mladý. Voni tam mají asi dost velkou nezaměstnanost z jedny strany, z druhý strany rodiny žijí dost všichni spolu, jako od pradědečka až po to nejmladší. A jeden z rodiny se obětuje, jede takhle někam a vydělává potom na celou rodinu. A většinou pošlou někoho mladýho. Já jsem řekla, dobře, tak když tohle ne, tak zkusíme udělat něco z toho, co tady je. Tak jsem říkala, je to tady dost lidí z bývalýho Sovětského svazu, těch je tady nejvíc, tak můžu vybírat z těch lidí, co tady už jsou. A v tom případě teda ale nebudu vybírat mladý lidi, protože ti mají přece jen jiný představy o životě a jiný myšlenky. Já nevidím nikoho, komu by bylo dvacet, třicet, čtyřicet, kdo by seděl se starým člověkem, potažmo ještě dementním třeba, a trávil takhle svůj čas, tak budu vybírat starší lidi, kteří tuhle práci budou dělat. A zase z druhý strany to třeba bude výhodnější pro ty starší lidi, že si budou navzájem rozumět i řečí. No, jenomže pak přišel magistrát, a to bude asi mimo tý televize, protože mi řekli, bububu, tak tohle ne. My... Jestli chcete něco takovýho, vy jediný, co můžete legálně nabízet, jsou služby anebo hospodyně. Všechno ostatní musí přes nás. My o tohle nemáme zájem. My to povolení nedáme.

ME: Jak je to možné, že to v Izraeli jde tak snadno? Člověk by řekl, že tam se přistěhovat, už jenom z těch bezpečnostních důvodů, že to bude daleko tvrdší než u nás?

KB: Tam to mají zákonem daný, oni na tohle to udělali zákony. Kde je přesně určený, jak ty lidi můžou dovážet, na jak dlouho, myslím, že maximálně na čtyři roky. Jak ty lidi mají dělat, kolik hodin denně, že mají tak a tak volna, minimální plat, tak a tak, všechno je tam daný. To je krásný. A funguje to.

ME: Funguje to.

KB: Ano. A tady mi říkali, že tady nic takovýho ne. A nejen to, to samý vlastně platí i na lidi, který hlídaj děti, nebo by chtěli hlídat děti.

ME: Chůvy.

KB: Chůvy, ano. Takže kdyby někdo tady chtěl legálně dělat chůvu, tak musí zase přes magistrát, dostat razítko... A já jsem si myslela, že si vymýšlej. Já jsem šla, podívala jsem se, vono opravdu tady si někdo dělal natolik práci, že udělal na to zákon a vopravdu by museli přes ten magistrát a... bohužel.

ME: Když se na to podíváte a porovnáte to, kde je jednodušší život?

KB: Nikde.

ME: Nikde.

KB: Ne.

ME: To rád slyším. Dělal jsem si trošku obavy, že řeknete, no tam to bylo daleko jednodušší.

KB: Nebylo. Nebylo. Izrael je zlatá země. A Izrael. Izrael. Tam jsou lidi srdeční, ale kdyby nebylo válek, tak se tam taky sežerou navzájem. Strašně rychle. Ale zase, když tam ty války jsou a nějaký problémy jsou, tak fakt je, že jeden druhému strašně, strašně pomáhaj.

ME: Neuvažovala jste o tom, když jste tady narážela na všechny ty potíže, že to zase zabalíte, vezmete křeslo a půjdete zpátky?

KB: Ne, ne, ne. Určitě ne. Já jsem tady doma. Já mám Izrael zrovna tak ráda, ale doma jsem tady.

ME: Já doufám, že vás žádná další velká překvapení v životě nečekají, že už těch dobrodružství bylo dost. A děkuji, že jste si udělala čas na Plovárnu. Díky.

KB: Já děkuji vám.

ME: Dnes byla naším hostem paní Kateřina Bittmanová.

P4: Na plovárně s Karlem Hvížd'alou (8. 5. 2011)

ME: Dobrý večer. Občas míváme Na plovárně hosty, se kterými není snadné dělat rozhovor, protože jsou tak slavní a poskytli jich tolik, že skoro není otázka, kterou by už nedostali. Dnes bude situace opačná. Naším hostem bude klasik tohoto žánru, tedy rozhovoru. Knižně už jich vyšlo víc než třicet, a kromě toho je také autorem esejů, je to dramatik, a během své novinářské kariéry stál v čele několika novin a časopisů jako šéfredaktor. Vítám Na plovárně pana Karla Hvížd'alu.

KH: Dobrý den. Jen ta slova byla na mě trochu moc silná.

ME: Nebyla! Já jsem si říkal, že není vůbec snadné s vámi ten rozhovor nějak roztlačit. Seděl jsem a říkal jsem si, co bych se tak prvního zeptal? Vždycky mě něco napadlo a říkal jsem si, to bude panu Hvižd'alovi připadat blbý. Tak něco jiného.

KH: Pravda je, že první otázka je hrozně důležitá. To říkají i ty machři v cizině, s kterými jsem o tom mluvil.

ME: To je druhá otázka, kterou jsem měl.

KH: Tak to je dobrej začátek.

ME: Jestli se dá první otázkou zničit rozhovor. Asi dá, že?

KH: Tak zničit ne, ale je možné, že pak člověk zůstane v tom klišé, tak, jak je zvyklý mluvit. Zatímco když je ta první otázka překvapivá, tak vlastně musím začít myslet, nebo musím donutit toho partnera, aby vlastně vystoupil z těch svých kolejí, v kterých je běžný, že ty rozhovory vede. Tak co tam máte připraveno?

ME: Tak já vám řeknu, co jsem si tak jako nachystal. Tak když jsme mluvili o tomhle tématu, například moje zkušenost je taková, moje mělká zkušenost proti vaší hluboké zkušenosti.

KH: Čtyři sta padesát pět rozhovorů není málo.

ME: Ale občas si říkám, že je dobré tu otázku trošku jako vyšpekulovat. Pak zjistíte, že je daleko lepší položit nějakou banální otázku. Že na banální otázku kolikrát člověk dostane lepší odpověď, než na otázku, která je velmi často hlubší, než ta odpověď, kterou byste na ni mohli vymyslet.

KH: Ale tohle je svatá pravda. Člověk se nesmí bát pokládat i úplně hloupý, abych řekl v uvozovkách, otázky, protože často jsem udělal naprosto shodnou zkušenost.

ME: Mění se nějak ten žánr, když děláte pro různý typ novin? Koncipujete jinak rozhovor, když je pro Hospodářské noviny, a koncipujete ho jinak, když je pro Respekt?

KH: Většinou je ten nejdůležitější moment rozsah. Čili ty novinové rozhovory, tam stačí mít takové dvě témata, když máte celou stranu tiskovou, a na tom se to dá uhrát. Ale co mě samozřejmě zajímá mnohem víc, jsou ty knižní rozhovory. A tam těch témat musí být víc, a hlavně tam musí být víc těch nečekaných otázek, které toho člověka vysunou z toho běžně zajetého stereotypu odpovědí, protože tam musí dojít k něčemu, že vlastně ten člověk řekne něco, co ani neví, že ví. A ten interviewer zase na to musí reagovat tak, jak nebyl připravený. A to je ten zázrak vlastně toho rozhovoru. Pak se říká, že vlastně ten povedený rozhovor je takový zázrak, že mění oba ty lidi i ten svět, který je kolem něj. To znamená, že něco přijmu z toho tazatele já, něco von do sebe, tím pádem mají jiný rastr, kterým nahlíží ten svět. Takové momenty jsou úžasné, ale je jich málo. Je jich strašně málo. Já si pamatuju, že nejhloubš jsem se v rozhovorech dostal s rabínem Karolem Sidonem, protože jsme udělali tři ty knihy. Ta první vlastně byla o tom, že jsme chtěli po těch čtyřiceti letech a dvou totalitách ukázat, kdo je to Žid, co je to judaismus a tak dále. Druhá knížka byla vo tom, kdy jsem se pokusil zjistit, co jsem já. A třetí se jmenuje Sedm slov, a je to sedm rozhovorů o sedmi slovech, nejdůležitějších. Čili to je pokus doopravdy udělat takovou hlubokou sondu. Od té doby si furt říkáme, měli bychom pokračovat. Ale nevíme jak. Prostě tam jsme se dostali na nějakou hranici, kdy já už to neumím provrtat moc dál. Ted' se o to zrovna pokoušíme, protože vlastně tři ty velké rozhovory jako vyšly jako Vzpoury I, to znamená Havel, Landovský a Suchý, tak ted' připravuji Vzpoury II, kde bude Bělohorský, Schwarzenberg a Sidon. A tam vždycky dělám takový pandám, takový rozhovor. Tam jsme se trošičku pokusili navrtat hloubš. Protože tam se mi podařila trošku ta první otázka, na kterou jsem myslel několik let, abych se přiznal. A to jsem si říkal, že vlastně Židé vždycky žili, nebo ne vždycky, ale dejme tomu posledních několik set let v ghettech a vlastně nebo v synagogách, v uzavřený společnosti, a že my žijeme ted' v takové době, kdy

všechny hranice se bourají. Nejen mezi slovy, ale mezi informací, drbem, mezi veřejným prostorem, soukromým prostorem tak dále.

ME: Zprávy, zábava, další...

KH: Přesně tak. To tam jmenuju taky, samozřejmě. Tak jsem si říkal, jak je možné v tomhle vlastně tu židovskou komunitu a to židovské myšlení, to ozvláštňení, které je ve všem tom judaismu, že jo, tak jak je možné v téhle společnosti, úplně bez hranic, udržet si tu identitu vlastně. A jestli je to ještě dneska možný? Tak o tom se teď snažíme bavit.

ME: Co jste se o sobě dozvěděl v té druhé knížce?

KH: To je zásadní otázka, na kterou je strašně těžké odpovídat. Ono se říká, že vlastně stárnutí je cesta k sobě. Mně bude teď sedmdesát, tak mám většinu té cesty jistě za sebou. A snad jediné, co se dá poctivě říct, je, že bych měl pracovat soustředěně, soustavně a přesně. Že jenom když tohle se mi podaří udržet, tak vlastně dostane ten život nějaký smysl. Na tu otázku ale, ta je dobrá, i když vypadá tak, jako že se jen tak nabídla. Dobrá pro mě v tenhle moment, jo. Protože já jsem dostal, zrovna před pár dny, nabídku takovou, jako že bych to určitě dostal na obrovský...teda pekuniárně zajímavý stipendium do Vídně. Na tři měsíce. Ale má to podmínky – že musím tam sedět v tom byru, které mi bude přiděleno u toho počítače, a tam něco psát. Ale já mám práci tady, a když, tak tenhle rok ještě v Londýně, že jo, tak jsem si musel vlastně říct, že ta nabídka je sice jako velice lákavá, že právě na ty lákavosti člověk nesmí dát, že musí držet tu svou stopu, aby ten život měl nějaký smysl. Takže v pondělí to odmítnu.

ME: Ale že tyhle věci přinášejí potěšení, když to pak člověk řekne?

KH: No ježiš, to je uvolnění! Víme voba, o čem mluvíme.

ME: Že? Předtím to ještě člověk úplně neví, ale až potom, když to řekne. Když to řekne, tak se mu vlastně udělá pěkně, že to svedl.

KH: Jednak. A zároveň se vyztuží tím do budoucna.

ME: No, no, no.

KH: To je dobrý, s váma se dobře povídá.

ME: Víte, co je pro mě vždycky radost? Když si člověk udělá nějaký rozvrh toho rozhovoru, a teď najednou zjistíte, že ten protějšek vás odvede někam úplně jinam, o čem jste neměli ani tušení. Pak teda přichází ten moment, že musíte zabít své miláčky a všechny ty otázky, které jste si pečlivě připravil a vychystal, musíte opravit, vyhodit, ale vydáte se na cestu někam, o čem jste vůbec neměli tušení.

KH: No to je dobrodružství toho rozhovoru. To jste úplně přesně popsal vlastně, protože ta chyba, když se člověk kouká na televizi často na nějaké rozhovory, byť třeba jenom krátký, tak vidí, že oni vůbec neposlouchají toho druhého a jedou jenom podle té přípravy. Kterou možná často ani neudělali oni, někdo jim je šoupne do toho studia těšně předtím. Kdežto to skutečné tajemství toho rozhovoru je v tom poslouchat.

ME: Je zdokladováno, co bylo na počátku vlastně tohoto žánru, kdy je první rozhovor?

KH: Ano. Oni jsou dva. Tisíc osm set třicet šest je skutečný jako interview – otázka, odpověď, kdežto poprvé jsou použité ty odpovědi, jako v uvozovkách, v tom roce tisíc osm set třicet pět. A voboje jsou případy zločinců, teda newyorských vrahů.

ME: Vyvíjí se nějak ten žánr, když to pozorujete během těch staletí? Došlo k nějakému výraznému posunu v tom rozhovoru?

KH: Ano, je možný jmenovat několik momentů. První je teda, že vlastně ten žánr – s tím začal bulvár. Taky ty první jako encyklopedický hesla, které o interview jsou, tak ty vlastně si z toho vlastně dělají legraci, že hloupý novinář se ptá ještě hloupějšího politika a ten ještě hloupě se vyhýbá odpovědi a tak dále. To je zrovna Mayer – Lexikon, myslím zrovna, ho cituji takhle. No ale to trvalo až do zavraždění Lincolna, kdy Johnson se ujal prezidentského úřadu, tak je první rozhovor face to face – z očí do očí – agenturního novináře, který se s ním už baví jako rovný s rovným. To je možné považovat za přelom, ten rok tisíc osm set čtyřicet. A další asi přelom je možné považovat po válce, když se začaly v Americe ty rozhovory autorizovat. A tím se z nich staly dokumenty. Protože předtím bylo možné se vymlouvat, že to tak neřekl. To přeskočilo potom do Anglie, do toho kontinentálního evropského prostoru se to dostalo v roce tisíc devět set padesát šest, kdy s tím začal Spiegel, tam to dělal jistý pan Gaus. To byly velké rozhovory, které se dělaly někdy i šest hodin. Ten interviewer byl silně připravený a vždycky oponoval tomu druhému. A ta poslední etapa, kdy se všechno krátí a lidé nechtějí už číst tak rozsáhlé věci, tak ta začala někdy kolem toho roku osmdesát devět, nebo tak, někdy se uvádí jako první z těchto těch kratších tematických rozhovorů, kdy se ten interviewer chytne jednoho tématu a jde pak do hloubky toho tématu. Tak se někdy uvádí třeba rozhovor s Elie Wiesel. A tam je taky dobrá první otázka, samozřejmě, kdy on říká: „Podívejte se, teď padla zeď v Berlíně, tam východní Němci se západními Němci sedí na těch troskách, nemáte z toho strach zase? Jako Žid?“ To jsou takové ty vypalovací dobré otázky. Nebo: „Smí si kancléř kleknout?“ To bylo, když Willi Brandt si kleknul v Berlíně u pomníku holocaustu.

ME: A to je radost, když člověka napadne něco takového, že. Taky máte z toho takové potěšení, když to přijde a řeknete si, jo?

KH: No, z té otázky většinou ne, protože význam té otázky se potvrdí teprve tehdy, když dostanu chytrou odpověď. Tak pak můžu říct, byla dobrá otázka.

ME: To máte pravdu. To máte pravdu.

KH: Protože vono to neplatí jako jen tak.

ME: Bohužel ano.

KH: Ta otázka. A ono vůbec, když člověk to dělá delší dobu, jako já, tak asi není žádná zkušenost, která platí, když se nám něco povede, že to můžeme příště opakovat. V tom je to vlastně ale zároveň dobrodružný, že jo, že člověk nemůže tak lehce zhloupnout z toho, ví, že vždycky musí začít úplně znovu od nuly. A je stejně, jako jste mi říkal, vzrušující i ta příprava. Tu já mám taky děsně rád. A pak už je to na tý...na tom napojení, jak se ty lidi napojí. Teď, jak jsem dělal tu poslední knížku, až úplně vlastně do konce s Arnoštem Lustigem, takhle tlustý, tak tam vlastně mi vlastně řekl větu, která je sice jako pochvalná, ale trochu posunula i mé vědomí v tom rozhovoru. Von mi říká: „Víš, bejku, teprve na tobě jsem si uvědomil, že vlastně pořádný rozhovor nebo román – vono je to hodně podobný, já tam se musím empaticky vcítit do těch figur, a ty do živýho.“

ME: To je pravda. To je pravda.

KH: Takhle jsem si to předtím vlastně ještě taky nedokázal říct.

ME: Správný novinář by měl umět něco, co mi hrozně nejde, a to klást ty nepříjemné otázky. Jde vám to? Já to hrozně nerad. Když vidím, že se ten partner kroutí, že mu není dobře, tak je mi to hrozně proti mysli. Ale asi správné by to bylo, člověk má klást ty nepříjemné otázky, ne?

KH: Já jsem s většinou partnerů, těch knižních teda rozhovorů, měl takovou domluvu, že mi budou odpovídat na všechny otázky. Ale u některých se rozhodneme, že je do knihy nedáme.

Abych já se orientoval v tom člověku, takže mně na všechno odpoví. Většinou šlo jenom o prostě privátní sféru, kde na to já bych vám taky neodpověděl, ale oni mi to řekli, abych já se mohl ptát dál. Protože vono se to nemusí přímo explicitně objevit v tom rozhovoru, ale je dobré, aby člověk věděl.

ME: Máme dneska, podle vašeho názoru, u nás nějaké seriózní noviny?

KH: To je těžká otázka teda. Kdybysme měli vzít skutečně evropský kontext, tak rozhodně ne. A není to ani možný vzhledem k velikosti trhu a velikostí redakcí. Dneska, přesně v téhle době, se vede v Německu diskuse, jestli je možné, aby seriózní noviny dělalo míň než tři sta redaktorů? U nás Hospodářské noviny mají asi padesát lidí. V Americe New York Times nebo Washington Post měly donedávna dva tisíce pět set lidí, a teď mají kolem tisíce. Jenom rešeršní oddělení Der Spiegelu má padesát šest lidí. To nemá ani žádná redakce u nás, zdaleka ne. A to máte všechno úplně jiný. Tak si vemte - noviny byly založené v roce tisíc šestnáct pět. U nás začal Kramerius tisíc sedm set devadesát jedna. Cenzura byla zrušena šestnáct devadesát pět. U nás poprvé devatenáct osmdesát devět. Přístup všech lidí k informacím ve Švédsku zrušenej někdy na konci osmnáctého století, u nás poprvé v roce tisíc devět set devadesát devět. A ještě dodneška se nedodrhuje. Čili to zpoždění je mnoha staletí, čili my to nemůžeme dohnat za dvacet let, to je naivní představa.

ME: Vy se vyznáte v těch zahraničních médiích daleko líp než já, je ve světě běžné, že by prostě každý víkend byla plná televize politiků v poledne?

KH: Je běžné, že je plná novinářů, kteří analyzují politiky. To je jedna ze základních prostě nedospělostí té české mediální scény, že tady neplatí dělba rolí. Prostě tady politici komentují v novinách svou politiku. To nikde nejde. Jsou slavné věty, třeba šéfredaktora Gardien: „Politik k nám na názorovou stránku smí jenom do rubriky dopisů.“ To nejde! Jako politik patří do zpravodajství, protože tu politiku dělá, a novinář ji analyzuje, to, co oni dělají. A tady se ty role všechny proplétaj, tady je to vlastně nový fenomén vlastně, ta politika se tady nikdy nedělala. Buď ve Vídni, nebo v Moskvě, a tady seděli jen nějakí příručí. Takže my se to všechno učíme, a než se prosadí ta dělba rolí, tak to bude ještě chvíli trvat. Takže ta tradice poledních rozhovorů politických je třeba v německé, vídeňské televizi nebo francouzské televizi, ale tam sedí novináři, ale ne dokonce jenom z té země, ale korespondenti. To znamená, že tam je ta reflexe vždycky...

ME: V širším kontextu.

KH: No, o to jde. Co nás nejvíc ohrohuje, je ten stále se zužující kontext. Vždyť my jsme se v minulém století zbavili v podstatě všech menšin, to znamená Němců, Židů, Slováků, Maďarů, Rusinců, a zůstali jsme sami ve svém malém kotlíku. A to představuje to největší ohrožení vlastně naší existence.

ME: Jedna věc je, když se něco řekne, a druhá věc je, když se to napíše. Máte už odhad za ta léta, že víte, co bude vypadat dobře nebo co unese i ten papír, když s někým děláte rozhovor?

KH: Myslím, že ne. Že to všechno zjišťuji teprve při tom, když to zpracovávám. Protože při autentickým dialogu je spousta vaty. Když člověk myslí, tak si tam dává slova, aby to dotáhl...

ME: Aby měl čas.

KH: Ano, a tu myšlenku dotáhl, aby ho napadlo teprve to, co chce říct. Tak tohle se všechno musí vystříhat, že jo, z toho. A pak se vlastně s tím textem pracuje i trošku jako malíř s obrazem, že jo. Někdy se tahle věta vyndá a dá tam, aby to mělo překvapivou strukturu, aby to působilo. Někdy jsem si o tu větu řekl, Arnoštkovi třeba teď, když jsme to dělali. Hele, tady bychom potřebovali něco, aby to o ten mozek zadržlo, aby čtenář nesklouzl po tom odstavci. Anebo jsem tu větu vyndal z jinýho kousku toho rozhovoru a dal tam. Nebo on mi ji připsal na konec. Třeba jenom tři slova.

ME: To stačí.

KH: No právě!

ME: No, připadám si, že jsem absolvoval vopravdu krásnou profesní univerzitní přednášku.

KH: Tak to snad ne?

ME: Ale jo!

KH: Ale já jsem rád.

ME: Kdybych měl index, tak bych dal.

KH: Já jsem rád za ten rozhovor, protože mě to bavilo s váma. Díky.

ME: Děkuji moc a pro nás velké potěšení. Díky. Dnes byl naším hostem Na plovárně pan Karel Hvízd'ala.

P5: Na plovárně s Tomášem Rouskem (15. 5. 2011)

ME: Dobrý večer. Dnešní Plovárna by mohla zajímat především naše mladé diváky. Myslím ty, kterým je tak pět let. Protože se budeme bavit o cestě na Mars, a to pro mou generaci už není příliš aktuální. Zatím toho na Marsu moc jistého není. Nevíme přesně, co tam budeme pít, co tam budeme jíst, kde budeme bydlet, jediná jistota, která se týká Marsu, je ta, že už teď máme jednu politickou stranu, která by s obyvateli Marsu šla do koalice. A pokud k tomu dojde, tak předpokládám, že zase velká část lidí bude uvažovat o vysídlení na Venuši. Náš dnešní host ten ovšem o cestě na Mars uvažuje zcela reálně, dokonce navrhl i model kosmické lodi s umělou gravitací, což zaujalo i americkou agenturu NASA. Vítám Na plovárně architekta pana Tomáše Rouska. Dobrý den.

TR: Dobrý den.

ME: Tak vy jste, Tomáši, studoval kosmickou univerzitu ve Štrasburku?

TR: Přesně tak.

ME: Vůbec jsem nevěděl, že něco takového existuje. Co se tam učí?

TR: To je široký záběr, od managementu vesmírnejch projektů, přes vesmírný právo, až po architekturu a další technický obory.

ME: Vesmírné právo?!

TR: No jasně.

ME: Jako že kdybych na Marsu třeba někoho zabil, tak na to musí být speciální trestní sazba pro Mars?

TR: Jako třeba ve Spojených státech, když tady tohle připravovali, tu ústavu a jejich jako právní systém, tak to vtipně podchytili, že to zasahuje až na jiný planety. Ve chvíli, kdy prostě jste občan Spojených států, tak v tu chvíli na vás jurisdikce dosáhne, ať jste na Jupiteru, nebo někde v Evropě.

ME: To je fakt blbý, když na Marsu překročíte rychlost, a oni řeknou, dostavte se na dopravní inspektorát do Chicaga dvacet tři k podání vysvětlení vašeho dopravního přestupku. A to letíte zpátky tak tři roky, ne, nebo kolik se to plánuje teď?

TR: No. Jasně no. Přesně. No tak ta cesta to trvá třeba minimálně půl roku no.

ME: Ony se už prodávají parcely na Měsíci, ne?

TR: Jo, jasně, no.

ME: Už jste si pořídil nějakou?

TR: Kamarádka má.

ME: Jo?

TR: Já už jsem jí právě, jak jsme navrhovali ty měsíční moduly, tak jsem jí ukazoval, v čem by se tam jako plus mínus dalo bydlet. Jo? Ale ještě, že jo, to chvíli potrvá. Záleží na tom, kdo se tam teďka dostane první a zase tam píchne tu vlahku.

ME: Co vono to tak stojí na tom Měsíci, ta parcela? Co tam stojí metr?

TR: To je otázka, myslím, že to bylo sto korun řádově řádově. Nebo pět set korun?

ME: Vono to není zasít'ovaný, že jo.

TR: Ještě to není zasít'ovaný, že jo. Do teďko. Zatím, co tam máte k dispozici, jo, tak je tam jako slunce, jo a pak, pak v tom lunárním prachu tam máte slušný zásoby titanu, železa a všeho možného na to stavění.

ME: Jo? Šlo by z toho stavět?

TR: Jo, určitě, no, výborně.

ME: Jakým způsobem?

TR: Záleží na tom, jestli máte k dispozici vodu třeba. Když jste na jižním pólu nebo severním pólu, tam máte krátery, který jsou teďko poslední jako miliony let ve stínu pořád, tak tam je jeden z nejstudenějších částí solárního systému. Tam prostě se ukládá ta voda, to jsou hodně dobré pozemky třeba, jo, ty doporučuji nakupovat, dokud ještě jsou, no. A ve chvíli, kdy třeba spojíte vodu, že jo, s tím prachem, tak vzniká docela kvalitní beton. A jestli tu vodu nemáte, tak můžete použít mikrovlny, a pak mikrovlnama mají přímo spejkat ten lunární prach, aby z něj vlastně vznikly třeba buď cihly, nebo přímo můžete tisknout baráky třeba, jo.

ME: Prosím vás pěkně, to znamená, že to by musela být hodně velká mikrovlnka, že jo, nějaká taková?

TR: Paradoxně ani ne no. Vona by vlastně stačilo, že jo, mikrovlnka dlouhá třeba metr, jo, která má třeba deset nějakých těch magnetronů, které dělají tu radiaci, že jo. Pak s tím jedete, jo, a pečete po cestě pomalu takhle po cestě třeba zeď. Vy můžete takhle vypejkat zeď nebo můžete vy třeba upíct klenbu, jo, a takovýhle věci, že jo. Jako když se stavělo jako třeba v Africe, tak ty obydlí můžou jednou vypadat hodně podobně jako na tom Měsíci no.

ME: Člověk si říká, jestli to teda, podle těch fotek, které jsem viděl z Marsu, tak ono tam toho zatím tak moc není, že? Stojí to za to?

TR: Taky záleží na tom kde no? Taky záleží, kdyby náhodou někdo přistál, že jo, já nevím, někde v jižních Čechách, jo, nebo někde v Antarktidě, tak taky jako si neudělá obrázek vo celý tý planetě jako celku. Nebo jde vo to, že asi zase tam bude ještě co objevovat pořád.

ME: A o co by byl Mars výhodnější pro osídlení než Měsíc? Ten Měsíc máme blíž přece. To by vyšlo levněji.

TR: Třeba na tom Měsíci jsou ty podmínky mnohem drsnější než na Marsu, jo. Vono se o tom mluví, jak je to nehostinná planeta, ale Mars měl třeba pro vznik života kdysi dávno třeba lepší podmínky než planeta Země. Vono se i uvažuje, že náš život, jak ho tady známe, původně vznikl na Marsu. Pak se, že jo, implementoval na Zemi přenosem nějakýma meteoritama, tady se zase zasadil, že jo, my jsme ho tady rozvinuli, jo, a ten Mars mezitím vychladl, ztratil tu atmosféru, že jo. Ted' je na nás, abychom zase jako lidi, že jo, se vrátili, že jo, a začali tu druhou planetu, že jo, zase zlepšovat, aby byla obyvatelná.

ME: Vlastně z tohoto pohledu asi by bylo lepší koupit tu parcelu na Marsu, že?

TR: Akorát by to byla taková dlouhodobější investice no.

ME: Je.

TR: Ale, ale jako třeba, když si to vezmete, tak NASA simuluje podmínky Marsu v suchých údolích v Antarktidě. A tam ty podmínky jsou podobný jo. Tam třeba máte na Marsu až dvacet stupňů přes léto na rovníku jo...

ME: Jako plus dvacet?

TR: No. Jo. A ted'ko tam akorát jde vo to, že tam je jakoby atmosféra, která má jenom jako setinu hustoty, co je tady. Tím pádem všechno musí bejt, že jo, pod tlakem, no. Tam zase, že jo, vznikají nároky na tu pevnost těch konstrukcí a tak no.

ME: Tam by se dal hrát golf dobře, jaká je tam ta gravitace? Zhruba jako naše?

TR: Třetinová no.

ME: Třetinová! No to by lítalo.

TR: Tak já bych navrhnul jako černý míčky, že jo, ty by se líp hledaly.

ME: Černé míčky.

TR: No nebo nějaký, který by měly, že jo, nějakou, že jo, radiofrekvenční lokalizaci, váš počítač by věděl, kde se to přesně nachází a pak by vám to v tom hledí, v tom průhledným displeji zobrazoval, jo. Takže byste rovnou viděl jako digitálně, že je tamhle za tím kopečkem. Já myslím, že tady ta technologie by tu mohla bejt jako nasazená jako tady brzo.

ME: Už aby byla, já mám strašný ztráty. Ano. Vy jste udělal studii lodi s umělou gravitací, poprosím vás, abyste to trochu nastínil. Já jsem to četl a ten nápad mi připadá až geniálně jednoduchý, že na to někdo nepřišel dřív, to žasnu. Můžete to popsat, jak by to fungovalo?

TR: V podstatě se jedná o to, že si nemůžeme pořád ještě dovolit poslat na oběžnou dráhu vohromný prstence, jako ve Vesmírný odysey, ta gravitace při té rotaci je možná taky vytvořit díky vláknům, který by se natáhly jako lana, dlouhé několik set metrů, že jo, pak se použijí dvě hmoty proti sobě, který se vyvažují. V jedný se bydlí, v druhý jsou např. motory, palivo a podobně. Čím větší ta délka toho lana a pomalejší otáčení, tím vlastně tam vzniká příjemnější prostředí pro bydlení.

ME: To znamená, jak dlouhé by to lano bylo?

TR: Mezi sto a pět set metry.

ME: Z čeho?

TR: Zatím z kevlaru, ideální by byly nanotrubičky, na ty si ještě musíme chvílku počkat, ale ty by určitě byly pro tu svoji pevnost v tom tahu a lehkost v tom tahu ideální materiál.

ME: On to člověk nepozoruje v tom vesmíru, když se to točí, že jo? Nebo jo?

TR: V podstatě byste to nevnímal jako přímo.

ME: A ta odstředivá síla by vytvořila tu gravitaci, jestli to chápu správně?

TR: Ta odstředivá síla by fungovala jako gravitace, akorát by tam ještě fungovala Coriolisova síla, oproti gravitaci, tady jaký máte.

ME: Jaká že to?

TR: Coriolisova síla.

ME: To mi budete muset o ní říct asi něco víc. Určitě to bude pěkná síla, ale ještě jsem o ní neslyšel.

TR: To je síla, kterou vy jako normálně nevnímáte, ani nevíte, jak by na vás jako působila, kdybyste ani nevěděl, jak se celá ta vaše soustava otáčí, jo, ale ve chvíli třeba, kdy vy se jako zvednete, tak zároveň to s váma zamává na jednu stranu, jo. Nebo jdete třeba rovně po rovný podlaze a najednou se vám zdá, že jdete hrozně z kopce, jo. Fakt záleží na směru té rotace, že jo, vůči tomu vašemu směru pohybu. Jo? A pak třeba vstanete ráno a zatočí se vám hlava, když jako vstanete moc rychle no.

ME: Jak jste to říkal? Cori...?

TR: Coriolisova.

ME: Panebože! Taková ta síla prostě.

TR: Lidi na to budou nadávat jednou, jo, tak oni si jako zvyknou na to, jak to vyslovovat.

ME: No jo. To znamená, že čím víc člověk udělá slivovic, tím víc na něj tahle Coriolisova, nebo jak...?

TR: Je to taková přesně, trochu přece jenom trochu síla, jako když si člověk dá panáka a najednou, že jo, se člověku zamotá hlava, aniž by jako měl nějakou jako zjevnou příčinu kolem sebe, jo. Tak to přesně tam lidi budou zažívat. Tam právě jde o to, že jakmile uděláte krátkej ten poloměr toho otáčení, tak o to to je silnější. Třeba když se podíváte na tu Vesmírnou odyseu znova, jo, a voni letěj na Jupiter, tak tam ten velitelskej obytný modul má tvar nějaký koule, kde voni tam chodí uvnitř v takovém jako prstenci. Jenže ten prstenec má průměr řekněme dvacet metrů, a třeba tam šplhá po žebříku. A ve chvíli, kdyby to bylo jako v reálu, tak von by z toho žebříku visel bokem, místo toho, aby šplhal normálně nahoru. To by dělalo až takhle silný efekty. Zatímco když uděláte hodně dlouhý vlákno, řeknu poloměr tři sta metrů, jo, tak potom tam máte prostředí, který se chová podobně jako tady na Zemi, že jo, bez nějaké takovéhle zrady.

ME: Protože vy tam vlastně nevnímáte, jestli jste hlavou dolů, protože žádné dole ani nahoře tam není, že? Co je tam dole a co je nahoře?

TR: To si musíte určit no. To je lidskej pojem no.

ME: Že jo?

TR: No jasně.

ME: Takže tam vám to je celkem jedno, tam je důležité, že můžete stát.

TR: Nejenom že můžete stát, ale vo to, že nepřistanete na Marsu, nebo ještě potom při návratu na Zemi, jako vozíčkář, že jo, kterému prostě prasknou kosti ve chvíli, kdy někde škobrtnete, jo. A další věc je, že ve chvíli, kdybysme chtěli kolonizovat Mars, jo, tak to není jenom vo tom, dostat tam nějaký astronauty – což jsou většinou supermani jo vybraný, prostě, že jo, skutečně jako špička, jo, ale chcete tam dostat i normální lidi, chcete tam dostat zvířata třeba, rostliny...

ME: Spoustu bych jich tam rád dostal, ale nechce se jim.

TR: No jasně no. Ale v podstatě, že jo, pro tohle všechno by byla lepší ta umělá gravitace. To je mnohem pohodlnější cesta.

ME: Oni teď uvažují o projektu té jednosměrné cesty, kdyby vám to nabídli, letěl byste? S tím, že teda už se nevrátíte?

TR: Já zrovna shodou okolností znám toho člověka, který to vymyslel, to je právě ředitel NASA centra v San Francisku, kde právě tam s celým týmem spolupracuju, tak mě tam s tímhle seznamovali. Teďko, on je takovej vtipálek jo. Já právě nevím, do jaké míry to měli jako pí ár (PR) záležitost a do jaké míry je to jako vážně míněný? Protože oni na to dali nějakých milion dolarů, jako budget, aby se to tam prozkoumalo, to jsou v rámci NASA jako drobáky, že jo. A on má takovej smysl pro humor, že když jsme tam byli na konferenci, tak takhle nosil na cedulce Start fleet comander místo jako oficiální funkce. Velitel hvězdné flotily. A teďko, že jo, když se rozvířilo to, ta diskuse vůbec o tom, což je úžasný, že my si najednou o tom tady povídáme, jo, že jako všichni o tom jako slyšeli, jo, tak možná v tomhle to právě splnilo ten účel. Ale jinak jako já jim rád pro to navrhnu interiér, aby se jim tam prostě že jo do konce života pohodlně bydlelo. V těch malých prostorách to určitě bude důležitý.

ME: Asi byste neletěl?

TR: Já bych nechtěl letět, ty jo. Já bych se tam rád podíval spíš jako turista, až tam bude trošku že jo, nějaká...

ME: Až to půjde i zpátky.

TR: Až bude zpáteční letenka, že jo, až to bude trošku jako cestování na úrovni.

ME: No jo. To prostředí je poměrně nehostinné, tam ta krajina je jednotvárná, čím by se tohle to řešilo? Barvy tam vlastně nejsou žádné, tam je jenom ta červená... Nebo jsou tam ještě jiné barvy?

TR: Třeba západ slunce, že jo, je tam modřej. Tam to je všechno posunutý, že jo, všechno.

ME: A zelenou tam najdete na Marsu?

TR: To tam musíme dovézt, to bude import. To ještě chvilku potrvá, že jo, ale ten potenciál pro náš rozvoj to má podle mě velkej.

ME: Vy jste původní profesí architekt, vlastně je to vaše hlavní profese, a tohle máte jako takový vedlejšák?

TR: Takové hobby no.

ME: To znamená, že tím si člověk asi moc nevydělá.

TR: Ne, tak to určitě ne, to spíš člověk dělá jako výzkum, že jo, člověk to dělá pro dobrou věc no.

ME: A pro NASA pracujete úplně zdarma?

TR: No jasně.

ME: Je důležité, že jsme to řekli, protože já myslím, že každý druhý Čech, který si přečte, že pracujete pro NASA...

TR: ...tak si představuje nějaký miliony dolarů?

ME: Přesně tak. Přesně tak.

TR: Já nevím, když řeknu někde, že jsem navrhl logo, který pak měli ty astronauti při té simulaci v Arizoně na těch skafandrech, NASA televize tam natáčela u toho prostě rozhovory, když to tam bylo metr velký, tak všichni si myslí, že jsem za to dostal dvě stě tisíc. A já jsem jim to udělal za dvě hodiny prostě zadarmo. Když jako zrovna potřebovali tohle narychlo udělat, jo, to všechno je spíš takový, jako že člověk pomůže, kde může. Takhle tam pomáhám čtyřem týmům teďko.

ME: Tam bude asi poměrně mladý ten tým, ne?

TR: Je to hodně namixovaný.

ME: Hodně namixovaný...

TR: Je to super, že vy tam máte jako lidi všech možných věků, backgroundů, většinou je spojuje to, že jsou prostě fajn, že mají smysl pro humor. Jo a v podstatě tam můžete potkat stážisty, kteří tam jsou jenom přes léto, těm je prostě, já nevím, dvacet, pak tam máte, že jo, světový odborníky ve svém oboru, že jo, kterým je padesát a mají dva tři doktoráty, že jo.

ME: Vy jste navrhl také vesmírný hotel, že?

TR: S Ondrou Doulem jsme se tímhle zabývali.

ME: A ten bude na oběžné dráze, nebo by měl být na Měsíci?

TR: Zatím je na papíře. Ale měl by být na orbitě.

ME: To je teda zajímavý, zkusit si představit, kdo tam třeba bude prát? A jak?

TR: To by se všechno muselo vozit dolů, protože nahoře by na začátku že jo ta pračka, jestli váží, že jo, třeba třicet kilo, že jo, tak si to vynásobte, každý kilogram, že jo, teď třeba sedm tisíc dolarů stojí.

ME: A teď ty prášky, aviváž, co tam potřebujete dostat.

TR: Ta voda, že jo.

ME: Voda!

TR: Ale třeba na tý mezinárodní vesmírný stanici si perou. A to je zajímavý, že právě to praní má třeba největší spotřebu vlastně z toho denního z tý vaší denní potřeby vody.

ME: Jak často oni tam tak perou, máte představu?

TR: To jsem se neptal no.

ME: Mám podezření.

TR: Voni právě, tam je třeba problém i se sprchou, jo. Voni prostě šetřili, jo, takže se škrtil celej jeden obytnej modul, voni tam v podstatě teďko přespávají na chodbách jako ve vědeckejch modulech, jo. Tím pádem tam ani nemají sprchu a takovýhle věci. Nebo neměli donedávna, jo. Takže tam se jenom vlhkýma ručníkama utírali no. A taky jako ve chvíli, kdy se tam zavře ten vzduch, trvá to deset až patnáct let, nevětrá se tam moc, vokna nejdou otevřít moc zatím...

ME: Ty stromečky tam mají.

TR: Visící stromečky no.

ME: Počítáte v tom hotelu, že by tam byly taky cenově odstupňované pokoje? Že by tam byly jako apartmány...

TR: Jasně.

ME: Jo?

TR: Tam jakoby asi celej ten komplex ze začátku by byla asi jenom ta nejvyšší úroveň, že jo. Nebo minimálně podle ceny, podle toho standardu bydlení by to spíš byla tak tříhvězda. Žádný bohužel služby maséra, bazén a posilovna – posilovna tam bude, ale ve chvíli, kdy se ten hotel začne rozšiřovat z toho základu o nějaký další nafukovací moduly, které pak zvýší třeba pětinasobně tu kapacitu, tak už by se tam možná dalo vymyslet právě nějaký jako řešení.

ME: Tak vy máte šanci, že se toho dožijete.

TR: Tak to máte i vy, doufám, jo.

ME: Myslíte, že jo?

TR: Ty věci jsou možný jako rovnou začít stavět, jo. Akorát jde vo to, že dneska se bojí investoři investovat do takhle riskantních záležitostí, že jo. A ta vůle tý společnosti není tak silná, jít dopředu tolik. Teďko civilizace je spíš zahleděná do sebe a do svých problémů na Zemi, není tak silnej ten drive, kdy si lidé třeba v šedesátých letech představovali, že v roce dva tisíce, že jo, budeme létat běžně, že jo, na Mars, že jo, na tu dovolenou, že jo, za nějakýma příbuznýma.

ME: Vy se snažíte čistit Pacifik, že, to je další vaše téma.

TR: Mám jako tady tohleto jako jeden z cílů, s čím bych rád jako pomohl tady na té planetě jo.

ME: My bychom si mohli vlastně říct, co to tam je? Já jsem byl úplně konsternovaný velikostí toho smetiště. A to plave někde v Pacifiku?

TR: Ano. Když si zadáte do normálně vyhledávače trash vortex - vír odpadků, nebo trash Island, tak zjistíte, že to má biblický rozměry tahle záležitost. A přitom jako, vzhledem k tomu, že to je vod tady Holešovic docela daleko, tak to ty Čechy zase tolik nepálí. Ale tyhle věci se nasčítají no.

ME: Mám si to představit jako takovou plovoucí skládku v tom Tichém oceánu?

TR: Vono to je jako rozměrem hodně rozsáhlý, ale ta hustota je malá, jo. Takže tam někde jako můžete najít jako souvislejší vrstvy, někde to znamená jenom, že máte jako rozptýlený malý kousky plastů, který tam někde plavou třeba dva metry pod hladinou. A čeká to, až to nějaká ryba spolkne. Poté, co to bude polykat dva roky života, tak umře, protože bude plná plastů, že jo. A to se tam stává všem těm živočichům, co tam jsou. Protože pak jako vidíte, že jo, těla ptáků a zjistíte, že to jejich tělo prostě bylo z půlky plast. Tím krměj ty svoje mláďata. Ty vodmala jsou krmeny prostě víčkama, že jo, od nějaké limonády, co my tady zahodíme potom, co nám trvá tři minuty to vypít.

ME: A co byste s tím chtěl dělat?

TR: To není o tom, co bych já s tím chtěl dělat, ale o tom, jak se k tomu celá společnost postaví, jo. Nejlepší věc podle mě dneska, když člověk něco chce globálně změnit, je vytvořit z něčeho módu. To prostě, že jo, v současný digitální kultuře docela funguje. Tak právě jsem si říkal, tak ta móda je takovej funkční mechanismus na to, prosadit záměry vod využití obnovitelných zdrojů až po recyklaci a podobně, jo. V tomhle případě by bylo supr vymyslet designy produktů s nějakou přidanou hodnotou. To je prostě třeba tadyta bunda se dá vyrobiť z dvaceti PET lahví, jsem se dočetl, že jo. Dá se to třeba použít na nábytek a podobně, že jo. Ve chvíli, kdy za tím bude nějaký, že jo, marketing, že to je z plastu vytaženýho z oceánu, jo, nebo to podporuje, že jo, vytažení těch plastů, že jo, tak ty lidi si to můžou koupit třeba ochotněji než jakoby jinej produkt, kde o něm prostě jenom víte, že někoho vykořisťujou v Číně, jo.

ME: To asi jo!

TR: To je věc, která trvá nastartovat, že jo, roky, aby to prostě začalo, že jo. Tím, že se to začne lovit, že jo, vozit do té Číny, že jo, do těch továren na zpracování odpadů, že jo, tam se z toho vyrobí ty vlákna, že jo, a pak to skončí u nás tady někde prostě, že jo, v obchodním centru. A tam si koupíte, že jo, třeba tu mikinu, která bude mít na visáčce napsáno, že jo, že to je prostě worldtex.

ME: Bylo by to asi o něco dražší, že?

TR: Vona by měla bejt za stejnou cenu podle mě. Ale měl by tam bejt, že jo, tenhle dobrej pocit navíc, když si to koupíte.

ME: Ty vaše projekty jsou, řekl bych, neuvěřitelně smělé. Asi v tomhle tom oboru nemá cenu si dávat žádná omezení, že?

TR: Nejhorší je, když míříte moc nízko a netrefíte ještě cíl, jo. Já počítám s tím, že ze všech těch věcí, co člověk vymyslí, tak stejně zbyde třeba pět procent jako jo. Tak se snažím zaměřovat se na velký věci, aby potom těch pět procent bylo takových, že nejsou úplně jako ztráta času no.

ME: Vy jste mladý člověk, čeho byste se rád dožil z těch vesmírných vizí?

TR: No, tak dělám maximum pro to, abysme urychlili cestu na Mars. Když jsme navrhovali futra Pragensis a vize nové Prahy na Marsu, jo, tak já jsem si říkal, co by mohl člověk během toho krátkého života vlastně stihnout. A říkal jsem si právě, že ta mise na Mars je teďko jedna z největších výzev lidstva vůbec, jo, a že bych s tím rád pomohl.

ME: Tak, přeji vám, Tomáši, abyste se toho dožil. Budu vám z nějakého vysokého orbitu, nebo Pánbůh ví, kde už v té době se budu nacházet, tak budu vám držet palce a děkuji, že jste si udělal čas na Plovárnu.

TR: Tak jo, děkuju.

ME: Dnes byl naším hostem Tomáš Rousek.

P6: Na plovárně s Jiřím Holečkem (5. 6. 2011)

ME: Dobrý večer. Kdyby náš dnešní host vzal svou sportovní kariéru a celou ji posunul o dvacet let později, tak by si náramně polepšil a asi by dnes nemusel dělat nic. Ale protože své tři tituly mistra světa získal někdy v sedmdesátých letech, tak dnes ještě pracuje, ale předpokládám, že ho to nemrzí. Vítám Na plovárně legendu českého hokeje pana Jiřího Holečka. Dobrý večer.

JH: Ahoj, dobrý večer.

ME: Jirko, dneska je celá řada rodičů, kteří už děti cílevědomě k tomu hokeji vedou a vozí je na tréninky a jezdí s nimi na zápasy. To ve tvých dobách asi nebylo, že?

JH: No tak částečně to bylo. Protože táta byl fanda sportu, sám trénoval fotbal. A když já potom jsem k tomu fotbalu přidal ještě i ten hokej, tak jezdil se mnou, protože mi pomáhal tu výstroj. Já jsem byl tak hubenej, že jsem to ani neunes-. Takže jsme se střídali, když jsme jeli tramvají a vod tramvaje někam na ten stadion, kde byl ten zápas. Tak táta mi s tím pomáhal.

ME: Co ti řekl tatínek, když jsi mu sdělil, že tedy půjdeš na tehdy jakoby amatérskou, ale v podstatě profesionální, dráhu sportovní?

JH: No tak když jsem začínal ve Slavii hokej, tak tam vůbec žádný profesionalismus nebyl, jo? My jsme hráli třetí nejvyšší soutěž. A já jsem tam začal vlastně v sedmnácti letech. No tátu jsem - eště na tom fotbale neopustil, protože furt jsem chodil hrát fotbal na tu Bohemku. No a teprve někdy v devatenácti, když jsem měl jít na základní vojenskou službu, tak tam mi řekli ty důstojníci, tak se rozhodněte, jestli budete hrát ten hokej nebo fotbal, tady jsou dva ty povolávací rozkazy, a my jeden zničím. A já jsem říkal, no kam to je? A voni říkali, tak Dukla Tábor, fotbal druhá liga, anebo na výběr Dukla Jihlava, hokej, první liga. Tak říkám, do první ligy, do Jihlavy, jdu, jdu na hokej.

ME: Tak to asi žádná velká vojna nebyla, ne?

JH: Tak já jsem se tam v tý Jihlavě ale moc nevohrál, jo? Já jsem tam byl asi tři měsíce, bylo nás tam pět brankářů a dva museli pryč. No tak jeden tenkrát vodešel do Dukly Litoměřice, a mně když řekli, že já jdu do Košic, tak jsem tomu nechtěl věřit. Já jsem říkal, jestli to nejde někam blíž? Nejde. My prej jsme jim slíbili pomoc, oni tam založili Duklu, takže jim tam půjdeš pomoci. A když budeš dobrej, my si tě za rok vemem zpátky.

ME: Jak to tam vypadalo, v těch Košicích?

JH: No v těch Košicích to bylo úžasný. Protože já jsem tam přišel, to byla druhá liga, a my jsme teda bojovali vo postup, a hned se nám to ten první rok podařilo, že jsme postoupili do nejvyšší soutěže. A to město najednou se probudilo a začlo žít tím hokejem, oni předtím nevěděli, co to je, a teď najednou to bylo pro ně něco úžasnýho. My jsme měli stadion neustále vyprodanej. A když už se fandové nemohli dostat dovnitř, tak vzali krumpáče, vykopali vod silnice díru do zdi a ještě se tam pár desítek natlačilo.

ME: To je úžasný. Takový ten kádr, který pak tvořil tu páteř toho národního mužstva, s těmi jsi se musel poznat už v té Jihlavě, ne?

JH: No tak tam jsem poznal Holíky. Že jo, Klapáč, Hrbatý, Honza Suchý, tydlety kluci už tam byli. S Honzou Suchým a Jirkou Holíkem jsem rukoval na vojnu.

ME: Honza byl snad jeden z prvních, kdo si lehal do střel, ne?

JH: Byl jeden z prvních, kdo si hodně lehal do střel. Oni si lehali i jiný, ale Honza, to byla jeho specialita jako ale. Ale vono to bylo dost jako dvojsečný, jo, protože když von se před vás postavil, že si do toho klekne nebo lehne, a ten puk mu prošel, tak já jsem to za ním viděl na poslední chvíli, jo. Takže já jsem mu třeba v národním mužstvu potom říkal, Honzo, nechytej mi to, já si to chytnu sám. Obsad' si hráče vedle brány, a nelez přede mě. Jenomže v tý Jihlavě voni

neměli ze začátku nějak moc štěstí na kvalitní brankáře no a pro ně to byla velká pomoc, těm brankářům, že Honza toho půlku schytl.

ME: Clonit tomu brankáři, to je něco, co dneska je skoro základ, že?

JH: Tak vono to přišlo z Kanady, že jo.

ME: Dělal se to už za tvých časů?

JH: Taky se to dělalo, ale ne tak důrazně jako dneska. Dneska tam toho brankáře i zbijou, v tý bráně, se na něj vrhají ze všech stran. To za nás nebylo. Za nás prostě byl brankář v brankovišti nedotknutelný, dneska už to neplatí.

ME: Jak se vycvičí ten reflex, když někdo prostě vypálí od modré rány, a teď vám to letí rovnou mezi oči, aby člověk instinktivně neuhnul? Je vůbec možné to vycvičit?

JH: No je to možný. Já jsem to trénoval, když mi bylo čtrnáct, patnáct let.

ME: Jak jsi to trénoval?

JH: Hlavně jsem trénoval to, abych nezavřel voči, abych nemrknul, ani ani neuhnul, vo tom ani nemluví, ale abych nepřivřel voči. Abych se nelek-, jo, tak jsem chodil na Spartu na Štvanici, tam byla za branou taková ta síť, to ještě nebylo plexi. Tam jsem si stoup- kousek dál, až se ta síť prohne, abych nedostal tím pukem. A když ty rány lítaly nad bránu a vedle brány, tak já jsem za tím stál, ani jsem se nehnul, ani jsem nemrknul, cíleně jsem to tak-le trénoval.

ME: Ty -si byl jeden z prvních, kdo začali používat masku?

JH: Já jsem nebyl první.

ME: Nebyl jsi první.

JH: První u nás snad byl Lád'a Nadrchal z Brna. Pak snad Vlado Dzurila a pak asi já. No a my jsme to všechno vokopírovali od Setha Martina, kterej chytal v tý době, v šedesátých letech, za Kanadu na všech mistrovstvích světa. Ten chytal na mistrovství asi desetkrát za sebou. A von první z tý Kanady, přivez- masku a v ní chytal. No a my jsme podle něj, podle tý jeho masky potom si tady nechali vod kutilů, doma na kolena nám dělávali masky.

ME: Kdo ti to vyrobil první?

JH: Tak první masku mi dělal pan doktor Pavlíček, zubař z Plzně. Na zubařským křesle mně dělal sádrovej odlitek. Pak se to vylilo, že jo, voloupalo a na to se lepil ten skelnej laminát.

ME: No jo, tak ale stejně, že jo, ta maska pořád byla na tom obličejí.

JH: Ano.

ME: To přece, když to člověk dostane i přes ten laminát, tak to musí být strašná rána, ne?

JH: No nezabije to.

ME: No nezabije, ale bolí to, ne?

JH: Byla to rána, bolí to, je z toho monokl třeba, nebo byl, někdy se ještě stalo, že ta maska praskla a tam, kde to bylo prasklý, tak to rozřízlo tvář. Měl jsem třeba centimetr jako tržnou ránu.

ME: Ale nevidím nic. Hezky ses zhojil.

JH: Krásně, já se hojím dobře. Nepřerazilo to hlavně kosti. Že jo. A zuby. Takže v pohodě. Vždyť já jsem ještě chytal rok za Slavii, za dospělý, rok, bez masky a bez helmy.

ME: To je strašná představa.

JH: Takže já jsem se naučil i dost rychle se uhnout, sehnout, případně lapačkou jsem to chytal před vobličejem.

ME: A nejsou teda lepší ty dráty, že to má člověk aspoň vepředu? To jsi taky používal, ne?

JH: Ty dráty jsou bezpečnější. Jenomže na to si zase člověk musí zvyknout. Když jsem léta chytal v tý laminátový masce, a nic jsem neměl před očima, a najednou jsem se díval jako přes plot, a teď přehazuješ voči nahoru, dolů, do stran přes ty dráty, takže já jsem s tím rok trénoval na Spartě, než jsem si to vodvážil vzít na utkání do ligy a pak i do reprezentace. Poslední dva roky v reprezentaci už jsem měl helmu s drátama.

ME: No...o tobě se traduje, že jsi byl vlastně největší expert na ty Rusy. Žes to s těmi Rusy prostě mimořádně dobře uměl. Tak v čem spočívá schopnost umět to na Rusy?

JH: Voni byli strašně rychlí a v tý rychlosti dokázali kombinovat. Ty obránci nevěděli, kam dřív skočit, jo. A voni to většinou kombinovali tak, že až do prázdný brány dávali góly. No a já jsem prostě přišel na to, abych to stihnul, tak nesmím tolik vyjíždět. Jako třeba na jiný mužstva. Musel jsem vyjíždět tak, abych se stihnul vrátit zpátky. A v tom to bylo to hlavní, že voni kombinovali tam a nazpátek, a já jsem pořád byl schopen v tom brankovišti bejt nějak kolmo proti tomu puku. A brankáři, který vyjeli metr dva před brankoviště, tak si to přihráli tam a zpátky a bylo to do prázdný brány.

ME: Kdo z nich byl nejnepříjemnější jako soupeř, z těch útočníků ruských?

JH: No tak asi Charlamov.

ME: Charlamov.

JH: No, to byl šikovnej, taky rychlej, technickej hráč s přesnou střelou. Takovej nejzákladnější zase byl Michailov. Ten si stoup- za mě vždycky, buď mně podkopával brusle, nebo mně držel rukou hokejku, nebo se třeba stalo, že to přihráli útočníci ruský na obránce na modrou a von si stoupl za mě a podkop- mně brusle, já jsem spad- na záda, v tom letěla ta rána na bránu. Lidi říkali, co tam dělá, on se na tom ledě válí! Takže potom, preventivně, když Michailov přišel k bráně, tak už jsem mu hokejkou dal přes kotníky. Preventivně.

ME: Aby věděl.

JH: Aby věděl. A už se nic nevopovážil.

ME: To se nepískalo tehdy?

JH: To nevidí všechno rozhodčí, puk je jinde...

ME: Tam asi spoustu věcí teda člověk nevidí, co se tam děje, co?

JH: On se to vidí tam, kde se hraje, kde je puk. Ale když ten puk je úplně na druhý straně, tak se to nevidí. To je málokdy.

ME: Poznává se charakter hráče na ledě?

JH: Poznává, poznává, poznává. To hned. Jsou lidi, kteří jsou nebojácný, tvrdý, důrazný. Pak jsou takoví ty jako vychytralí, technický, který se nikdy nesrazej, uhnou, ten soupeř se narazí na mantinel sám. Pak se mu smějou.

ME: To je taková ta česká cesta, ne?

JH: To byl Láďa Martinec, ten jako, toho tam nikdy nechytli u toho mantinelu, u toho se vždycky ti Kanadáni rozbili sami. A zase Jarda Holík, ten by v životě neuhnul.

ME: Ne?

JH: Ne, ten šel do souboje, hlava nehlava, z vočí do vočí.

ME: Dalo se s těmi Rusy mluvit i mimo led, když jste se potkali třeba? Jací byli na ten osobní kontakt? To byla přece vypjatá léta, že jo, to bylo chvilku po okupaci...

JH: Tak voni měli jako dost přísný režim, takže bylo těch příležitostí málo, se s nima nějak někde setkávat. Ale většinou, když se to povedlo, tak jsme konstatovali, že jsou to normální kluci jako my. Bylo tam pár, takovejch pět šest, kteří byli takoví zaslepený, že všechno nejlepší je jenom to, co je sovětský, ale ty vostatní, že jo, jezdili po celým světě, tak nezavírali před tím vočí, tak to viděli. Stejně jako my. Takový největší náš kamarád byl Jakušev. Inteligentní, chytřej člověk, kamarádskej. Ten nás po zápase, po turnaji pozval třeba na posezení, na večeři.

ME: I když prohráli?

JH: To už si nepamatuju, jestli zrovna to bylo, když prohráli, nebo my, to nevím. Ale tak nás třeba pět šest kluků se sebralo a jeli jsme s ním.

ME: A Ragulin?

JH: No, Ragulin, toho já jsem zažil jenom okrajově.

ME: To byl zvláštní kus teda.

JH: To jsem byl první rok, první dva roky v reprezentaci jako náhradník Vlada Dzurily, jsem začínal. To tam ještě byl Ragulin. Tak s tím jsem se já, toho jsem viděl jenom na tom ledě, když hrál proti nám. A to zas byly souboje s Jardou Holíkem, že jo. A někdy i s Golonkou. Jenomže Ragulin, když toho Golonku tak nějak řezal, tak ten Golonka se s ním prát nemohl, že jo, se svou postavou. Takže Golonka si počkal, nepral se s ním hned, a potom vzal hokejku a napíchl ho hokejkou do břicha třeba a utek-. A ten Ragulin ho honil až na střídačku.

ME: Tyhle věci jsou neuvěřitelný. Řeknou si ty hráči na tom ledě něco? Na příklad, když si představím tu situaci, jak tě teda zpoza branky teda někdo šťouchá nebo tě drží, řekneš mu něco?

JH: No samozřejmě. Tam si povídáme. Tam si nadáváme, povídáme si hezky. Já spíš, než jako abych jim nadával, to jsem mu když tak jednu sekl tou holí, ale tak jsem se snažil ty Rusáky znervóznit, jo. Takže když se mi něco povedlo, že jsem chyt- nějaký jejich nájezd, tak ten hráč, třeba Malcev, teď stál u tý brány a kroutil hlavou, jak je to možný, že nedal gól, tak jsem mu třeba říkal: Vidíš to, dneska nemáte den. Dneska nemůžete vyhrát. A říkal jsem, ale co tady? Ale co vám řeknou, až přijdete domů?

ME: Vykládají se teda legendy o tom ruském drilu, co oni měli za tréninky.

JH: Nejtěžší na tom bylo to, že voni je odvezli, že jo, do lesa, kde byla nějaká ta základna vojenská. Tam nikdo nesměl, že jo. Voni odtamtud taky nemohli, a byli tam šest dní v tejdnu. Pak vodehráli zápas, pustili je v sobotu večer domů, a v neděli museli zas na trénink. A zase jeli do lesa. A já jsem říkal, pánové, tak tohleto, kdyby mělo bejt u nás, jo, tak to by bylo něco strašného. To radši budeme žít tak, jak žijeme my tady, než voni tam, a budem druhý. Než první za tudle cenu.

ME: Ale ten tvůj styl, ten byl docela odlišný od všech ostatních, že, styl chytání. Měl jsi nějaký vzor? Někoho, od koho by ses učil?

JH: Já takový základ odkoukal jsem právě od toho Setha Martina, co chytal za ty Kanadany na těch mistrovstvích, kterýho já jsem se zúčastnil. Protože do té doby třeba na střely po ledě brankáři vytáčeli brusli po ledě do strany a chytali to tím železem, tou vytočenou nohou, jo. No a tydleti, Seth Martin a potom Vlado, první byli, kdo nevytáčeli ty nohy, nechali ty chrániče rovně, šli do toho rozkleku, hokejku před ty chrániče a ruce a udělali takovou krabici. A tam nebylo možný dát gól, jenom nahoru přes ramena. A tohleto jsem zjistil, že je daleko lepší... Taky když je skrumáž, tak při té vytočený noze je pod kolenem díra, nad nártem díra... Takže ten chránič nechat natočenej tou širokou částí do hry. Daleko výhodnější. Kolikrát to do brankáře narazí, ani vo tom neví.

ME: S jakými všemi úrazy už jsi odehrál zápas?

JH: No tak s votřesem mozku jsem nedohrál zápas. To nešlo. Ale s vykloubeným ramenem jsem dohrál. Hráli jsme přípravej zápas před olympiádou ve Zlíně, tenkrát teda Gottwaldov, s Japoncema. Takovej lehký zápas. My jsme vyhráli asi 18:1. Ale stalo se v poslední třetině, asi pět minut před koncem, že nějaká skrumáž před mojí bránou, já jsem tak nešťastně spad- a ten hráč na mě, že mně vykloubil rameno. Naštěstí, když jsem se zvedal z toho ledu, tak jsem se vo tu ruku opřel a ono mi to tam zajelo. Protože já jsem ji předtím už jednou vykloubenou měl. Tak mi to tam zajelo, to rameno. A teď jsem říkal, když řeknu, že jsem měl vykloubený rameno, tak nepojedu na olympiádu. Tak jsem to nikomu neřek-. No a těch pět minut jsem vodstál v té bráně, oni ještě jednou nebo dvakrát z dálky vystřelili, to bylo všechno. No a než se hrálo na olympiádě, uběhlo ještě asi deset dní do začátku olympiády, zase se to usadilo a moh- jsem hrát.

ME: Ty jsi je pak trénoval Japonce, jeden čas, že jo?

JH: Já jsem byl v roce osmdesát osm až devět v Sapporu, kde jsem předtím byl na olympijských hrách. A dostali jsme nabídku na svaz, že by chtěli mě, jestli bych tam nešel to mužstvo trénovat. Takže jsem vodjel na jednu sezonu do Sappora.

ME: Oni jsou takoví disciplinovaní, ty Japonci, ne?

JH: Voni jsou až moc disciplinovaní. Až moc.

ME: Trenér, to bude Pánbůh, ne?

JH: Já musím říct, co se mi stalo. Hned jak jsme měli letní přípravu, tak jsme byli v posilovně. To jsem měl asistenta japonskýho trenéra, ten se mě tam na něco začal vyptávat a oni tam dělali nějaký cvik, ty hráči. A teď já a on jsme se tak do toho zabrali, co jsem mu tam vykládal, že jsem zapomněl zapískat, že mají končit, jo. A ty už tam umírali... Nikdo nepřestal! U nás, když se trenér votočí, tak nikdo nic nedělá, jo. Ty by tam umřeli. Takže na poslední chvíli jsem je zachránil, protože jsem si toho všim-, zapískal jsem, oni si teda voddechli, že už to skončilo, jo. Ale jinak zase voni nemaj- žádnou improvizaci. Voni se naučej systém, a neuměj- to změnit, sami vod sebe. Na tom ledě třeba. Mně se stalo, že jsme nacvičili nějaký systém založení útoku z obranný třetiny. Kdo kam se postaví, ty máš puk a přihraješ to tamhle tomu. No a teď nám to vycházelo půl zápasu, a ten soupeř na to přišel a k tomu, co měl dostat puk, si stoupli, jeden. A ten náš hráč, co měl puk, tak mu to zase přihrál. A přišel na střídačku a já jsem jako přes tlumočnicka mu říkal: „Proč mu to přihrával, vždyť byl obsazený?“ „Vždyť jsme se to tak učili.“ A já říkám: „Ale vždyť byl obsazený.“ A von říká: „Ostatní byli taky obsazený, co jsem měl dělat?“ Já říkám: „No tak vemeš puk a pojeděš sám. Nebudeš přihrávat nikomu.“ „To jsme se neučili.“

ME: No jo. Když jste byli v té době zaměstnaní všichni v těch fabrikách, jakoby, takže výplatní pásku jsi dostával od fabriky, nebo od svazu?

JH: To bylo tak. My jsme měli v té fabrice takovej nějaký základní plat. A k tomu jsme měli prémie – za vyhranej zápas čtyři sta korun hrubýho, dvě stě za remízu a nulu za porážku, jo. Ale zajímavý bylo, že když jsme si chodili do té práce pro tu vejplatu, to jsme chodili k tomu vokyňku, tam všichni ti lidi stáli, tak někteří ti lidé v tom čé ká dé (ČKD) říkali, no vy sem chodíte

jenom, když je vejplata, jinak vás tady nevidíme, jo. Tak nám zakázali si tam chodit, abysme nějak tak...

ME: Nedráždili pracující lid.

JH: ...nedráždili ty lidi, jo. Tak nám to začali posílat domů. A ty lidi říkali, no ty už jsou tak pohodlný, že už si nejdou ani pro vejplatu a nechaj- si to posílat domů. Takže člověk nevyhoví nikdy v ničem nikomu.

ME: Když se díváš na Jardu Jágra, jak hraje ve svých kolika...?

JH: Třicet devět.

ME: Třicet devět let, nemáš pocit, že jsi skončil s kariérou brzo?

JH: No tak já jsem skončil, bylo mi třicet sedm. Já jsem teda v reprezentaci skončil vo tři roky dřív, ale pak jsem ještě hrál v Německu, ale pro mě to bylo akorát. Já jsem poslední sezonu venku, jak jsem hrál, cejtil takový psychický vopotřebování. Ne že bych nemohl fyzicky to zvládnout, ale psychicky, jo. Já jsem začal se bát o vítězství, začal jsem se bát, že něco zkazím, jo. A už jsem si nebyl tak sebevědomej, jistej. Pro mě už to bylo vopravdu vysvobození, ten konec mé kariéry. Ten poslední rok v Německu už nebyl nic moc.

ME: Tak jak trávíš stáří? Sportovní stáří?

JH: Sportovní stáří, díky no.

ME: Jaké to je?

JH: Jaký to je? Tak sleduju sport, vůbec. Žiju tím sportem pořád dál. Pak mám psa.

ME: Nenudíš se.

JH: Nenudím se. Mám chalupu. Pěstuju tam růže, jahody, ovoce, jabka, hrušky, starám se o to, stříkám stromy, prořezávám stromy, sekám trávu...

ME: Jak na Samotě u lesa!

JH: Vopravdu.

ME: To máte hřebíky, prkna...

JH: Tak takhle podobně tam já žiju. Ale jezdím tam strašně rád, no.

ME: To zní velmi romanticky a velmi spokojeně.

JH: Ano. A chodím na houby! Strašně rád chodím na houby. Sbíráám je strašně rád. A strašně rád je jim. Chodíme s přítelkyní a voba si to tam užíváme.

ME: A proto jsme tě pozvali mimo houbovou sezonu, pak jsme si říkali, pak už porostou a Jirku neseženeme.

JH: Ne, pak už je to těžký.

ME: Tím spíš ti moc děkuju, že sis dneska udělal čas na Plovárnu, díky.

JH: Taky děkuju, ahoj.

ME: Dnes byl naším hostem Jiří Holeček.

P7: Na plovárně s Milanem Šamánkem (26. 6. 2011)

ME: Dobrý večer. Pokud člověk začne den četbou novin, tak snadno podlehne dojmu, že žijeme v hrozné době a že dřív muselo být všechno daleko lepší. Ale záleží na tom, z jakého pohledu se na to podíváte. Tak kdybyste teď žili v roce tisíc devět set sedmdesát, a narodilo by se vám dítě s vrozenou srdeční vadou, tak jeho šance na přežití by byly okolo patnácti procent. Dnes je to víc jak devadesát devět procent! A náš host Na plovárně je člověkem, který se o to nesmírně zasloužil. V roce tisíc devět set sedmdesát sedm stál u založení kardiocentra, Dětského kardiocentra, a vítám ho dnes rád Na plovárně. Naším hostem je pan profesor Milan Šamánek. Dobrý večer.

MŠ: Dobrý večer.

ME: Pane profesore, to musí být radost, když vidíte takovouhle proměnu čísel té statistiky, ne?

MŠ: Víte, já neměl nikdy čas. Nebo nedostal jsem se k tomu, abych o tom přemýšlel. Až teď, kdy mám přece jenom trošku volněji, tak si říkám, že je to úžasný. U nás se všechny ženy dočkaly toho, že když otěhotní, tak jednak zjistíme, jestli na tom srdci toho dítěte je nějaká vada, nebo není – to je první věc. A druhá věc, že všem je možno nějakým způsobem zajistit pomoc. Já neříkám, že všechny přežijou, ale všem je možné zajistit pomoc.

ME: Pane profesore, vy máte úžasné jméno pro dětského lékaře, přemýšlel jste o tom někdy? Že být dětský lékař a jmenovat se Šamánek, to je přece tak hezké.

MŠ: Lepší by bylo Šaman.

ME: No ne, to je pro ty dospělé, že, ale Šamánek, to je přece tak něco líbezného!

MŠ: Rozumíte, já mám takový tři věci, který ze mě udělaly to, co potom dokázalo tady vytvořit ten systém. První byla, že jsem se narodil ve Zborovicích. To je dědina na Kroměřížsku, podle mě krásná, a to ve mně zůstalo. Ve mně je furt kus takového toho, já to považuju za lepší, než se narodit v Praze.

ME: Já jsem Pražák, tak to nemůžu tak posoudit. Ale pravda je, že teď žijeme hodně na vesnici se ženou, takže je to úplně jiný přístup k životu. To jo.

MŠ: Pro to dítě to bylo úžasný. A potom druhá věc byla, že já jsem se ve třiceti třech letech dostal do Ameriky. Na výborné pracoviště na Pennsylvánské univerzitě. A to nejdůležitější, co jsem si z toho odnesl, bylo, že jsem se naučil dobře anglicky. A oni potom o mně Angličani v dalším tom říkali, no jo, to je ten „bloody Czech with american accent“. Takže to bylo výborný, protože tím já jsem vlastně měl možnost s nima úzce spolupracovat.

ME: To pro vás musel být šok, ne? Vy jste vycestoval v roce tisíc devět set šedesát čtyři, vy jste jel do té Ameriky?

MŠ: Ano, tisíc devět set šedesát čtyři. Já jsem se tam dostal úplně náhodou samozřejmě. Tady byl první světový kongres. A to byla farmakologie, kterou vedla profesorka Rašková. Ona v tom byla v tom výboru, kde byl profesor Aviado, byl pokladník. A oni se přijeli podívat, když to má být v Česku, tak jak to tady vůbec vypadá. On přijel a ona ho poslala se podívat na jednotlivý pracoviště. A já jsem byl v té době v ÚCHOKu, kde u Broda jsem dělal nějaký experimenty na králících. A on tam přišel a říkal, ježiš, to je zajímavý, to se mně líbí. Tak já bych vás pozval, přijedte ke mně do toho do Philadelphie, já vám to budu platit. Já jsem říkal, prosím vás, to jako se musíte zeptat paní profesorky Raškové. A paní profesorka Rašková mu řekla, to není tak jednoduchý. A on šel potom za naším prezidentem, to byl myslím Novotný, v té době, a on mu to řekl. On řekl, já bych chtěl od vás... A Novotný řekl, no samozřejmě, to není problém, koho chcete. Takže já v třiatřiceti letech jako absolutní začátečník jsem odjel na Pennsylvánskou univerzitu.

ME: To musel být úplně jiný svět, ne, proti našemu zdravotnictví v té době?

MŠ: Tam jsem se naučil to, co potom oni o nás tady říkali, že jsme americkéj podnik. Tam jsem se naučil, že je potřeba mluvit s rodiči, že je potřeba všem všechno důkladně vysvětlit, chovat se k nim lidsky. Tím my jsme se lišili od všech. Myslím si, že dodneška to pokračuje a z Kardiocentra mám úžasnou radost, protože fakt je to opravdu pracoviště, které se pohybuje mezi absolutně nejlepšími na světě.

ME: Ona by se ta péče o ty rodiče, by se vlastně měla odvíjet úplně společně s péčí o toho malého pacienta?

MŠ: Samozřejmě, samozřejmě. A teď je výhoda, že se to odvíjí už od toho vlastně plodu, kdy my už tím ekografickým vyšetřením zjistíme, jestli je srdce v pořádku. A teď představte si v té době, kdy nikde nebylo tohle. Tak my jsme náhodou našli, že to srdce je tam docela dobře vidět už v tom osmnáctém až devatenáctém týdnu. A teď přesvědčte gynekology, který měřili hlavičku, nožičky a tohle, byli s tím spokojeni a napsali si, že udělali echo, tak přesvědčte je, aby se dívali taky na srdce. To byla nesmírná práce, velmi složitá, no ale podařilo se to. Podařilo se to. Teď gynekologové vyšetřují srdce.

ME: Dnes se ten fakt, že rodiče můžou být s dětmi v nemocnici, dokonce i na pokoji, nebo že mají ty návštěvy prakticky neomezené, to se považuje za něco téměř samozřejmého. Nepřipadá vám neuvěřitelné, že po tolik let se to dítě vystavovalo stresu odloučení od té rodiny? Jednak vlastně ta nemoc, a ještě ke všemu to odloučení, ta samota, že nikdo v tom nezakročil?

MŠ: No u nás to nikdy nebylo. My jsme od začátku prosazovali to, co vy říkáte, že to dítě, když ho vytrhnete z domácího prostředí, strčíte ho někde, kde cizí obličeje kolem něho, vždyť to je šok šílenej. Tak my jsme se snažili, aby tam šli jenom dva lidi, aby tam nebyla celá rodina, aby tam nešly děti, protože ty přinášejí infekce. No a když jsme to zavedli, tak ředitelka nemocnice mi řekla, že to nesmíme, že musíme jenom v neděli a ve středu a sebrala mně ty...

ME: Prémie?

MŠ: Prémie, jo. A nesměl mít prémie, protože jsem zavedl tento systém. Opravdu to mám zdokumentovaný. A my jsme se snažili také, aby tam byla jedna sestra, která se stará jenom o to, když tam umřelo dítě, aby vysvětlila, jak to všechno bude. Protože umřelo dítě, běžte do Patologického ústavu. Víte, co to je, když vám umře dítě?! To je potřeba kolem toho... Takže my jsme měli jednu sestru jenom na to. To tam pokračuje. Naštěstí teď už nám neumírají, ale v té době přece jenom nějaký ze začátku umírá.

ME: Nejsou paradoxně ti malí pacienti velmi často daleko statečnější než ti dospělí?

MŠ: To není tím, ony nemají ještě těch chorob. My už máme já nevím koleno a tohle, rameno, hlava vás bolí a žaludek, máte tohle, hypertenzi... A do toho, když přijde, tak je to složitější než u toho dítěte, kde je jenom ta vada. Víte, tam je jeden problém v kardiologii – ty vrozené srdeční vady ve srovnání s vadama u dospělých a s onemocněním ischemickou chorobou srdeční, to je nesrovnatelně menší počty. A já jsem vycházel z toho, že arterioskleróza a onemocnění dospělých nezačíná ve čtyřiceti, kdy to začali léčit a to. To začíná u dětí. A proto jsme zavedli systém péče o děti s ischemickou chorobou srdeční. A to už je teď rozvinuté, už každéj. Máme pracovníky, kteří dělají lipidologii, máme pracovníky, kteří dělají hypertenzi u dětí. To je všechno problém, který začíná v dětství. To nezačíná u dospělých. No a podařilo se nám dát dohromady lidi – byl to samozřejmě výborný chirurgický tým. Rozdíl byl v tom, že oni, ty kardiochirurgové chtěli dělat pooperační a tohle. Já jsem říkal od začátku ne, na pooperační musí jít člověk, který dělá jenom to. A nesmí to být chirurg, protože když se mu protáhne operace, tak on se na to pooperační vůbec nedostane. Tam musí být od rána do noci člověk, když je ho tam potřeba. Já myslím, že základ všeho toho je dobrý dětský kardiolog, který má pacienta. Ten pacient je jeho. On o něm všechno ví, předává ho tomu chirurgovi na operaci a ten chirurg dělá tu operaci, ale potom už zase se o něho někdo stará. Já myslím, že to, co je u těch dospělých, že kardiochirurg

dělá šéfa všeho, to u těch dětí nebylo možné. My jsme začali dělat ten systém dětského kardiocentra. A to pak začali kopírovat lidi na celém světě. A dodneška se tomu říká český způsob péče o dítě s vrozenou srdeční vadou. Takže na to jsme pyšní.

ME: Pane profesore, mně přijde takové paradoxní, že i vás, jako odborníka v tomto oboru, potkal infarkt!

MŠ: No, potkal. Potkal mě infarkt, když jsem jel z Motola večer domů. A ještě jsem se dovezl sám, protože to jsem poznal, že mám infarkt.

ME: Poznáte to hned? To mě zajímá!

MŠ: Klesl mně tlak, mžítka před očima, takový ochablej a to, tak jsem říkal, máš infarkt. Tak jsem se dovezl druhou internu -eště. Tam jsem přišel a říkal jsem tomu lékaři, který přišel, jsem říkal: „Já mám infarkt.“ On říkal: „Prosím vás, to by mohl říct každý.“ Já jsem říkal: „No, já jsem Šamánek.“ On říkal: „Ježiš, pane profesore, tak se honem se položte!“ No a pak přišel a říkal: „Samozřejmě, máte infarkt.“ No a takže mě vzali hned na katetrizaci a tohle. A teď říkají: „Máte tam ucpanou takovou malou, ono to není tak zlý, máte tam ucpanou takovou malou tu.“ A pak jsem si sám poslechl, že mám defekt komorového septa, tak jsem říkal, je to teda strašný, když člověk, který se celý život zabývá defekty komorového septa, síňového septa a tím. Já jsem vždycky říkal, já nemůžu umřít na vrozenou srdeční vadu, protože ji nemám. No a umřel jsem málem na defekt komorového septa, který vznikl tím, že ta céva, co zásobovala to tu mezikomorovou přepážku, tak se ucpala, nešla tam krev a tak ta tkáň odumřela. Takže mě zkoušeli operovat, protože jsem to nemohl nějak vydržet, no a třikrát. A potřetí už mně Honza Pirk jenom zašil kůži a nechal mě, protože mysleli, že umřu. A já jsem to zase přežil. Tak mě druhý den ráno otevřeli, vyndali ty všecky ty ucpávky, co tam byly, zašili, no a žil jsem. No a nakonec to dopadlo tak, že mně udělali transplantaci srdce.

ME: To jsem netušil, že vy jste transplantovaný pacient!

MŠ: Já jsem prošel vším, co si dovedete představit.

ME: Je to snazší, když člověk se v tom oboru vyzná a teď tím prochází, anebo je to naopak těžší?

MŠ: Musíte mít určitou povahu. Já jsem nezdolnej optimista.

ME: Já vidím.

MŠ: Když mě tam vezli na tu třetí operaci, tak jsem Honzovi říkal: „Ty... doufám, že to dobře ušiješ.“ Prostě jako v legraci. A oni všichni mojí ženě volali, že umřu a tohle, že tohle je to jenom poslední pokus něco udělat. No a dobře to dopadlo! A to je známý, o tom jsou studie, že když jdete na operaci s přesvědčením, že to dobře dopadne, tak to je lepší než ti, co říkají, ježiš, to já, to bude určitě konec. Nejlepší je, když se trošku bojíte, ale věříte tomu, že to dobře dopadne. Ty mají nejlepší úspěchy. Já jsem se nebál, já jsem věřil. Tak jsem si říkal: „Hele, už je mně pár let, tak to když umřu, vždyť to není zase taková hrůza.“ A s tím jsem šel na ty operace.

ME: Ale když víte přesně, co se bude dít...

MŠ: No tak...

ME: Člověk to asi nemá snazší, ne?

MŠ: Ne.

ME: Lepší nevědět.

MŠ: Já jsem se neptal, jakou tam mám díru, co mám. Věděl jsem, že jsem v nejlepších rukou a nestaral jsem se o to. A to jim taky dělá dobře, víte, když jim furt říkáte, tohle udělej. Akorát jsem říkal anesteziologovi, že jestli se nevzbudím, tak to máš na svědomí, ale...

ME: To měl radost. To ho asi potěšilo.

MŠ: No ale žiju, žiju. Šest let žiju. Dělán teda tu preventivní kardiologii pro ty dospělé. Celkem se docela slušně živím.

ME: A víte, čí máte srdce?

MŠ: Já jsem se neptal.

ME: Neptal jsem se.

MŠ: Víím, že mám od mužskýho, třiatřicetiletého. Tak ted' už má devětatřicet. Za chvílku už budu muset dělat prevenci ischemické choroby srdeční. Ale ted' je to všechno jako legrace veliká, ona to žádná legrace nebyla.

ME: To vůbec, ale pomůže to, když se na to člověk dívá asi s nadhledem trošku. Tak vy jste napsal knížku o prospěšnosti pití vína...

MŠ: Ne ne ne – o prospěšnosti, to ne, to ne, to ne! Já když jsem psal tu knížku Prevence ischemické choroby srdeční, tak tam jsem narazil na literaturu, která říkala, že pití mírného množství vína je zdraví prospěšné. Já jsem říkal – byznys. Nic jiného to není než byznys. Někdo chce prodávat víc vína, tak tomu udělá tohle. No a pak, když jsem proštudoval tu literaturu, tak skutečně je to pravda. Ted' už o tom nikdo nepochybuje, že pití malého množství vína je prospěšné zdraví. Infarktů je o čtyřicet až šedesát procent míň. Mozkových mrtvic je skoro polovina. Cukrovky je podstatně míň. A hlavně staří lidi se lépe pohybují, mají lepší mozky a tohle všechno. Někdo říká, že to působí proti Alzheimerovi, ale tomu já nevěřím. To není prokázáno. Ale to, co já říkám, že je naprosto potvrzené největšími soubory, nejlepšími instituty na světě. A toto nemůžete přece před lidma tajit, že nejhůř na tom jsou abstinenti!

ME: No jo, já budu muset v tomhle směru přitlačit trochu.

MŠ: Já jsem si to říkal.

ME: Já jsem pozadu poněkud. A ta dávka? Kolik byste tak...?

MŠ: To víte, Rakušani, Francouzi mají vyšší dávky, než máme my. Ale my jsme se dohodli na tom, že by bylo rozumné považovat za to mírné pití pít čtyřicet gramů alkoholu muž a žena polovičku. Protože ty ženy chuděry, ony nemají alkohol dehydrogenázu. To je enzym, který rozkládá alkohol. Ony mají asi třetinu alkohol dehydrogenázy jako my muži. Představte si to!

ME: Což znamená, že se rychleji opijí?

MŠ: Rychleji se opijí a dyl jim tam trvá ta hladina alkoholu. Jsou na tom špatně. Takže my říkáme, že muž by měl pít čtyři deci vína zhruba a žena by měla pít polovinu. Ale řekněte ženě dvě deci, když vy si dáte čtyři, to je těžký. Tak tu sedmičku rozdělit. Nenecháte přece zašpuntovanou, nedopitou láhev.

ME: To je pravda.

MŠ: To jako bych nedoporučoval. Důležité je, že musíte pít každý den. Musíte pít každý den! Oni to vyzkoušeli v Austrálii, pak to zopakovali Američani, který jim nevěřili. Udělali prakticky dva stejné pokusy na velkých souborech a zjistili, že nejlepší je, když pijete aspoň pět dní v týdnu.

Špatný je, když nepijete celý týden, a v sobotu – jako Američani, v sobotu se sejdete a opijete se. To je hrozně špatný. Pít se musí pravidelně. Za druhý – víno je nejlepší ze všech alkoholů. Dělá to alkohol, tohle dělá. Dělá to alkohol, nic jiného – alkohol to dělá. Tu tu ty všechny příznivé účinky. Nejlepší je pít po jídle. Ale u nás, tak to víte, policajti, když budete pít po obědě, tak to je špatný. Takže já bych řekl, že starej římskej zvyk – Římaní tady zavedli to, že večer po jídle nebo před válkou nebo před nějakou šarvátkou se popíjelo víno. Takže já myslím, že tohleto malé množství vína, pít večer, skutečně nejlepší je pít bílé víno, je to lepší než červené, u nás. Nevím. Já tomu červenému u nás. Jednou je dobrý, jednou je špatný, není to ta kvalita, jako teď jsme byli v Madridu, prostě tam je to úžasný. Samozřejmě červený víno si můžete dát jakýkoliv. A teď je hrůza ta, že oni nám trošku nabourávají ty naše představy o tom, co je malé množství vína. Španělé udělali obrovskej soubor, deset let ho sledovali, vyšlo to v super časopise kardiologickém. Ten výzkum ukázal, že když pijete tak, jak my říkáme, ty čtyři deci ty muži, tak jim klesne skutečně o šedesát procent až, o šedesát procent jim klesne riziko vzniku srdečního infarktu. Ale když pijete víc, tak to ještě dále klesá. Takže to vyšlo před rokem. My jsme říkali, ježišmarjá, tak co? Jak to uděláme?

ME: No jo. A nemůže to být tím, že když pijí víc, že oni se uchlastají ještě dřív, než ten infarkt stihnou dostat? Že pak vypadnou z toho sledovaného vzorku?

MŠ: Jako anekdota je to dobrý, ale to by tenhle časopis nikdy nevzal, nic takovýho, to je naprosto seriózní. To je naprosto seriózní. Proto mě to trošku zaráží, protože oni byli na tom nejlíp, když vypili litr denně.

ME: Litr denně.

MŠ: Litr denně. A možná, kdyby zkoušeli ještě dál, že by to kleslo ještě. Ale ne, vážně. Já si myslím, to platí pro Španělsko. Tam jsou jiné poměry. Ale pro nás, já bych se držel té sedmičky, maximálně sedmička pro dvě osoby, ale důležité je ten život, ten životní styl. V tom Španělsku od dvanácti do čtyř se nikdo nehejbe, siestička, klid, a u nás šlíte od rána do večera, než projedete Prahou, je to příšerné a tohle. Takže já myslím, že ten životní styl dělá strašně, strašně moc. A kdyby se nám podařilo změnit životní styl, že by se podařil snížit počet všech infarktů, hypertenze a všechny ty mozkové mrtvice a to.

ME: Pane profesore, já věřím, že vaše rady jsou jedny z lékařských rad, které padnou na tu nejúrodnější půdu. Já bych věřil, že už v této chvíli naši televizní diváci otevírají lahve a připíjejí na vaše zdraví, což, kdybych tu nebyl vozem, hned bych udělal taky. Aspoň vodou! Děkuji, že jste si dnes udělal čas Na plovárnu. Díky.

MŠ: Na shledanou.

ME: Dnes byl naším hostem pan profesor Milan Šamánek.

P8: Na plovárně s Evou Jiříčnou (7. 8. 2011)

ME: Dobrý večer. Ne vždycky koresponduje umělecké dílo s tím, jak vypadá jeho autor. Někdy hřmotní chlapi, jako třeba Vladimír Komárek, malují něžná plátna, a naopak křehká Jitka Válková má ve svém ateliéru dramatické obrazy, které jsou často větší než ona sama. Ale dnes k takové vzácné harmonii dojde. Protože dnes máme Na plovárně architektku, která miluje světlo, sklo, prostor, vzdušnost – a musím říct, že i ona vypadá, jako by se sama navrhla. Vítám Na plovárně první dámu české architektury paní Evu Jiříčnou. Dobrý večer.

EJ: Dobrý večer. Já doufám, že bych se navrhla trochu lepší, kdybych to mohla udělat sama. Ale děkuju.

ME: Myslíte? Ale odpovídá to. My vlastně teď sedíme uvnitř vašeho uměleckého díla, protože tenhle prostor jste sama navrhla. To je velká výhoda pro architekta, když může vlézt dovnitř svého díla. Může se tam vykoupat, může si tam odskočit – to si užíváte, ne?

EJ: Po té funkční stránce s váma souhlasím. Jako naneštěstí architekti, když se vrátěj zpátky ke svému výrobku nebo ke svému dílu, tak viděj všechno, co tam udělali špatně. Tak to snad má bejt, protože pak se snaží znovu to udělat trošku lepší, když dělaj to příští dílo. A tak to jde pořád celej život. Takže by člověk měl nějaké uspokojení, kdy v životě, z toho, co udělal, to se mi ještě nepodařilo.

ME: Ne?

EJ: Ne.

ME: Vy máte ráda sklo. Je pravda, že máte doma všechny desky stolu skleněné?

EJ: Nejenom desky, ale i nohy.

ME: I nohy?

EJ: I nohy.

ME: No. To je, přiznám se upřímně, něco, co já si vůbec neumím představit. To máte doma asi hodně Okeny, že jo? Nepřijde vám, že v momentě, kdy se ho člověk jenom dotkne prstem, tak už to jako zkazí? Když tam takhle postavím skleničku, tak už tam bude kolečko.

EJ: Jako to sklo má tu výhodu, že ho vždycky někdo může vyčistit. Když tadyhle třeba na dřevěným stole vylijete trošku něčeho, co se s tou deskou stolu trošku jako popere, tak ten stůl zničíte a už ho musíte přeleštit nebo komplikovaným způsobem obrousit a znovu nalakovat. Kdežto to sklo, poškrábnout sklo, to už je opravdu...

ME: Mně přijde ta deska krásná, když je čistá. A jakmile už na tom je kolečko, tak už to je jakoby takový drobný nepořádek.

EJ: Tak já jsem tak asi jako bláznivá stará bába, že to pořád všechno čistím.

ME: Čistíte?

EJ: Jestli to dělaj naši klienti, to nevím. Doufám, že to tak je.

ME: V současné době je velká móda předělávat třeba staré tovární haly na byty loftové nebo na galerie. To člověk žasne, když se obnaží ty prvky opěrné, co v tom je krásy? V těch pilířích a v těch litinových konstrukcích. Dřív se to vlastně považovalo za něco docela ošklivého, a dneska se ten estetický ideál úplně změnil.

EJ: Možná proto, že ty továrny začaly vypadat tak strašně ošklivě. Ty původní továrny vypadaly velice hezky. Protože když se stavěly ty první továrny, tak měli smysl pro pořádnou práci, pro detail. Tak když už museli udělat sloup, tak na tom sloupu udělali hlavici, aby se tam ty tlaky trošku víc jako rozptýlily nebo rozložily. A tak když už tu hlavici museli udělat, tak ji udělali třeba jako květina. A pak jich ulili třeba sto tisíc, že jo, když se to dělalo v kovu, no a teď najednou si vážíme lidské práce daleko víc, než jsme se jí vážili předtím. Ale já myslím, že hlavně ty továrny se přestavujou pro byty, protože tam je prostor. Protože my jsme si zvykli žít na deseti čtverečních metrech na osobu, a teď najednou máme výšku, větší prostor. Samozřejmě ty detaily k tomu přispějou. Taky ta velká okna, světlo...

ME: Dokážete ještě přijít k někomu na návštěvu...

EJ: Já už to tuším.

ME: ...a nedívat se na ten byt očima architekta?

EJ: Těžko. Ale nic neříkám.

ME: Nic neříkáte?

EJ: Ne, to už jsem se naučila.

ME: Ale pak jsou takoví ty, co vás pozvou, je to příšerný, a oni jsou pyšní. A teď čekají, co řeknete, a když nic neřeknete, tak řeknou: „Tak co na to, paní architektko, říkáte?“ To musí být hrozná chvíle, ne?

EJ: Člověk vždycky se potom zaměří na jednu malou věc a řekne: „Podívejte se, jak ty vaše děti na té fotografii, co máte na stěně, jsou krásný.“ Nebo: „Podívejte se, jak ta květina krásně kvete.“ Já vám teďka říkám všechny tajnosti.

ME: Ale vono je to, jako když chodí divadelníci na představení kolegů, že. Teď voni říkají: „Jaký to bylo?“ „No zajímavý, fakt musím říct, že to, to jsem nečekal. Bylo to zajímavý.“

EJ: Taková ta nápaditost někdy lidí, víte, jak oni vopravdu s takovou pýchou vám ukážou něco, co vopravdu vůbec nefunguje. Ale my jsme všichni lidi, každý máme radost z něčeho jinýho. Víte, čím je člověk starší, tak tím je víc tolerantnější. Takže když má někdo z něčeho radost, tak já to všechno podpořím.

ME: Co byla vaše první zakázka v Anglii?

EJ: To mě jeden klient, který vlastnil obchody, ve kterých prodával dámské šaty, požádal, jestli bych neposunula stěnu mezi ložnicemi synů. Protože jeden měl malou ložnici a druhý měl velkou ložnici. Já jsem samozřejmě vůbec nevěděla, jak to mám udělat, protože jsem pracovala s firmami, kde byly tisíce zaměstnanců. A teď najednou jsem musela najít jednoho člověka, kterej by tu starou příčku rozbil a tu novou postavil. Tak samozřejmě, že ten první mě hnedka okradl, ten druhý to udělal špatně, teprve ten třetí to vopravdu udělal krásně. A potom ten jeden z těch chlapců si to ode mě nechal navrhnout. Takže jsem udělala postel a stůl, já už nevím, co tam všechno bylo. Ale pamatuji si moc dobře, to už je taky pár let, že jsem tam tenkrát dala červenou kliku na dveře. A kluk byl v sedmým nebi. Tomu se to tak líbilo, takovýho nikdy nic neviděl. A pak přišla jeho matka, která je teď mou velice dobrou přítelkyní, viděla červenou kliku a rozplakala se. Protože nic tak strašného v životě neviděla. Teď si říká, já jsem za tohleto zaplatila peníze! Tak to byla moje první realizace.

ME: Vy jste pak dělala interiér docela kultovního obchodního domu Harrods v Londýně, a to je taková jejich vlastně nákupní ikona. To není snadné, do těch tradic sáhnout a udělat tam něco nového. Mě překvapuje na těch Angličanech, že oni na jedné straně lpí na tradicích, a na druhé straně mají teda odvahu, zejména v té architektuře, stavět věci, to si neumím představit, jak by to třeba v Praze prošlo? Já jsem byl úplně konsternovaný v Londýně, když se podíváte skrz věže Toweru a za nimi, mezi těmi věžemi roste ta vokurka, která je teda moc pěkná! Ale že oni to skousnou? A to vůbec nemluví o tom ruském kole. Já jsem netušil, že je to naproti parlamentu. Ale když si představím, že by někdo v Praze řekl, že na Smetanově nábřeží postaví ruské kolo, tak to by národ prostě vyšel do ulic. Jak je to možné, že to projde?

EJ: To já nevím. Já, když jsem přijela do Anglie, tak mi všichni říkali, že Angličani jsou konzervativní, že milují tradici. Možná, že jako v hloubi duše jsou konzervativní a milují tradici, ale na druhé straně voni vždycky byli mořeplavci, inženýři, podporovali vynalézavost svých synů. A také ale podporovali vynalézavost těch, kteří se do Anglie přistěhovali. Takže jako v té samé tradici, když začala celá ta historie architektury poválečné, kam patří Norman Foster, Richard Rogers a celá ta generace víceméně skoro mých současníků, tak voni to akceptovali. Protože to bylo nové řešení. Najednou ta technická stránka dala smysl tomu, aby se akceptovala moderní architektura. Protože tam byl ten obdiv pro technologii. A já myslím, že po dlouhou dobu byla Anglie vopravdu jedním z nejdůležitějších po stránce architektury, budování nových stylů, po stránce budování nových měst, po stránce urbanismu. Samozřejmě Paříž a jiná města

se k tomu připojila. A teď ta konkurence je daleko větší. Ale já si vzpomínám, že když jsem pracovala na budově pro Lloyds, to bylo v roce osmdesát až osmdesát dva, tak tenkrát Richard Rogers prosazoval urbanistické záměry, které umožnily, že celé oba břehy Temže byly přístupné chodcům. A teď vopravdu Londýn je město, kde pěší mohou projít od doků až k Westminsteru nebo k parlamentu nebo k tomu velkému kolu. Takže já myslím, že s tím anglickým konzervativismem to není tak katastrofální, jako většina lidí se domnívá.

ME: A vám se to líbí, to ruský kolo tam?

EJ: Víte, to ruský kolo není jako nápad, který se zrodil v Anglii. Já si pamatuji, že když jsem poprvé byla na ruském kole ve Vídni, bylo to někdy v lednu, a já jsem myslela, že z něj nikdy neslezu, protože jsem byla úplně zmrzlá jako rampouch. Takže tady aspoň jsou ty kabiny uzavřené.

ME: No jo.

EJ: A pomalu se to otáčí, takže ten výhled vopravdu můžete využít.

ME: Výhled je krásný.

EJ: Tak víte, vona zase ta nová architektura má tu výhodu, že vono to dlouho nevydrží. Takže ono to kolo taky za pár let se asi rozmontuje a udělá se z něj něco jiného. Znovu se roztaví a udělá se z něj něco jiného. Někdo tam třeba postaví ještě větší kolo.

ME: Třeba. Nedejbože. No když máte ráda technologie, to muselo být pro vás docela dobrodružství pracovat na kostele svaté Anny? Protože tam je ten krov, který je, tuším, že původní, našla jste tam nějaké techniky, které třeba dneska už se nepoužívají? Nebo něco, co by vás překvapilo?

EJ: To byla taková inteligence těch prostých stavitelů středověku, kteří si poradili neobyčejným způsobem. Je to takovej důkaz, že lidskej mozek vždycky je schopnej vyřešit problémy, jestli člověk má zkušenosti a jestli má technologii k dosažení nebo nemá. A voni samozřejmě asi měli malý stromy. Tak voni z těch malých kmenů upletli to, čemu se říká „Ondřejské kříže“. A já musím říct, že já jsem ten krov viděla poprvé v životě, když ta budova byla ještě rozdělená na pět pater, nahoře byl skutečně nepořádek nehorázného typu, nedovedu to ani popsat. A přesto při osvětlení baterkou, když se tam ta krása toho krovu objevila, tak já jsem si říkala, prokristapána, jak je možný, že Praha se nesnaží o toto tohle otevřít veřejnosti? Jenomže potom jsme se dostali do sporu s Památkovým ústavem, který ten krov chtěl zavřít, protože říkal, že všechny kostely v Praze vždycky mají uzavřenou střechu. Nikde krov není vidět, takže proč by v tomhle tom kostele měl být otevřen publiku? Nikde se na něj nedíváme, tak se na něj nebudeme ve svaté Anně dívat taky. A víte, von to není kostel, to je ruina. A já jsem si myslela, že vždycky máme potíže, když prosazujeme nějakou novou budovu, že ta budova se nehodí do prostředí, poněvadž tam děláme velikej zásah do existujícího kontextu města. Tak jsem si říkala, tak tady se ničeho nedotkneme, všechno to jenom oprášíme, zachováme, všechny ty vrstvy historie, jak se tam jedna řadila na druhou, překrývala, to bude krása. To bude jednoduché na to dostat povolení. A bum, nedostali jsme. Museli jsme se vodvolat a museli jsme bojovat, protože ten krov se mnoha lidem velice nelíbil. A já musím říct, že teď, když do toho prostoru přijdu, tam je ještě jedna věc, za kterou vůbec si nemůžeme vzít žádnou zásluhu - ten prostor má neobyčejně krásnou akustiku. A to je v důsledku toho otevřeného krovu! Kdyby tam byla ta tvrdá klenba, tak by to asi takový nebylo.

ME: To bezpochyby. Já, když jsem to viděl poprvé, tak mně ten krov přišel jako největší šperk toho kostela. Poslední, co by mě napadlo, že by se to mělo zakrýt.

EJ: Mě taky.

ME: Je to fakt hodně zvláštní. Ale oni památkáři překvapí, že, občas.

EJ: Třeba mi řeknou, ať tam udělám skleněný strop, protože když s tím sklem tak dobře pracujeme, že by ten skleněný strop se tam jistě velice dobře hodil. Já jsem říkala, kdo by tam utíral prach? Takže pak jsme si vyměnili funkci.

ME: Je tam v Anglii taky taková řevnivost mezi architekty jako u nás?

EJ: Já nevím, jak tady architekti moc řevní jeden na druhého, poněvadž zase s tou situací nejsem tak...

ME: Ale vy byste to měla z první ruky.

EJ: Zrovna na to myslím.

ME: Nechci tu otázku zrovna moc otvírat, ale zase je těžké se toho nedotknout, protože vy jste byla předsedkyní výběrové komise, která vybrala návrh Jana Kaplického, se kterým ostatně jste deset let taky strávila v soukromém životě. Myslíte si, že se to někdy postaví?

EJ: Jako já jsem ráda, že ta soutěž proběhla. Já jsem ráda, že se z toho stala takováhle historie, která víceméně vypumpovala veřejný mínění, upozornila lidi na to, co architektura může ve veřejném životě sehrát. Samozřejmě to rozdělilo lidi na ty, kteří knihovnu mají nebo Chobotnici mají rádi a na ty, kteří ji nemají rádi. Ale aspoň ta debata se dostala do určitého stádia, kde se o věcech mluví a kdy fůra lidí začala přemejšlet, proč se jim moderní architektura třeba taky může líbit a proč je dobré tu moderní architekturu podporovat. Ale já jsem životní optimista, já jsem vopravdu přesvědčená, že člověk se nesmí vzdát. Když bitvu prohraje, tak se musí votřepat a jít dál a nevzdávat svoje vlastní principy. A člověk to musí dotáhnout až tak daleko, jak se to dotáhnout dá. Já opravdu jsem z duše přesvědčená, že český národ bude mít knihovnu a vynikající knihovnu jednou. Já nevím kdy. Já to už nedovedu odhadnout. Když jsme tu soutěž posuzovali, tak jsem si říkala, že to bude možná za pět let, protože nikdo jsme si nemysleli, že ta knihovna se postaví druhé den a že to bude jednoduchý. Ale teď si myslím, že možná to bude trvat daleko víc. A těch lidí, kteří se budou muset převychovat, kteří budou muset se seznámit s tím, co taková stavba v Praze znamená a věnovat tomu podporu, a ta podpora bude samozřejmě znamenat mnoho obětí. A mnohým lidem se ten výsledek jistě nebude líbit. Tak to ale vždycky bylo v historii. Možná, že ten kostel svatě Anny se taky třeba mnoha lidem nelíbil. Tenkrát. Poněvadž byl vysoký, tenký, úzký. Kdož ví?

ME: Vy máte velký talent navrhout nádherné prostory, máte stejný talent umět ten projekt taky prodat?

EJ: To už je horší.

ME: Horší?

EJ: Tak jsem se nějak nenarodila. Maminka mi řekla, že nemám, já nevím, co se tomu říká, něco s Merkurem a něco na dlani, to taky ani nevím, kde to je na tý dlani, ale tak jsem se nenarodila. Mě totiž peníze vopravdu nezajímají. Já samozřejmě s penězma pracuji, protože mám zodpovědnost za to, že ty peníze člověk utrácí při každém projektu na někoho jiného účet. Takže ta zodpovědnost ve mně je, ale to, kolik nám za to někdo zaplatí a jestli nám vůbec zaplatí, to já na to vždycky myslím až příliš pozdě. Takže za to mě moji spolupracovníci moc nemilují.

ME: Vaše maminka, podle toho, jak ji popisujete, vás udržovala teda hodně na zemi?

EJ: Moje maminka byla opravdu žena, která byla zodpovědná za budoucnost svých dětí. A tudíž si myslela, že nejdůležitější je, abysme zůstali v životě skromní. Takže kdykoli já jsem přinesla třeba jedničku ze školy, tak maminka řekla, no a co?

ME: To je motivace teda, vopravdu.

EJ: Neřekla nic, tak už jsem to pak přestala říkat, když jsem něco dostala, vyhrála. Nic jsem to doma neříkala, protože by mně řekli, no a co? Tak. Ale pobavím vás možná příhodou. Když jsem dostala svůj první doktorát, nebyl to možná první, tak moje maminka, když jsem jí zavolala a říkala jsem, že jedu do Brna, tak říkala, a co tam budeš, holka, dělat? Já jsem říkala, víš, mami, voni mi tam dají doktorát. A maminka řekla, prokristapána, dítě, to nemají nikoho jiného, komu by to dali?

ME: To je hrozné. No to je hrozné.

EJ: Víte, možná, že to není hrozný, protože já jsem v životě opravdu nikdy netrpěla. Když jsme něco prohráli, když se něco nepovedlo, tak jsem si zvykla. No a co? A to je možná taky do života dobrý.

ME: Máte teď před sebou krásnou realizaci. A to, já bych řekl, že to pro architekta musí být něco jako pro muzikanta, když píše operu. Vás čeká most. To mi přijde, že je to taková trošku mimořádná zakázka. Že spojit dva břehy, že ta myšlenka je prostě tak silná, že to musí být touha každého architekta, udělat most, ne?

EJ: Já bych řekla, že by to měla být touha každého architekta. Ale právě v té Ostravě, že to spojuje symbolicky tu starou Ostravu, kterou já si pamatuju jako černé, zaprášené město, s tou novou Ostravou, která je čistá a která opravdu má všechny předpoklady se stát tím regenerovaným městem mezi všemi ostatními podobného druhu, tak to nám připadalo jako skutečně neobyčejně zajímavé zadání. No a tak my jsme ten most opravdu řešili tak, že máme tam takový podpůrný oblouk uprostřed, kterému jsme říkali srdce, a na tom se ty dva oblouky symbolicky stýkají. A musím říct, že to opravdu byl jeden z nejkrásnějších projektů.

ME: Vlastně život každého člověka by se dal přirovnat k mostu. Když jedete prostě přes tu řeku rozbořenou toho života z jednoho bodu do druhého, kdybyste si váš život představila jako most, jste spokojená s tím návrhem?

EJ: Víte, člověk si v životě může na všechno stěžovat. A taky může se snažit se na to podívat z druhé strany a říci, děkuju, já jsem vlastně měl v životě štěstí. A já si myslím, já nemůžu říct, že to bylo bez problémů. Samozřejmě ty výchyly nahoru a dolů a to, jak s člověkem život zamává, to si prožíváme všichni samozřejmě. Někdo to má horší a někdo to má lepší. Já vopravdu musím říct, že já jsem za všechno vděčná. Z těch, někdy z těch okamžiků, které vopravdu si skoro nechcete pamatovat, tak vzejde něco, co vás pozmění k lepšímu. Nebo co má nějaký pozitivní následek, že se třeba díváte na svět jinak, že třeba jste lepší ke svým bližním. Tak. Jako člověk vopravdu to opravdu musí přijmout, protože kdybychom to měli všechno nalinkovaný a kdyby to bylo všechno jednoduchý, proč bychom tady vlastně byli?

ME: Moc vám děkuju, i my jsme vděční, že jsme vás dneska mohli mít Na plovárně. Díky.

EJ: Děkuju taky.

ME: Dnes byla naším hostem Na plovárně paní Eva Jiřičná.

P9: Na plovárně se Svatoplukem Svobodou (21. 8. 2011)

ME: Dobrý večer. Dnes se Na plovárně dostaneme do oboru, ve kterém se tedy vůbec nevyznám, ale o to víc se na to těším. Je jediná věc, kterou vám mohu slíbit hned – že totiž půjdeme do detailu. My půjdeme do tak velkého detailu, do jakého jsme tu ještě nikdy nešli, protože ten detail není pouhým okem ani vidět. Já vítám Na plovárně mikrochirurga a plastického chirurga – pana doktora Svatopluka Svobodu.

SS: Dobrý večer.

ME: Pane doktore, vy prý nemáte rád, když se ty dva pojmy zaměňují: mikrochirurgie a plastická chirurgie. Je to tak daleko od sebe?

SS: No mikrochirurgie je v podstatě součástí plastické chirurgie. A je to relativně nový obor, který v plastické chirurgii umožňuje provádět výkony, které předtím byly v podstatě neproveditelné. Mikrochirurgie pracuje s tak malými strukturami, zejména teda s malými, drobnými cévami a s dobrými nervy, které v podstatě ne že by nebyly vidět pouhým okem, ale operace na nich jsou pouhým okem neproveditelné. Čili operuje se pod mikroskopem, proto tedy mikrochirurgie. To znamená, že mikrochirurg není malinkatej chirurg, ale je to člověk, který umí s drobnými nástroji a s drobným šicím materiálem spojovat nejrůznější cévy a nervy tak, aby buďto vrátil orgánu jeho funkci, nebo třeba přenesl část těla na nějaké jiné místo, než původně byla přírodou vytvořena.

ME: Když se řekne mikrochirurgie, tak člověk si tedy představí něco jemného. Ale teď jak jemného? Můžete nám nějak představit svoje pracovní náčiní?

SS: Já bych spíše začal u těch tkání. My operujeme na cévách, proto tedy se říká neurovaskulární mikrochirurgie, tedy cévně a nervová mikrochirurgie, které jsou řádově třeba ty cévy o průměru okolo jednoho milimetru. Představte si třeba trubičku o průměru jednoho milimetru a my takovou trubičku, která je přerušena, napojíme takovým způsobem, aby stěny cévní byly spojeny. A vlastně středem cévy proudila krev, bez toho, že by se tam tvořily nějaké cévní sraženiny. To znamená, že na takovou trubičku, která má velmi jemnou stěnu, musíme nasázet vedle sebe několik stehů, většinou deset, dvanáct, někdy i šestnáct stehů. Stehy musí být každý jeden vedle druhého přesně tak, aby mezi nimi nezůstal nějaký otvor, kudy by mohla krev proudit ven. Protože v momentě, kdy krev proudí ven do prostředí, tak se vytvoří trombus. Když se vytvoří trombus, céva se beznadějně ucpe. A zase nedá se to šít stehem pokračovacím, kolem dokola, že byste obšili dokola tu cévu, ale musíte na ni nakládat jednotlivé stehy. To znamená na cévu o průměru jednoho milimetru naložíte několik stehů, na každém stehu uděláte tři uzlíčky.

ME: Tři uzlíčky?

SS: Tři uzlíčky.

ME: A proč tři?

SS: Aby se to nerozvázalo. To je prostě tak, že dva uzly jsou málo. Třetí uzel jistí.

ME: A je to stejný uzel, jaký používáme na tkaničce?

SS: Je to stejný uzel jako používáme na tkaničce, akorát ten první uzel je dvojitý. A šije se to velmi jemným šicím materiálem samozřejmě, aby ta céva zůstala průchodná a samozřejmě abychom tu cévní stěnu příliš nepoškodili. Ta vlákna jsou silná zhruba dvacet pět tisícín milimetru. Aby se teda ta céva dala propíchnout, tak na konci toho vlákna je nalepená jehlička, a ta jehla na tom vlákně má tloušťku sedmdesát tisícín milimetru a je kolem dvou milimetrů dlouhá.

ME: To je strašný.

SS: A tímto vláknem my musíme udělat kolem dokola té cévy třeba deset stehů. Někdy dvanáct, někdy šestnáct, když ta céva je pod větším napětím. A zase na každém tom stehu musíme založit tři uzly, pevně a precizně to utáhnout, aby ty okraje té cévní sutury dobře sedly k sobě dohromady.

ME: To znamená, že ta nit už je teda navlečená?

SS: Ta nit je ne navlečená, ale nalepená na té jehličce nebo zatavená do té jehličky.

ME: Já si představuji, že by to asi nebylo úplně nejjednodušší.

SS: Ano, to jsou tak zvané atraumatické jehly, to znamená tam není ouško v té jehle, ale ta jehla je vlastně pokračováním toho vlákna.

ME: Když si někdo uřízne ruku, kolik těch cév tam je, když to šijete zpátky?

SS: Záleží na tom, v jaké úrovni si tu ruku uřízne. To je tak zvaná replantační chirurgie. Replantační znamená, že se přiřije zpátky něco, co bylo většinou nějakým úrazem odděleno. Třeba na prstě, tak tady máte dva základní arterie, které vedou, tedy tepny, které vedou krev do té oddělené části, a několik žil, které odvádějí krev zase z té části ven. Musíte našít minimálně jednu arterii, která by to vyživovala. Na jednu arterii byste měl našít asi tak dvě žíly, které by zase tu krev odváděly zpátky. Protože tam to jde pod tlakem, ale zpátky ta krev vlastně teče samospádem. Čili ten poměr by měl být zhruba jedna ku dvěma.

ME: Ale teď jsou tam ještě ty nervy.

SS: Ty nervy jsou zase tak řádově kolem jednoho milimetru tlusté. A zase záleží na síle toho nervu. Nerv obsahuje řadu svazeků nervových vláken. Aby ta nervová vlákna mohla dobře zregenerovat, tak musí být napojeny jednotlivé svazky těch nervových vláken přesně na sebe.

ME: A to vy poznáte, co kam patří?

SS: Pod tím mikroskopem to poznáme, co kam patří.

ME: Podle čeho?

SS: Podle tvaru těch nervových vláken a třeba podle počtu svazeků. Třeba hlavní nerv do ruky, to je ten nerv medianus, ten může obsahovat dvacet pět svazeků, někdy třicet, někdy menší počet těch nervových vláken. A ty vlákna běží ve svazcích. Jednak podle polohy nervu, a za druhé podle počtu. Někdy ten svazek má tři vlákna, tak si najdete druhý konec, který má také tři vlákna. Někdy má dva, někdy má čtyři. Tak to prostě našíváte na sebe, aby ty jednotlivé svazky nervů dobře seděly jeden na druhém. Protože na tom záleží dobrá regenerace nervu.

ME: No mně to nejvíc ze všeho připomíná tu změt' kabelů v nahrávacím studiu, když vidím techniky, jak to zapojují. Teď mě zajímá, co se stane, když vy to prohodíte? Když vy třeba jeden kus toho nervu našijete na nesprávné místo?

SS: Nestane se nic, protože nerv není telefonní kabel. Když nerv napojíte konec na konec, tak ten nerv nezačne vést. Ten nerv prostě chvíliček čeká a pak v té části centrální začne vyrůstat jakoby nový výběžek nervový. A ten tu periferní část, která před tím byla oddělená, používá pouze jako vodič. A vlastně leze po tom nervu tak, až doleze do cílové části. Velice pomalou rychlostí samozřejmě. Udává se, že prorůstání nervu je tak kolem žádná celá pět a jeden milimetr za den.

ME: To znamená, že ten centrální si prostě vybuduje ten povel znovu. Když vy si usmyslíte, že zvednete prst, tak za ten rok ho to naučíte.

SS: Spíše návrat citlivosti, protože ty pohyby prstů jsou vedeny někde odtud z předloktí, nikoli z té koncové strany ruky.

ME: To je neuvěřitelná věda. Jak dlouho trvá taková operace?

SS: Dlouho. Je to piplačka, je to opravdu piplačka. Já osobně mám třeba nejradši ruku uříznutou v zápěstí, protože to je relativně snadná operace. Tam jsou ty cévy silné řádově kolem dvou až tří milimetrů, nervy jsou tam silné, což je několik šlach, no několik, deset zhruba na té zápěstní straně a pět na té straně hřbetní. A pak napojíte jednotlivé cévy, nervy a napojíte kosti. To je operace, která netrvá příliš dlouho. Příliš dlouho pro mikrochirurga znamená třeba osm hodin. Ale jsou operace samozřejmě delší. Jednou z nejobtížnějších operací je ruka, která je přeříznutá přes dlaň, protože tam je skutečně velká změt' cév, nervů, šlach, kostí a svalů. A teďka poznat

a vypreparovat si dobře, aby všechno sedělo tak, kam má a jak to patří, aby to dobře fungovalo, tak to je skutečně práce na mnoho hodin. Nejsou výjimkou dvanácti hodinové operace, i delší.

ME: Můžete vy si dát v takovémhle dlouhém zákroku dát pauzu?

SS: To víte, že jo. My když operujeme, tak zhruba tak po třech hodinách, po čtyřech hodinách si na chvíli jdete odpočinout. Chvilíčka znamená, já nevím, pět až deset minut. Napijete se, vyčůráte se, a jdete zase operovat.

ME: Operuje se vestoje nebo vsedě?

SS: Vsedě, mikrochirurg musí dobře sedět, pevně sedět a ještě mít zapřené ruce, protože skutečně děláte velmi drobné pohyby. Abyste tedy uchopili to jemné vlákno a ty jemné jehličky, tak musíte mít ruce podloženy tak, aby se vám netřáslly. Vlastně operujete speciálními mikrochirurgickými nástroji. Což není nic jiného než klasické pinzety, jehelce, nůžky. Akorát, že ty pracovní části jsou natolik jemné a přesné, že dokážou udělat uzlíček na tom vlákně o průměru dvacet pět tisícín milimetru. Vyrábějí se i vlákna tenčí. Třeba replantaci prstů u dětí děláme jedenáctinulkou, která má průměr kolem patnácti tisícín milimetru. To už je skutečně vlákno, které když ztratíte z toho zorného pole mikroskopu, tak odplave někam vzduchem, zmizí, není moc vidět.

ME: Co všechno dokážete přišít zpátky?

SS: No teoreticky se dá vlastně přišít jakákoliv oddělená část lidského těla. Tady je trošičku problém v tom, že některé tkáně nepřežijí tu dobu, kterou jsou od těla odděleny. V podstatě se dá říct, že čím je to dál od centra, tak tím ta doba může být delší. Osm hodin třeba.

ME: To je vlastně ojedinělá příležitost, jak poradit někomu, kdyby si nedej bože někdo hodlal uříznout ruku, co s tím má udělat, aby vám ji přivezl v co nejlepším stavu?

SS: Měl by ji zabalit do vlhkého...

ME: Do vlhkého?

SS: ...pokud možno čistého třeba hadříku, kapesníku. Samozřejmě ideální je sterilní fyziologický roztok. A tenhle ten balíček by měl uložit do nějakého igelitového sáčku nebo třeba do gumové rukavice, a pevně uzavřít proti okolí. A tenhle ten balíček, hermeticky uzavřenej, by měl vložit do vody s ledem. Stává se nám docela často, že nám lidé, kteří mají pocit, že třeba by ty prsty měly být chlazeny dokonaleji, strčí do mrazničky nebo skutečně do ledu, a neuvědomí si, že led, který je vyndaný z výparníku ledničky, má teplotu mínus osmnáct stupňů celsia. Takže třeba takhle oddělené prsty vloží do takhle studeného ledu, ty zmrznou na kost a pak už jsou samozřejmě nepoužitelné. Ty tkáně se mrazem roztrhají, vlastně se s tím nedá nic dělat. Ideální teplota je tak plus asi čtyři stupně celsia. A pak zajít na nejbližší chirurgické středisko, a tam mají telefonní číslo na naši kliniku. A po telefonické dohodě, my jsme relativně malá země, v podstatě do dvou hodin odevšad jsou u nás na klinice, kde je stálá replantační služba.

ME: To znamená, van Gogh, ucho, by nebyl žádný problém?

SS: Problém by to byl, ty cévy na uchu jsou velmi drobné, ale přišít by se dalo. Nejideálnější a nejčastější samozřejmě jsou ty amputační úrazy na ruce. Mrzuté na tom je, že tak zvané vysoké amputace, to znamená třeba paže v rameni nebo noha ve stehně, nejsou prakticky proveditelné. Ne že by byly neproveditelné technicky, technicky by to snad bylo snazší, ale hmota celé té tkáně je tak velká a je už tak náročná na vlastně prokrvení a výživu, že ty tkáně velice brzy odumírají. A navíc vzdálenost nervů od té periferie je tak velká, že ty nervy už nedokážou zregenerovat. Čili, i když bychom takovou část těla přišili, tak není funkční a spíš tomu pacientovi překáží, protože je necitlivá a tak dál. Čili vysoké amputace u dospělých jsou těžko proveditelné. I když třeba u dětí, to je zase jiná situace. Tam ta regenerační schopnost je daleko vyšší a máme několik případů přišitých replantovaných paží u dětí.

ME: Když přišijete někomu ruku, řekněme v zápěstí, jak dalece se vrátí ta původní zručnost?

SS: Tam strašně záleží na osobnosti toho pacienta. Máte pacienta, který dokáže rozcvičit nemožné, protože rehabilitace vždycky bolí. A dokážou s tou rukou prakticky téměř všechno, tak jak dělali předtím. A máte pacienty, kteří se prostě vykašlou na tu rehabilitaci, jsou spokojeni s tím, že mají takové hrábě, se kterými si udělají tu nejzákladnější činnost. To je skutečně případ od případu. Ale když je ten pacient skutečně dobře spolupracující a záleží mu na tom, aby se dobře dostal do své správné kondice, tak prakticky ten návrat je téměř dokonalý.

ME: Není to tak dlouho, co tiskem proběhla zpráva o muži, který si nechal transplantovat ruku, pak zase žádal, aby mu ji uřízli. Víte o tom něco?

SS: Já si myslím, že transplantace ruky technicky není žádný problém. Samozřejmě je to ještě jednodušší, než přišívat uříznutou ruku, protože si připravíte dobře ty cévy, připravíte si celý terén, ale tam je otázka imunologická a otázka toho, aby to tělo cizí orgán přijalo. Kůže a svaly jsou natolik silným antigenním systémem, že v podstatě nikdy se vám nepřihodí kůže z cizího člověka. To znamená, že ten člověk, který měl transplantovanou ruku, musel užívat tak silné dávky látek potlačujících tedy obranyschopnost organismu, že prakticky nebyl schopen normálního života. Imunosupresiva skutečně vás skutečně zbaví jakékoliv imunity.

ME: Myslíte si, že se dočkáme jednou toho, že by se dala spojit přerušovaná mícha? Spousta vozíčkářů zřejmě na ten den dost netrpělivě čeká.

SS: Já na tohle to nedokážu dost dobře odpovědět, protože já si myslím, že prostě vlastnost nervové tkáně bohužel je taková, že není schopná regenerace, centrální nervový systém. A to je tedy asi ten problém přerušované míchy. Z technického hlediska by šla třeba replantovat i useknutá hlava.

ME: To je pravda.

SS: Není důvod, proč by to nešlo, ale mozek by nežil.

ME: Mozek by nežil.

SS: Mozek odumírá po velice krátké době po zástavě.

ME: A kdyby se to krátce napojilo, kdyby se to připravilo?

SS: Já si myslím, že to asi není technicky možné. Nechtěl bych se toho dožít.

ME: Já taky ne. Máte nějakého pacienta, na kterého obzvlášť rád vzpomínáte?

SS: Víte co, já rád vzpomínám na všechny pacienty, kteří od nás odešli zahojení. Vono, když vám přivezou pacienta, ten je samozřejmě v těžkém šoku, a přiveze ho sanitka a za ním přinesou jeho ruku ve kbelíku, a ten člověk za tři neděle odchází domů a tou rukou vám potřese, to je velká krása. To prostě je pocit, který těžko jinde se dá zažít. Asi jako když vy máte veliký potlesk někde na otevřené scéně.

ME: Co je základní vlastností pro mikrochirurga, je to ta manuální zručnost?

SS: Manuální zručnost určitě, a je to naučit se zacházet s tkáněmi. V plastické chirurgii je třeba jiný trošku přístup ke tkáním, než mají obecní chirurgové. Profesor Burian, zakladatel plastické chirurgie v Čechách, tomu říkal fyziologické operování. My bysme tím operováním neměli poškozovat tkáň.

ME: Musel jste taky ve škole základní šít ten jahelníček?

SS: Jo, pamatuji si na to.

ME: Povedl se vám?

SS: Určitě, já jsem manuální typ. Mě strašně štve doslova teda věda. Já strašně nerad sepisuju a dělám tak zvanou vědu, ale když můžu dělat něco rukama, tak mě to hrozně těší.

ME: Vy jste to asi podědil po tatínkovi, ne, ten byl také manuálně zručný.

SS: Tatínek byl manuálně zručný, vůbec v naší rodině byla taková jako řemeslnická zručnost.

ME: Čím byl tatínek?

SS: Tatínek, to je složitá historie, tatínek ve třicátých letech byl motocyklový závodník. Jezdil na motorkách a dobře jezdil na motorkách a pak začal učit na technice. Když přišli Němci, zavřely se vysoké školy, tak tatínek začal učit na obchodní akademii. Pak se stal ředitelem obchodní školy. V tom pokračoval i po válce do osmačtyřicátého roku, pak začal jezdit s parním válcem. To mu vydrželo vlastně až do penze. Dělal na silnici, s asfaltem. A byl hrozně spokojený, veselý člověk.

ME: Bavilo ho to na válci?

SS: Nebavilo ho to, samozřejmě, ale našel si v tom svoji krásu. Já na něj vzpomínám jako na člověka, který voprawdu byl úžasný životní optimista, a nikdy ho nezlomili.

ME: To je co říct. Vaše vášeň, když zrovna neopravujete lidi, tak opravujete motory nebo veterány.

SS: Já mám hrozně rád auta, vůbec jako takový, auta. Bohužel už dnes těm úplně moderním autům příliš nerozumím. Mně se strašně líbí starý auta, voprawdu je mám rád a moc rád se hrabu v motorech, v motocyklech, v motorkách. Já jsem chtěl být technikem, chtěl jsem dělat motory, ale bohužel na gymnáziu jsem zjistil, že neumím matematiku a nikdy se ji asi nenaučím, tak jsem hledal obor, ve kterém by matematika nebyla a kde bych se mohl uplatnit manuálně. A to byla medicína. Měl jsem tedy to štěstí, že jsem se dostal na plastickou chirurgii už jako student. Tam jsem začal tedy svoji vlastně dráhu chirurga a plastického chirurga.

ME: Vy znáte lidské tělo do těch sebemenších detailů...

SS: Zčásti.

ME: Když se člověk podívá takhle do hloubky té struktury, je to dobře vymyšlené?

SS: To je nejkrásnější dílo přírody vůbec organismus jako takový, lidský organismus. A my vlastně proti té přírodě svým způsobem bojujeme. Protože jestliže je něco odděleno od toho těla, tak příroda vlastně nechce, aby to ten organismus přijal zpátky. My nutíme tu přírodu, aby tedy s námi spolupracovala, často měníme její výtvoř, zvláště v té plastické chirurgii, ale dost často má ta příroda nad námi navrch. Já si pamatuju, když jsem byl jako mladý chirurg, tak samozřejmě než se chirurg stane plastickým chirurgem, musí mít atestaci z chirurgie obecné. To znamená, že musí strávit několik let na normální chirurgii, kde se naučí základy operování, musíte odoperovat určitý počet operací k atestaci obecně chirurgické. A plastická chirurgie je potom nástavbou chirurgie. A když jsem odcházel z chirurgie, konkrétně vinohradské, kde jsem dělal atestaci z chirurgie prvního stupně, tak tam byl jeden pan docent, velmi vážená osobnost, takovej pro mě chirurgickej Pánbůh. Ten voprawdu uměl strašně moc. Když se se mnou loučil, já jsem mu děkoval za to, co mě naučil a loučil jsem se s tím, že odcházím na tu plastickou chirurgii, tak on mi položil otázku a říká, No, kolego, co si myslíte, že je pro chirurga nejdůležitější? Tak člověk se tak zarazí, teď jsem přemýšlel, co mám říct? Jestli zručnost, znalosti? On se tak podíval přes ty brejličky a říkal, pokora, pane kolego, pokora, ať se vám daří.

ME: Ať se vám daří, pane doktore, mockrát děkuju, bylo to velmi velmi poučné povídání. Díky moc.

SS: I já děkuji.

ME: Dnes byl naším hostem pan doktor Svatopluk Svoboda.

P10: Na plovárně s Petrem Hlaváčkem (18. 9. 2011)

ME: Dobrý večer. Dnes vám nabídneme takovou zdánlivě přízemní Plovárnu, protože téma našeho rozhovoru se při zemi nachází. Jsou to boty. Ovšem boty mohou být i věda. Přes boty můžete být i docent, můžete být i děkan. Stejně jako náš dnešní host, který je asi naším největším odborníkem přes boty, je to děkan Technologické fakulty Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, pan docent Petr Hlaváček. Dobrý večer.

PH: Dobrý večer.

ME: Jak moc vypovídají boty o svém nositeli?

PH: Obuv je výrobek, který má, říká se, nejvyšší míru takzvaného sociálního statusu. To znamená, obuv je výrobek, který slouží k tomu, aby informoval naše okolí, jak jsme bohatí, kam směřujeme, kdo je náš vzor.

ME: Nemáte pocit, že ženy jsou ochotny daleko víc trpět kvůli botám než muži?

PH: Bezesporu, ano. Žena, když kupuje obuv, tak si prožívá svojí představu, jaká bude v té obuvi krásná. Bojí se toho, aby stejný model neměla např. její nadřícená nebo sousedka, těší se na to, jak v té obuvi bude chodit. Ale když ji má na noze, tak se těší, aby ji mohla vyzout.

ME: To je hrozný, to si chlap vůbec nedokáže představit. A to ještě ani netušíme, co se dělo v historii, že – tam byly některé zoufalé modely ženské.

PH: Tam je asi nejznámější ten případ lotosových květů v čínské obuvi, kdy se malým děvčatům stahovaly nohy, nožičky, a zabránilo se růstu. Ta klenba byla úplně přetočená. Existuje několik teorií, proč se to provádělo. Já jsem měl osobní zážitek na jednom projektu, když jsme potřebovali měřit nohy čínských diabetiček. Tak jsem v nemocnici narazil na paní, která měla ještě takto deformované nohy. Ta kultura viděla krásu v malé noze, v malé deformované noze. Druhá teorie je, že pohled tu deformovanou, na tu ženu, která nemá tu přirozenou ladnou chůzi, vyvolává u mužů jakýsi pocit a potřebu ji ochraňovat a pomáhat jí, ale to jsou už...

ME: Ale svým způsobem to trvá do dneška. Přece žena má vždycky tendenci, když bude mít dvě čísla bot, jedny jí budou nepatrně větší, druhé nepatrně menší, tak já myslím, že chlap vždycky sáhne po těch, které jsou nepatrně větší.

PH: Ano, u mužů se dává podvědomě větší přednost jakémusi komfortu. Ale tady ten pocit, nebo to pravidlo nebo ta zákonitost, že malá obuv je hezčí, tak toho využily americké trhy. Americké číslování je původně anglické, zmenšené jen o 1 číslo, protože je hezčí.

ME: Fakt?

PH: Ano.

ME: Když si vy kupujete boty, tak zkoumáte i po technologické stránce, co je to zač, anebo se řídíte, jako všichni ostatní, tou estetikou a pohodlností, a už prostě nezjišťujete, jak je ta podrážka nalepená nebo tak?

PH: Podešev. Podrážka je dílec, kterým se opravuje ošlapaná podešev, nebo poškozená podešev. To je zaprvé. Zadruhé – tuto otázku dostávám dost často. Já tak boty často nekupuju. Hodně často je dostávám. A další věc – samozřejmě mám některé typy obuvi, které jsou zvláštní svojí

technologí, ale jsou pro určité společenské příležitosti nevhodné. Mám řadu speciální obuvi, kterou dokážu ocenit patrně už jenom já.

ME: Mají muži v historii obouvání něco podobně strašného, jako jsou jehlové podpatky u žen?

PH: Tak patrně jsme s podpatky začali i my u nás. Albrecht z Valdštejna, ten na svých obrazech má osmicentimetrové podpatky. Jeho obuv, kterou vystavují v chebském muzeu, tak tam je osmi centimetrový dřevěný podpatek. A když jsme porovnávali v galerii, kterou v muzeu v Chebu shromáždili, tak se tam dokonce dá pozorovat, že ten podpatek sehrával roli jakýchsi frček nebo hodností, které měli ti jeho podřízení v jeho týmu. No a ten podpatek dlouho nosili i muži. Když se rozšířil – vono se uvádí, že to bylo na dvoře Ludvíka patnáctého, kde se rozšířily vysoké podpatky, oni nosili asi dvacet let vysoké podpatky i muži.

ME: Ono to asi pomůže tomu egu. Když je někdo malé postavy, tak přece jenom se cítí líp.

PH: Byla dokonce napsána celá kniha. Williams Rossi, původem Ital, který se přestěhoval do Ameriky, napsal knihu Sex a obuv, a hovoří o vysokém podpatku jako o nejpřirozenějším afrodiziaku. Ono to jednak opticky prodlužuje, nebo zvyšuje výšku těla, je to ovšem na druhé straně velmi hazardní a nepřirozená dyskomfortní protéza, která komplikuje běžný pochod. Jinak anatomicky není žádný důvod pro to, proč by měly vysoký podpatek nosit jenom ženy.

ME: Aha! To já jsem myslel, proč vůbec by se měl nosit vysoký podpatek! Přece ten sklon té nohy je úplně nepřirozený.

PH: Je nepřirozený, je dokonce nebezpečný. Jedna z věcí, o které se diskutuje, je, že by na krabicích obuvi mělo být naraženo, že tato obuv je např. pro ženy s diabetem nevhodná, protože tam se přesouvá zátěž z oblasti paty do oblasti metatarzofalangeálního skloubení. Nebo do oblasti prstních kloubů. Přenáší se, a tam se uvádí, že přibližně jeden centimetr zvýšení opory v patě přenáší o patnáct procent přesun zátěže do oblasti prstních kloubů. A tam potom, když je ta citlivost nižší, a funkčnost se sníží, a je-li noha ještě deformovaná, tak tam potom může snadněji dojít k vývoji těch nežádoucích a vobtěžně léčitelných, v tom nejhorším případě gangrén a chirurgického zásahu.

ME: A ono je to určitě mění i psychicky ty ženy?

PH: Ano. Je to...

ME: Možná proto jsou takové.

PH: My jsme se třeba zabývali vývojem, problematikou obuvi pro diabetiky, ale taky jsme dělali jiný pokus – speciální obuv pro těhotné ženy. A když něco vyvinete, předložíte a testujete to, tak za vámi přijde skupina těch probantů a řekne, je to perfektní, dobře se v tom chodí, ale nemáte tam něco s podpatkem? Je to prostě pod kůží.

ME: Jak je to dlouho, co se vlastně lidstvo začalo takhle celoplošně obouvat?

PH: Ono je to trochu složitější. Protože to možná taky je málo známo – lidská noha je nejstarší vývojově ustálená část našeho těla. Přibližně tři a půl až čtyřmi miliony let, kdy byly vynalezeny v Africe kosterní pozůstatky, když tedy ta noha je konstruovaná jako nejsilnější patní kost, a pět podélných paprsků... A ty důkazy o obouvání, ty nejstarší jsou nepřímé. Vlastně je to nález kostry a v oblasti nohou jsou něco jako knoflíky, takže předpokládáme, že se tam něco zapínalo. Jestli to byla obuv, nebo to byla jen nějaká dekorace lýtky, to se neví. V jeskyních ve Španělsku, tak tam je na nástěnné malby, tak tam je zase několik figur, které mají něco na nohách. A nejstarší zachovalá obuv, která je na světě, tak ta má uhlíkovou metodou potvrzeno stáří deset tisíc let. To je z Oregonu, ze Spojených států.

ME: Vy jste měl možnost zkoumat mumii Ötztzyho, která se našla v rakouských Alpách, nebo na pomezí Rakouska a Itálie, jak jste se k tomu dostal?

PH: No, podvodem.

ME: Podvodem?!

PH: No, když jsem se dověděl od přátel, že byl nalezen a proběhl článek, že se tam zachovala obuv jeho, tak jsem se samozřejmě snažil dostat se k tomu výzkumu. Takže jsem... Protože ve Zlíně pořádáme každé tři roky konference Obuv v historii, tak jsem napsal profesorovi Spindlerovi, pozval jsem ho s přednáškou, a on mi odpověděl, že nemá čas, že odjíždí na nějaký nález mumie v Peru. A já jsem do toho dopisu napsal ještě, že bych rád tu obuv viděl, a on mi v němčině odpověděl trpným rodem, že ta obuv je k dispozici v mohučském muzeu. Ale to nebylo napsáno, že je pro mě k prohlédnutí, je k dispozici tam. A když jsem zjistil, že odjel, tak jsem zavolaal do mohučského muzea, poslal jsem jim faxem tady kopii tohoto dopisu a řekl jsem jim, že bych ji rád viděl. A oni mi to umožnili. Dali mi na to asi jen dvacet minut. Já jsem si udělal pár poznámek. Pak mě pozvala ředitelka muzea na kafe, já jsem jí vychrlil, k čemu jsem dospěl. A teď jsem zjistil určité rozpaky. A zjistil jsem, že ty moje závěry byly úplně opačné, než udělala ta mohučská skupina. No a teď jsem si uvědomil, co jsem udělal. Takže jsem říkal, jak z toho vybruslit? Tak jsem to všechno sepsal do spisovné němčiny a okamžitě jsem to poslal profesorovi Spindlerovi. No a v té době byl nějaký konkurz nebo výběrové řízení, oni oslovili asi jedenáct institucí v Evropě. A v pondělí ráno, o půl osmé, mi zazvonil telefon, přímo pan profesor Spindler, řekl, že teda ten můj komentář mu připadá nejodbornější a nejvěcnější, a vybral mě teda do týmu.

ME: Je to tedy mumie, kterou našli v ledu v Ötztalských Alpách, že?

PH: Ano.

ME: Kde oni ho mají teď? Předpokládám, že když byl v ledu, tak musí být někde, kde je... Někaký mrazáček to bude, ne?

PH: On byl pět nebo šest let uchováván samozřejmě v lednici, nebo v márnici teda, podchlazený, v Innsbrucku. Ono se přišlo na to, že nebyl nalezen na rakouském území, ale že to bylo na italské straně. Takže to bylo politikum. Pak byl převezen do Bolzana. Tam je teď uchováván. Je možné tam nahlédnout na něho přes takové skleněné okýnko. No a v tomto roce se bude slavit dvacet let jeho nálezu.

ME: Ta mumie je velmi dobře zachovalá.

PH: On samozřejmě vymrzl. Když ho našli v té kaluži teda, tak do rána zmrzl. Když ho našli, tak ho vysekávali – řekněme – méně odborně, takže tam došlo k poškození. Ale jinak je to poměrně dobře zachovalé tělo.

ME: Jaké to je, když člověk stojí nad mumií někoho, kdo zemřel před tolika lety?

PH: Nemáte čas se to nějak prožívat.

ME: Vás zajímaly ty boty vlastně.

PH: To bylo trošku jinak. My jsme boty měli k dispozici pak delší dobu, když se odvezly z Mohuče a byly předány nám pro výzkum. Ale my jsme potřebovali zjistit, jak tlustá byla vystýlka sena v té obuvi. Takže my jsme potřebovali zdokumentovat rozměry nohou. To jsme čekali taky asi dva nebo tři roky na to badatelské povolení. Tam byl pořadník. A my jsme byli jedni z posledních, kteří si mohli ty jeho nohy prohlédnout. A pak celá mumie byla převezena do Bolzana. Ještě taková zajímavost. Když oni ho vlastně objevili, tak se vedly v těch prvních okamžicích debaty, jestli je skutečně tak stár, anebo jestli to není podvrh? A pak tam pozvali novináře a tam dvě stě novinářů si ho mohlo fotit, takže on dostal bleskem takové zásahy tepla, že ta jeho pokožka mírně zmodrala. Takže od té doby potom byl zákaz používání blesku. Takže my jsme mohli používat jenom konturometr, takové speciální zařízení, kterým jsme sejmuli vlastně ten tvar. A s tím jsme mohli vyjít ven, tam jsme to mohli vyfotit bleskem a zase se vrátit dovnitř. Všechno samozřejmě v chirurgických oblecích, chirurgických rukavicích.

ME: A k čemu jste tedy došli? Ještě abychom si řekli, stáří je okolo pět tisíc let?

PH: Pět tisíc tři sta let.

ME: Tak co měl před pěti tisíci lety na noze?

PH: Ta obuv je velmi zajímavá z několika pohledů. Jednak z hlediska surovin. To znamená, že on měl podešev, která byla z medvědí kůže. Pak měl z koziny kryt nártů, to je ta přední část té nohy, ale co je ještě zajímavé, teletinový řemínek tam byl. Ta teletina je nejideálnější kůže, kdežto ta medvědí kůže je velmi řídká. Ta měla životnost tak v rádech několika týdnů jenom. Takže ta podešev se vyměňovala, ten řemínek se vytahoval. Do toho řemínku byla připletena z lýčí – lipového lýka teda taková kostra, taková síťovina. A nahoře to bylo pokryto jenom přes nárt. Pata byla volná. My jsme potřebovali vědět, kolik tam toho sena bylo, jaká byla ta vrstva. Nejdřív jsme chtěli jít metodou laboratorní, že jsme zjišťovali tepelně izolační vlastnosti teda sena. Pak jsme zjistili, že se nám podařilo udělat těch uzlíků, které byly vzdáleny – tam bylo myslím sedmáct svislých pramenců a čtyři horizontální, propletené. Tam se na příklad zjistilo, že on byl, ten, kdo vázal tu obuv, že byl levák. A zase anatomové nám potvrdili, že Ōtzty levák nebyl. Takže z toho vyplynul takový první závěr, že boty dělal někdo jiný. Ono se tvrdilo, že v tom období ještě nebyla rozvinutá řemeslná výroba, že si každý vyráběl všechno sám.

ME: Podle čeho zjistíte, že boty dělal levák?

PH: To je jedna z metod – když vám dám motouz a zavážete ho, tak levák ho váže opačně než pravák.

ME: A vy jste zkusili udělat repliku té obuvi, že?

PH: Nejdříve jsme se snažili najít, jakým způsobem ta obuv byla vyčiněna. Protože poměrně snadno jsme poznali, že to bylo činěno tukem, ale ne všechny tuky jsou vhodné pro činění kůží. Takže jsme separovali mozek. Pak jsme zkoušeli různé rostlinné tuky, které byly v té době, a nakonec se ukázalo, že ta technologie byla, bylo použito směsi mozku a jater. A tato technologie – to jsem se dozvěděl teprve nedávno, že se dodnes používá u severoamerických indiánů.

ME: Ta vaše laboratoř musela...

PH: To jsme nedělali v laboratoři, to ne...

ME: To prý strašně smrdí.

PH: To dělal kolega Gřešák na své chalupě. A jako vždycky, když to komentoval, tak říkal, že teda nejenom, že to smrdí, ale ono to stahuje veškerý hmyz z okruhu pěti kilometrů. Ale zase na druhou stranu ty játra v té směsi působí jako emulgátor. Ta směr vypadala samozřejmě nevábně, nevoněla, ale když se to opralo v potoce, tak se to velice rychle vyčistilo.

ME: A měl jste možnost vyzkoušet tu repliku té obuvi?

PH: Ano, my jsme vyrobili asi sedm párů obuvi. Původně jsme chtěli vyrobiť na ty repliky v rozměrech, které odpovídaly Ōztimu, ale to by nám vyšel dvanáctiletý hoch, tak jsme to udělali na velikosti nás.

ME: A vy jste se vydali do toho Ōtzalu?

PH: My jsme vyjeli do Ventu, to je takové lázeňské městečko, a z rakouské strany jsme přespali na vrcholu, nahoru a pak se ten poslední den šlo.

ME: Jak jste popisoval tu botu, tak předpokládám, že taková věc jako voda se tam dostane, ne?

PH: To je první. V té době napadl sníh v té oblasti Alp a záhy roztál. To je ten první podzimní sníh. A zejména po těch severozápadních svazích jsme museli přecházet, kde byly na cestě kaluže, a nešlo, nebyla jiná možnost, než šlápnout do té vody. Von je to takový pálivej pocit. Ta voda vám vyplní to seno, zastudí vás to, ale jen na jednu dvě vteřiny, protože ten mezivláknitý prostor toho sena, to je úžasný tepelný izolant. Takže ta noha si to okamžitě prohřeje. Je tam sice vlhko, ale velice příjemně.

ME: To bych nečekal, že v seně. Vono to nepíchá?

PH: Tam se nakonec osvědčilo tak zvaná medvědí tráva. Ted' vám neřeknu latinsky přesný název, ale kolega Gřešák to objevil na Valašsku, kde se s tím vycpávaly matrace. To roste v těch valašských lesích, ale taky to roste v Alpách. Takže to jsme nasekli, v přírodní rezervaci usušili a vyplnili tím obuv. Samozřejmě jsme museli mít zásobu sena, protože ta obuv má vysokou spotřebu sena. To se za chvíli sešlape a musíte to doplňovat.

ME: Když je to takhle komfortní, že se toho nikdo nechytne dneska? Copak by se nedaly dělat boty s technologií sena? Udělá to někdo?

PH: No vidíte, a jsme zpátky v tom problému sociálního statusu. Přece u nás existuje přísloví, že tomu čouhá sláma z bot. Von je to samozřejmě problém taky hygienický. Tam je spousta předností dalších. Nejen tedy ta tepelně izolační, ale je tam taky schopnost rozkládat vysoké lokální tlaky. Když našlápnete na nějaký kamínek, tak to seno vám to rozloží na větší plochu. Ale nedovedu si představit, že bysme vyráběli nějakou širší obuv, do které by se každé ráno... Ono je to taky velice složité taky to udělat, protože to seno se nejdřív musí natlačit dovnitř, pak se tam musí udělat takovej otvor, pak se do toho musí natlačit noha, pak se musí udělat sto dvacet kroků, vono se to sešlape trochu, musí se to doplnit. A po dalších dvou kilometrech znovu to zopakovat.

ME: Ani Strana zelených – že by to nekoupila, kdyby tam byla ta sláma?

PH: Dovedete si je představit v parlamentu?

ME: Dovedu. Úplně živě. Já si dovedu půl parlamentu představit se slámou v botech. Celkem bez potíží. Když ted' odhlédneme od historie, máte něco, co osobně na botách nesnášíte, co vás rozcílí, když přijдете do obchodu a řeknete: „Zase tam je to?“ Máte?

PH: Mám. Podpatek je obecně konstrukční úprava, která by tam neměla být. Ale to už jsem se po letech smířil s tím, že se nedožiji toho, že by podpatek byl odložen tak jako šněrovačka. Ale já si myslím, že tou osvětou a tím zdůrazňováním těch rizik, která jsou třeba, jak už jsem jednou říkal, pro diabetiky nebo pro ženy diabetičky, takže se nakonec jeho míra výskytu a používání sníží.

ME: Že se ty boty hůř vyhazují než ostatní části oděvu? Já mám vždycky problém s tím vyhodit boty, pokud v nich není díra, nebo nejsou už nějak ostudně teda už sešlapané.

PH: Já si myslím, že pan Horníček říkal, že se ztotožní s těma botama. No, jinak je to velkej problém. Ve světě se uvažuje dnes, že obuv bude vlastně odpadem už ve fázi nákupu. U nás se spotřebuje tak čtyři a půl páru obuvi na rok. A do jednoho kontejneru se vejde přibližně pět až sedm tisíc párů obuvi. Tak si vynásobte jedna celá dvěmi milionů v Praze – v Praze bude spotřeba možná o něco vyšší – krát čtyři a půl, podělte to. Tak to je několik vlaků, kdy ty boty skončí vlastně v odpadních koších nebo v popelnících. A bohužel ta obuv je tak komplikovaná a tak složitý technologický výrobek, že doposud neexistuje nějaká racionální, rentabilní forma recyklace. Tam je všechno a to se prostě kříží navzájem.

ME: A co se s tím teda dělá? To mě nikdy nenapadlo, co se dělá vlastně s obuví?

PH: Jeden můj přítel, pan Pivečka, už nežijící – protože v Německu jsou dokonce státy, ve kterých nesmíte vyhodit boty do popelnice. To je v těch zemích, kde se odpady spalují. Tak jsem se ho ptal, jak to děláš teda, a on říkal, zapomínám je na hotelu.

ME: Je to cesta, ale asi ne moc pro širokou populaci.

PH: Ne, ne, samozřejmě, to byl vtip. Tak ještě jsou nemravnosti, které jsou s obnošenou obuví. V těch zemích, kde když si kupujete novou obuv, máte právo nechat ochozenou obuv v obchodě. Tam ji zkontrolují, jestli se dá ještě opravit nebo dá nosit, a vyváží se do centrální Afriky, kde je teda hlad a bída, kde se ještě nabízí teda.

ME: To je rozumný.

PH: No, je to trochu rozumný. Jednak to pouští žilou těm obuvnickým výrobcům v těch zemích, a zadruhé ten odpad samozřejmě skončí potom v Africe.

ME: To je pravda.

PH: Takže vono to tak úplně v pořádku není.

ME: Pane docente, děkuju moc, že jste si udělal čas na Plovárnu, děkuju za nové téma, které jste přinesl, to jsme tu ještě neměli. Co jsme tu taky ještě nikdy neměli, že by nám někdo přinesl něco na stůl. A vy jste přinesl koláčky z Vlčnova?

PH: Vlčnovské vdolečky.

ME: To je krásné. To vopravdu je poprvé, co máme tenhle ten produkt na stole, takže zdravíme Vlčnov. Doufám, že si to vezmou k srdci naši příští hosté. Já vám moc děkuju za návštěvu.

PH: Já vám děkuju za pozvání, a jak jsem řekl, hodně šťastných kroků.

ME: Děkuju. Dnes byl naším hostem Na plovárně pan docent Petr Hlaváček.

P11: Na plovárně s Bohdanem Pomahačem (6. 11. 2011)

ME: Dobrý večer. Když se o někom řekne, že ztratil tvář, tak to vždycky chápeme v tom přeneseném slova smyslu – že se dopustil nějakého morálního poklesku. Ale člověk si ani neumí představit, co by to bylo, ztratit tvář doopravdy? Tvář je výkladní skříň každého člověka, je to obrazovka naší osobnosti. A přijít o ni, to je něco, na co bychom nechtěli ani pomyslet. Pan doktor Bohdan Pomahač stojí v čele unikátního chirurgického týmu, který dokáže lidem s tímto postižením pomoci. Už provedl čtyři transplantace obličejů. A dnes ho rád vítám Na Plovárně. Dobrý večer.

BP: Dobrý večer.

ME: Pane doktore, pohled na znetvořenou tvář, to je něco, co člověk velmi těžko snáší. Když sedíte u stolu s někým, kdo má drobek u pusy, tak vám to hned ten druhý řekne. Natož když je ten defekt takhle rozsáhlý. Dá se na ten pohled vůbec zvyknout?

BP: Určitě ano. Je to v podstatě asi něco podobného, jak se dá zvyknout na práci na pitevně nebo kdekoli jinde. V podstatě se odfiltrují tady ty nepříjemné momenty a člověk se soustředí – v mém případě já se soustředím na to, abych zanalyzoval, co vlastně v té tváři chybí, co přesně by bylo třeba zrekonstruovat a jak na to jít. Takže je to čistě analytický proces, než nějaký šok.

ME: Vy jste měl možnost samozřejmě dobře poznat i rodiny vašich pacientů. Jak se s tím vyrovnávaly, když tahle situace hrozná nastala? To je většinou úraz nebo něco takového.

BP: Většinou je to úraz, který vede často k tragickým změnám v rodinách. Několik pacientů se kompletně se svými partnery rozešlo. Dokonce manželka jednoho z našich pacientů dala žádost o rozvod ten den, kdy se ten úraz stal. Myslím si, že to má tragický dopad nejen na toho pacienta, ale určitě na jeho osobní život a rodinu.

ME: Jeden z vašich pacientů, tuším, že přišel i o zrak. Říkám si, když se vlastně sám nevidí, jestli je přesto tak silná motivace tu operaci podstoupit? Protože to je přece jen rizikový zákrok, ne?

BP: Určitě. Je to stále ještě v oblasti klinické experimentální medicíny. Ale co vy jste krásně řekl – obličej je naše výkladní skříň – ale zároveň v podstatě v oblasti obličeje máme většinu našich smyslů: máme zrak, máme čich, máme chuť. Do jisté míry se dá k tomu přidat i schopnost cítit dotekem, jako například rty nebo tváří, a slyšet. Já bych jenom řekl takovou epizodku pacienta, kterého jsme ošetřovali už asi před patnácti lety. Který byl slepý a přicházel stále na velice bolestivé rekonstrukční operace, které jsme prováděli dvakrát do roka. A v jednom bodě to došlo konečně k tomu, že jsme se ho zeptali, proč to vlastně dělá? A on říká, že si nikdo nedovede představit, jaký je to pocit, když na ulici není schopen ani zastavit taxíka. Že je to v podstatě něco, co ho kompletně odizoluje od člověka, od společnosti. A přesto, že nevidí, tak vnímá, ještě o to možná silněji, jinými smysly a sluchem, tu svoji zoufalou situaci.

ME: To znamená, že jim se může po transplantaci vrátit i čich?

BP: Pokud se otevře vlastně dutina nosní, tak se dostane vzduch s pachovými vlivy do stropu nosního a tam je, tam jsou vlastní čidla pro vnímání čichu. Takže u dvou ze čtyř pacientů se jim navrátil díky tady tomu čich.

ME: Jo, a jak vy víte, co tam kde máte napojit? Tam je toho poměrně hodně, že, těch nervových zakončení a tohohle všeho. Představuju si to, jako když se prostě ustříhne někde nějaká kabeláž a teď tam je spousta těch...

BP: Drátků.

ME: Těch drátků, a teď jako co k čemu? Vy to víte? Poznáte to?

BP: Tak tam je ještě jedna důležitá část, že vlastně ta jednotka, která se transplantuje, musí zůstat naživu. A aby zůstala naživu, tak musí mít příjem nebo přívod krve a odvod krve. A to je jedna z takových velice pionýrských částí našeho výzkumu. Že vlastně jsme a není těchto příležitostí mnoho v chirurgii, kdy jsme byli schopni vymyslet vlastně svoji operaci, něco, co nikdo předtím nezkusil. A dokonce podle některých anatomických studií to nebylo možné. A v bodě, kdy máme vlastně tady tuto jednotku vypreparovanou, a víme, že to bude fungovat, tak pak je další část, a tam jde o ty nervy. Jde o to, aby se napojilo všechno, co může tu funkci navrátit. To znamená nervy, které poskytují citlivost, nejenom v kůži, nose, ale i uvnitř úst, a zároveň nervy, které pomáhají svaly obličeje hýbat. Takže pacient je schopen ovládat své rty, usmívat se, je schopen cítit dotek, je schopen cítit, že má v ústech třeba potravu, což je taky důležité.

ME: To musí být asi úžasný pocit, když se poprvé usměje, ne?

BP: Je. Ono se to stává, tam není nic nikdy dramatického, kromě toho momentu prokrvení nic se nestane okamžitě. Teď jsem zrovna viděl po třech měsících Dallase z Texasu, a on začíná hýbat pravou tváří obličeje, protože ta celkově ta... to poranění bylo poněkud méně rozsáhlé na pravé straně. Takže už začíná hýbat, ale trošičku tak jako periferně, ještě se to nedostalo, to pokračuje vždycky z té periferie do toho centra. Takže určitě je to fascinující pohled se na to podívat. Ale není to, že by přišel najednou a smál se. Trvá to vždycky tak, že malinko se přidá každý měsíc.

ME: Ale ten pokrok, přece jenom vy to vidíte, že jo, to musí být asi radost.

BP: Je to radost.

ME: Když se tam najednou pohne něco. Říkám si, dobře, tak ta tvář, je to prostě cizí orgán, který se tam našije, ale teď ten majitel, ten nositel nový, ten s tím pohybuje. Říkám si, jestli ta cizí tvář se bude tvářit jako ten originál, anebo jestli se bude víc podobat tomu přenesenému obličejí?

BP: No je to jedna z poměrně základních etických otázek, abychom vlastně nevytvářeli identické dvojice někoho, kdo bohužel zemřel. A myslím si, že do značné míry tady toto byl jeden z důvodů, proč vlastně tady ty transplantace začaly poměrně pozdě. Je to vlastně souhra jak kostí a jejich tvarů, tak i těch měkkých tkání, které potom na to následně nalehnou. Takže ta sumace tady těch dvou prvků vždycky vede k něčemu originálnímu. A druhá část je potom, jak se vlastně ten pacient k tomu novému obličejí staví. Jestli to přijme za vlastní, nebo ne. Většina lidí se během dne vlastně nevidí. Každý používá svůj obličej funkčně, ale do zrcadla se podíváme ráno, večer, možná...

ME: Ono to stačí.

BP: Ale v podstatě tady ta asimilace je daleko jednodušší, než třeba u pacientů s transplantovanými rukama.

ME: Jo?

BP: Ty ruce neustále člověk používá, neustále vidí, je to daleko těžší si zvyknout. Když ta ruka jen malinko vypadá jinak, tak je těžší si zvyknout na to, že je vaše. Zatímco u obličejů zatím ten problém v podstatě nebyl pozorovaný u žádného z pacientů na celém světě.

ME: Ne?

BP: Co je zajímavé, je potom třeba podoba, kterou vnímá ten člověk jinak, pacient versus dárcova rodina.

ME: No.

BP: Když jsme měli vlastně prvního pacienta, tak jsme ukázali té manželce zesnulého fotku našeho pacienta. Ona se podívala a říká, tak tam není žádná podoba, akorát poznávám ten pravý židovský nos, co ten můj manžel měl. A když jsme ukázali našemu pacientovi zrcadlo poprvé, tak se na sebe podívá a říká: Nedovedu pochopit, jak jste mohli najít ten nos tak podobný tomu, co jsem měl. A na nic jiného nereagoval.

ME: A měl takovej?

BP: Je to otázka pohledu. Já bych řekl, že je víc poznat ten dárce na tom nose. Ale ten člověk si vždycky něco najde. U našeho dalšího pacienta zase rodina řekla, náš Dallas měl vždycky takovou jako tu rýhu v bradě, a zase ji má teďka. Oni si něco... Vypadá to, že z obou stran najdou, co pak vlastně považují za to svoje. Buď co příjemce kdysi měl, nebo co dárce tak nějak předal a byl tím charakteristický.

ME: Ty vaše začátku ve Spojených státech taky nebyly procházkou růžovou zahradou, že?

BP: No rozhodně ne. Byly to takové velice dramatické chvíle, které se střídaly vlastně s naprostou nejistotou, která trvala několik let. Protože nebylo vlastně hodně dlouho jasné, jestli se vůbec mi podaří dostat na nějaké chirurgické místo. Kde je to poměrně těžké i pro Američana se dostat. Bylo to svízelné. Ale člověk si musí věřit a odvádět co nejlepší práci. A nakonec asi trochu štěstí. A když to všechno najednou spadne dohromady, tak se z toho dá pak vyjít.

ME: Vy jste tam pracoval nějaký čas zdarma, že?

BP: No, já jsem vlastně přišel s tím, že žádnou nabídku k místu jsem neměl. Já jsem napsal na řadu laboratoří. Já jsem byl jeden z prvních, co adaptovali internet. Vlastně na Univerzitě Palackého to byl v roce devadesát pět jediný počítač, kde se dalo tady toto najít. Takže já jsem našel tady toho Ericsona, Ilov Ericsson. Ericssonů je samozřejmě v Americe spousta, ale Ilov vypadalo, že to byl opravdu Švéd. A podle toho jména jsem vlastně si ho vybral. Mě tehdy plastická chirurgie nějak tak až nezajímala, já jsem nevěděl, o čem to vlastně je. Ale připadalo mi, že to bude člověk, který asi prošel něčím podobným, že by možná měl pochopení, byl schopen

trochu pomoci. On mi odpověděl, slušně řekl, že místo nemá, že můžu přijít na návštěvu. Ujistil se, že neočekávám, že mi něco někde bude platit.

ME: Jasně.

BP: A když jsem vlastně přišel první den, tak mi ukázal laboratoře, já jsem tam strávil celý den. Neměl jsem v podstatě ponětí, co tam dělají. Tam pipetovali, pracovali s prasaty, všechno se dělo, co jsem v životě neviděl. Ale na závěr dne jsem mu řekl, že se mi to hrozně líbilo, že bych teda tam chtěl pracovat. A že bych dělal i zdarma, pokud nemá momentálně peníze na mzdu. A on, když to slyšel, tak říká, já myslím, že teda nějaké malé stipendium najdem-. Přece jenom věděl, že jsem z Čech a očekával, že moc peněz nemám na přežití. Takže mi dal drobné stipendium, z kterého jsem dva roky vlastně žil.

ME: A to jste musel projít takovým tím kolečkem, co mají doktoři u nás?

BP: Tady ty první dva roky byly čistě základní výzkum, laboratoř, pipety, zkumavky, zabývali jsme se vlastně genovým transferem do kožních buněk. Snažili jsme se pak ty buňky modifikované s novým genetickým materiálem pro růstové faktory dát zpět do ran a zjistit, jestli jsme schopni zahojit rány dříve. Což by mělo význam jednak pro popálené, tak i v podstatě možná jakékoli hojení ran obecně. Takže to jsem strávil čistě dva roky. A pak je ten těžký další krok, kdy jsem zažádal asi o padesát míst v různých nemocnicích po celých ú es á (USA). A já jsem se nikam nedostal. Mně přišlo, že teda bohužel nic. A měl jsem teda štěstí, že Brigham tehdy, nebo celý ten systém nemocnic přikoupil další. A tady tou akvizicí vzniklo místo. Tam právě si myslím, že mi pomohl můj šéf, který řekl, tak já tady mám jednoho Čecha, je dobrý, tak ho zkuste na rok. Pak vlastní vzdělávání je velice strukturované a probíhá od toho prvního roku, ale je to všechno chirurgie. Není tam nic jiného než chirurgie od začátku.

ME: To člověk moc nenaspí v tomhle období, ne?

BP: Bývalo to tvrdé, nesmírně, teď už je to zakázané, pracovat tak dlouhé hodiny. Ale bylo to až, já mám pocit, že snad počítám, až sto dvacet hodin, takže vám zbude velice málo času za ten týden, co člověk je mimo nemocnici, co se vyspí.

ME: Říkám si, jestli to vlastně není riziko i pro toho pacienta, když ten lékař je takhle vyčerpaný?

BP: Těžko říct. Asi je to příliš. Takže já souhlasím s tím, že by se to mělo omezit, jak se to stalo. Ale je tam velice jemná rovnováha, co je ten mladý lékař schopen v tom kondenzovaném tréninku načerpat a naučit se. A z čeho pak celý život vychází. A pokud se dostane na sál, tak si myslím, že zase ta schopnost pracovat, i třeba po probdělé noci, se odrazí v tom, že třeba v mém případě jsem schopen pořád ještě operovat třeba osmnáct až dvacet. Není to něco, co by si člověk samozřejmě přál, ale je to možné. Je možné udržet tu bdělost a je možné se soustředit tady tu dobu. Takže svým způsobem to připraví na nějaké těžké věci v budoucnu. Takže během tří let člověk získá obrovské množství zkušeností. A tím, jak my říkáme, chirurgie je kontaktní sport, člověk musí pořád ty ruce používat a být v tom (), tak si myslím, že to člověka velice vytříbí, po těch pěti šesti letech.

ME: Ta transplantace trvá sedmnáct hodin, ta operace?

BP: V průměru to tak zhruba vycházelo, no.

ME: A tým je třicet lidí?

BP: Nikdy není celý ten tým najednou na sále, ale je zhruba šest hlavních chirurgů. Což je určitá, je určité procento navíc. Dalo by se to možná udělat i s méně lidma, ale samozřejmě každý chce být součástí. Já se snažím každého vzít, aby měl pocit té spolunáležitosti v týmu. Takže šest až někdy i osm chirurgů. Když jsme dělali obě ruce i obličej, tak to bylo ještě víc. A pak jsou instrumentárky a sestry a všichni ten personál pomocný.

ME: Na to musíme napsat nějaký scénář, ne? Protože to je přece docela složitý mechanismus. Asi tam rozhodují taky minuty od toho odebrání toho orgánu, že jo?

BP: Máme poměrně těsnou časovou osu od odebrání té tváře k prokrvení. A prokrvení znamená, že se musí pod mikroskopem ty cévy napojit. Což člověk by chtěl mít nějaké, nějakou rezervu, kdyby náhodou něco nešlo dobře. A já si myslím, že z toho hlediska naprosto nejvíc stresující byl právě tady ten časový faktor, když jsme v případě našeho druhého pacienta, tady toho Dallase z Texasu, jsme odebírali tkáň v jiném státě. On cestoval z Texasu, což je pět šest hodin letadlem. V Logan Airport v Bostonu byla mlha, nebylo jasné, jak to dopadne. A my jsme byli pod obrovským tlakem, protože potřebovali játra pro nějakého pacienta, který byl velice nemocný, někde jinde. Takže jenom tak pro ilustraci, první odběr té tkáně obličeje na prvního pacienta trval asi šest hodin. Tady ten druhý, oni řekli, že nám dají zhruba hodinu, než začnou pracovat s náma. Takže my jsme nakonec byli schopni z toho dostat dvě a půl hodiny. Ale, myslím si, ne, že bychom to chtěli, ale byl to nejrychlejší odběr obličeje na světě. Možná navždy rekord. Všechny ty ostatní jsme dělali za 4 hodiny, to je optimální, to je jako tak nějak naprosto pod kontrolou. Rozhodně bych nechtěl opakovat tady tu druhou s Dallasem. Ale všechny tady tyhle prvky, my jsme letěli zpátky do Bostonu, Dallas letěl, my jsme byli na telefonu, jak to probíhá. Oni nebyli schopni ho vlastně připravit dostatečně, tak jenom připravili cévy v krku, abychom mohli ten obličej přišít. A pak vlastně probíhala kompletně ta operace, přípravy té vlastní tváře toho Dallase. A tady to všechno bylo hrozné.

ME: To znamená, vy obličej toho dárce, vy ho odříznete vcelku, i včetně těch kostí a takhle ho tam nasadíte jako součástku celou? Anebo se to dělá po kouskách?

BP: Je to jedna část, jeden celek.

ME: Jeden celek.

BP: Proto je důležitá ta analýza vlastně před tou operací. Kdy musíme vědět přesně, co chybí a co je třeba dodat.

ME: A i takové věci, jako je třeba patro nebo zuby tam spadají?

BP: Ano, u dvou pacientů to bylo celé horní patro, úplně až po část vlastně toho měkkého patra vzadu. Máme dalšího pacienta, kdy horní i dolní čelist byla ustřelená vlastně brokovnicí, takže bude mít vlastně horní i dolní čelist včetně všech těch měkkých tkání.

ME: A to se pak přeneso...

BP: Přišije a je to.

ME: No! Takže ono to vlastně, co tam těch sedmnáct hodin děláte? To si řekneš, tak to oni to tam tak jako spíchnou.

BP: Ty nervy jsou poměrně malé. My tu operaci plánujeme tak, abychom co nejvíc využili to, co tam ten pacient, který ten obličej přijímá, co tam má. Třeba lícní nerv, který je hlavní motorický nerv, který hýbe obličejem. Vychází z báze lebny, vlastně vzadu za uchem a pokračuje v hloubce a jde skrz parotidu. Jak se tomu říká tady ta česky?

ME: To se ptáte toho pravýho! Jak se řekne česky parodita, to mám asi...

BP: Příušní žláza, myslím.

ME: Tak vidíte to. Že mě to hned nenapadlo, že je to příušní žláza.

BP: A pak se vlastně rozbíhá do spousty větviček. A my to přišíváme na úrovni tady těch větviček. Protože díky tomu ten pacient, ta větvička, která jde k hornímu víčku, opravdu bude hýbat horním víčkem. Ta větvička, která jde k tváři, tak bude ten úsměv a synchronizovat tady ty svaly, a větvičky, které jdou dolů, tak samozřejmě ty budou hýbat rty. Jiné týmy to dělají trošičku

jednodušeji, technicky, a přišijí ten nerv hned, jak vyjde vlastně zpod ucha, z té baze lební. Ale pak je problém, že ty jednotlivé vlákna jsou pořád ještě dohromady. Ono se vlastně neví, kde ta část půjde nahoru, kdy do středu a kdy dolů. Takže pokud se to malinko přehodí...

ME: Tak vám bude mrkat spodní ret.

BP: Bude mrkat víčko a při tom se bude člověk smát. A budou různé tak zvané synkinéze, což najednou člověk, který se chce usmát, u toho mrká nebo vraští nos. A různé, je to poměrně problém. Takže nám to trošku přidá práci, ale já si myslím, tahle přesně cílená inervace, nebo cílené napojení tady těch nerviček, nervů, které jsou v té fázi veliké asi deset vlasů dohromady, tak je to těžké najít, je těžké vypreparovat, ale pak ten výsledek je o to lepší.

ME: Řekne vám někdy ten váš pacient, když to provedete, něco, co byste absolutně nečekal, když se na sebe podívá? Mají někdy poznámky, se kterými byste nepočítal?

BP: Oni spíš... mi připadá, že jsou v takovém lehkém šoku, když se poprvé na sebe podívají. Zároveň je třeba si trošku uvědomit, že ta tvář je naprosto paralyzovaná. Ty nervy vlastně trvají tři, šest měsíců, než zregenerují. Takže oni se dívají na sebe a vidí tady tu vlastně beztvářou masku, která tam leží. Mnohdy s nadbytkem vlastně kůže. Takže oni tak nějak, většina jenom hledí do toho zrcadla a dlouho nic neříkají. Ten náš první pacient tedy poznamenal o tom nose, že ten byl maximálně spokojený s nosem. A ten třetí pacient, který taky vidí, tak ten řekl až druhý den, že to naprosto předčilo jeho očekávání. Ale jinak není to nějaká taková heuréka, radost. Oni zároveň jsou vyčerpaní a mají řadu léků, které potřebují jednak od bolesti, jednak pro rejekci a tak dál. Takže se necítí úplně optimálně. Takže tady ty momenty nejsou až tak grafické, jak by si člověk možná představil.

ME: Dovedete si představit, že byste v závěti poskytl svůj obličej k transplantaci?

BP: Určitě.

ME: Jo?!

BP: Celý náš tým jsme řekli hned po první, že rozhodně jsme dárci.

ME: Fakt?!

BP: Co je zajímavé, my jsme hrozně pyšní, že vlastně první transplantace lidského orgánu byla provedena v Brighamě. Profesor Joseph Murray byl plastický chirurg, který provedl první transplantaci ledvin mezi identickými dvojčaty. A v podstatě založil celý ten obor transplantace, transplantační chirurgie, disciplínu lékařskou. Dostal Nobelovu cenu v roce devadesát. Stejně tak, jak se tehdy dívali na darování ledvin lidé skrz prsty, nebyli si jistí, jestli si lékaři snaží hrát na bohy, nebo jestli toto je něco, co by chtěl někdo dělat, tak v této fázi si myslím, že moc lidí nad ledvinou ani neuvažuje.

ME: No určitě.

BP: A já si myslím, že podobným procesem projdou i ruce, obličej a další tkáně.

ME: Dovedete si představit, že byste se vrátil zpátky, že by...?

BP: Do Čech?

ME: No.

BP: Já myslím, že v současné době je to poměrně těžké si představit, popravdě řečeno. Protože mám výborné podmínky, dělám, co mě baví. Je to tak nějak rozjetý vlak, z kterého není důvod tak nějak vystupovat nebo přeseďat. Takže momentálně o tom ani nepřemýšlím. Ale jak se říká, někdy přijde nečekaná nabídka v životě, člověk se s tím musí nějak vyrovnat, kdo ví, třeba se to jednou stane. Ale zatím to nevidím v dohledné době za něco, co bych vážně promýšlel.

ME: To jsme rádi, že jsme vás měli aspoň Na Plovárně, když už vás tu nemáme na klinice. Děkuji moc za návštěvu. Dnes byl naším hostem pan doktor Bohdan Pomahač.

U1: Uvolněte se, prosím s Terezou Duchkovou (8. 6. 2007)

JK: A nyní, dámy a pánové, dovoluji, abych pozval našeho prvního hosta, kterým je paní Tereza Duchková! Paní Tereza Duchková.

TD: Slečna.

JK: Slečna?

TD: Ano.

JK: Vopravdu?

TD: No.

JK: Jak dlouho ještě?

TD: Víím já?

JK: Slečna Tereza Duchková, sólistka karlínského divadla, muzikálová herečka, ale i normální herečka, že jo, i dabérka.

TD: Taky.

JK: Vy jste vlastně nestudovala, nebo studovala jste Janáčkovu akademii nebo co?

TD: Ne. Já jsem studovala pražskou konzervatoř.

JK: Pražskou konzervatoř.

TD: Čili v podstatě činohrec.

JK: A učili tam, učili tam už muzikál jako v té době?

TD: Muzikál se učí, tuším, opravdu jenom v Brně.

JK: Jenom v Brně, to je ale divný, ne, že se muzikál učí jenom v Brně.

TD: Tak já myslím, že časem...

JK: To by mohla být činohra jenom ve Strakonících.

TD: Já myslím, že těch škol herectví je až moc na tak malou zemi.

JK: Já se v tom nevyznám, já ji nemám. Čili já jsem takovej závistivej v tomhle, že jo.

TD: Pražská konzervatoř byla prima.

JK: Jo? V čem jako?

TD: Bylo to takový studentský období a navíc ta škola je uprostřed Starého Města, takže spousta poetických koutků.

JK: To neznám, já chodil na gympl na Míráku.

TD: Křižovnická ulice. To znáte určitě.

JK: Tu znám. Tam je vinárna.

TD: No, tak do té vinárny se také chodívalo dříve.

JK: A studentská léta na konzervatoři, že na to tak ráda vzpomínáte, čím se to projevovale, to pěkný jako?

TD: Když člověk přišel ze základní školy, kde ten režim byl relativně velmi pevný a přesný, tak konzervatoř má ten režim poněkud volnější.

JK: Prosím vás!

TD: To znamená, že ty hodiny jsou rozšoupaný do celého dne. Takže najednou má člověk třeba tři hodiny volno a v těch patnácti, šestnácti...

JK: Co jste dělali?

TD: Spoustu věcí.

JK: Je spousta věcí?

TD: No.

JK: A co jste třeba dělali tři hodiny v patnácti, v šestnácti?

TD: Tak já už si to tak úplně detailně nevybavuju.

JK: Detailně nechci. Mně stačí...

TD: Třeba jsme seděli tři hodiny na schodech Rudolfiny a tak a opalovali jsme se.

JK: A na to tak ráda vzpomínáte?

TD: No!

JK: Tak vy jste nenáročná.

TD: Měli jsme kytary a měli jsme zážitky. Já jsem poměrně nenáročný člověk.

JK: Jo? Prosím vás a vy prý s ohromnou vášní pěstujete koně taky.

TD: Chovatel nejsem, ale pěstuji jezdecký sport.

JK: A vy máte svého koně?

TD: Nemám svého koně. Ale mám skoro svého koně, kterého mi tak napůl věnovali mí přátelé, ale já oficiálně pořád tvrdím, že oni jsou majitelé a já tu kobyly jenom jezdím.

JK: Počkejte, počkejte, jak věnovali koně?

TD: To je taková moje adoptivní rodina, která má spoustu koní a jsou jenom dva, takže stihnou odjezdit jenom svoje dva a já jsem se jim nabídla, v určitý fázi, kdy jsem neměla na čem jezdit, že jim pomůžu připravit nějakýho dalšího koně, a tak to všechno vzniklo.

JK: A vy jezdíte jako, máte tendenci na parkury třeba?

TD: Tak já jsem měla dětskej sen jezdit parkur, nikdy to vlastně pořádně nevyšlo, protože samozřejmě je to nebezpečnej sport a celá rodina se o mě bála, a tak mě odrazovali, takže vlastně až v osmnácti...

JK: To u nás naopak se radovali, že jezdím parkury.

TD: To se vás chtěli zbavit? Ne ale já jsem si ten sen splnila posléze, až když mi bylo osmnáct a nikdo mi do toho nemohl kecat, tak jsem si udělala licenci a dokonce jsem startovala asi třikrát nebo čtyřikrát na závodech.

JK: No dobře, ale tak vy hrajete v Karlíně a pak odjedete. Nebo to máte v Praze? V Praze asi koně nemáte, že jo?

TD: Mám kousíček za Prahou.

JK: Kousek za Prahou. A tam odjedete a jezdíte na koni?

TD: Hm.

JK: Tak třeba když máte představení, tak to je nebezpečný ten den jezdit zrovna, ne?

TD: Tak to je nebezpečný každý ráno sednout do auta a vyjet z domova do divadla. To je úplně stejný riziko.

JK: Já vím, ale tak, jo?

TD: Hm.

JK: Ale tak to byla vaše vášeň a to pěstujete jako svůj sport takovej doplňující k tomu muzikálu?

TD: To si myslím, že už do smrti patří ke mně.

JK: Jo?

TD: Hm.

JK: Tam voni jsou vždycky dost našponovaný poměry u těch muzikálů, že jo, jsem si všiml. Tam jednak je hodně obsazení, to je taková zvláštnost muzikálů, že jsou tam troje alternace.

TD: To je pravda, ale několikrát se stalo, já jsem toho přesným důkazem, že jsem si na jevišti přetrhla vaz v kotníku, a kdyby jsem neměla alternaci, tak by se to představení nemohlo hrát tři měsíce.

JK: Ale já to nechci, abyste to zdůvodňovala.

TD: No ne, já to říkám, proč to tak je. To tak vyznělo, že si myslíte, že to je zbytečný.

JK: To tak vyznělo ale jenom vám ale.

TD: Jo?

JK: Já jsem říkal, že to je taková zvláštnost muzikálů.

TD: Je no.

JK: Tam samozřejmě, vony tyhle věci jsou vždycky nepříjemný, protože já si to pamatuju z dětství, když my jsme jako děti byli alternovaný, tak pak dojde na obligátní oblast, kde jsou herci rozcitlivělí a zpěváci – premiéry, že jo, kdo bude hrát premiéru a tak dále, protože se tam

pořád žije v tom, že ta první je ta nejlepší. Ale vono už to tak možná ani není dneska, protože von taky často někdo nemůže.

TD: Já myslím, že u nás v divadle je to už si myslím velmi vykompenzovaný, že obě dvě premiéry jsou se stejnými novináři a se stejným píár (PR).

JK: Ale herci, to jim můžete říkat od rána do večera.

TD: Ale tak samozřejmě, že první premiéra je první premiéra. Je to první oficiální ukázání díla divákům.

JK: Ale tím se tam žije, pak jsou z toho ty různé řevnivosti a odchody zpěváků a zpěvaček a herců a hereček, že když nehrajou první...

TD: Tak já myslím, že normální lidi s tím nemají problém.

JK: Normální lidi, ne jo? Čili jenom herci a zpěváci?

TD: No ne, někteří herci a zpěváci s tím mají problém, ale já se s tím setkala jenom jednou v životě, takže si myslím, že to není pravidlo.

JK: No ne, tak vono to je v rámci toho soutěžení, vono to herecký soutěžení je vůbec bláznivý. Von nikdo nejlepší vlastně není.

TD: Ono se to dost těžko nedá posoudit.

JK: To je věc diváka. Ale pak mají teda kritici ty roupy, že to poznají. Ale ten český kritik, ten víme, jak je na tom, že jo, ten je hlavně někde s vínem. Čili vy s tímhle nemáte vůbec problém, s tou řevnivostí. Nebo že byste si řekla: „Proč mě, idioti, nedali na první premiéru.“

TD: Já jsem zatím hrála všechny první premiéry, tak proto já s tím nemám problém.

JK: Takhle! Proto s tím nemáte problém, aha. Kdo rozhoduje vo tom, kdo má první premiéru?

TD: Já myslím, že celý tým a samozřejmě i ředitel.

JK: A jaký máte vztah s ředitelem?

TD: Dobrý.

JK: Rozumíte si, jo? Ale vy jste členka divadla, že jo.

TD: Já jsem členka divadla, což je jednodušší v tom rozhodování, že většinou alternace jsou hosté v našem divadle. Takže bývá pravidlo, že domácí herec hraje první premiéru.

JK: A jak to máte v rámci takový organizace soukromého života? Máte koně, a ten muzikál, tak to je docela problém, ne? Vy jezdíte, vy bydlíte mimo Prahu?

TD: Tak problém je to...ne, bydlím v Praze. Problém je to jenom, když se zkouší. To jsou ty tři měsíce v roce, kdy člověk tráví devadesát procent času v divadle. Ale když se nezkouší, tak hraje jenom večer.

JK: Tak jako herečka, že jo, netrpíte jistě nedostatkem obdivovatelů. Podle čeho si vybíráte partnera třeba?

TD: To je hrozně jednoduchý. Podle charisma, podle smyslu pro humor.

JK: Podle charisma. To tady každá žena říká.

TD: Tak jasně, co se na to dá odpovědět? Podle jakýho... To je taky otázka. Co se na to dá říct? Charisma, smysl pro humor a asi síla osobnosti nebo jak se to dá...

JK: Smysl pro humor máte jako druhéj, jo?

TD: Hm.

JK: A jakej humor vy máte ráda? Jako když jste s tím partnerem, čemu se jako tak řežete, když jste spolu?

TD: Důležitý je, abychom se smáli tomu samýmu. Co to je, to už nějak vyplyne.

JK: Vy jste nějak měla známost s Danielem Hůlkou taky, že jo.

TD: To se psalo. Ano.

JK: Já to četl, jinak bych to nevěděl.

TD: Já vím, já vím, vy jste nastudován.

JK: To mně nikdy nepřišlo, že je srandista.

TD: Já si myslím, že to byla v podstatě taková kampaň pro představení Jackyl a Hyde.

JK: Jo takhle, vono to vůbec nebyla pravda?

TD: No, ne.

JK: To byla kampaň pro představení a já, blbec, to prožíval doma.

TD: Ano. Já bych se vůbec nebála, že vy byste se trápil mým soukromým životem.

JK: To byste se divila. Jsem vztekle hodil novinama.

TD: Jste ale tak sympatickej najednou, poslyšte!

JK: Že jo?

TD: Hm.

JK: Mi přibylo charisma náhle, že jo? Dobře, ale tak mě by zajímalo, dejme tomu, když říkáte charisma, to tady říká každá žena.

TD: Co je jiný slovo pro kombinaci věcí, které se nějak neurčitě spojí v pocit, že ten člověk je osobnost, která vás zaujme. Nevím, jak jinak to říct.

JK: Dobře. A vám je jedno, co dělá? Bude mít charisma, bude vtipnej, ale bude to nějaký pohodný nebo něco takovýho.

TD: To je jedno. No a?

JK: Bude utrácet psy, ale bude s ním sranda. Bude mít charisma.

TD: Já si myslím, že člověk, který utrácí psy, nemůže s ním být legrace.

JK: To byste se divila! Já jednoho znal, to byl strašně charismatický ras!

TD: Já žádnýho neznám. Zaplat'pánbůh, takovou zkušenost nemám.

JK: Nemáte. A oblíbená otázka pro herečky, zpěvačky: A jak to máte s plánováním takových těch věcí: rodiny, děti?

TD: Já rodinu plánuju.

JK: Plánujete?

TD: Plánuju.

JK: To je překvapení. To já nerad.

TD: Plánuju. Co vy si představujete pod pojmem plánovat?

JK: Jako máte třeba v diáři tečku? To plánování je jasný.

TD: Já si myslím, že u ženský je to trochu limitovaný věkem, i když dnes už taky tolik ne, ale já by jsem chtěla být relativně mladá maminka.

JK: Byste chtěla být.

TD: Hm.

JK: Tak to se ale posiluje pořád.

TD: Existují maminky, které je čtyřicet a mají miminko, ale já bych to chtěla stihnout trochu dřív. Tak to je celý moje plánování. Nemám žádnéj zápis v diáři: Tady to končí a tady začne rodina.

JK: Nebo otazník – jaro dva tisíce osm.

TD: Ne, to není můj styl.

JK: To nemáte. A váš partner to taky neplánuje?

TD: Ne, naštěstí ne.

JK: A co on dělá? Vy prý to vůbec nechcete říct.

TD: To vám taky neřeknu.

JK: Bůhví co von dělá.

TD: Co vám je do toho?

JK: Mně do toho nic není, mě to jenom zajímá. Bůhví co von dělá, když to nechcete říct, co?

TD: No.

JK: Von je u armády nebo co?

TD: Ne. Proč bych se měla stydět za armádu?

JK: To já nevím.

TD: Tak proč to říkáte?

JK: To je váš problém, můj ne. A proč by nemohl být u armády, když to nechcete říct?

TD: Klidně by mohl být u armády.

JK: Já myslím, že von je u armády. Já vás na to tipuju.

TD: Nějakýho důstojníka byste mi přišil.

JK: No. Má tady charisma.

TD: Tak uniformy se mi odjakživa líbily.

JK: Líbily! Vidíte, že jdu správným směrem. Čili von je nějakej důstojníček takhle, jo? Kde jste se seznámili? Na nějakých slavnostech NATO nebo co?

TD: V tanku jsem ještě nejela.

JK: Proč hned do tanku? Já myslel, že on velí, že nejezdí.

TD: No to ne, ale když velí, tak by mohl zařídit jízdu tankem, ne?

JK: Vy furt byste někde rajtovala. Na koni, s tankem. Vy jste taková jezdivá jako.

TD: Docela jo.

JK: Ty koně máte jenom jako sport a pak máte nějakou jógu oblíbenou ještě.

TD: Ale to se psalo v novinách.

JK: Já nevím, co se o vás psalo.

TD: Tak to uvedu na pravou míru. Power jóga.

JK: Power jóga. To je power jako síla, ne?

TD: Power jóga. No.

JK: Ne „povr“, „paur“, ne? To není jako pořad pro blbý.

TD: „Paur“ jóga.

JK: „Pavr“ jóga, hele, to je jako „póvl jóga“.

TD: Póvl jóga to není.

JK: Všichni frajeři v Česku říkají „paur joga“. A jak se to dělá?

TD: Power jóga je velmi dobrý sport. Ne, je to kombinace jógy základní...

JK: Se sílou?

TD: S posilováním.

JK: Jo s posilováním? Čili se zamyslíte s činkama v ruce?

TD: No ne, to je právě bez činek, ale ten vtip je v tom, že pak se nezadýcháte, při tý písničce.

JK: Jo takhle, já myslel, že při tý power józe se jako nezadýcháte.

TD: Moc ne.

JK: Ale posilujete jako, a co posilujete?

TD: Svaly, protahujete šlachy.

JK: A proč chcete mít jako žena svaly?

TD: Já nechci mít svaly jako chlap, já chci mít hezký svaly jako ženská.

JK: Se podívejte na moje něžný svaly.

TD: Vy myslíte, že žádný nemáte?

JK: Vy byste mohla mít svaly jako chlap klidně? Takový něžný jenom.

TD: Tak já musím být opatrná, protože konzistenčně neodpovídám tomu prototypu lehkonožé tanečnice.

JK: Konzistenčně neodpovídáte prototypu?

TD: No. To je ale krásná věta pro vás!

JK: Konzistenčně neodpovídáte...

TD: Chtěla jsem říct, že moje konstituce neodpovídá příliš přesným představám řadových tvůrců...

JK: Jako v jakém smyslu?

TD: Jako prototyp ladné herečky.

JK: Jak to? Vy nějak dupete?

TD: Protože měřím sto sedmdesát pět centimetrů a kolik vážím, to vám neřeknu.

JK: Já si to odhadnu sám jako toho partnera.

TD: Radši ne, proboha, radši ne!

JK: Co?!

TD: Radši ne, prosím. Ale tak musí se člověk hlídat, no.

JK: Já to poznám, víte podle čeho? Podle toho gauče. Podle toho, jak kdo sedí vysoko, je mi jasný, kolik váží. Sedmdesát pět kilo – vím přesně, kde má hlavu.

TD: To ale není moje váha!

JK: Tereza Duchková!

U2: Uvolněte se, prosím s Ivanou Svobodovou (8. 6. 2007)

JK: Dámy a pánové, naším dalším hostem je paní Ivana Svobodová! Paní Ivana Svobodová, novinářka Mladé fronty Dnes.

IS: Ano.

JK: Vy jste původem rodačka a léta jste pracovala v Brně. Že jo?

IS: Ano. Dosud.

JK: Ted' vás tam Mladá fronta poslala, abyste tam vyšetřila trošku nebo zjistila pro váš deník, jak je to s tou Aničkou.

IS: Přesně tak to je.

JK: To jsem rád, že jste sem přišla, protože já se v tom vůbec nevyznám.

IS: Ne?

JK: A doufám, že to dáme nějak dohromady.

IS: Zkusme to no.

JK: Koukala jste na ty poslední zprávy, jo, co jsem tady četl? Že Anička existuje.

IS: No to už je dva dny staré, dneska to vypadá, že spíš ne.

JK: Dneska to vypadá taky, jsem koukal, že Anička nestudovala, ale studoval někdo jinej.

IS: Teta Kateřina.

JK: Studovala teta Kateřina?

IS: Přesně tak. Speciální pedagogiku, dálkově. Ano.

JK: Ale počkejte, jenom abychom si to malinko vyčistili.

IS: Dobře.

JK: Na začátku je týraný Ondra.

IS: Ano.

JK: To je hrozný.

IS: Je.

JK: To se zjistilo vlastně náhodou, že tomu pánovi na tom hlídátku se objevovaly ty obrázky vodvedle.

IS: Obrázky toho chlapečka.

JK: Toho chlapečka. Přišli tam policajti, že jo, tam ty, ted' už nevím pomalu kdo, seděly dvě.

IS: Maminka Klára a teta Kateřina, ano.

JK: Klára a teta Kateřina.

IS: Ano.

JK: Ale policajti ho tam našli.

IS: Ano.

JK: A pak teda Ondru dali do toho Klokánka nebo Klokana.

IS: O dva dny později, ale řekněme ano.

JK: Toho někam dali.

IS: No, no.

JK: A ted'ko...

IS: Ještě tam byla třetí, víte. Ještě tam bylo jakési děvčátko.

JK: To byla ta Anička. Alias Bára.

IS: Momentálně to tak vypadá.

JK: Ted' je to Bára.

IS: Ted' je to Bára. Ano.

JK: Tenhle tejden.

IS: Ano.

JK: To je ta, co měla čepičku a medvídka.

IS: Kapucku. Ano. No.

JK: A hned jak s ní někam šli, tak říkali, že vona je mentálně trošku retardovaná nebo co.

IS: Měli na ni takové posudky no.

JK: Pak se zjistilo, že je jí třicet dva, a že je to Bára.

IS: Ano, to je jedno z těch dětí, nebo z těch lidí, které patrně hráli Aničku.

JK: A vy jste se vypravila tam do toho Brna.

IS: Ano.

JK: A co jste tam zjistila? Nebo jak se to tam zjišťuje? To musí být hroznej problém, ne?

IS: Je to problém, ano, za každým slovíčkem se běhá, no.

JK: A tam byl policajt, co říkal, že je najdou, na začátku.

IS: To je náš pan policejní ředitel v Brně, ano.

JK: Jako brněnskej.

IS: Ano.

JK: Ten říkal, že je přesvědčenej, že jsou pod zemí.

IS: Ano. To on říkal, že se asi někde zahrabala.

JK: A říkal, že za pár hodin je budou mít, že jo.

IS: No.

JK: Policie pořád říkala, že už jde jenom o chvilku a budou je mít.

IS: To jenom jednou řekli. Oni jsou celkem šikovní, taky nám neříkají všechno, ale jednou ten pan ředitel řekl, že jde o dny a hodiny a že asi je někde v lese zahrabaná.

JK: Že je v lese zahrabaná?

IS: Tak nějak to vyznělo. Tam jde o to, že on už asi v tu chvíli věděl, co my jsme se dozvěděli o pár dní později, že to souvisí s jakousi sektou, která se dříve jmenovala Mravenci. Tak si to asi připodobnil k tomu mravenci.

JK: To byla sekta Mravenci.

IS: No, no.

JK: V který byl kdo?

IS: No, tatínek Bány, tatínek Bány.

JK: Tatínek Bány byl v Mravencích.

IS: V Mravencích. No.

JK: To jsme hodně v přírodě jako.

IS: No, no. Já taky třídím.

JK: To byli ti skauti.

IS: No já bych neškodila skautům.

JK: Dělal, že jsou skauti a pak se vodchýlili.

IS: Měli rádi přírodu a trošku se odchýlili, protože začínali přijímat nějaká vnuknutí shůry.

JK: Jedna z těch tezí je, že ta Anička byla vlastně jako připravena na to, že udělají takovýho...

IS: Takové nové božství jakési. Je to jedna z verzí.

JK: Je to jedna z verzí.

IS: Může z toho vylézt úplně něco jiného. Třeba zítra už no.

JK: Druhá věc je, jak je možný, že tam tolik lidí se voklamalo? Rozumíte, s tou dvaatřicetiletou paní se dělalo, že je jí třináct. A soud to potvrdil a v Klokánku ji přijali, že jo.

IS: Bůhví, kdo byl u soudu. U soudu mohlo být jiné nastrčené dítě. To my nevíme. Tam je více dětí v tom. Někdo musel dát rentgen kostičky, aby se potvrdilo, že je jí třináct. Někdo musel...

JK: Dé en á (DNA) dávali?

IS: Dé en á (DNA) dávali také, no.

JK: A jak to, že to nezjistili podle dé en á (DNA)?

IS: Ale to už se ví! Dé en á (DNA) dávala dcera jednoho brněnského herce.

JK: Jo, to je ta dcera toho herce! Ta dala dé en á (DNA) místo Aničky.

IS: Místo Aničky. Ale není to Bára. No, vidíte.

JK: Jak není Bára?

IS: No Bára je jedna z nich. Ta byla v Klokánku.

JK: Takhle, nedala, to dé en á (DNA) nedala Bára.

IS: Ne. Bára byla v Klokánku s kloboučkem hluboko do čela. Se sociální fobií.

JK: S medvídkem, třicet dva let.

IS: Ano.

JK: Pak je tam Jakub Patočka, že jo, šéfredaktor Literárních novin. Ten zase pomáhal tý Kláře nebo Báře?

IS: No. Katce víceméně.

JK: Katce?

IS: To je teta Katka.

JK: To je teta Katka!

IS: Podívejte, ten chlapeček, u kterého to začalo, ten má maminku Kláru.

JK: U koho to začalo?

IS: U toho chudáčka, chlapečka, co ležel na té zemi.

JK: Von má tetu Katku.

IS: On má tetu Katku. To je matka jeho sestry.

JK: To je jasný. Pozor! Matka jeho sestry?

IS: Počkejte, sestra jeho matky, samozřejmě.

JK: Začínáte být utahaná.

IS: Máte pravdu. Máte pravdu no.

JK: Já vám dám napít. Čili to je matka jeho sestry, Katka. Sestra jeho matky Katka, toho času ve vazbě.

IS: Ano. Spolu s Klárou.

JK: A ta udělala co?

IS: Ta, zdá se, to celé organizovala.

JK: Aha. Zdá se.

IS: No. Jistě. No tak chodila, například byla na tom vyšetření dé en á (DNA) s děťátkem jedním, s druhým děťátkem třicet dvouletým jela do Klokánku odevzdat ho jako Aničku. A jestli mřížte k tomu Patočkovi, to je ta...

JK: Ten pomáhal Katce.

IS: Této tetě. Ano.

JK: Této tetě Katce.

IS: Protože ji znal jaksi z minulosti. Aspoň tak to vypráví.

JK: Čili ten taky naletěl tomu, že to je holčička.

IS: Ano. On ji viděl jednou.

JK: A co ti soudci, který to všichni posoudili a tak dále. Jak je to možný, že to tady tak snadno jde?

IS: No to je nabouraný systém, zcela.

JK: A vy jste kdo? Já se podívám večer do občanky, hele, a pak si řeknu: Bůh ví, kdo já jsem.

IS: No. Já jsem Ivana, ale nevím, co bude zítra no.

JK: Takhle! Vy si počkáte.

IS: No.

JK: A teď takový schválně novinářskej tip.

IS: No nazdar.

JK: Kdy myslíte, že skončí tady ta aféra?

IS: V září!

JK: A proč myslíte, že v září?

IS: Myslím, že se to přes to léto ještě nějak překlene.

JK: A já vím, proč myslíte. Protože v létě není vo čem psát, tak nás potáhnete přes léto, že jo.

IS: Tak. To vám nepotáhneme my.

JK: Ivana Svobodová!

U3: Uvolněte se, prosím s Erikem Taberym (11. 1. 2008)

JK: A nyní, dámy a pánové, dovolte, abych pozval našeho prvního hosta, kterým je pan Erik Tabery! Pan Erik Tabery, zástupce šéfredaktora týdeníku Respekt. Jediných papírových novin, které beru do ruky a čtu.

ET: Děkuji.

JK: A co jste říkal týhleť kauze? To je třeba taky věc práce novinářů, že jo, to u asi nás není tak snadný, ale vy jste dokonce podle mě zajímavěj v tom, že vy jste zpracoval do knížky a napsal knížku Vládeme, nerušit, které se zaobírá obdobím opoziční smlouvy. Byl vo tom taky natočenej dokument naší televizi. Já jsem ho viděl, mně se zdál výbornej. Trošku mě mrzelo, že neměl patřičnou propagaci. Ale vono tohle moc není, že ty čeští novináři by se takhle věnovali nějakýmu vobdobí. Tedy ještě pan Kmenta udělal takovou knížku, že jo. Ale jak jste na to přišel? Nebo vono je to asi problém zvládnout to k tý denní novinářině. Dělat takovou práci je docela problém, ne?

ET: To je to největší úskalí, právě skloubit to s tou prací. Protože musíte zároveň samozřejmě psát do toho svýho média. A druhá věc, která je nezanedbatelná, proto takových knih moc není, že vono to samozřejmě nevynáší peníze.

JK: To je jasný.

ET: Takže je to spíš záliba.

JK: Leda že byste tam dodal vymyšlený nějaký prasečinky. Ale zas by to nebyla pravda.

ET: Ano.

JK: Vona pravda obecně je někdy neprodejná, že jo. Nebo blbě prodejná.

ET: Mnohdy, byť, nakonec musím říct, že jsem byl překvapený, že to byla celkem úspěšná kniha. Protože teď už je vyprodaná.

JK: Je vyprodaná. Je vyprodaná, tak to je velký úspěch. Prosím vás, ten týdeník Respekt, von je takovej osobitej a někdy je takovej jurodivej, ale to k němu patří, ale je svůj. Ty vostatní noviny mně takový nepřijdou. Ale to je možná můj soukromej dojem. Ale řekněte mi, vy jako novinář, prosím vás, jakej je ten průběh třeba, když vy chcete napsat nějakej text, třeba vo nějakým politikovi, že se vám zdá, že von je jaksi nečestnej, nebo je tady taková kauza tady v rámci pana Čunka. Tak to napíšete, dáte to tam a voni to otisknou? Nebo proběhne to nějakým, něčím, nějakým procesem v těch novinách?

ET: Určitě. To proběhne procesem, který je hodně důležitěj a hlavně teda speciálně v Respektu. Protože máme docela náročnej editorskej systém, který je důležitý právě proto, aby ten článek za prvý byl čtivý a za druhý, aby ty informace byly správný.

JK: Dobře. Tak voni vám řeknou: „Eriku, tohle je nečtivý“, jako nebo?

ET: Tak v Respektu je ta výhoda, tak zaprvé jsem zástupce šéfredaktora, takže mám už tu výsadu, abych si sám trochu určoval, co je čtivý.

JK: Takže si můžete sám určit, co je čtivý.

ET: Ano, ano, což je docela důležité.

JK: Takže když to po sobě přečtete, tak si řeknete: „To se mi četlo docela dobře.“

ET: Ano, ano. Skoro vždycky se mi to čte dobře. Ale samozřejmě tam je vždycky editor, který v tý hierarchii je důležitější.

JK: A von vám k tomu něco vždycky řekne nebo může říct: „Mně to tady nesedí.“

ET: V Respektu je výhoda v tom, že vám vždycky k tomu něco řekne. Takže ty texty se skoro vždycky předělávají, doplňují, aby to skutečně sedělo, ale má to zase tu výhodu, že se vám nikdy nestane, že vám někdo řekne: „To je proti někomu nebo proti něčemu, tak to nebudeme tisknout.“

JK: No ale tak znáte to. V českých novinách pak taky bejvá to, že nějakej novinář je zasedlej na nějakýho politika třeba. Tak to je u vás asi taky ne, v Respektu?

ET: Já bych neřekl, že je někdo zasedlej na nějakýho politika...

JK: Je jím trošku nemocnej.

ET: To říkají ti politici, že jo. Taková ta klasika v Česku je, že když jste k někomu kritický, tak on automaticky řekne: „Vy mě nenávidíte.“

JK: Aha.

ET: A já na to vždycky říkám, že komu bych věnoval tak silnej cit, že ho nenávidím? Myslím z politiků. Takže tohle nedělám.

JK: To vlastně nemá cenu. Je to přece jenom politik.

ET: To nemá cenu. Právě.

JK: Ale tak já mám někdy z některých novinářů pocit, že voni jsou trošku tak ne posedlí vůči některým politikům, někteří jsou výrazně straničtí k některý z těch stran, ať už doleva nebo doprava, ale skrejvaj to jakoby. Není to nikdy vtevřený. Myslím, že se to tak v těch novinách projevuje, ale dělá se, že všechny noviny jsou pro všechny, pro všechny politický strany, ale přitom nejsou.

ET: To je právě otázka. Ono třeba oproti tomu anglosaskýmu světu u nás není moc zvykem, že byste třeba i věděl, jaký ideový názor ty noviny mají. Což třeba ve Velký Británii je výhoda, že víte, že třeba The Guardian je více vlevo, ale zajímá vás to, protože chcete vědět, jak to viděj, ale zároveň si ale uchovávají kritičnost.

JK: Že jsou tam i texty, který jsou proti.

ET: Ano, ano. A u nás je takový zvyk, že noviny mnohdy mají obavu, že když máte jasný názor, nějaký silný názor, tak že vám to bere čtenáře. Což je pravda. Češi moc nemají rádi...

JK: Silný názory?

ET: Když je někdo vyhraněný a kór když to máte jako by, že to médium ten názor zastává.

JK: Prosím vás, je prokázáný, že Češi nemají moc rádi takhle vyhraněný názory, jo, jako v textu?

ET: Poznáte to i v těch reakcích, který přijdou. Že když o někom píšete dobře, tak oni píšou nadšené maily. Pak stačí jedna zmínka, co se jim nelíbí, a už: „Nikdy vás nebudu číst. Je konec. Jste hrozní. Zaprodaní.“ Takže jako ono to není zas až tak jednoduchý.

JK: Vopravdu? Když napíšete něco kritickýho, tak se spíš vozve jako ta potrefená strana jakoby, nebo ti příznivci tý potrefené strany nebo tý osoby.

ET: Ty příznivci. Bohužel tady to nefunguje tak, že byste si řekl: „Tak budu si tříbit názory. Třeba mě něčím zaujme. Třeba je to provokativní, i když je to jenom jiný názor.“ Tady furt bojuje, tady je takový ten bojový stav.

JK: Ale vy jste týdeník, který je financovaný soukromě, že jo. Léta ho financoval pan Schwarzenberg, tak von by vám mohl říct: „Tohle vyhod' a napiš tam, že jsem dobrej ted'ko.“

ET: Mohl by to říct.

JK: A musel byste to asi napsat, ne?

ET: Nenapsal bych to!

JK: Tak byste letěl, že jo.

ET: Tak bych letěl, ale tak výhoda toho je...

JK: A vy byste letěl, jo?

ET: Já bych letěl.

JK: A kam byste letěl?

ET: No, to je závažná otázka.

JK: Protože jiný noviny by si řekly: „To je blázen, toho sem neber. Ten nás taky nebude poslouchat.“

ET: Nebylo by to jednoduchý najít nové místo, ale pravda je ta, že, musím říct, že v Respektu, já jsem tam deset let, se mi nestalo ani jednou, že by byl zásah jakoby vod toho majitele: „Tohle piš, tohle nepiš.“

JK: Na druhou stranu, třeba vy když jste psal vo tom období opoziční smlouvy, tak jste to musel důkladně prostudovat, aspoň ten dokument teda na mě působil, že jste to prostudoval velmi důkladně. Myslíte, že se z toho vleče ještě nějaký dědictví do dneška?

ET: No určitě. Vono vlastně to z té knihy vyplynulo jakoby nejvíc. Mě to vlastně i potom jakoby překvapilo, že když tu knížku dopíšete, tak najednou zjistíte, že spousta jevů se opakuje.

JK: Například?

ET: Hodně se opakují aktéři. Máte všechny takové ty věci, které souvisí, třeba když jsme zmiňovali, zmiňoval jste i knížku pana Kmenty, které se týkají pana Mrázka a furt to vlastně jakoby dnes řešíme. Máme teď nové objevy skrz ty odposlechy. Tak najednou zjistíte, jak vám to všechno jakoby zapadá do sebe z těchto různých dění. A že se ti lidé, kteří se kolem toho pohybovali, tak že se kolem té politiky pohybují stále. Mrázek teda už ne.

JK: Pan Mrázek se už dopohyboval.

ET: Ten už se dopohyboval.

JK: Ale zajímavý je taky ten novej fenomén – ty vodposlechy. To se každou chvíli objeví vodposlechy a politici se rozčilujou, že to ty noviny kupujou. Nebo televize. A kupuje se to? Nevíte, jak se to dá sehnat? Já bych koupil taky něco, že jo.

ET: Jo jo jo.

JK: Já si představuju, že dostanete nabídku, co byste chtěl, a řeknete: „Kolik stojí tadydle Mrázek se Šloufem? To je za kolik?“ A oni vám řeknou. Nebo jak se to prodává?

ET: Ne, takhle to není. Ono mnohdy je to jednodušší v tom, že – opět se to musí dělit. Někdy se prostě najde někdo, třeba z těch vyšetřovatelů, který cítí, že to je důležitá kauza, která je třeba na bodu nula, už nemůže dál. A že ta publicita by to mohla posunout. A to je dobrý moment.

JK: Čili von to jako pustí novinám, za garanci toho, že se neprozradí, kdo to byl.

ET: Ano, ano. A to je všude na světě. Díky tomu se podařilo viz Watergate třeba. Pak máte takový momenty, že někdy už to jakoby přeroste a funguje to jako jakoby určitá továrna. Že máte část policie, která má nějakého novináře a prostě jsou dohodnutí, že ho budou zásobovat... Ale to není úplně zdravý. Souhlasím s tím, že občas je veřejný zájem zveřejnit ten odposlech, ale mnohdy mám pocit, že už je to nad míru a že potom i ztratí vlastně jakoby pocit významu ta událost. Když máte každý druhý týden zveřejněný nějaký odposlech.

JK: Každý týden vodposlech. A nebo co mě fascinuje, to bych potřeboval vysvětlit, oni někoho seberou, dají ho do vazby, začnou ho vyšetřovat a paralelně s tím to vychází na internetu, ty jeho výpovědi.

ET: Ano.

JK: Jak je to možný?

ET: To je hrůza.

JK: Já vím, ale jak je to možný?

ET: I jako novinář, pro kterýho je dobrý mít ty informace, tak je to špatný. Je tady mnohdy příliš ta úzká vazba mezi...

JK: Mezi tou policií...

ET: Ano. A samozřejmě mnohdy je to třeba i tak, že někdy je pro někoho z těch zúčastněných stran, pro ně je výhodné, aby se to zveřejnilo a odvedla se pozornost. Tak se třeba i dohodnou s tou policií nebo nějak, aby se pustila část. Proto je to hodně citlivé jakoby, co použít a co nepoužít.

JK: A co vy myslíte, že je hlavní problém český novinářiny? Nebo českých novin vůbec? Mluví se vo tom, že se bulvarizují, tak vony se asi bulvarizují, aby se líp prodaly, že jo.

ET: Já myslím, že to by bylo na hodně dlouhou debatu, ale takové shrnutí – podle mě je trochu jakoby neujasněné, jestli ta novinářina je služba té společnosti anebo jestli je to byznys. Já vždycky říkám, že je to obojí. A že by se ani na jedno nemělo zapomínat. A já mám pocit, že občas na to, že je to přeci jen trochu služba, se občas zapomíná.

JK: Že se zapomíná. To jste to řekl obecně, ale třeba ty noviny se také bulvarizují proto, aby líp prodaly. Protože přece jenom hlavní zájem je ten ekonomický, že jo, vony jsou všechny soukromý.

ET: Ano.

JK: Čili voni jaksi v tom zájmu, aby se prodaly, musí malinko někde něco potlačit. Ale mně už se to slejvá všechno. Tedy já už se na to dívám jenom na internetu. Ale co myslíte? Možná přestanou existovat a budou jenom na internetu?

ET: To je velká otázka. Pravda je ta, že když jste tady zmínil tu bulvarizaci, že tam je míň těch zásadních zpráv, tak myslím si, že i to je právě velká chyba. Protože trochu je tady takový předěl v té době vůbec mediální. Právě můžete používat internet. A když budete mít jednoduchou zprávu v deníku, tak proč si ho budete kupovat, když to máte zadarmo na internetu.

JK: No!

ET: Podle mě jakoby budoucnost vůbec těch tištěných médií je, že budou nabízet kvalitnější informace, víc se to budou snažit analyzovat, něco odhalovat. Já mám pocit, že tady je trochu ústup od toho, byť...

JK: Já myslím, že stejně padnou papírový noviny.

ET: Pokud mluvíte jenom o novinách, tak mě to možná bolet nebude, pokud tam řadíte i týdeníky, tak by mě to bolelo hodně.

JK: I týdeníky.

ET: Ne!

JK: Já myslím, že všechno. Počkejte, já vás uklidním. I televize budou na internetu.

ET: Jo, jo.

JK: Všecko bude na internetu. Všechno. Tohle jsou takový poslední rozhovory ještě.

ET: Jo, jo.

JK: S novinářema, co pamatujou papír. Jednou budete historická postava. Budou říkat: „Ten ještě psal do papírovejch!“

ET: Jo, jo.

JK: Erik Tabery!

U4: Uvolněte se, prosím s Marcelou Košanovou (2. 1. 2009)

JK: Dámy a pánové, naším dalším hostem je Marcela Košanová. Podíváme se, jak sem kdysi paní Marcela Košanová poprvé přišla, a tak jsem ji taky poznal. Dneska už ji znám docela dobře a těžko by mě něčím překvapila. Ale podívejte se, jak jsme se vlastně poznali. A já bych měl říct, že paní Košanová je první čarodějnicí v našem pořadu. Teď už tam mám problém, mám říct čarodějnicí nebo čarodějkou?

MK: Čarodějka, čarodějnice, je to úplně stejné.

JK: To je stejný?

MK: Ano.

JK: Tak to já nevěděl.

MK: To jsou jenom takový alibistický jako...

JK: Kecy.

MK: Kecy. Přesně tak. Čarodějka hodná, čarodějnice.

JK: No jo. Čarodějnice je vždycky čarodějnice. Čili první čarodějnice v našem pořadu. Jak dlouho se tomu věnujete, madam?

MK: Velmi dlouho.

JK: Velmi dlouho. To se asi dělá od narození, ne?

MK: Určitě ne.

JK: Vy vlastně zrození možná vůbec nemáte. Nebo jak je to? Já jsem v tom malinko jako dezorientován.

MK: Já vím, já vím. Je to samozřejmě pozvolná cesta, samozřejmě že vás k tomu někdo musí přivést...

JK: Pardon, mohla byste na chvíli zastavit ty ruce?

MK: Ano, mohla.

JK: Děkuju.

MK: Působivé, elegantní, nenucené a hezké, že?

JK: No... Já z toho mám malinko až jakoby vyblejskanou hlavu. No tak to se nezměnilo, že jo?

MK: Ne, ne.

JK: Ale ono je to potřeba pro vaši práci v podstatě, ne?

MK: Já bych řekla ano. Ono to není jen jako image, ale má to taky obrovskou funkci.

JK: Ale teďko vám přibylo malinko, nebo to je jenom sezónní, ty růžky?

MK: Co prosím?

JK: Růžky.

MK: To jsou sponky.

JK: To jsou sponky.

MK: Sponky do vlasů.

JK: To jsou sponky pro obzvlášť dravé.

MK: Ano. No ne tak, mně jeden dopisovatel doporučil dlouhodobější pobyt na psychiatrické léčebně a já myslím, že je to hezký.

JK: A tohle je taková vaše odpověď, že jste ready. Ale, paní Marcelo, řekněte mi, tak jak vypadá tenhle rok dva tisíce devět? Pardon, vy jste si vzala i vějíř dneska?

MK: Kdyby mně bylo horko. Já teda jsem úplně vyřízená dneska.

JK: Jo takhle. Dobře. Já jsem myslel, že to je jenom takový další nový doplněk. Ale ten dva tisíce devět – vypadá to tam na něco zajímavého podle těch vašich...

MK: Já si myslím, že rok dva tisíce devět bude obzvláště zajímavý.

JK: Obzvláště?

MK: Ano, protože je plný změn. On tedy všeobecně svět se mění.

JK: Pardon, rok beze změn si neumím představit.

MK: Ovšem, ovšem. Ale toto budou velmi zvláštní změny.

JK: Jo?

MK: Hm. Takže se rozhoupe celý prám. Mnoho lidí bude úplně v jiný situaci.

JK: Pardon, co se rozhoupe?

MK: Takovej ten prám, víte? Já si představuju život jako takovou řeku a na ní je ten prám a my na něm tak stojíme. A pokud je to klidná voda, tak je to v pohodě.

JK: Jo takhle. Takže se rozhoupe celý prám.

MK: Rozhoupe. Ano, ano. A ustát to nebude jednoduchý.

JK: To asi souvisí s tou finanční krizí, ne?

MK: Taky, ale není to jenom ta finanční krize. Tou to začíná.

JK: Tou to začíná a ještě bude něco, jo?

MK: Bude, ano. Změní se různé poměry, a to nejen ve firmách, v rodinách, ale i právě mezi státy. A to bude dost zajímavý. Ovšem pro toho, kdo to přijme, že jo.

JK: Pro toho, kdo to přijme?

MK: Ano.

JK: Jako že to pro mě může být i pozitivní?

MK: Velmi. Protože já si myslím, že ten, kdo nemá rád změny nebo nepřijímá něco nového, tak může mít problém, ovšem.

JK: Tak pozor, ona je změna a změna. Ona může být změna velmi negativní a já ji mám přijmout a to pak pro mě má být dobrý, že přijmu negativní změnu? Já tomu nerozumím. Přece jsou změny a změny.

MK: Ale je negace a negace. Já si jako myslím, že pokud se něco mění opravdu, to není tak, že běžný změny, ale celý svět mění strukturu a bude to hodně na nás vidět. A kdo teda neumí přijmout nový, tak bude docela smutnej no. Ale ten, kdo to dokáže, myslím si, že to bude velmi pozitivní.

JK: Mě by to zajímalo v takových praktických oblastech. Myslíte, že budeme chudnout?

MK: Hm.

JK: Já taky?

MK: Hm. Musíme lehce zchudnout, abychom pak zbohatli.

JK: Ježišmarjá. Jo? Paní Košanová, tak byly Vánoce a Nový roky atd. To má dopad na ty partnerský vztahy, protože lidi nejsou zvyklí spolu bejt, protože jsou furt v práci. Je tam něco, jak to pak dát po těchto svátcích zase rychle dohromady? Aby se ti lidi uklidnili nějak? Co byste tak doporučila?

MK: Pokud byste chtěl opravdu poradit všem mužům, jak tohle zlepšit, tak já bych řekla, že bychom si měli vzpomenout tak trošku na černobílé filmy, že jo, takže trošičku galantnosti a úsměvu a jenom takových hloupých řečí: „Dneska jsem si všiml, že máš krásná ouška.“

JK: Cože má krásná?

MK: Ouška. Anebo ručičky.

JK: A ona řekne: „Co je ti?“

MK: „No nic, nic, zlato.“

JK: „Tobě je blbě, nebo co?“ Přece nemůžu z ničeho nic...

MK: Anebo: „Nech to prosím tě těmito ručičkami, tohleto já to nemůžu vidět.“ A takové něžnosti.

JK: Počkejte, paní Košanová. Tak si to zkusíme představit.

MK: Dobře, dobře.

JK: Vy jste jako doma a já přijdu a z ničeho nic řeknu: „Ahoj...“ Řekněte: „Ahoj.“

MK: Ahoj. Čau.

JK: Prosím tě, ty máš krásná ouška dneska. Zdá se vám to normální takhle?

MK: Ne.

JK: A to jste mi radila ale!

MK: Ne, já bych ale řekla jednu věc. Že jako žena by měla okamžitě reagovat a říct: „Ty sis toho všiml?“

JK: Tak napište hru takovou, tu se ty lidi naučej a můžou si ji zahrát.

MK: Možná, že ta žena zavrčí, možná, že se na vás podívá opravdu podezřívavě, ale v každém případě jí to udělá dobře a následující dvě hodiny nedokáže zaútočit.

JK: Jo, čili dvě hodiny mám jako posichrovaný.

MK: Když ještě přidáte...

JK: Když ještě vyvařím růže, tak možná tři hodiny.

MK: A pochválíte jí ručičky. Nebo cokoliv.

JK: A není něco razantního? Že bych jí to jenom nasypal do jídla a byl by klid chvíli?

MK: Takových receptů je samozřejmě velmi, velmi mnoho.

JK: Velmi hodně. Ale já nemyslím, že bych ji votrávil, já myslel jenom tak přitlumit.

MK: Ne, ale já si myslím, že tohle je nejkrásnější.

JK: Třeba přitlumit ženu, když je potřeba, co je na to? Znáte to. Najednou se rozparádí, něco na ni vylítne a je potřeba přitlumit, aby hačala a tak. A pak bych jí řekl, že má hezký ouška a všechno.

MK: Ale to můžete udělat zároveň. Můžete ji přitlumit a tlumit ji a přitom jí říkat, jak má krásná ouška nebo cokoliv.

JK: A čím bych ji mohl přitlumit?

MK: Tak já bych řekla, že takové pevné mužské objetí.

JK: Pevné mužské objetí?

MK: Ano, ano, ano.

JK: Jako takové to normální objetí?

MK: A vášnivé objetí. Až má ta žena motýly v bříšku, vlastně ztlumí úplně všechno. Já vás ujišťuji, že bude sedět opravdu jak přikovaná pět hodin.

JK: Počkejte, to je ale takový to objetí, že ztratí dech jako nebo co.

MK: Určitě.

JK: Já jsem se teda něco naobjímal, ale celkem se...

MK: No ne, tak samozřejmě nehovoříme o vztazích čtrnáctidenních, ale třeba dvacetiletých, že.

JK: Právě o těch právě hovoříme právě. Takže tam už to objetí jako někdy...

MK: Co?

JK: Je komplikovaný, jak ho zorganizovat. Kde, aby to nevypadalo jako přepadení.

MK: Ale, pane Krausi, každý muž je přeci lovec.

JK: Ano. Je!

MK: Úplně jsem se lekla.

JK: Vy jste měla podezření, že nejsem lovec?

MK: Ne, já sem měla strach, že jste to zapomněl.

JK: A kdybych nebyl lovec? Co bych mohl bejt? Co bych mohl bejt? Lovenej?

MK: To vůbec ne. Lovci se neloví. Teda nelovci se neloví.

JK: Nelovci se neloví. Ale když chlap není lovec, může se to stát, ne?

MK: Tak potom je impotentní a co s ním, že jo?

JK: Ten sex.

MK: No? Co?

JK: To je ta otázka! Ten si představujete taky jako to vobjímání teda, s takovou intenzitou?

MK: To objímání je romantika. Sex je sex.

JK: Já vím.

MK: Vášeň.

JK: Já se ptám, jestli k tomu máte nějaký upřesnění jako.

MK: Sex? Vášeň.

JK: Víím, rozumím.

MK: Vytrvalost!

JK: Vytrvalost. A jéje. Už to začíná. Dál? Ono v podstatě, když si to tak vezmu, paní Košanová, nezlobte se na mě, vždyť to soužití s ženou je nekonečnej tělocvik. To je objímání, sex, objímání, sex.

MK: No jistě, jistě, ale vždyť jistě!

JK: A pak ještě máš krásný ouška a tohle, a pak si půjdu lehnout. Úplně grogy.

MK: Ležet. A můžete si klidně proležet sofa až úplně do d'olíčka. A žádná žena vám nikdy neřekne ani půl slovíčka.

JK: No eště aby říkala! Co by mně mohla říct, než děkuju?!

MK: No jo, ale když chlap přijde domů, přinese peněz jako pionýr za šrot, navalí se na sofa, rozumíte, orgasmus máte z leknutí, a to ještě na Vánoce, tak co s tím?

JK: Mít tohle, tak je ze mě čarodějka, hele. Marcela Košanová!

U5: Uvolněte se, prosím s Václavem Vydrrou (9. 1. 2009)

JK: A nyní, dámy a pánové, dovolte, abych pozval našeho prvního hosta, kterým je Václav Vydra.
Václav Vydra

VV: Dobrý večer.

JK: Herec, kolega a také přítel, my jsme spolu prožili velmi intenzivní období, zejména díky prostřednictvím Antonína Strýčka Jedličky, s kterým jsme spolu hrávali tenis, a bylo to moc krásný období a teď se vidíme po delší době tady s Václavem, ale na druhou stranu nutno říct, já nevím, jestli někdy jsi zaregistroval, když jsme byli malí, což není tak dlouho, ale nějakou chvíli to je, lidi vždycky říkali, že já jsem víc podobnej tvý mamince než ty. Víš to?

VV: Ne...

JK: Víš to, počkej, slyšels to? Neslyšel?

VV: Ne, neslyšel.

JK: Oni to tobě radši neříkali, asi ale.

VV: Neříkali no.

JK: Mně vždycky říkali, že vypadám, jako kdybych byl syn paní Medřický, a když jsem s ní hrál, já jsem s ní hrál u Němců a hrál jsem jejího syna.

VV: Mně to přijde, že spíš, jakože když tak bys byl synem Václava Vydry.

JK: Ne, oni to brali jako, že jsem po mamince, víš?

VV: Jo takhle.

JK: No takhle.

VV: Jako nevím, možná jako psychicky duševně jo, ale fyziognomicky mně spíš připadáš jako Vydra.

JK: Dneska?

VV: Skoro vůbec.

JK: Ale když jsem byl malý, tak jsem byl do maminky, víš?

VV: Ty máš ten takovej rypák, no.

JK: No ne, tak já byl hodně do maminky, počkej, tak znáš to, ta jistota nikdy není, že jo, člověk nikdy neví, ale my jsme hráli, já jsem hrál jednou s maminkou v německý produkci a já hrál jejího syna.

VV: No jo.

JK: Když tebe nevybrali.

VV: Nevybrali no. Možná, já jsem byl asi ještě moc malej.

JK: Moc malej, asi o rok menší, hele nebo co. No, nicméně, já myslím, že zajímavá věc je, že ty kromě toho, že seš herec, což asi všichni vědí, tak ty jsi vždycky měl ledasjaký roupy teda, co já

pamatuju, ale taky to bylo to podnikání, že jo, nejdřív ty zbraně, to mě zaujalo, to bych do tebe vůbec neřek.

VV: Ne?

JK: Ne, já tě vždycky považoval za takovýho hodnýho člověka, ale tys na to byl maniak jako na hračky.

VV: Jako na hračky.

JK: Jako na hračky.

VV: Víceméně, tam to vzniklo...

JK: A kolik let jsi to dělal? Pár let jsi to dělal.

VV: Asi pět let.

JK: A ve velkém docela, že jo?

VV: Docela ve velkém.

JK: Já si pamatuju, že jste měli několik obchodů.

VV: Při troše dobrý vůle to mohla být největší zbrojní firma v Čechách, ale bohužel...

JK: A co se pokazilo?

VV: Všecko.

JK: Ne, ale kdo to zavínil?

VV: No čéče, víceméně by se dalo říct, že zákon.

JK: Jo?

VV: Hm, jako v zásadě a potom naše neschopnost.

JK: Počkej, oni dali novej zákon v tý době, aha, takže vás to nějak omezovalo?

VV: Hm, novej zákon a k tomu zákonu nebyla, jak je tady většinou zvykem, prováděcí vyhláška, takže ten zákon v podstatě nastolil takový bezzákonní, čili se nemohlo jet podle starýho zákona, ale podle novýho taky ne.

JK: Jo, takže se nedaly prodávat zbraně.

VV: Nedaly se prodávat zbraně.

JK: Pak další tvoje velká mánie byly vždycky zvířata, boxera jsi měl, stejně jako já...

VV: To mám furt.

JK: Máš furt? Máš furt boxera?

VV: No jasně no.

JK: A koně, že jo?

VV: Hm.

JK: Ale ty koně, to tě bere ale nějak hodně, jak víme, že jo.

VV: To mě bere hodně, mám čtyři teďka v současné době...

JK: Teď máš čtyři koně, ale ty seš ještě prej nějaký specialista, vyznavač, na velmi přírodní používání koně, mohl bys mi to vysvětlit? Já teda koně měl taky rád, to máme taky, já možná, je otázka, jestli nejsme příbuzní.

VV: No možná jo, čoveče, to je zajímavý.

JK: To by byla šance, že bych byl poprvé hezčí brácha, ale...

VV: Já jsem teda bráchu měl, ale von umřel.

JK: Neříkej, to možná byla finta, abych se jako vytratil.

VV: To je možný. Ale von by zase musel bejt o hodně starší. To zas nevypadá.

JK: Jo? Ale ty koně mě bavily, tak pět nebo šest let, ale tak jenom sportovně, pak už se mi vytratilo, ale ty to teda máš do dneška, ty je i pěstuješ jako, to znamená chováš teda...

VV: No tak chovám...narodilo se mi jedno hříbě a...

JK: Jo? Ale ty prej bez sedla jezdíš nebo co?

VV: Teď jezdím hlavně bez sedla no.

JK: A jako otěže ještě používáš?

VV: Nepoužívám.

JK: Nepoužíváš?

VV: Ne.

JK: Čili, prosím tě, co má ten kůň na sobě?

VV: To spíš jezdím v sedle než s otěžema.

JK: Co má ten kůň na sobě teda?

VV: Nic, mě.

JK: To jsi ty. To ale znamená, ty jedeš tam, kam chce kůň?

VV: No, ne, já jedu tam, kam chci já, a ten kůň si myslí, že jedem tam, kam chce on.

JK: Počkej, ty si sedneš na koně, kterej na sobě nemá sedlo, ani ohlávku, nic, a jedete, jo?

VV: No, a to ještě není všechno. Já mám ještě vedle sebe jednoho, z druhé strany druhého a třetí, čtvrtý, vlastně třetí za náma běží, a na čtvrtým jedu.

JK: A jak ho to naučíš teda? Jak ho vedeš?

VV: To kdybych věděl, tak to všem řeknu. Ale, vono je to strašně složitý.

JK: No dobře, tak si ho vychováváš...

VV: Je to, je to, já to přirovnávám trošku jako ke vztahu, nechci říct třeba rovnou k manželskému, ale prostě...

JK: Tam já hele ani na otěž, páku hele a nic.

VV: To je právě vono. To je právě vono. Ono potom, když mu dáš volnost, tomu zvířeti...

JK: Ale to platí pro zvíře, víš?

VV: Asi jo, já to proto nepřirovnávám vyloženě k tomudlenctomu.

JK: A tys je sám vychováš teda takhle?

VV: Já si je sám vychovávám. Já jsem si na to vlastně tak nějak sám přišel, vono je na to spousta různých systémů a vlastně i popsaných návodů, jakým způsobem by se to dalo dělat, ale mě to právě přijde, že spíš je to otázka hlavy a otázka vztahu.

JK: A pak seš prý ohromnej odpůrce kování...

VV: No...vodpůrce... Jako mně to je celkem, nemůžu říct, že je mi to jedno, ale já jsem normálně, já jsem k tomu přišel před třema lety, kdy jsem začal mít problémy s těma dvěma kobyly. S tou mámou a s tou dcerou. A s problémy s kopytama. A vypadalo to, ta kobyla mladá, ty byly čtyři roky, diagnostikovaná začínající artróza. Ve čtyřech letech to je teda jako docela brzo. No a mně se v tu dobu dostala do ruky knížka jedny německé veterinářky, nějaký doktorky Schtraserové, kterou jsem si přečetl a která mě vlastně vteřela cestu k úplně jinému pohledu na chov koní a na to, co koně potřebují.

JK: No dobře, ale ty koně se kovaj pár set let.

VV: Kovaj pár set let.

JK: A teď najednou, to je takový jako návrat do přírody?

VV: Před tím, než se těch pár set let kovali, se taky nekovali.

JK: No nekovali no.

VV: A vlastně se používali, voni se používali několik tisíc let a předtím se nekovali. A začli se kovat až ve chvíli, kdy de facto se stalo něco, kvůli čemu ty koně nemohli normálně chodit.

JK: Jo.

VV: A to něco je s velkou pravděpodobností, skoro stoprocentní, chvíle, kdy se koně zavřeli. Kdy přestali mít volnej pohyb.

JK: Jo.

VV: A přestali kočovat, začali, zavřeli se na hrad třeba.

JK: Aha.

VV: Plácnu. A teď ten kůň stál na hradě, stál tam třeba celý den, celou noc, pak přišel rytíř, sed na něj, někam jel, vrátili se, takhle to šlo chvíli a najednou ty kopyta přestaly mít schopnost, začly mít problémy ty koně.

JK: Aha.

VV: A někdo byl šikovnej, přišel tenkrát kovali ty meče a todle...

JK: Tak vymyslel...

VV: Že když tam dali železo, že tak to kopyto se nevošoupe.

JK: Jo takhle.

VV: Ale tenkrát nepřemýšleli, proč se nevošoupe nebo proč se to děje.

JK: Proč se to děje. Čili dneska vlastně...

VV: Bohužel se lpí na naprosto středověkým způsobu uvažování.

JK: Čili je to zločin kovat koně trošku?

VV: No...

JK: Dej si pozor, co teď tady řekneš.

VV: Hele, takhle...

JK: Na to kouká hlavně spousta kovářů!

VV: To je mi jasný. Já bych to zločinem nenazval, ale je to v podstatě poškození toho koně no.

JK: Poškození toho koně?

VV: Poškození toho koně, protože mu znemožníš funkci jeho z nejdůležitějších jeho orgánů, a to je kopyto.

JK: Jak mu to? To se překová zase, že jo.

VV: Ale ta podkova to kopyto fixuje v určitým stavu. A normálně, pokud je kopyto zdravý a kůň ho položí na zem, zatíží ho, tak to kopyto se roztáhne.

JK: Jo takhle.

VV: A vevnitř toho kopyta se vohrávají nějaký věci. Působí tlaky, krev tam nateče, krev vyteče...

JK: Aha, kdežto když má tu podkovu...

VV: Kdežto když má tu podkovu, tak je to kopyto fixovaný. A vzhledem k tomu, že nemůže pracovat, tak se stává takovej efekt, kvůli kterému vlastně ten vohovanéj kůň může chodit a nic se neděje – že von znečitliví. Vlivem nedostatku prokrvení toho kopyta.

JK: Ono mu to trošku odumře.

VV: Ono mu to malinko odumře no.

JK: Ale to je krutárna, člověče.

VV: Krutárna je strašná no. Von to necejtí samozřejmě.

JK: A ty máš ty koně nevokovaný všechny?

VV: Já je mám teď nevokovaný, už tři roky.

JK: Ty je máš nevokovaný, nesedláš je, bez ohlávky – čili oni v podstatě jediný, čím se to liší od volný přírody, je Vydra. Není to tak dlouho, co sis vlastně otevřel nakladatelství nebo vydavatelství.

VV: Ne, nevotevřel.

JK: Ale tak vydal jsi knížku o mamince, že jo.

VV: Ano to je pravda.

JK: To byl tvůj starej dluh, jsem někde četl.

VV: To byl můj starej dluh, protože já jsem byl hrozně pyšnej. Vzhledem k tomu, že jsem mámě, vlastně já jsem ji přinutil k tomu, aby začala tu knihu psát. Za ní někdo přišel tenkrát, že vo ní napíše knihu. Začali to psát, ten někdo napsal iks stránek, máma si to přečetla, stály jí vlasy hrůzou na hlavě, a říkala, že se na to vykašle. A já jsem dřív, v tu dobu vodjížděla do Španělska tenkrát, protože si vzala Španěla, tak já jsem jí říkal: Tak co tam budeš dělat? Budeš tam sedět? Tak piš knihu. Tak vona začala psát. Docela dobrej nápad. Jenomže bohužel umřela asi po dvaceti stránkách, takže...

JK: Ale tys to pak dopsal.

VV: To jsem řekl. Tak já jsem ji do toho dohnal, já to dopíšu. Kdo jinej by to měl udělat?

JK: Ano.

VV: Uběhlo asi deset let a já nic.

JK: To je jedno, ale pak nakonec...

VV: Pak za mnou přišla paní Spisarová teda s tím, že by vo ní chtěla napsat článek do novin a já jsem to chytil jako poslední šanci, řekl jsem: „Paní Spisarová, vy napíšete knihu.“

JK: Tak jsi to udělal. Ale tu knihu jsi vydal sám!

VV: Víceméně. To bylo taky z nouze, protože jsem vlastně v tu dobu nenašel nakladatelství, který by chtělo vydat víc než deset tisíc výtisků. A já jsem si říkal, že to je přece blbost, nesmysl. Tak jsem si řekl: „Tak si to vydám já.“ Sehnal jsem si člověka, kterej mi slíbil, že mi půjčí peníze, my jsme to zadali do tiskárny, vytisklo se to, sehnal jsem paní, která to distribuovala. A když to rozdistribuovala, tak jsme zjistili vlastně, že během splatnosti tý faktury z té tiskárny ty peníze přišly zpátky z prodeje, takže jsem to zaplatil, tu půjčku jsem nepotřeboval. To bylo v podstatě mé neúspěšnější podnikání díky mámě no.

JK: Protože máma byla patron.

VV: Ano, ano.

JK: To tak bejvá. Ale kromě toho hraješ v Divadle na Vinohradech, že jo.

VV: Ano, kromě toho hraju, dvanáct let asi.

JK: Kolik představení míváš tak?

VV: Tak vosumadvacet, devětadvacet měsíčně.

JK: Osmadvacet, devětadvacet měsíčně?

VV: Ale ne jen na Vinohradech. Tak různě.

JK: Tak celkově.

VV: Celkově.

JK: A kde jsou ty koně hele? Jak se dostaneš k těm koním?

VV: Večer se hraje! Přes den jsou koně.

JK: Přes den jsou koně. A ty máš v Praze nebo někde?

VV: Asi pětatřicet kilometrů, čtyřicet od Prahy.

JK: Čtyřicet od Prahy, takže přijedeš, hraješ, jedeš zpátky a ráno koně, jo.

VV: Tak jak mám čas. Já tam jedu třeba někdy mezi zkouškou a představením.

JK: Mezi zkouškou je tam jedeš nakrmit nebo co.

VV: Ne, krmí mi to tam jiní.

JK: To máš na to někoho?

VV: Já to mám jako, já je mám ustájený vlastně na statku, kde se starají o koně.

JK: A kde je Jana, tvoje žena?

VV: Jana je momentálně doma.

JK: Co ona tomu říká, že tam máte koně? To na ni určitě dopadá, ne, ty starosti o ty koně.

VV: No tak dopadá...nedopadá. Vona bohužel přestala jezdit, protože spadla.

JK: Jo takhle.

VV: Takže se jí do toho nechce už.

JK: To se jí nedivím celkem.

VV: No.

JK: Ale kvůli koním ona tam asi bydlí ona s tebou, že.

VV: Ne kvůli koním, kvůli tomu, že nás tady z bytu tady v Praze. Mimochodem mně to připomíná tvůj úžasnej bonmot, který jsi jí kdysi řekl. Když ti říkala, že nás majitel toho domu, kterej koupil ten dům, vystěhoval, tak ty jsi jí říkal: „No jo, to jste nevěděli tenkrát, když jste zvonili těma klíčkama, že je budete muset vdevzdávat.“

JK: No jo! To jsem měl nějaký šťastný moment na bonmoty. On je to teda tragikomickej bonmot.

VV: Moc dobrej teda. Moc jsem se pobavil. Ale byl pravdivej.

JK: To pamatuju, to u vás bylo nějaký drastický s tím domácím, že jo? Tam dělali takový sondy, jako že se ten dům zřítí. Nebo co, tyhle finty.

VV: Plyn se odřezával.

JK: Plyn se odřezával. To byl kdysi ten začátek, kdy se dělalo, že dům padá. A on teda málokterej dům v Praze vypadal líp jako ten váš.

VV: Ale nicméně přežili jsme, tuhle dobu jsme přežili. Pak to koupila jiná firma, to už jsme nepřežili. Ale vono to má i svoje určitý pozitiva.

JK: No a s těma koňma, máš čtyři.

VV: Koně mám čtyři.

JK: Tak máš čtyři koně, psa...ženu...

VV: Divadlo.

JK: Studuješ tu veterinu nebo co s těma koňma.

VV: No. Vošetřování, v podstatě koňskou anatomii.

JK: A co takhle, kdy si s Janou vyrazíš na večeři? Kdy jste byli naposledy?

VV: Spíš na voběd chodíme. Protože já večer hraju.

JK: Ty večer hraješ vlastně. A ona hraje taky.

VV: Vona hraje taky. Většinou to uděláme tak, že já ráno jedu na koně, pak se vrátím, jdeme na voběd.

JK: Jako tam, co bydlíte?

VV: Třeba tam, co bydlíme. A pak já jedu do divadla. Je to docela idylický. A pak se po představení vrátím a dáme si třeba pozdní večeři takovou ještě.

JK: Jo? Tak já se na to budu muset optat ještě jí. Ale takhle to vypadá velmi idylicky. Václav Vydra!

U6: Uvolněte se, prosím s Kateřinou Jacques (3. 4. 2009)

JK: A nyní dovolu, abych pozval našeho prvního hosta, kterým je Kateřina Jacques! Kateřina Jacques, poslankyně Strany zelených. Určitě máte ještě nějaký další funkce tam, ne, vás je tam pár na to.

KJ: No, je nás hrstka.

JK: Co jste? Místopředsedkyně?

KJ: Místopředsedkyně strany.

JK: Já jsem si to myslel, no. A co ještě?

KJ: Teď ještě zoufalec, nechtělo se mi sem! Nechtělo se mi sem.

JK: A co tam ještě máte za funkci?

KJ: Funkci?

JK: Vedoucí klubu poslaneckýho?

KJ: Ne, ne. Toho už mě zbavili. No jo. Osvobodili mě.

JK: Toho už vás zbavili? Tak co tomu říkáte, paní Kateřino? Jak se vám to líbí?

KJ: No, je to divočina, no. Je to takový škrtání sirek ve stohu a ono to najednou blafo, že jo.

JK: No ne, tak ale na druhou stranu ty Zelený taky k tomu přispěli, že jo. Vy jste si tam zavylučovali takticky.

KJ: Jo, jo. No byla to střídačka veliká, no. Přeběhlíci na jednu stranu, přeběhlíci na druhou stranu.

JK: No ne, vy jste vytvořili další přeběhlíky, že jo, ještě tímhle vylučováním, takže vo to pak je ještě větší ta šance samozřejmě, že ti přeběhlíci, to by jako během pár let mohl bejt celej parlament plnej přeběhlíků.

KJ: No jo, běhá to ze strany na stranu, no.

JK: A jak to vidíte do budoucna? Tak já nevím. Myslíte, že ty Zelený po tomhle tom, že to přežijete?

KJ: Jestli to potom nepřežijeme?

JK: Já myslím parlamentně jako.

KJ: My to všichni musíme nějak přežít.

JK: Nemusíte...

KJ: Teď je to velká divočina, musíme zabojovat.

JK: Zabojovat můžete, ale nemusíte to přežít. Já myslím jako ve volbách, rozumíte.

KJ: Jo ve volbách?! Jo ve volbách...

JK: Zabojujete, ale jestli to přežijete volebně, myslím. Co myslíte? Teď jste se ještě rozdělili, že jo, už jste dvě zase party, což je teda u Zelenejch standard, ale teďkom bylo takový období, kdy to nebylo, ale teď už jste zase dvě, že jo, strany.

KJ: Tak já to tak nevidím, no my jedeme dál. Už jsme říkali dva tisíce šest: Tahle kampaň je tak rozjetá, že ji nic nezastaví. Takže jedeme setrvačně dál no.

JK: No ale tak dobře, ale budou na podzim volby.

KJ: Budou v červnu volby!

JK: Evropský.

KJ: Evropský.

JK: No ale tak dobře. Tam myslíte, že máte šanci?

KJ: Tak do tý Evropy bychom rádi, no. Teď to řídí autopilot, tak bysme to zase radši chytli nějak u kormidla.

JK: Rádi, já vím, no ale tak máte šanci, myslíte, v těch evropskejsch? Koho tam máte jako kandidáta?

KJ: No mě. Nasadili jsme nejsilnější borce.

JK: Jo takhle. Jo vy jste tam! To věřím, že byste hodně chtěli se tam nějak dostat.

KJ: To bysme chtěli, no.

JK: Tak je pravda, vy byste na to celkem fundovaná. Máte na to i průpravu že jo. Vy jste i studovala v zahraničí, čili u vás by jaksi byla šance, že byste tam mohla něco zastat. Ale znáte to, že jo. Je to pak těžký, získat ty hlasy. Taky záleží, kolik bude na kampaň a tak.

KJ: No málo, málo. Je to... Vaříme to z vody, no. Ale zase velké elán.

JK: Vy věříte na ten elán?

KJ: Já jo, já věřím na elán.

JK: Zkusila jste třeba jet autem bez benzínu na elán?

KJ: Jo, z kopce to docela frčí.

JK: Je to do Brna, je to hodně elánu, ale...

KJ: Ne tak počkat, Brusel to je na druhou stranu.

JK: Já vím. Ale že na elán já zas tak úplně nevěřím. No dobře. Pak budou teda parlamentní volby. Co myslíte, bude šance teda?

KJ: A pak to pokračuje dál... Určitě. My to skočíme.

JK: Jo? Tam bude teďko těžký zaujmout, že jo. Vony taky budou ještě dvě strany, tak se to rozdělí, ne?

KJ: Ne, tak já myslím, že teď je to do té míry divoký, že zaujmout už není těžký. Teď už to není o originalitě, ale spíš...

JK: Teď už jste zaujali všichni.

KJ: Právě. Teď už jsme zaujali všichni, takže teď spíš bych řekla, že třeba to je spíš dát trochu do klidu, no.

JK: Ale, vidíte, je to problém, že jo. Dát to do klidu. Sledujete vy třeba takhle zprávy v televizi?

KJ: Občas se na to podívám, no.

JK: No ne tak, vy máte svoje informace v rámci svého pobytu v parlamentu a tak, ale já třeba jsem takovej běžnej občan čili já nic jinýho nemám.

JK: Vy nejste úplně běžný občan.

KJ: Tak jsem takový mírně jaksi nadprůměrnej občan.

KJ: No...

JK: No ale tak ty informační zdroje mám jako běžnej občan. Teď já se dívám na televizi, tam je nějaký rozhovor, a Paroubek říká: „Tak jsme se zhruba dohodli.“ Já si říkám: „Tak aspoň to.“ A druhý den říká Topolánek: „My jsme se na ničem nedohodli.“ To je asi deset hodin mezi tím. A teď, co já mám dělat? Tak jeden říká, že se dohodli, druhý říká, že se nedohodli. Tak je to každý den!

KJ: Ne, ne, tomu rozumím. V ten moment vy nemůžete dělat samozřejmě jako běžný občan nic. Vy musíte dělat, až budou ty volby. Tam na to musíte vlihnout.

JK: Já vím, ale voni mezitím by tady měli chvíli spravovat stát, ne?

KJ: V ten moment vy to můžete jen sledovat. No, tak Paroubek si honí velký triko.

JK: Až takhle?

KJ: Až takhle.

JK: To nevím, jestli to není sprostárna, co jste teď řekla.

KJ: To jste řekl vy!

JK: Já to neřekl, já se nad tím zamejšším. Kdybyste řekla triko, dobře, ale velký triko, hele?!

KJ: Hodně velký triko.

JK: Jo, to já nevím. V tomhle já se jako nemůžu... Já slyšel, že si někdo honí triko. Ale honí velký triko? Ale dobře, vy tohle víte líp než já z toho parlamentu. Čili Paroubek si honí velký triko a Topolánek si honí malý tričko?

KJ: Dlouhý triko. Dlouhý triko.

JK: Čili jeden má velký triko, druhý má dlouhý triko.

KJ: No.

JK: Čili oba trikaře a my to odnášíme. My sedíme jako kretění u televize.

KJ: Vy čekáte...

JK: Co nám trikaři řeknou.

KJ: A až přijde váš okamžik, tak na to vlítnete. A buď to tomu ještě přidáte na frak...

JK: Vy máte ale zvláštní to výrazivo. Ty si honěj trika, my na to vlítnem.

KJ: Aby to šlo všechno dohromady.

JK: Ono Zelení jsou takoví rozvolněný. To já na nich mám rád. Že je to taková bujará strana. Většinou všude na světě, že jo. U těch Zelenejch je vždycky...

KJ: No nuda to není no.

JK: Nuda to není. A prosím vás, teďko...tak prosadili jste něco z těch svejch ekologickéjch zájmů?

KJ: Jo, tak zabojovali jsme...

JK: Ne zabojovali. Jestli jste něco prosadili.

KJ: Zabojovali jsme a pár branek jsme dali. Pár branek jsme dali.

JK: Tak co jste třeba prosadili ekologickýho doted'ka?

KJ: Z těch ekologických věcí?

JK: Samozřejmě hlavně z těch ekologických.

KJ: Tak my neděláme jenom ekologické věci.

JK: Já vím, že ne, ale mě by zajímaly hlavně. Tak jste Zelení, že jo tak.

KJ: Tak určitě, jestli se ptáte na ty vládní úrovni, tak my jsme měli jeden velkej neúspěch. A už to bylo na spadnutí. To bylo omezení jízdy kamióňů.

JK: Ty kamiony, to jsem zaznamenal.

KJ: O to jsme strašně stáli. To je prostě velký debakl. Na druhou stranu podařila se nám ekologická daňová reforma. Nevím, jestli to úplně publikum pobaví, to zase taková sranda není. A od Zelených se očekává, že budou bavit.

JK: Počkejte, ekonomická daňová. To je to, jak dostaneme, když tak příspěvky na kotle na biopaliva, jo?

KJ: To je takovej způsob uvažování, že když tu planetu nelikviduju, tak jsem finančně zvýhodněný. A když ji likviduju, tak si za to připlatím.

JK: Já mám dost starostí jenom s kvartýrem a s chalupou. Planeta, to je nad moje síly.

KJ: Ale to se vztahuje, koneckonců se to vztahuje i na ten váš kvartýr.

JK: Že bych si řekl: „Zase v Africe topěj, tak já uberu.“

KJ: Ne, tak i na ten váš kvartýr se to uplatnit dá.

JK: Kdybyste mi řekla, co se týká mě, mě zajímá. Mně je jedno jako planeta. To je nad moje síly.

KJ: Kdybyste třeba teď chtěl začít nějak rozumně topit, ekologicky topit...

JK: Vypadám jako člověk, který rozumí...nerozumí?

KJ: Tak na to můžete získat finanční zvýhodnění, to jdou teď ty velký japonský peníze, deset miliard, velký číslo.

JK: Ano, to jak se podařilo, vlastně, prodat...

KJ: Ty emise.

JK: Ty emise, ty poukázky na ty emise, který my nevypustíme, a díky tomu můžeme...

KJ: Vy jste naprosto nadstandardně informovanej...

JK: Vy jste zvyklá z parlamentu na blbce, ale já jsem normální.

KJ: Je to úplně nadstandardní. Nám se tohle to dlouho nedařilo... Tohle se nám v tý sněmovně dlouho nedařilo vysvětlit a vy jste na to první pokus chytil.

JK: Já vím, ale já jsem obstál i na trhu.

KJ: Na trhu?

JK: Na trhu práce.

KJ: Jo na trhu práce!

JK: Já si jedu úplně na vlastní triko. Proto taky v tý sněmovně to jsou pro ně nervy! Voni mají vypočítaný leasing na čtyři roky, a když se to zkrátí o rok, volební období, tak chudáci teďko...

KJ: Jo, pár lidí tam z toho má zpocený čela.

JK: A když vyjdou ze sněmovny, tak jdou jenom domů. Jinam nemají kam jít.

KJ: Pár lidí z toho má orosený čelo.

JK: Počkat, tak z toho, co my jaksi nevypustíme, to prodáme, za to jsme dostali peníze a ty jsou součástí té daňové podpory.

KJ: Ty peníze chtěli různí vykukové dát na různý srandy. A nám se podařilo, že to jde zase do té ekologie.

JK: A teď si probereme trošku...

KJ: Což je rozumný. Což je rozumný podržet to v tomhle oboru.

JK: To je velmi rozumný. Teď si probereme trošku tu ekologii. Dejme tomu, že bych byl ten zájemce o tu ekologickou podporu. Jestli tomu dobře rozumím: já jsem prase, topím uhlím a cvičkami.

KJ: To je docela standardní situace. Běžná.

JK: Standardní český prase, a ještě cvičky jsou souseda, a řeknu si: „Konec, díky Zelenejm dostanu podporu na kotel.“ Dostanu nějaký procenta. Ale teďko ten kotel ekologické je na co? To je biomasa nebo co?

KJ: Jo, může to bejt biomasa, může to být...

JK: Můžete mi vysvětlit tu biomasu?

KJ: Může to být štěpka. Může to být...

JK: Počkejte. No štěpka, peletky, hele.

KJ: Když jste někde, kde máte vlastní střechu, můžete dát solární panely, to je taky další možnost.

JK: Vlastní střechu, pokud topím, bych měl mít.

KJ: To nemusíte mít.

JK: Že bych si topil na dvoře jako?

KJ: Tak já nevím, můžete bydlet s tchýní, střecha je její...

JK: Jo takhle, její. Řeknu: „Dej tam solárky, na to je podpora teď!“ Ale počkejte, mě zajímá ten detail té biomasy. Já nevím, co to je.

KJ: Vy nevíte, co je biomasa.

JK: Ne, já jsem takhle blbej. V tomhle jsem na parlamentní úrovni. Co je biomasa? Čím budu topit jako biomasou?

KJ: Biomasa, to je bioodpad, který se zpracovává do biomasy.

JK: Vezmu kbelík, vysypu to do kamen.

KJ: No do kamen můžete z kbelíku vysypat uhlí.

JK: To vím! S tím bych rád skončil.

KJ: Sypete z kbelíku uhlí do kamen.

JK: No dobře. Ale když budu chtít topit biomasou. Vy říkáte, to je biologický odpad. Ten já dávám do koše teď.

KJ: No ne, tak ten můžete kompostovat.

JK: Dobře, čili si udělám kompost. To mám taky, toho mám hodně.

KJ: To máte? Kompostujete?

JK: Kdy já to jako můžu dát do kamen ten kompost?

KJ: Ten kompost dáte na zahradu a vypěstujete si biomrkev. Zdravou mrkev.

JK: Mně nejde o žrádlo!

KJ: Ale to je důležitý!

JK: Mně jde o topení!

KJ: To je důležitý.

JK: Ne, mě zajímá jenom topení.

KJ: Ten kompost nemůžete spálit v kotli!

JK: A kde je teda biomasa? Jak si udělám biomasu z odpadu? Vy jste řkala: „Z bioodpadu si uděláte biomasu.“ A já teda dobře, já si udělám bioodpad, toho mám hodně a jak z toho udělám biomasu?

KJ: Ne bio. Já vám vůbec nerozumím.

JK: Jak udělám, jak si zatopit, čím si zatopím v těch kamnech na biomasu? Mám kamna na biomasu. Půlku zaplatím, půlku dostanu od Bursíka. Volám vám a říkám: „Dobrý den, Kateřino. Mám ty kamna, mám tu dotaci, a co tam mám frknout dovnitř?“

KJ: Dvnitř nasypat tu mrkev!

JK: Mrkev? To by byly mrkvový kamna asi, ne? Co je ta biomasa? Já si říkám furt, že nevím, co je ta biomasa. Proto se ptám.

KJ: No biomasa je biologický odpad. Čili v zásadě to, co vy popisujete, to všechno je bioodpad.

JK: Ano, a tím jsme začali. Já jsem říkal: „To mám vzít odpadkový koš a vyklopit ho do těch kamen?“ Vy jste řkala: „Ne, musíte na zahradu.“

KJ: Do kompostu.

JK: Kompost jsme už měli, už tuhle fázi. Vy jste skončila u mrkve. Já budu mít kompost. A kdy se z toho stane ta biomasa? Nebo kdy teda budu moct přijít s lopatkou a říct: „Teď si s tebou zatopím, ty biologickéj vodpade!“ A z toho půjde vůně, že jo.

KJ: Úžasná.

JK: Z komínu. No ne, kdy to tam vznikne? Nebo peletky, štěpka – víte, co stojej peletky? Zlatý uhlí.

KJ: Právě vo to jde, zlevnit peletky. Ale už dneska jsou levnější než jinde. Bohužel teď se vyvázejí naše peletky do Rakouska. Rakušani si s tím topěj, zatímco my pálíme cvičky.

JK: Protože cvičky jsou poměrně levný, ale peletky jsou drahý, štěpka je docela drahá. Nebo si musíte štěpit sama. To si na to koupíte stroj na to a štěpkujete celý dny. A pak musíte počkat, až vám štěpka uschne, že jo. Čili na tenhle rok je tady ta halda a na příští rok je ta. To se mi nevejde na pozemek.

KJ: Můžete se dohodnout třeba, já nevím, kde bydlíte, na jaký vesnici, jestli jsou tam susedi.

JK: Susedi jo, ale žádněj Zelenej tam není ale.

KJ: To je špatný.

JK: My jsme tam všichni cvičkaři.

KJ: Lepší je bydlet někde, kde se dá udělat společnej kotel.

JK: Tam, když se zatopí, tak to vypadá, že se rozjela nějaká výrobná obuvi nová.

KJ: Kde nakoupíte společně. Třeba v Hostětíně, tam si udělali společnou kotelnu na štěpku a celá vesnice tím topí.

JK: Ale to není případ naší vesnice.

KJ: Není jo? A nemůžete se s nima domluvit?

JK: To už vůbec ne. Ale my dáme všechny síly do toho, abysme se pozdravili.

KJ: Co tam máte za lidi?

JK: Ale mně neutečete. Tu biomasu! V tom mám čurbes. Co je biomasa? Abych s tím mohl topit. Neříkejte mi, že to je biologický odpad, to víme. Ale jak vznikne z toho bordelu, co mám v koši, to, abych to mohl frknout do těch kamen, který mám na to. Mám speciální kamna na biomasu. Tak vy jste místopředsedkyně Strany zelených, hele, a zůstali jsme viset na biomase.

KJ: My jsme úplně zabředli do biomasy.

JK: Vy jste po hlavu v biomase.

KJ: Já už jsem po hlavu v biomase zasypaný štěpkou.

JK: Ale štěpka, peletky, to je jednoduchý, to ví každěj i v parlamentě, ale biomasa! Ne tak, co vůbec byste mi řekla k biomase?

KJ: No, biomasa může docela zapáchat. Ale může taky dobře zatopit.

JK: Tak. Pokud jde o to druhé, o to zatopit, chtěl jsem se zeptat, když topím biomasou, mám si na to vzít lopatku nebo čepec nebo...?

KJ: Čepec!

JK: Nebo vak nebo...?

KJ: Čepec. Co je čepec?

JK: Padon. Jak dlouho mi vydrží? To je kilo nebo litr biomasy?

KJ: Co je čepec?

JK: Čepec je takovej, to, co máte na hlavě, ale je to na biomasu.

KJ: Už to chápu! Biomasa je zplynovaná!

JK: Biomasa je zplynovaná? To když hoří.

KJ: Když hoří.

JK: Ale co je to, co já tam přinesu, aby to čaplo? To se ptám! Rozumíte, já všechno mám. Jenom nevím, co tam mám dát! Když to zplynuje, to už jsme z nejhoršího venku. Protože říkám: „Díky Jacques vím, že se tam má dát tohle.“ Ale řekněte mi, co tam dám? Starý šlupky vod banánů? Nebo co?

KJ: No to ne, ty musíte dát na ten kompost.

JK: Tam jsme byli před chvílí dvakrát. A kde je fáze, kdy půjdu z kompostu s plným čepcem, vakem, kbelíkem k těm kamnům? To jako ten kompost... Já vím, jak dopadne kompost. Já ho mám, já ho léta pozoruju. Nikdy nevypadal, že by se dal zatopit.

KJ: Tím se nezatopí. Tím se hnojí zahrada.

JK: To děláme! Ale teď je ta převratná ekologická věc, že já můžu mít kamna na biomasu, nebo biodpad, a já vůbec nevím, co to je. Tam mám loupát pomeranč nebo...? Rozumíte, já jsem v tom jako neznalej! Na rozdíl od vás. Kateřina Jacques!

U7: Uvolněte se, prosím s Danielem Vaňkem (19. 11. 2009)

JK: Dámy a pánové, naším dalším hostem je Daniel Vaněk! Pane Vaňku, jak byste se přesně nazval? Měl bych říct pro nás laiky – specialista na dé en á (DNA).

DV: Forenzní genetik, možná.

JK: Forenzní genetik...

DV: A to je cizí slovo?

JK: Není tak úplně cizí. Ale co to znamená forenzní?

DV: Možná ten překlad by byl „aplikace vědy pro vysvětlení nějakých otázek spojených s právním systémem“.

JK: Takhle jednoduše?

DV: To je takhle jednoduchý právě no.

JK: Jak jste to říkal?

DV: Aplikace vědy pro vysvětlení otázek pro...

JK: Aplikace vědy pro vysvětlení otázek...

DV: Otázek spojených s právním systémem. Kdo to udělal třeba, kdo nechal kde nějakou stopu...

JK: Vyšetřovačka!

DV: V zásadě ano.

JK: Ale vy pracujete vlastně s dé en á (DNA).

DV: S deoxyribonukleovou kyselinou. Přesně tak.

JK: Četl jsem, že se stane, že táta jde ráno do práce, vytrhne dcerce vlásek, nenápadně, dá to na dě en á (DNA) a zjistí, že není jeho dcerka. Jde to z vlasu?

DV: Jde to ze všeho.

JK: Jde to ze všeho?

DV: V zásadě ta metoda je tak citlivá, že nám stačí dejme tomu deset buněk. To je hrozně málo. Když na sebe mluvíme, tak já na vás jedním slovem prsknu sto buněk a vy na mě třeba...

JK: Proč to děláte?

DV: Já za to nemůžu!

JK: V období prasečí chřipky jste mě zaházel buňkama!

DV: Já jsem vám chtěl přinést dárek – roušku.

JK: Vy jste mi chtěl přinést roušku a místo toho jste mi dal pět set buněk už teď!

DV: Mnohem víc.

JK: Dobře, povídejte.

DV: Krásná rouška s filtrem ef ef pé dvě (FFP2). Já to objednal a oni řekli: „To dodáme po Vánocích.“ Teďkom to chce hrozně moc lidí. Já se omlouvám.

JK: Ne, tak nevadí. Já si od vás ty buňky vezmu. Já vám dám na oplátku svoje.

DV: Dobře, díky. Já si to pak namnožím.

JK: Taky pěkný! Ale vám stačí cokoliv. Teda říkáte deset buněk. Tak na čem jsou možný ty stopy?

DV: Tady z toho otisku setru a to stačí.

JK: To se používá zejména při vyšetřování, že jo, zejména?

DV: Taky. V zásadě vy, pokud byste se pohyboval na nějakém místě činu a nechtěl jste zanechat stopu, tak to téměř nejde. Z vás odpadávají buňky, že jo, takhle, jak spolu mluvíme. Já tady nechám hromadu svezch buněk. Vy je nevidíte.

JK: Nevím, jestli nejste jedinej, kdo tady tohleto. Zatím tady nikdo nic nikdy nenechal.

DV: Vy to nevidíte.

JK: Tak nejsem slepej, že jo! Že bysme tady takhle buňkařili léta?

DV: Určitě.

JK: Teda z hlediska dé en á (DNA).

DV: Zkuste si promítnout starý pořady. Že teďkom ty lidi sedí vejš a vejš. Jak je to tady nastlaný na tom křesle.

JK: Jo, jak je to nastlaný buňkama! To je plný buněk po těch, co tu byli. Ty buňky taky odumírají, ne?

DV: Právě ty jak odumřou, tak odpadnou. Projdou takzvanou apoptózou, programovanou buněčnou smrtí, a odpadnou.

JK: Dobře, a já když tady udělám tohle, tak za jak dlouho vy z toho můžete zjistit, že jsem to udělal já?

DV: Ve chvíli, kdy to vyschne a nebude to zamíchaný s jinou dé en á (DNA), mojí, teď už nevím, kde jsme to, kde jste vy.

JK: To je jedno. Máme tady takovou matlaninu.

DV: Tak tam máme Krause.

JK: No ne, ale jak dlouho?

DV: No, pokud je to vyschlý, nebude na to svítit u vé (UV), nebude to nikdo otírat savem.

JK: Jak u vé (UV)?

DV: U vé (UV) záření.

JK: Já jsem se lekl. Komunisti.

DV: Ne, ne! To se omlouvám.

JK: Ústřední výbor!

DV: To tam vydrží navěky. A to je asi ten obrovský problém forenzní genetiky, nebo kriminalistiky, že nedokážeme určit stáří tý biologický stopy.

JK: Vy víte, že je to Kraus, ale nevíte ze kdy.

DV: Ale ze kdy nevím. Jestli to je z teďkom nebo z tý minulý.

JK: A to nejde zjistit?

DV: Bohužel, tohle neumíme ještě. Ale tím jde potom krásně manipulovat místo činu. Kdybyste chtěl na někoho něco navlíct, tak si pokouříme, vezmete nedopalky, pak půjdete vykrást samošku, a hodíte tam ten vajgl a...

JK: Ten váš!

DV: No jistě. Pak budete říkat: „Vždyť já ho tam viděl!“

JK: Já jsem takovej blbec, já bych omylem hodil svůj. Ještě bych se natáhl do maléru. Ale no dobře. Ale tak stačí teda vlas třeba vopravdu na určení otcovství?

DV: Vopravdu toho materiálu je tam dost. Zase ne všechny laboratoře jsou schopny ten vlas zpracovat. My děláme hlavně i takový ty historický vykopávky. Starý kosti a podobně.

JK: Prosím vás, to jsem koukal taky, že se dělá. Vy taky v tom pracujete, že jo?

DV: My jsme to vymysleli, jak to z těch kostí vůbec dělat.

JK: A který kosti jste našli vy nebo začali dělat vy?

DV: Já jsem začal nejvíc kostí dělat v Bosně a Hercegovině na masových hrobech. Identifikace. Tam toho bylo hodně, toho materiálu. A teďkom takovej asi nejslavnější, kdo u nás byl v laboratoři, byl prapraprapradědeček vévodů z Oldenburgu, ze kterých vzešli dánští králové,

car Nikolaj a podobně. A toho jsem taky chtěl přinést ukázat ve zkumavce, ale to mi zase zakázali v laboratoři, že nemám informovaněj souhlas, protože to je citlivý osobní údaj, takže bych to sem neměl nosit.

JK: Pardon! Citlivý osobní údaj o kom?

DV: O tom člověkoví.

JK: Ale vy jste říkal, že to je pra pra pra pra, tak ten by asi už neřval, ne?

DV: Ale zákon platí pro všechny. Prostě pokud nemám písemnej souhlas...

JK: On je sedm set padesát let mrtvej, ale přece jenom nedal souhlas!

DV: Zákon. Nemám souhlas, tak ho nedostanu.

JK: Ten ho ale nedá, tenhle člověk.

DV: Já jsem ho přemlouval. Říkám: „Budeš v televizi, hele neblbni. V český! Byl jsi v Německu!

JK: V čé té jedna (ČT 1)!

DV: V čé té jedna (ČT 1).

JK: Nedal.

DV: Nedal, takže jsem...

JK: Tohleto z těch kostí, to čtu často, že se zjišťuje. To taky je jedno, prostě když jsou tam nějaký úlomky a najde se něco...

DV: Pokud ta kost zůstane víceméně nějak...

JK: Pohromadě.

DV: Pohromadě, není rozežraná. Měli jsme štěstí, že třeba ležela v dobrý písčítý půdě.

JK: A kde jste tohle našli, třeba tuhle kůstku?

DV: No, tady tuhle kůstku. Byly to takové pahýlky. Vypadalo to jako shnilý dřevo, nakonec jsme zjistili, že to je super tvrdý. A já mám takový diamantový kotoučky, kterýma to řežu. A ty se lámaly jako oplatky.

JK: Aha, tak jste se začali zaobírat, co je to za materiál.

DV: Říkali jsme si, že je to hrozně tvrdý, tam by ta dé en á (DNA) mohla zůstat zachovaná. A zůstala. Ale úplně nejstaršího člověka máme, myslím, neolitického zemědělce.

JK: Neolitického zemědělce? Terezo!

DV: Nějakých dvanáct tisíc let starýho.

JK: Zakladatel inseminátor.

DV: Který přišel s těma kravkama.

JK: Ten to ještě dělal všecko sám.

DV: A učil ty lovce a sběrače, že se nemusí honit ti... Že nemusíme mít ty úpony, abysme dohonili toho...

JK: Vás to úplně rozburácelo, koukám. Ale jak přijdete na to, že je z neolitu?

DV: To nám řekli ti antropologové a archeologové.

JK: On se podívá a řekne: „Neolit.“

DV: Oni si tam vyvrtali kousek, dali to na analýzu a podle analýzy Stroncium nebo nějakých jiných prvků to odhadli, že to je. Vždyť to bylo i v Cimrmanovi! „Narodil se tisíc devět set dvacet plus minus tisíc let.“ Takhle to je.

JK: Tak nějak si to představuju. Já vždycky žasnu, jak se řekne: „Prosím vás, tohle je první stopa, tohle je chleba z roku tisíc tři sta patnáct.“ A všichni se tváří, že to je hotový a podložený. A já si říkám: „Kdo na to přišel? Jaký jsou ty důkazy?“

DV: To jsou ty forenzní vědci, kteří na tyto otázky aplikují tu vědu, ten svůj obor, k tomu, aby se vyřešily tyto problémy.

JK: Ale dě en á (DNA) není tak dlouho. Jak je dlouho dě en á (DNA)? Nebo že se ví, že dě en á (DNA) může vést k takovýmhle...?

DV: První pokusy byly v roce osmdesát pět, osmdesát šest. První případ ve Velké Británii. A poměrně rychle se to začalo dělat i u nás v Československu.

JK: Teď jsem četl, že si můžu udělat, nechat udělat test dě en á (DNA). A že vy mně řeknete, nebo jiní forenzní vědci, kde žije nejvíc lidí mně podobných podle dě en á (DNA).

DV: Jo, tohle, jo! Odkud pocházejí vaši předkové, geografický původ – Blízký Východ, subsaharská Afrika, možná budou bratrance Anglosasové, já nevím.

JK: Hned se ke mně nehrňte jako ale. Já to mám, čili když to mám, tak když...

DV: Když mi to ukážete, tak já se na to můžu juknout.

JK: A říct, to je Británie...

DV: Tak, tak, tak. A porovná se to s databázema. Tam najdeme vaše bratrance.

JK: Počkejte, a ti lidi, co mají podobné dě en á (DNA), to jsou místa, kde mají lidi prostě podobný dě en á (DNA) teda?

DV: Jo jo jo.

JK: Jako lokality?

DV: Jednu část. Jako ypsilon chromozomu, určitý úsek na ypsilon (Y) chromozomu mají podobný. To se předává, tak jako příjmení. Váš tatínek Kraus vám předal nejenom svůj ypsilon (Y) chromozom, ale i toho Krause. A vy jste to zase předal na kluky.

JK: Ypsilon (Y) chromozom, chápu. A Krause?

DV: No příjmení!

JK: Jo, takhle. Já myslel, že mám ještě nějakou buňku, jako Krausovskou. Ypsilon (Y) chromozom a Kraus-buňku.

DV: Ne. A vlastně my, když máme nějaký starý kosti, tak se snažíme zjistit, jestli ten člověk žil v té lokalitě a podobně. Že to porovnáme s tou současnou populací a můžeme se i dostat k tomu, že najdeme jeho žijící bratrance.

JK: Žijící?! To může být někdy i hrozný. A máte nějaký přehled třeba o český populaci, jak se to tak skládá?

DV: Jo.

JK: Jo? A jak to vypadá?

DV: Dobře.

JK: Dobře, jo? To jsem rád. No ne, ale odkud je většina lidí?

DV: Je tady mišůnk. Je tady taková třicet procent taková jedna skupina, taková slovanská, se říká. Ale ona to není tak slovanská, mají to i Vikingové a podobně. Jsou to v zásadě lidi, kurganská kultura, jak jezdili na koníčkách a proháněli se po stepích před třeba deseti tisíci lety. Jsou to lidi, kteří tady byli už v době, kdy byla poslední doba ledová, kdy vrcholila, takže se to stáhlo do nějakých útočišť.

JK: No dobře, ale těch je asi třicet procent.

DV: Třicet procent, pak to jsou Západoevropani, hodně je z okolí Atlantiku.

JK: Čili aspoň tohle bych mohl zjistit, jestli jsem od těch koníčkářů nebo spíš z Atlantiku?

DV: Jo, jo.

JK: To se zjistí z toho?

DV: To se zjistí a tam najdeme ty vaše bratrance.

JK: A vy mně řeknete: „Dneska žije nejvíc lidí s takovouhle dé en á (DNA) u Osla.“

DV: Přesně tak. Já jsem taky zjistil, že mám nejvíc bratranců sever Dánska, jih Švédska.

JK: Tak to máte dobrý.

DV: To mám. Docela jsem si uměl vybrat.

JK: To jste si ulevil, ne docela?

DV: Mohlo to bejt horší.

JK: To jo! Ten výběr je někdy dost hrozný. A kde se tohle zadává, že bych přišel a řekl: „Prosím vás, já bych se potřeboval vyjasnit.“

DV: Já vám pak dám telefon, tam si to zadáte.

JK: No ne, ale tak dá se to dělat pro normální občany taky?

DV: Jo. My to hlavně děláme pro ty starý kosti, abysme zjistili vůbec něco o těch lidech, odkud přišli. To je to, co nás zajímá.

JK: Až budou všechny hroby hotový, tak začnete dělat živým lidem. Tak to na živý asi nedojde, hele.

JK: Daniel Vaněk! (potlesk) dámy a pánové, já vám děkuji za pozornost, to je pro dnešek všechno. Těším se s vámi za týden na shledanou buď tady v Divadle Ponec, nebo u televizních obrazovek. A uvolněte se, prosím.

U8: Uvolněte se, prosím s Danielou Kovářovou (8. 1. 2010)

JK: Dovolte, abych pozval našeho prvního hosta, kterým je Daniela Kovářová! Paní Daniela Kovářová, ministryně spravedlnosti České republiky. Asi půl roku?

DK: Osm měsíců.

JK: Osm měsíců v té slavné úřednické vládě. Jak se vám tam líbí?

DK: Já jsem vám na úvod, jsem si říkala, že neodpovím na vaši úvodní otázku.

JK: To je finta nějaká?

DK: Abych vyvedla z konceptu vás. Přinesla jsem vám – a teď nevím, kterou z těchto dvou vám dám. Tuhle.

JK: Tak to, s dovolením, bude záležet, kterou přijmu.

DK: Tak zkuste to, jestli přijmete tuhle knížku.

JK: Minutové povídky. A nebo? Co je ta druhá?

DK: Ta druhá? To uvidíme, jak hodný na mě budete.

JK: Jako že bych dostal jednu knížku, a když budu hodnej, tak dvě?

DK: Tak ještě na konci dostanete tu druhou.

JK: A to vám poradil mediální poradce?

DK: To byl můj nápad.

JK: A co vám poradil mediální poradce?

DK: Abych byla upřímná a odpovídala na všechny otázky.

JK: Jo? Voni mají někdy šílený rady!

DK: Vidíte, že se tou radou neřídím.

JK: Dejte mi tu druhou knížku a začneme.

DK: Na to jsem taky připravená, protože v té první knize je věnování...

JK: Aha, to jste hodná, to vám děkuji.

DK: A do té druhé vám napíšu zase podle toho, jak to dopadne.

JK: Prosím vás, to je zvláštní. To si nedovedu představit. Jako kdyby to dopadlo špatně, co byste si tam dovolila napsat?

DK: Něco právníckého? Zatímco jinak tam bude něco žensky příjemného.

JK: Neumím si představit ani jedno ani druhý. Nehledě na to, že z toho „něco žensky příjemného“ bych potom mohl mít právní opletačky.

DK: A chcete ji, nebo nechcete?

JK: Já bych si ji vzal už proto, že na rozdíl od Minutových povídek tohle jsou Láskyplné povídky.

DK: Tam je víc krve a mrtvých dětí.

JK: Tady, jo?

DK: Tady.

JK: No, tak to... A tady?

DK: Tam je víc vztahů.

JK: No vztahů. Tak láskyplné povídky! Je to plný lásky?

DK: Ano, je to plné lásky.

JK: Vy máte trošku takový mediální obraz, jak jsem si všiml, teda ne přímo s láskou spojený, ale zejména se sexem. Jak se vám to přihodilo?

DK: Nevím, jak jste na to přišel.

JK: Jak jsem na to přišel? Já jsem vo vás nečetl skoro nic jiného.

DK: Já vám příště přinesu nějakou odbornou literaturu.

JK: Ale já za to nemůžu! Já jsem vo vás skutečně četl plno titulků a článků. Dokonce jste někde řekla, že máte ráda sex a jídlo. Nebo jídlo k sexu, jídlo po sexu... A to bylo ve všech možnejch novinách. Tak já samozřejmě znám český média trošku, tak si umím představit, že to třeba je z jedny věty, ale je to tak nebo to souvisí skutečně s vaším přístupem k životu? Nehledě na tom není nic špatného, že jo.

DK: Myslím si, že na tom není nic špatného, ale je to tak.

JK: Sex a jídlo, to máme společné koníčky.

DK: Výborně!

JK: To jste najednou vožila! Jste tak jako ožila najednou.

DK: Jsou lidé, kteří se tomu diví.

JK: Čemu?

DK: Těmto koníčkům.

JK: Ne, voni se spíš diví, že to votevřeně řeknete.

DK: Kdybych to neříkala – je to pokrytecké.

JK: To já s váma naprosto souhlasím! To jsou vůbec asi nejoblíbenější koníčky. Jenom se mění to pořadí.

DK: Jak kdy. To je v závislosti na věku, na společnosti.

JK: Pardon. A vy to máte?

DK: Já mám taková období.

JK: Jako období jídla?

DK: Kdy je na prvním místě jídlo a kdy není.

JK: Začala jste být tak plachá uměle! Kdy je na prvním místě jídlo a na druhém je tedy sex. A pak je období, kdy je první sex a jídlo je druhé?

DK: Asi tak.

JK: A když jste v té funkci, tak vám to nějak přehodilo to pořadí? Ta funkce, jako má to na to dopad? Asi máte daleko míň času, ne?

DK: Funkce na to dopad nemá.

JK: A teď na co? Míň jíte?

DK: Jde o to, na co se ptáte. Nebo co byste chtěl slyšet.

JK: Jestli míň jíte. Ne, já se tak ptám. Jíte méně?

DK: Jím méně, kamera přidává sedm kilo.

JK: Ano, to vám asi řekl mediální poradce. To je taková bajka.

DK: To jsem se tak jednou viděla v televizi. Tak radši nekoukám.

JK: Počkejte, ale vy jste ministryně důležitýho rezortu. Tady snad nic není tak v dezolátním stavu jako spravedlnost. To asi se mnou budete souhlasit, ne?

DK: To nebudu.

JK: Nebudete?!

DK: Jak jste na to přišel?

JK: Takový je můj pocit, jako vobčanskej.

DK: Z čeho ten pocit vyplývá?

JK: Krade se, lže se beztrestně, nikdo není k zastížení z těch vrahů, zlodějů a tak dále. Takže si říkám – kde je ta spravedlnost?

DK: Máte nějakou praktickou zkušenost? Okradl vás někdo nebo?

JK: Já ne, ale neříkejte mi takový to: „Máte-li konkrétní příklad, ohlašte to potom orgánům činným v trestním řízení.“ A tak dále. To už tady hraje dvacet let, k ničemu to nevede. Zrovna dnes jsem koukal, tak byl soud, tam byl pan ten Vašků s paní Urbanovou. A pan Vašků, čtu klasicej článek na konci: „Není k zastížení. Mobilní telefon nebere, je asi mimo území České republiky.“ Ale nejenom von, to tak je. Případně nám pak volají z nějakých ostrovů. Tak máte na to trošku nějaký recept – co s tím?

DK: Mám několik receptů, ale jinak nesouhlasím s tím vaším zevšeobecňováním, že justice nefunguje. Ona v podstatě funguje a její mediální obraz je...

JK: Já jsem neřekl „justice“. Já jsem řekl „spravedlnost“.

DK: Spravedlnost. Ale znáte ten bonmot, že k soudu se nechodí pro spravedlnost, ale pro rozsudek.

JK: Ano, to znám. To je takový právnickej, cynickej bonmot. Ale já si třeba myslím, že v katastrofálním stavu jsou státní zastupitelství... Open Card – vyšetřuje se to?

DK: Mám ji v kabelce, mimochodem.

JK: No ne, ale vyšetřuje se to? Osm set osmdesát milionů! Tam si představuju, že jsou úplný hloučky policistů, jak to tam probíraj, berou ty fascikly a nosí lidi do vazby, protože to nestíhají vozit vůbec. Dělá se teda něco teda? Osm set osmdesát milionů, příjmy nula. Já bych čekal, že je to vobلهžený policií, aby někdo náhodou neutekl náhodou.

DK: Vidím, že máte hezké představy o tom, jak funguje justice. Já bych vás vzala na exkurzi.

JK: Ale tak musí se to vyšetřovat, ne?

DK: To určitě!

JK: Tohle „určitě“! A vyšetřuje se to? Tady vždycky někdo řekne „to určitě“. A ještě oblíbenější je „asi určitě“.

DK: Vyšetřuje, ale nejsem ten správný člověk, který by vám teď přesně řekl...

JK: Dodal ty informace. Tak co jste si vy stanovila jako svůj hlavní úkol v rámci spravedlnosti na to období, co tam vlastně jste?

DK: Úkol číslo jedna, bohužel k mé lítosti, bude zajistit dostatečné finanční krytí justice.

JK: Ježiš, to každéj říká: „A budeme prodávat budovy a kupovat tužky.“ a tohle to.

DK: To nebudeme, ale budeme šetřit.

JK: A kdo vám je nejsympatičtější? Na koho často mrknete? Kdo vám přijde takový bližší v rámci toho pohledu, na ty problémy, co projednáváte ve vládě?

DK: Musím... Nebo můžu vám říct, kdo mě tam svádí.

JK: Helemese! To bych vám byl vám velmi vděčnej! To bychom tu měli bombu!

DK: Nemám počkat, až skončí ten pořad, že bych vám?

JK: Ne, ne, ven s tím! To půjde ještě před titulky ještě! To půjde místo reklamy. Ne, kdo vás svádí teda?

DK: No a necháte mě to doříct?

JK: S chutí!

DK: Vedle mě sedí Martin Pecina, pan ministr Martin Pecina. A ten vždycky mezi nás dva přinese talíř plný sýrů. Ví, že já se velmi hlídám, tak mi ho tak přisunuje, přisunuje. A teď dokonce na posledním zasedání vlády mi přinesl vlastní vidličku.

JK: Tam jsou takovýhle poměry, jo?!

DK: No představte si. Já těžko odolávám. A znáte ten bonmot: „Vždycky, když jsem odolal pokušení, bylo to krásné. Ale když jsem neodolal, bylo to stokrát krásnější.“ To já musím říct, že teda neodolám a jeden, dva kousky si vezmu.

JK: Ale vy máte hodně jako, že dost často tak jako cinknete vo hřích, bych řekl. V těch bonmotech. Že jo?

DK: Ano. Je to tak.

JK: To já jsem proti vám malinko kadidlo jako. Ale na druhou stranu – vy sedíte na vládě, když si to zkusím představit, něco projednáváte. Přijde Pecina a dá mezi vás mísu sýrů?

DK: Ano.

JK: A ještě tam mají někteří ministři nějaký mísy mezi sebou? Nebo... Prostě jakýkoliv mísy. Využívají nějaké?

DK: To jednání začíná v devět hodin ráno a někdy jednáme třeba až do čtyř, pěti hodin odpoledne.

JK: Ano, chápu, že některý mísy jsou nezbytný, ale ta se sýrem! Druhý mají okurky třeba?

DK: Můžou. Je tam takový malý bufet na rohu a tam si můžete si přinést...

JK: Tak vy máte švédský stůl a přijdou: „Dáme do zdravotnictví ještě miliardu! Dej mi lososa!“

DK: Ne, naopak z druhé strany vedle mě sedí pan ministr Gustav Slamečka a ten mne učí jíst jogurty a pít Actimel, takže mám to vyrovnané.

JK: Tak voni jsou tam ty chlapi váma úplně pobláznění! Jeden blbne s Actimelem, druhý se sejrama!

DK: To je tak vyvážené, je to, musím říct.

JK: Tak vy se tam máte krásně! Není divu, tak půvabná ministryně, že jo...

DK: Chodím tam ráda.

JK: Kluci jsou zjančení. Nemá to nějaký dopad na výkon jejich funkcí?

DK: To samozřejmě jejich výkon jejich funkcí nejsem schopná hodnotit, ale...

JK: Posoudit, jo? Tady se toho tam málo vyšetří!

DK: To vám připadá, protože čtete jenom o těch nevyřešených kauzách v médiích, zatímco ve skutečnosti...

JK: Někdy i o vyšetřených. Je to pravda. Média potřebují negativní informace. Ty se prodávají, ale čtu i o došetřených. Ale nejčastěji je, že to odložili. To si vždycky představuju – kam to vozí, že bych se tam zajel podívat. Kam to vodkládají, tam musejí být hory jak Tatry: „To jsou spisy z posledních dvaceti let, vodložený.“

DK: Ze statistik by asi vyplynulo něco jiného.

JK: Jo? Vy vo tom máte přehled?

DK: V tuto chvíli se nemůžu nadechnout a vychrlit na vás celé statistiky.

JK: Vy máte problémy s dýcháním? Vy jste astmatik?

DK: To je pravda, to ano. Mohla bych teď něco sehrát...

JK: Tam je cedule, astmatici ať to hlásí před pořadem.

DK: Sem astmatici nesmí?

JK: Ne, můžou, ale mají to hlásit před pořadem, abychom jsme čekali na nádechy právě.

DK: Ale kdo čte taková upozornění?

JK: Astmatici. Daniela Kovářová!

U9: Uvolněte se, prosím s Davidem Tůmou (15. 1. 2010)

JK: Dámy a pánové, naším dalším hostem je David Tůma! Pan David Tůma. Co vy děláte v občanským životě? Vy jste vyučenej kuchař, že jo?

DT: Já jsem kuchař, ano, je to tak.

JK: Ale nevaříte, to vás nebaví.

DT: Nevařím.

JK: Protože vás baví bejt Vikingem.

DT: Dá se to tak říct. Ano.

JK: My bysme se tady podívali, máme tady ukázkou toho, jak vlastně vy jste zvyklej pobývat, když na to přijde, nebo žít. To je dokonce tady na dvoře, před chvílí natočený. To si stavíte obydlí, že jo?

DT: Táborové obydlí, ano.

JK: Pardon, táborové obydlí. A je jiný obydlí než táborový?

DT: Tak bydlím i doma normálně.

JK: Jo takhle. To vím. Jako já vím, že nejste Viking nepřetržitě.

DT: Ne, nepřetržitě opravdu ne.

JK: Že to je vlastně hobby. A tady je to teda ta fáze, kdy si děláte... Třeba když někam jedete, tak si to občas postavíte?

DT: Většinou, většinou jo, když někam přijdeme zkrátka.

JK: Jak dlouho to tak stavíte?

DT: To je různý. Podle toho, co zrovna... za hodinu třeba. Když je třeba noc, tak to samozřejmě trvá dýl, protože na to nevidíte.

JK: Ale za chvíli to uvidíme. Je to vlastně takový stan, ne?

DT: Je to stan, ano. Jenom tak zhruba deset minut.

JK: Deset minut. A jak vy jste přišel zrovna na toho Vikinga?

DT: No to je takový těžší no.

JK: Vy sám nevíte, zdá se?

DT: Vono to bylo víc faktorů v tom. Ale tak asi nejhlavnější, takový základní, co v tom hrálo velkou roli, tak je určitě zájem o tu historii jako takovou.

JK: No to jo, ale Vikingů je u nás málo. To víte sám, ne? Kdy jste naposled potkal Vikinga na ulici?

DT: Na ulici? Na ulici...

JK: Nebo vůbec.

DT: Pokud nebyl skrytej, tak asi skoro nikdy.

JK: No anebo vůbec... Máme tady různý husity, pak tady jsou tyhle kluci z napoleonskejch válek a tak dále, ale Viking, to teda člověk vidí velmi málo. Já neviděl nikdy.

DT: To jsou přivandrovalci trošku.

JK: Pardon, vás je kolik teďko zhruba tak?

DT: No tak to je otázka. Ve sdružení je nás osm.

JK: Jako ve sdružení Vikingů?

DT: V tom našem sdružení, co my máme. Ale jinak zhruba v republice je to kolem tří stovek.

JK: Tři sta Vikingů?

DT: No. My jsme český Vikingové, jako jo? My jsme se narodili v Čechách, ale imitujeme, de facto, nebo předvádíme ten život tý Skandinávie.

JK: Dobře a pak tady máme třeba moravský Vikingy?

DT: Taky jsou.

JK: A taky dělají skandinávský Vikingy?

DT: Taky, taky, no.

JK: A máte přátelský vztahy, nebo se tlučete?

DT: No tak tam jde samozřejmě vo scénář, jaký je dán, že jo, přímo na tý bitvě. Většinou se bijeme mezi sebou, ale jenom tak na oko.

JK: Na oko... A prosím vás, to vy když se takhle sjedete, tak třeba rekonstruuujete nějakou historickou bitvu?

DT: Taky. Ale většinou jsou ty scénáře, dá se říct, domluveny předem.

JK: Takže si to vymyslíte sami, aby vás to bavilo. „Prostě potlučeme tentokrát my vás.“

DT: Jo, přesně tak. Přesně tak A pak jsou takové „volný bitvy“, se tomu říká. Tam je scénář, nějak jenom naznačen začátek. A jak to dopadne, tak to dopadne, většinou.

JK: Tak to může bejt docela vostrý!

DT: To je sranda, to je lepší. To nás baví víc.

JK: A vrací se vás zhruba stejně, kolik tam přijede, jako?

DT: Jak kdy, jak kdy, někdy to je těžší no, ale...

JK: A stane se vám, že vám do toho vlítnou husiti najednou odněkud?

DT: Tak husiti našťestí nám do toho ještě nevlítli no.

JK: Ne, tak to hrozí! Řeknou: „Já už těch Vikingů začínám mít dost.“ A počkají si na vás!

DT: Máte pravdu v jednom, a to zase, že my děláme třeba, dá se říct, kolikrát jezdíme i na takový fantasy bitvy. A tam se střetneme všichni. Tam jsou i Hvězdný války kolikrát z toho.

JK: Tam jsou kluci z vesmíru. Dostane přes tykadlo palcátem, hele, a lehne!

DT: Je to tak. Voni to mají z plastu, z bakelitu všechno.

JK: Von, blbec, s plastovejma tykadlama dělá machra. To bych někdy chtěl vidět. To je pěkný.

DT: To je sranda, no.

JK: To je nějaká volná disciplína taková?

DT: Takovej free style, no.

JK: Tomu se říká free style?

DT: Ne, jako. Tak asi každě by věděl, vo co jde, no. Vona je to docela asi sranda. Když tam pak máte, že jo, nějakýho paleolitickýho lovce proti nějakýmu...

JK: Pardon, jako přijde někdo a je vyloženě jenom v kožešině, přirození a s kopím?

DT: Voni třeba i bez toho. To zase záleží jako, jak je úspěšnej, jestli něco předtím ulovil a stáhnul to.

JK: Čili von má jenom dvě kopí jenom a jde!

DT: Nebo kámen. To spíš.

JK: Nebo kámen.

DT: V tý době ještě jako moc kopí nebylo. Kovový teda rozhodně ne.

JK: Já jsem v tomhle nezběhlej. Čili jeden má kámen. A ten se účastní taky... A to taky máme tady sdružení těhle těch kluků s kamenem jenom? Těch paleolitickejch?

DT: Kluků s kamenem? Voni to dělají asi dost volně. Já bych řekl, že ne přímo. Že nejsou členy nějakého sdružení, jako třeba my.

JK: Že jsou to spíš jednotlivci. Že se tam občas vobjeví s šutrem a zase zmizne.

DT: No, my si s něma moc nepokecáme, že jo.

JK: Pro vás to jsou úplní psi, ne? Že jsou to spíš jednotlivci.

DT: Možná někdy i víc.

JK: Někdy i víc. A prosím vás, vy máte nějaký nástroje, jsem slyšel, který jsou udělaný podle těch vikingskejch modelů.

DT: Ano, máme. Určitě. Chcete nějaký vidět?

JK: Ano, to bych se podíval, když už jste tady. Já jsem tyhle věci nepadl ještě.

DT: To je škoda, vo hodně jste přišel.

JK: Já věřím!

DT: To máme třeba na pití.

JK: To nevypadá. To vypadá docela moderně, ale.

DT: Je to celkem moderní.

JK: A jak to, že tohle je třeba vikingský teda proti třeba jinému rohu?

DT: No tak protože to většinou používali jenom Vikingové k pití.

JK: Jo? Von to nikdo jinej nepoužíval?

DT: No, moc ne. Vostatní na to většinou třeba troubili nebo takhle.

JK: Právě!

DT: A my z toho pili. Vono to má jedinou krásnou vlastnost, že když to máte plný, že jo, tak jak to nemáte kam postavit, tak to musíte vypít, jinak se to vyleje.

JK: To se jinak vyleje!

DT: A to by byla škoda.

JK: To je velmi dobrý nástroj.

DT: Je. Koukám, vy tady ani nemáte nějaký nic k pití jako.

JK: Vodu, vodu. Bělošskou, normální, civilizační vodu.

DT: Já myslel k pití teda samozřejmě, ne...

JK: Ne, my máme jenom vodu no.

DT: Tak já když tak poprosím, jestli bysme si mohli...

JK: No, můžeme.

DT: Tak já svýho asistenta, huskarla mýho, jestli vobčerstvení by nějaký...

JK: Samozřejmě, já jsem pro. A takhle, asistenta říkáte. Vy máte nějakou funkci jako Viking? Nebo jste běžnej Viking?

DT: Ne, já jsem takový vyšší Viking.

JK: A tady nižší Viking!

DT: To je můj huskarl neboli osobní vostraha.

JK: Pardon, co že je váš?

DT: Huskarl.

JK: Huskarl! Aha, dobrý den. Já když tak... Huskarl, ať se tady postaví za nás, ne tady? Nebo posadí?

DT: Já myslím, že by měl jít radši no.

JK: Jo?! Tak ať huskarl jde. Počkejte, tak my tady máme úplnej mejdan! No! To je vikingská večere.

DT: Víte co, u Vikingů to bylo tak, že většinou ten hostitel teda připravil nějaký jídlo a pití. Já jsem tady nic nedostal, takže jsem musel přinést já.

JK: To je správný, Báro, nechcete vochutnat ještě tady s Pavlem? Vochutnejte. Já se podívám, co to s váma udělá.

DT: To je tradiční, dá se říct, že to je takový chleba. Jsou to placky.

Host2: Prosím vás, já kojím, tak jestli to můžu jako?

DT: Myslím, že určitě.

JK: To poznáš za pár dní.

DT: Je to z tvarohu, tady to je do sladka. Jsou v tom sušený švestky a med. Tady. A v tamhlenctom je česnek. Hodně česneku.

JK: Čili hlavně ta pomazánka je vikingská.

DT: No ne, hlavně ty placky jsou vikingský. Protože to bylo tradiční.

JK: Vypadá to jak pizza chleba, hele.

DT: Pita chleba! Možná taky. To je podobný.

JK: To pečete sami?

DT: Jo, to si pečeme sami. Na to my máme takovej plackovník pěknej.

JK: A kde vy jste třeba zjistili, jak Vikingové pekli placky?

DT: Protože ty plackovníky se našly právě.

JK: To bylo jediný, co se asi po Vikinzích našlo, ne?

DT: Ono se toho našlo dost. Já vám taky můžu ukázat nějaký další předměty.

JK: Vy máte i helmu, koukám!

DT: Vidíte, tu bych vám mohl klidně... tu si můžete i zkusit, když tak.

JK: Vy máte kompletní výbavu! A je vikinská, pravá?

DT: Není, je to replika samozřejmě. Tahleta přilba se našla jenom jedna vcelku, že od těch Vikingů, takže asi...

JK: A proč ji nemáte, když jste vyšší Viking?

DT: Tak mně stačí tahle tahlencta, no. Tak si to vezte takhle klidně, ať taky máte něco v ruce.

JK: Ta je těžká jak prase. A je to pravá vikinská nebo replika pravá, jo?

DT: Ano, je to replika.

JK: Jo. To je jiný kafe, hele! Jenom si myslím... Co je?

DT: Jste mi to rozbil.

JK: Jenom myslím, voni měli jiný nosánky, ne?

DT: Ne, tak vono je to tvarovaný na mě, ale já myslím, že...

JK: Já bych si to o půl metru musel odehnout. David Tůma!

U10: Uvolněte se, prosím s Martinem Chodúrem (22. 1. 2010)

JK: A nyní dovolu, abych pozval našeho prvního hosta, kterým je Martin Chodúr! Martin Chodúr, vítěz Československé Superstar. Když už jsme u toho, to byla první československá soutěž. Že jo?

MCH: Hm.

JK: Jak se k vám chovali Slováci?

MCH: No strašně dobře, já jsem byl...

JK: Ne, pravdu teďkom, pravdu.

MCH: Ne, fakt, fakt! Je to pravda, že strašně dobře byli.

JK: Tak ono by to mělo mít ten půvab a efekt, že vlastně vás znají dobře Češi i Slováci, proti těm dřívějším soutěžím, kdy to přece jenom bylo lokální. Tak by to mohlo mít i pozitivní efekt, ne?

MCH: No je to výhoda hrozná.

JK: Že jo? Prosím vás, jenom tak stručně bysme si projeli vaše curriculum vitae. Voni to jistě píšou časopisy, ale tady bysme si to řekli po pravdě. Čili vy vlastně odmala studujete muziku, že jo, klarinet zejména. Mohl byste mi to tak stručně říct, pravdivě, takový vaše curriculum vitae. Ale stručný.

MCH: Dobře, tak stručně. Zpívám odjakživa, co si pamatuju, už asi od narození. A ve třech letech už mě moje maminka naučila všechny písničky, tak mě dali do hudebky. Tak tam jsem začal zpívat, tam jsem viděl prostě ty děti, jak hrajou na flétničky. To se mi hrozně líbilo, tak jsem doma křičel tak dlouho, dokud mi...

JK: Že chcete flétničku.

MCH: Že chci flétničku, že chci hrát na flétničku. Tak to mi koupili, splnili, postupem času jsem přidal klarinet a potom v patnácti na konzervatoř dál studovat ten klarinet.

JK: Klarinet. A perspektivně máte jakou představu? Že pořád budete studovat ten klarinet?

MCH: No určitě! Mám jako zařízený individuální studijní plán, takže uvidíme, jestli se budu individuálně vzdělávat.

JK: No a teďko, když člověk projde takovou soutěží, jak vás to napadlo se tam přihlásit třeba? Řekl jste si: „Zkusím to.“ Nebo naopak jste si říkal: „To by mohlo mít význam. I když třeba to nevyhraju...“

MCH: Určitě.

JK: Vy říkáte hodně „určitě“, že jo? To bychom tady rovnou odbourali.

MCH: Dobře.

JK: Budete zase o něco lepší.

MCH: Tak samozřejmě, samozřejmě jsem vždycky chtěl zpívat.

JK: Ale já jsem se ptal na to, co vás vedlo k tomu?

MCH: No to bude... Já se k tomu dostanu, právě.

JK: Jo, takhle. Dobře. Jak dlouho to asi bude trvat?

MCH: Chvilíčka, chvílička.

JK: Dobrý.

MCH: Rád jsem zpíval, tudíž jsem přemýšlel, co vlastně udělat k tomu, aby jsem mohl být tím zpěvákem. A to mi připadalo jako ideální možnost se zviditelnit.

JK: Čili vy jste to bral, že vlastně to má případně nějaký praktický význam. I kdybyste to nevyhrál, že jo.

MCH: Jasně.

JK: Že byste tam byl vidět aspoň a že byste si v tom svém cíli mohl pomoci.

MCH: Tak.

JK: A ten průběh samotnej, zklamalo vás to nebo překvapilo v něčem?

MCH: Mě to překvapilo, že to bylo skvěle zorganizované. Všechno, co se po nás chtělo, bylo jenom zpívání. To mi přišlo strašně super.

JK: Voni o vás psali takhle, že vy jste takovej samotář nebo co, takový nedružnej. Že všichni jsou družný a vy ne. Mně osobně je to spíš sympatický, takovýhle typy lidí, ale bylo to tak?

MCH: Možná zezáčátku v tom semifinále. Já jsem si potřeboval rozvrhnout síly.

JK: To vy umíte, že si řeknete: „Tady dám třicet procent, tady šedesát.“

MCH: Chtěl jsem se soustředit na ten zpěv hlavně, který pro mě byl prioritní v té soutěži. Časem jsem zjistil, že se to dá skloubit s tím se nějak sociálně projevat.

JK: Vy jste vopravdu se jaksi držel stranou, to vám vyhovuje trochu víc?

MCH: Já jsem se nezúčastňoval takových mini párty, co tam byly. Já radši zpíval a spal, protože spánek je na zpěv nejlepší.

JK: Vy jste si takový samovychovatel, trochu ne? Jste takový typ, že jo?

MCH: No, trochu.

JK: Dostal jste někdy poznámku ve škole nebo něco?

MCH: Určitě, určitě jich pár bylo.

JK: Určitě nebudeme říkat.

MCH: Ano. Jasně, že jich pár bylo.

JK: Jasně, že jich pár bylo. Za co, prosím vás?

MCH: Třeba vyrušoval v hodině nebo zpíval v hodině.

JK: Zpíval v hodině! Ale vy působíte takovým dojmem takovýho koncepčního, spořádaného mladíka.

MCH: To je dobře.

JK: A myslíte si, že jste koncepční a spořádaný mladík?

MCH: Já si myslím, že v rámci možností.

JK: Vy jste přitom z Ostravska, že jo?

MCH: Hm.

JK: Odkud přesně?

MCH: Z Mariánských Hor.

JK: Z Mariánských Hor. Takže odtamtud jsou chlapi, jak se často říká, chachaři, takoví ty ostrý chlapi. Ale to vy asi nejste, že byste se pral, občas takhle někde.

MCH: Ne, to ne. Mě by zbili asi.

JK: Jo? To si máte zkusit!

MCH: Uvidíme.

JK: Myslíte, že teď byste to měl zkoušet? Teď už asi ne.

MCH: Teď už je asi pozdě.

JK: A když jde o vaši práci, třeba v tom zpívání. Tak kdo je takovej váš vzor v tom přístupu k tomu, k té kariéře pěvecký? Máte někoho takového vůbec?

MCH: Samozřejmě se nabízí Tom Jones a Karel Gott, kteří pro mě jsou úplně absolutní profesionálové, co se všeho týče.

JK: Ano, to jsou.

MCH: Takže určitě ti dva.

JK: Kdy vy jste začal mít tušení, že by to mohlo dopadnout? Že jste si říkal, tohle bych mohl tady.

MCH: Já vím, že to zní blbě, ale já jsem nad tím vůbec nepřemýšlel. Já jsem si šel zazpívat, chtěl jsem se zlepšovat, vždycky podat ten nejlepší výkon. A říkal jsem si: „Když vypadnu, tak prostě nic se neděje, budu zpívat dál.“

JK: Vy vo sobě říkáte, že jste flegmatik? Takovej klidnej člověk jako?

MCH: No, je to tak.

JK: Jo a je něco, co vás rozčílí? Křičel jste někdy v životě?

MCH: Určitě.

JK: Určitě nebudeme říkat.

MCH: Jasně už bylo. Co ještě?

JK: Jasně už jsme řekli. Ale křičel jste už někdy?

MCH: Samo sebou.

JK: Samo sebou? A co vás k tomu dovedlo k tomu, že jste se rozčílil třeba?

MCH: Tak některé noviny si třeba vymýšlejí celé články...

JK: Ted', ale dřív, předtím, když jste nebyl vystavenej publicitě žádný. Tak bylo vůbec něco, co vás rozčílilo, abyste byl jako emotivní nebo takovej...?

MCH: Rozčílilo, vyloženě rozčílilo...

JK: Nebo nějak vzrušilo tak, že jste prostě nebyl klidný?

MCH: Tak když já jsem rozčilený, tak nikdy nekřičím.

JK: Ne? A jak se na vás teda pozná, že jste rozčilenej?

MCH: Třeba zrudnu.

JK: Čili vy jste jenom červeněj, ale pořád působíte klidně?

MCH: Asi tak.

JK: No přidáte na hlase, asi trošku ne?

MCH: Možná, možná trošičku.

JK: No ne, ale někdy jste musel cítit vztek.

MCH: Ted' si opravdu nevzpomenu.

JK: Jéžiš, já to tušil.

MCH: Pardon.

JK: Čili na vás se dá tak trošku dříví štípat, ne? No ne, ale ted'ko když ted' vo vás bulvár píše něco, co si vymyslí, to vás jako nějak.

MCH: To mě dokáže rozčilit, ale ne do nějakých extrémů.

JK: Pardon. Extrém si u vás nedovedu představit v tom rozčilení. Jak by vypadal extrém? Že byste udělal: „Krucí!“ Takovým polohlasem: „Krucí.“ Co je extrém u vás v rozčilení?

MCH: Že bych třeba křičel, jak jste říkal.

JK: Váš standart, vy jste ohromně klidnej člověk. To jste pořád takhle klidnej? Celý roky?

MCH: Hm.

JK: Vy, když si večer lehnete, vy hned usnete asi, ne?

MCH: Úplně bez problémů.

JK: Bez problémů. A ráno vstanete a zase klidnej, jo?

MCH: Tak.

JK: Dojdou vám peníze, tak si říkáte: „Došly.“

MCH: Došly, přijdou nové.

JK: Vy si řeknete: „Přijdou nové.“ A když nejdou, tak si řeknete: „Kde jsou?“

MCH: Odešly.

JK: „Odešly.“ Tak já to obdivuju, protože pro mě je to úplný zjevení. Já to nemůžu pochopit, proto si to ověřuju. No a pozastavoval jste se někdy nad tím, že jste klidnější než ty vostatní? Třeba ve škole.

MCH: Sem tam byly prostě i takové paradoxní situace, když jsem se třeba s někým, jakože hádal. Mně vždycky hádání přijde strašně vtipné.

JK: Jo? To vás rozesmává?

MCH: Ano. Právě já se právě hodně směju, když se s někým hádám. Toho druhého člověka to většinou ještě víc naštve.

JK: To chápu.

MCH: Když na mě někdo křičí, já si třeba pamatuju, mamka, když se na mě naštvála, tak já se prostě někdy začnu smát. Já se nemůžu udržet.

JK: Vás to upřímně rozesměje nebo je to takovej váš projev v tom hádání?

MCH: Upřímně, protože, jestli si všímáte někdy tváří těch lidí, když jsou naštvaní.

JK: Já ne, já mám tu samou co von. Čili já to nemůžu vnímat. Já vidím mrtvolu toho člověka. Vy máte tohle, že vy, jak jste klidnej, tak vidíte, jak von je deformovanej tím vztekem a to vás rozesmává.

MCH: Ano.

JK: Ale to může být ohromně popuzující. A nejste třeba až moc klidnej jako, že by hořel dům a vy byste stál uprostřed a...

MCH: Tak to snad ne. Naštěstí mi ještě nehořel dům nikdy.

JK: Někdy to není dobrý bejt zase tak klidnej, že jo. Člověk má být taky ostražitej a tak dále. Třeba s partnerkou a podobně. Zase bejt moc klidnej taky není dobrý.

MCH: Já si myslím, že v téhle profesi je to spíš výhoda.

JK: Jo? A když jdete zpívat, tak jste klidnej?

MCH: Naprosto.

JK: Naprosto. A máte takovej moment nějakej, kterej jste zjistil, že jste neklidnej. Nebo něco, co je pro vás jako...

MCH: Někdy mívám trému zpětně. Třeba když zpívám na koncertě, a teďka dám...

JK: Prosím vás, tak to je unikát.

MCH: A zazpívám nějaký vysoký tón, zpětně si tak přemítám a říkám: „Co kdyby to nevyšlo, ten tón. To by byl průšvih!“

JK: Jo takhle, ne já myslel, že odzpíváte koncert, přijdete domů a začnete se klepat.

MCH: To ne.

JK: Jaký to bylo. Někde jsem četl, že máte alergii na kiwi. Tak aspoň něco, ne?

MCH: Aspoň něco. Nesmím se ho dotýkat.

JK: Já už jsem z vás nervózní. Takhle klidného člověka jsem tady ještě neměl. Pardon. Vy se nesmíte dotýkat kiwi?

MCH: Ano.

JK: Tak to mě těší.

MCH: Samozřejmě Ben mi to nevěřil, že Superstar, že první, co udělal, hodil na mě kiwi a já jsem se okamžitě osypal.

JK: Vy se vosypete, když se dotknete kiwi?

MCH: Já se osypu, no.

JK: Vy se dotknete kiwi a jste vosypanej?

MCH: Na té ruce, kde se dotknu, mám prostě takové pupínky.

JK: Na jakékoliv kiwi? Oloupaný, nevoloupaný?

MCH: Musí být neoloupané. Když je oloupané, tak ho rád jím.

JK: Do pusy si ho dát můžete. Ale nevoloupanýho se nesmíte dotknout?

MCH: Tak.

JK: Co ještě máte za takovýhle lahůdky? Tohle je unikátní. Vy máte samé takové unikátní vlastnosti. Máte trému po koncertě, nesmíte se dotknout kiwi... Jiný ovoce jste zkoušel a bez problémů?

MCH: Zatím bez problémů.

JK: Jablko a tak – nic?

MCH: V pohodě.

JK: A máte ještě něco takovýho, alergii nebo?

MCH: Tak fazole nesmím jíst.

JK: Fazole! Jako... Víme proč.

MCH: I z jiných důvodů.

JK: I z jiných. Tam ty taky?

MCH: Tak samozřejmě, jako každý.

JK: Jako každéj. Plus?

MCH: Plus ještě zvracím z fazolí.

JK: Ale klidně?

MCH: Klidně.

JK: Sedíte a uahá... A když někdo řekne: „Co je ti?“ „Fazole.“ Prosím vás, a jakýkoliv fazole nebo jenom některý?

MCH: Já jsem po tom prvním zážitku už toho moc nezkoušel radši.

JK: A první zážitek, pozor, jestli to nemáte z raného dětství.

MCH: Je to úplně z raného dětství. Ani si to vlastně až tak moc nepamatuju, jenom ten moment – mísu a k tomu...

JK: Ale tak to dávno můžete mít překonaný, jenom jste neměl tu vodvahu to zkusit.

MCH: Tak tady to zkoušet nebudeme asi.

JK: Tady ne! Ale že to může být jenom ten strach z toho dětství. Tenhle ten reflex.

MCH: Někdy až budu mít týden volno, tak to zkusím.

JK: To tak dlouho zvracíte?

MCH: Já nevím, já už si to přesně nepamatuju, ale bojím se, že jo.

JK: Vy máte rád sako, že jo?

MCH: Hm. Hrozně. V tom se cítím příjemně, klidně.

JK: Možná to je tím sakem. Zkusil jste svetr někdy?

MCH: Jasně. Klidně si na sebe vezmu i svetr.

JK: Ale voni to říkají, že vy jste takovej, vlastně jako vážnej, klidnej, seriózní. Byl byste schopnej se nějak vodvázat nebo provést něco takovýho? Přelízt plot třeba?

MCH: Plot jsem už někdy přelez-, snad.

JK: Někdy, snad. To když se vám takhle blbě vybavuje. Ale byl byste schopnej udělat nějakou mladickou nerozvážnost?

MCH: Tak já si myslím, třeba, když jsem tancoval Elvise, tak to byl můj jako velký odvaz.

JK: Když jste tancoval Elvise. To jste se nějak pobavil sám, koukám.

MCH: I já jsem se bavil.

JK: Jo, vy máte tohle. Když děláte nějakou legraci, tak se pobavíte dobře.

MCH: Jasně.

JK: To já mám taky. Ale takový si říkám, ve dvaceti letech, to já se bojím na sebe vzpomenout. To vás rozesmálo zase jo? Přitom já nejsem naštvanej. Já jsem úplně klidnej. No ne, tak třeba kamarád má holku, že byste se na ni podíval nějak nebo? To se vám nikdy nestalo?

MCH: Tak to se nedělá.

JK: To vím, že se to nedělá!

MCH: Nevím, jak vy ve dvaceti...

JK: Prosím vás, já se vás celou dobu snažím dostat k tomu, co byste udělal z toho, co se nedělá! Jestli byste vůbec něco udělal! Z toho, co se nedělá.

MCH: Tak mi porad'te, co by sem tak mohl udělat.

JK: Banku! To bude titulek: „Chodúr udělal banku!“ Vy tam budete stát s těma pytlem úplně klidnej, tam budou ty policajti a vy... No ne, ale tak na druhou stranu by ten váš klid byl pro řadu věcí fantastickéj přínos, že jo. Pro některý profese. Ale já myslel, jestli v sobě máte nějaký nutkání, pokušení. Znáte to? Něco, co se nedělá, nebo co si říkáte: „To bych neměl, ale rád bych.“ Abyste nebyl takovej celej spořádaněj.

MCH: Nevím, co bych měl udělat.

JK: Jestli jste na to pomyslel vůbec!

MCH: Pomyslel? Přemýšlím a nic.

JK: To vypadá hele, působíte dojmem, jako by vaším otcem byl svatej Vojtěch. No ne, přece aspoň něco někdy. Nebo ukradl jste bonbón třeba?

MCH: Bonbón? Bonbón jsem neukradl.

JK: Tak něco jinýho?

MCH: Spíš půjčil a pak už nevrátil.

JK: Jo takhle. To není špatný.

MCH: Dobrý začátek, jo?

JK: Tak to je malinký vysvětlení, že nic špatnýho vlastně neděláte. „Když tak půjčím a nevrátím. Ale nekradu.“ Tak bysme si dali písničku?

MCH: Určitě. Moc rád.

U11: Uvolněte se, prosím s Eliškou Landovskou (29. 1. 2010)

JK: Dámy a pánové, naším dalším hostem je Eliška Landovská! Paní Eliška Landovská je astroložka, numeroložka, ale kromě jinýho taky umíte vlastně, jak se tomu říká, nevím, podle...

EL: Čtení z obličej.

JK: Čtení z obličej. A hned jste se tak čtenářsky zadívala. Ale já si čtu na oplátku taky. No a máte vlastně dokonce na to nějakou školu, že jo, kde to učíte lidi taky.

EL: Ano.

JK: Prosím vás, mohla byste mi to zhruba vysvětlit? Teď jsem na chvíli nervózní, když na mě jste se tak intenzivně zavěsila pohledem. Co jsou takové základní instrukce pro to rozlišování nebo pro to čtení z obličeje?

EL: Když se člověk se naučí číst z obličeje, měl by být především dobrým pozorovatelem.

JK: Ale co jsou takový znaky.

EL: První, na co se většina lidí podívá, jsou oči.

JK: První. Ano.

EL: Říká se: oko do duše okno. A pak se vlastně díváte na ústa.

JK: Ano. Tak třeba voči. Tak na co mám koukat u těch vočí?

EL: Koukáte na velikost očí, na barvu očí, na tvar očí, na to, zda...

JK: To dělám stejně, ale já nic nevím. Já jenom koukám do vočí a nic mě nenapadá. Ale na co se mám zaměřit, tvar vočí třeba když má někdo.

EL: Tvar očí, třeba když má někdo kulaté oči, tak to značí...

JK: Kulatý, tak hranatý oči asi málokdo má.

EL: To byste se divil!

JK: Jsou lidi, co mají hranatý voči?

EL: Ano, mají takové, tomu se říká...

JK: To bych si řekl, ať jde k lékaři rovnou.

EL: Tomu se říká, tomu se skutečně říká „hrnaté oči“. Jsou to lidi, kteří mají vlastně ta víčka takhle jakoby do roviny.

JK: Do obdélníčka. Takový obrazovky jako kdyby.

EL: Takové obrazovky.

JK: Ale to bude asi jenom u vás na tom školení, protože já jsem takové lidi nikdy nepotkal.

EL: Já jsem takové lidi taky viděla jenom na obrázcích.

JK: Tak to jo. Na obrázcích je to možný. Ale počkejte, takže na vočích si mám teda všimnout čeho? Když má oči šikmý, voči. Je takovej kočičí ten člověk.

EL: Když má koutky nahoru, ty vnější, tak určitě ano. A naopak, když má vnější koutky dolů, tak je to člověk velmi...

JK: To mám já.

EL: Ano, to máte třeba vy anebo třeba Paul McCartney.

JK: A to je dobrosrdečnost. Nebo co to znamená?

EL: Je to dobrosrdečnost. A takový to, když je ten člověk ve vztahu a je tam spokojen, tak tam taky zůstává.

JK: Kam by lezl, když je tam spokojený?

EL: Jsou i takoví, kteří jsou spokojený a přesto zase utíkají, že jo. To jsou ty, co mají ty koutky nahoru.

JK: Aha. A co je další? Třeba nosánek.

EL: Říká se, že podle nosa poznáš kosa.

JK: To se říká, ale jako...

EL: Ale v podstatě ten nos je ukazatelem naší vůle a naší schopnosti prosadit se.

JK: Prosím vás! Jo? To jsem se prosadil málo na to, co mám.

EL: Taky nos a uši jsou vlastně jedinou částí obličeje, který rostou až do stáří, do skonu.

JK: Uši pořád rostou?

EL: Ano, nos a uši pořád rostou.

JK: Tak to mě netěší. Ústa.

EL: Ústa jsou velice důležitá.

JK: To bych řekl.

EL: Ta mluví mimo jiné o tom, jak je člověk schopen vydávat cit a zase kolik toho citu a empatie od druhých potřebuje. Horní ret mluví o tom, jak my jsme schopni vydávat.

JK: V jakém smyslu?

EL: Čím širší a lépe vyvinutý horní ret, tak tím víc je ten člověk schopen vydávat.

JK: Tak tady to divadlo je narvaný citem. Ode mne.

EL: To zcela jistě, protože vy máte ty rty vyrovnaný. Oba dva stejně široký. A dolní je o tom, kolik toho citu já od těch jinejch potřebuju. Jak potřebuju zpětnou vazbu.

JK: To vidíte, co já jsem za válcovačku. Tam a zpátky.

EL: Hlavně máte ty rty naprosto pravidelný, takže kolem těch pětapadesáti, šedesáti vám bude dobře na světě. Říkala jsem, že máte ty rty vlastně oba dva stejně široký, pravidelný, tak vám kolem těch pětapadesáti, šedesáti bude dobře na světě. Protože to odpovídá věku padesát pět až šedesát let. Víte, ono to je taky podle, ten vobličej se taky dělí od horní linie vlasový.

JK: Ukazujete si vedle. Vy ji máte jinde.

EL: Já to nevidím teď. Takže až od té vlasový linie až dolů vlastně jsou rozdělené jednotlivé zóny, který patří určitýmu konkrétnímu věku. A když mluvíme o té puse...

JK: Já bych řekl, že tenhle ksicht je celej v průměru padesát pět let starej. Celej sakum prdum. Čili já tady nemůžu mít nějakou sedmnáctiletou zónu.

EL: Máte, tadyhle zhruba vprostředku.

JK: Tady?

EL: Tadyhle, tady v tomhleto místě. Zhruba vprostřed čela je zóna sedmnáct let. Tadydle máme třicítku těsně mezi obočím.

JK: Jak třicítku?

EL: Když má někdo mezi obočím třeba nějakou vrásku, kolmou vrásku, takhle vrásku, tak to zřejmě kolem třicítky byl složitější věk. Něco se mu dělo, ne příliš příjemného.

JK: A můžete mi říct z mého obličeje, teda jak to vypadalo?

EL: Kolem té třicítky?

JK: Třeba.

EL: No kolem té třicítky, tady i vidím tyhle dvě vrásky nahoru, tak tam se zřejmě děly nějaký ne příliš příjemný záležitosti. Řekla bych, že i zdravotní, nejenom jaksí...

JK: Počkejte, já vám dám těžší úkol. Půjdeme jaksí do brutálnější oblasti. Podíváme se na pana Pecinu. Tak voči má...

EL: Kulaté.

JK: Kulatý, to je základ. To by nemohl dělat ani ministra, kdyby měl hranatý. To by nešlo. Voči má kulatý, ale má je malinko nahoru. Čili takovej neposed, trochu ne?

EL: Myslím, že máte pravdu.

JK: Že jo? No teď dál. Ta pusa, podívejte. Rád přijímá, ale... Nezatahujte ho! Nechte si přirozeně ústa, jak jste zvyklí. City brát, nedat skoro nic! No a ten nos? Co byste k tomu krátce řekla?

EL: Ten nos je poměrně pěkně vyvinutý. Můžu se podívat na profil? Na profil?

JK: Poroste, pane ministře.

EL: Můžu se podívat z profilu, prosím? Můžu z profilu se podívat?

JK: No, to je.

EL: Takže ten nos má úplně rovný pan ministr. Vidíte. Krásně rovný z profilu.

JK: Ten není rovný!

EL: Je rovný! Já to vidím docela rovný. Co myslíte?

JK: Tak jo, celkem jo. Má ho rovnější než já.

EL: Takže to znamená, že v podstatě ta vaše životní cesta, vůle a prosazení tam, kam chcete jít, probíhá poměrně rovně. Po žádných zatáčkách nechodíte. Jdete rovně ke svému cíli.

Host2: Jsem od malička v pohodě.

EL: A nejrozvinutější částí...

JK: On tu sedmnáctiletou zónu vůbec nemá!

EL: Nemá vůbec žádný vrásky třeba.

Host2: Tu mám tady.

JK: Pan ministr nemá ani vrásky, ani vlásky!

EL: Ale na čele není ani vráska! Aspoň z této vzdálenosti je nevidím.

JK: Nemá mít z čeho vrásky, když nikdy neměl vlásky! A je to zajímavý úkaz takhle vysoký čelo?

EL: Je. A všimněte si, že ještě to čelo je, když rozdělíte ten obličej na tři části.

JK: To jsem si udělal hned.

EL: No. Tak vlastně ta horní část je u pana ministra největší ze všech.

JK: Ano, ano. Vono to vypadá, že jde jenom ta horní část. Než zachytíte ty voči.

Host2: To bude vývojová porucha asi.

JK: Ale a uši?

Host2: Uši jsou v pořádku.

JK: Vypadá to, že jste to taky neměl snadný.

Host2: Zase umím stříhat.

EL: Uši jsou poměrně drobné, a jsou vlastně, obočí končí v linii s uchem, což je znakem inteligence.

Host2: Vidíte to.

EL: A ještě to vysoké čelo, to mají chytrý lidi.

JK: Počkejte, čili vaše resumé?

EL: Vysoké čelo je vlastně znakem inteligence, rozvinutosti v této oblasti. A čím je to čelo širší, a to pan ministr má široký, neustupuje mu, že jo, někam nahoru nebo takový věci.

JK: Nemá kam ustoupit. Nemá vlásky! Kam by ustupovalo! Naopak se rozlezlo.

EL: Takže to značí i poměrně širokej rozhled.

JK: A je vyloženě nějaký element, u kterýho bych si měl dávat na obličejí pozor, že bych si měl říct: Pozor, s tímhle nose na to pozor. Nebo s těmahle vočima, nebo s touhle pusou...

EL: Říká se obecně, že pozor se má dávat na lidi, který mají špičatý uši, takhle do špičky.

JK: Netopýr jako.

EL: A pak ještě není příliš dobrým znakem srostlý vobočí, a ještě když je huňatý. Takový to nepravidelně rostlý.

JK: To je méďa, vod toho jdu pryč.

JK: A ještě když mám tady vzadu, hlavu. Někdo má placatou. Já tam mám takovej to. Co s tím?

EL: Tohleto, to je pahrbek geniality, tady.

JK: To je pahrbek geniality! Ježiš marjá. To je vlastně jediný, v čem se zásadně lišíme s panem ministrem. Von tam má osmnáctku, nebo sedmnáctý léta, ten blok, že jo. Takže jo. Čili ten pahrbek, to je pahrbek?

EL: Ano!

JK: Můžete se podívat, jestli to je von?

EL: Je to von. Je tady v tomhle místě. Kdyby byl níž, tak jsou to rodinný vztahy. Když je níž vo kousek.

JK: Níž. To bych měl kasu, hrb, ne?

EL: Myslím tady v zátylku, víte. Ta hlava je takhle a tady je teprve krk. Jako hodně vypouklý.

JK: Tak to se dá rozcvičit, ne?

EL: To nevím.

JK: Že tady to máte rovně a tady teprve máte hrbol?

EL: Ano. Nebo je ta hlava hodně dokulata. Až dolů vlastně k tomu zátylku vlastně, víte.

JK: Tak si sáhněte, co to tam mám. Tady!

EL: Takhle říkám, to je pahrbek geniality no.

JK: Ale vy jste rozumná! Je vidět, že tomu rozumíte.

EL: Děkuju.

JK: A já to mám zadarmo! Ohromný. Eliška Landovská!

U12: Uvolněte se, prosím s Robertem Zárubou (5. 2. 2010)

JK: Dámy a pánové, naším prvním hostem je pan Robert Záruba! Robert Záruba, sportovní komentátor České televize. Asi ho všichni znáte. Můžeme si připomenout, kdybyste někteří měli pocit, že ho neznáte, z čeho ho možná znáte určitě, aspoň ti starší.

RZ: Tady je Martin Straka! Stračeno! Martin Straka už neměl síly, ale ještě Růžička! Padesát vteřin do konce! Fjodorov...

JK: Z čeho to je?

RZ: To je finále olympijského turnaje v Naganu. To snad každý pozná, ne?

JK: No každéj ne.

RZ: Ted' vidím, že ne.

JK: Tak voni všichni pořád nesledují sport, že jo?

RZ: To je pravda. Ale tohle byl nejsledovanější pořad myslím vůbec.

JK: Já myslím, že jo.

RZ: Ne, ne to živě. Pak to opakování. Ne, vlastně, pardon. To byl pořad s největší spokojeností potom.

JK: Tak bodejť by nebyl, s dovolením.

RZ: Nebyl potom žádný jiný takový pořad, v historii vůbec.

JK: Bodejť by nebyl. Tak spokojenost, taková spokojenost...

RZ: Tak jasně, samozřejmě.

JK: Ale, prosím vás, není to trošku na mrtvici, když tam jste živě přímo u toho?

RZ: Tam?

JK: No. Třeba, když jste na takovýmhle zápase, takovýmhle přímo ne, ale zápase, kde je takovej nervák. Není to, nemusíte užívat nějaký tablety nebo něco?

RZ: Ne, ne, ne. Nikdy.

JK: To utáhnete?

RZ: Jo, jo, jo. No takhle – taky se mi se stalo, že hlasivky odcházejí.

JK: Hlasivky že jo.

RZ: Během turnaje se to stane no. Přepište dějiny, Česká republika...

JK: Přepište dějiny.

RZ: Vyhrála olympijské hry v ledním hokeji! Ted' tam bude půl minuty ticho.

JK: Ted'ko? To nám na připomínku stačí. Ale to je velmi těžká disciplína sportovní, komentátor. Já to sleduju, jak vždycky, i já, když to komentuje někdo nějak divně, nebo ne tak, jak má, tak jsou fanoušci hned bez sebe. A jak je recept teda, jak se to má, aby to fanouškům vyhovovalo? Vy jste přestavitel těch dobřejch, že jo, dá se říct tý špičky.

RZ: Děkuju.

JK: Ale čím to je, že pak někdo on se snaží, má statistiky taky, všeko a je nesnesitelný?

RZ: Těch důvodů může být hodně. Je to třeba nesouznění s publikem. Je docela častá chyba. Rušení publika.

JK: Jak jako? Myslíte toho televizního?

RZ: Ano, jistě. Máte nějakou přípravu na ten zápas a ta příprava se dá nějak použít. Z té přípravy se dá něco použít. Dá se to použít dobře nebo se to dá použít nevhodně. V nevhodný okamžik. Jsou takový případy. A potom ty diváky rušíte. Tím použitím třeba té přípravy. Odbíháte od děje třeba. Ve chvíli, kdy byste neměl.

JK: No jo. No tak to chápu. Von jede na bránu a vy začnete říkat: „Narodil se v Sokolově v roce osmdesát.“

RZ: Přesně. Přesně.

JK: Oni říkají: „Ted' nám to neříkej, že jo!“

RZ: To je přesně to místo, kdy se tohle říct nesmí.

JK: No. Ale na druhou stranu, já si to pamatuju taky, že některý zase popisovali oblečení: „Má pěkné modré štulny.“ Já říkám: „Co mně je do toho, hele? Já potřebuju vědět, kdo to je, ty!“ No ale vy, když si děláte tu přípravu, tak to si jako pak s sebou nesete tu bichli ne ten zápas? Nebo jak to je?

RZ: Ne, je příprava, teď to budu říkat trochu jako ve škole. Je dlouhodobá a krátkodobá.

JK: Pardon, vy taky učíte, že?

RZ: Ano.

JK: A to učíte tohle?

RZ: Tohle.

JK: Tak nám udělejte takovou malou lekci tady.

RZ: Takže je příprava dlouhodobá a krátkodobá. Ta krátko-, ta dlouhodobá – sbíráte všechno možné o hráčích, o tom místě, kde se to hraje, statistiky si vedete a tak dál. A krátkodobá je, že si tohleto všechno vytáhnete pro ten jeden konkrétní zápas – co by se tam mohlo hodit. A s určitou dávkou předvídavosti tušíte: Tato informace by se dneska mohla hodit. Ale zároveň musíte být připraven použít něco, co jste si na ten jeden papír, na tu krátkodobou přípravu, nenapsal nebo nepřipravil. Musíte být schopen použít i to něco z té dlouhodobé přípravy. Abyste mohl využít situaci, kde se něco hodí.

JK: Dobře. Čili a vy si sám vedete statistiky? Ne. Vyhledáváte si...

RZ: Sám, ano, sám.

JK: On dá gól a vy si zapíšete: osmnáct, dvacet jedna, Jarda...

RZ: Ne přesně takhle, ale dělám si takový index z každého zápasu v extralize a na mistrovství světa na velkých turnajích. To je nezbytné. No.

JK: Jako sám úplně?

RZ: Ano.

JK: To se ale dá někde vyhledat, ne?

RZ: Na zápisu no. Samozřejmě při tom používám oficiální dokumenty, jako je zápis o utkání, třeba.

JK: Jo?

RZ: No.

JK: Teď si představuju, já si tam teda sednu a řeknu: „Tady mám ty krátkodobý, tady mám svoje statistiky.“

RZ: To patří do sebe, ty krátkodobý, no.

JK: Teď si to jako otevřu teda, mám takový poznámky a teď třeba potřebuju listovat, jak se mám soustředit?

RZ: Ne, já to mám na jednom papíře všechno. A tam se to všechno samozřejmě nevejde. Tam musí být heslo jenom. Je tam heslo „známky“. Tak já vím, že ten hráč sbírá známky. Teď třeba musím říct, že má Modrýho Mauritia třeba ve sbírce. Nebo že po něm touží celej život.

JK: Který má Modrýho Mauritia?

RZ: Ne, to jsem si teďka vymyslel.

JK: To mě zaujalo!

RZ: Možná Jarda Jágr brzo bude mít.

JK: Jo, jo, jo. Čili jenom heslo a vy musíte vědět, co to znamená.

RZ: Tam se to nedá napsat všechno doslova úplně.

JK: Ale pak, když se dostanete do takovejhle emocí, že jo. Je to takhle emočně, co tak to jdou papíry stranou. To se jenom ryčí.

RZ: Do určité míry, no, do určité míry.

JK: A ještě mě zajímá, co když vedle seděj ty komentátoři toho soupeře?

RZ: To se stalo právě tady. Ale ne tady v tomhle utkání. Ale v Naganu jsme seděli vedle Kanadčanů. A teďka jsme dali gól, že jo, v semifinále...

JK: To já bych ho plác- do zad, ne?!

RZ: Já jsem řval tak, že to ani nebylo nutný. Takže Jirka Šlégr gól, znova jsem začal řvát: „Gól!“, protože tam byl replay, a ten vedle koukal na mě: „Co to děláš?“

JK: Jak se to jako chováte.

RZ: Přesně. A pak oni vyrovnali půl minuty před koncem. A to zas von dával tomu...

JK: To bych taky udělal...

RZ: A koukal se při tom na mě ještě! Já jsem se koukal na Šlégra. Ale von ne! On se koukal na mě a řval: „Gól!“ Takže jsme si to takhle dali potom. Ale dobrý.

JK: Takže si to užijete taky navzájem.

RZ: Taky no, taky. Ale ono se spolupracuje mezi komentátory hodně.

JK: Jo?

RZ: No.

JK: Ale když pak jde takovejhle zápas.

RZ: Během zápasu nespolupracujeme. Ale před zápasem si jako vždycky vyměníme jako informace, to, co se dá vyměnit. Jak ten tým asi bude hrát a takový ty věci trochu ze zákulisí.

JK: Vy se občas dozvíte nějaký takový zákulisní informace, ne? Že Jarde se necejtí dobře nebo někdo.

RZ: To jo no.

JK: A to pak třeba nemůžete říct nebo můžete? Jaká je tam ta etika? Oni vám třeba řeknou: „Neříkej to, aby to nevěděl soupeř.“

RZ: To je samozřejmě trochu v rozporu s tím novinářským pravidlem, že byste měl zveřejnit všechno bez ohledu na důsledky toho zveřejnění. Ale to se týká hlavně věcí z obecné žurnalistiky, jako je válečné zpravodajství a tak dál. Ale tady samozřejmě musíte, já teda docházím k nějaký hranici, kdy si říkám: „Tohleto pro ten sportovní výkon není důležitý, to bych prostě akorát poškodil toho člověka, ale pro ten samotnej zápas to nemá význam.“

JK: A prosím vás, teď se chystáte teda do Vancouveru? Připravujete se? Takže to doma ležíte v těch statistikách? Nebo jak to vypadá?

RZ: Ve statistikách ani ne, ale připravuju si informace o těch hráčích, kteří tam budou hrát. Ty sestavy už jsou známé, takže se to připravuje dobře.

JK: Tak třeba tak ten hokej vy znáte nazpaměť, ne?

RZ: Ne, ne, pořád si člověk musí občerstvovat, no.

JK: No ale vy děláte, vy budete dělat jenom hokej?

RZ: No, jenom hokej.

JK: Tak to je docela dobrý, ne?

RZ: To je dobrý, ale je to hodně práce tam no. Protože my vysíláme čtyřicet tři utkání, takže já, vlastně my, co tam budeme komentovat hokej, tam nikdo nemá vůbec žádné volno v tom Turíně. Ale to jako je krásný i tak.

JK: Hokejisti vás taky znaj, že jo?

RZ: Snad jo.

JK: Tak vy jste s nima pořád ve styku, ne?

RZ: No, jsou chvíle, kdy spolu ve styku nejsme.

JK: Jo? Že jsou takový přestávky jo? Jsou přestávky, jo?

RZ: Oni mají svůj čas v tom dni. Já zase já se ne tak úplně rád pletu do toho týmu no.

JK: Ne. Tak to chápu. Ale znají vás.

RZ: Jo, asi jo.

JK: Občas tam zajdete pro nějaký informace nebo něco takovýho ne?

RZ: Určitě.

JK: Ono je to vlastně takový trochu vzdálená součást toho týmu, trošku ne?

RZ: Trošku no, ale zároveň jsem součástí, která odstupuje od toho týmu a je někde kousek stranou.

JK: Jo, jo, někde stranou. A taková příprava třeba na čtyřicet tři zápasů. To si připravíte čtyřicet tři...

RZ: Takhle já komentuju z toho skoro, vlastně víc než půlku. Teda dvacet dva, dvacet jedna komentuje kolega Michal Dusík. A s náma David Pospíšil.

JK: A stane se vám přece taky někdy, že musíte komentovat nudnej zápas, že jo?

RZ: To se stane.

JK: Že jo? A nejde na vás spaní nebo něco? ()

RZ: Ne z toho zápasu, ale protože ono to je to docela hodně času. Já říkám, že dobrá příprava má trvat osmnáct hodin na zápas.

JK: Osmnáct hodin?!

RZ: Tak asi no. Ale to se během turnaje nedá stihnout. Proto se připravujeme dlouho dopředu. Tak vlastně já toho moc nenaspím během toho turnaje.

JK: Počkejte, pane Zárubo, ale jak jste přišel na těch osmnáct hodin? Vám to trvá osmnáct hodin!

RZ: Z vlastní zkušenosti.

JK: Čili normální člověk by to mohl stihnout za osm třeba!

RZ: Stachanovec nějaký komentátor.

JK: A proč osmnáct? Mezitím máte dvanáct hodin spánku, aby se to uleželo.

RZ: Nevím, já jsem to tak vypočet. Protože z té dlouhodobé přípravy jakoby vytahujete... Tam je deset, já mám deset přihrádek o každém hráči.

JK: Deset přihrádek?

RZ: No. Takže vytahujete, vlastně těch hráčů je tam na..., ve Vancouveru jich bude kolik, dvě stě padesát, takže máte dva a půl tisíce jakoby přihrádek, z kterých vytahujete na ten konkrétní zápas něco. A ta přihrádka je plná informací.

JK: Ta přihrádka je osobní věci, jo?

RZ: Taky se to tak dá říct no. Personálie no.

JK: Další přihrádka brusle nebo co?

RZ: Ne, to je kabina přihrádka.

JK: Kabina?

RZ: Kabina. Když je něco o výstroji zajímavého, tak to je v přihrádce kabina.

JK: Kabina. Další třeba?

RZ: Sezóna. Co se v té sezóně tomu hráči stalo. Zraněnej, nešlo mu to, jde mu to, co se mu povedlo. Minulá sezóna. To je důležitý.

JK: Minulá sezóna...

RZ: Národní tým, jak se tomu hráči, protože to není totéž. Je liga a je národní tým. Takže, jak se mu daří v en há el (NHL), popřípadě jak se daří někomu v soutěži, kterou hraje.

JK: A vy máte...?

RZ: A potom tam je co? Potom tam jsou tam takový ty () To jsou vlastně, to je to, co souvisí s výkonem a je to zajímavý nějak. Že někdo nosí, třeba Jágr nosí číslo šedesát osm, protože v roce šedesát osm a tak dál a ten známej příběh.

JK: Jo, jo, jo.

RZ: Takže to jsou tyhle věci, který souvisejí s tím hokejem, ale je to trošičku jako stranou už od tý hry.

JK: Není to přímo související.

RZ: No pak tam je kariéra, kolik kdo bere peněz, jaký jsou smlouvy a tak.

JK: To tam máte jo?

RZ: Samozřejmě. Pokud to teda vím teda.

JK: To bych se podíval na tuhle příhrádku. Ale vy máte deset příhrádek na každého hráče.

RZ: I víc no. Ted' mám deset.

JK: I víc. A to si ted' jako kondenzujete, soustřed'ujete s tím, že...

RZ: Úplně přesně.

JK: A když pak jedete teda do Vancouveru, tak máte plnej kufr jenom s těma...?

RZ: Ne, to mám v počítači.

JK: V počítači.

RZ: To jsou příhrádky v Excelu.

JK: No dobře, to pak máte notebook tam na stole.

RZ: To už jsem si udělal takovej program, že mi to vlastně, že si to už jenom přendám do tý komentátorský přípravy, a vlastně pak se mi to vytiskne jenom.

JK: Vytiskne. No a ted'ka si děláte to... čili vy musíte ještě sledovat, co se kterému přihodí případně...

RZ: Pořád, pořád no, to nikdy nekončí.

JK: Já vím, no ale tak to je šílený, ne?

RZ: Taky mi spousta věcí unikne. Pak se zlobím, že jsem třeba něco zanedbal.

JK: A jak dlouho se vzpamatováváte z takový olympiády?

RZ: Já vám to řeknu takhle. My se vracíme v úterý druhýho března a třetího už vysílám bully. Takže, takže moc času tam na to nebude.

JK: No ale tak ta bully to už je legrace, ne?

RZ: Není vůbec. To je tři a půl hodiny živýho vysílání. Nevíte, co se stane. Vy víte, co se stane. Nebo taky máte tuhleto situaci, že nevíte, co řeknu, že jo, ale já tam nevím, co se stane prostě za tři a půl hodiny.

JK: Já vím, no ale tak bude po olympiádě a on na to nikdo koukat nebude.

RZ: Bude!

JK: Jo?

RZ: No určitě.

JK: Ale tak na druhou stranu, to jsou takový domácí zápasy, není to takovej nervák, není to tak vypjatý, nemůžete tam udělat takovej kiks taky, že jo. Stal se vám nějaký pořádný kiks jako?

RZ: Jo, jo, mnohokrát.

JK: Řekněte nějaké, jako takové, kdy jste si říkal: „Ježišmarjá!“ Tak každému se stane kiks.

RZ: Zrovna v tomhle zápase, z něhož tady byla ukázka, se mi stala jedna velice nepříjemná věc. Je to tedy dlouhý vyprávění.

JK: My to pak sestříháme když tak.

RZ: Týká se to rodiny Roberta Reichela, protože v tom utkání dal jedinej gól Petr Svoboda, ta zlatá branka. A tam byl záběr na tu řadu manželek a přítelkyň hráčů. A tam byla, tam byl záběr na jednu z těch manželek, přítelkyň a tak dál, a ten kanadskej režisér, kterej jakoby ved- ten přenos, tak on nám do sluchátek vždycky říkal, jako já nevím, když tam byl třeba záběr na Kevina Costnera, tak říkal: „To je Kevin Costner, slavný herec.“ A my jsme mohli říct: „Ano, tohle je slavný Kevin Costner.“ Kdybysme ho náhodou nepoznali. A on řek-, při záběru na tuhle tu dámu řek-: „To je manželka Petra Svobody.“ A teď já jsem věděl, že manželka Petra Svobody je Kanadanka, neznal jsem ji osobně a nebyl jsem si úplně jistej. Tak jsem to napoprvy neřek-...

JK: Já bych řekl, že to je manželka. Tím bych jako bych to posichroval.

RZ: A co když by to byla přítelkyně.

JK: No to je menší chyba než někdo jinej.

RZ: Problém byl v tom, že on to pak zopakoval ten záběr a znova ukázal detail Petra Svobody a: „This is wife....“ prostě. Tak jsem to řek- a nebyla to manželka Petra Svobody. A moc se ještě jednou omlouvám Karin Reichelové, že jsem ji tenkrát nepoznal. Omlouval jsem se jí už jednou, ale mě to tenkrát hrozně mrzelo.

JK: Ale to zavinil ten režisér, že jo.

RZ: No, bohužel, no. Tak taky... No, prostě se to stalo. To je živý vysílání. To se nedá vzít zpátky.

JK: A to považujete za takovej velkej kiks? Já myslel takovej sportovní.

RZ: Nepříjemnost prostě, nepříjemnost.

JK: Nepříjemnost jo, ale že byste řek-, že gól dal někdo jinej? To se vám nestalo?

RZ: Jo, to se stane. Ale to se dá rychle opravit. To není taková blamáž.

JK: To je vlastně hned vidět vlastně.

RZ: No.

JK: Taky podle toho, kdo zvedne ruce. Se to pozná.

RZ: Oni zvedají všichni dneska. A hned jsou u sebe.

JK: Jo, to je pravda. Co je takovej nejblbější sport na komentování? Třeba box?

RZ: Těžká je atletika.

JK: Atletika je těžká?

RZ: Protože tam je hodně disc-, hodně dějů probíhajících současně, který musíte usledovat. A jako hokej je těžkej no.

JK: No hokej je taky těžkej. Myslím jako, kterej vám je cizí trošku sport. Jako že si říkáte: „Tohle zrovna bych nemusel.“

RZ: No já bych do žádnýho sportu nešel bez přípravy. Troufl bych si komentovat každej sport, ale do žádnýho bych nešel jen tak jako.

JK: No dobře. Ale snad je nějakej sport, že byste si říkal: „Bohužel se musím připravovat na tenhle sport.“ Třeba box vám nedělá problémy?

RZ: Ne, připravil bych se na něj určitě.

JK: No to já věřím! A je něco, na co byste se nepřipravil?

RZ: To snad ani není sport takovej.

JK: Já jsem si to taky myslel. Robert Záruba!

U13: Uvolněte se, prosím s Ivanem Klímou (19. 3. 2010)

JK: A nyní, dámy a pánové, dovolte, abych pozval našeho prvního hosta. A pokládám si za velkou čest, že jím je český spisovatel, pan Ivan Klíma! Pan Ivan Klíma, klasik české literatury, muž, který je v osnovách, co já pamatuju. Nejpřekládanější autor.

IK: Je to smutný být v osnovách a otravovat mladý lidi.

JK: Je pravda, že v komunismu to bylo kontraproduktivní. Já, kdo byl v osnovách, k tomu jsem měl hned trošku averzi, protože jsem si říkal: „Když ho tam voni dali, tak musí být divnej.“ Ale vono to tak vždycky nebylo. Von se tam někdy omylem dostal někdo i docela dobrej.

IK: Jo, bylo tam pár dobrých lidí. Ale já si pamatuju sám, že jsme povinnou četbu neměli rádi.

JK: Neměli? A jak se to stalo, že vy jste se dostal do osnov?

IK: Já za to nemůžu, já jsem o to nežádal.

JK: Tak jak se to přihodilo? Tak zase, to nebyla přece náhoda. Nebo i voni ocenili vaši jaksi spisovatelskou dovednost, myslíte?

IK: Tak snad nějakí profesori. Já nevím, kdo to dělá, ty osnovy. Ale snad se jim to nějakým způsobem zalíbilo.

JK: A máte svůj recept nějakej, kdybych zatoužil – ne já, ale obrazně řečeno, být nejpřekládanější autor? To je velmi zajímavá věc. Být překládaný z češtiny je svým způsobem poměrně dost unikátní. Řídil jste se něčím v rámci své tvorby?

IK: Ne, ne, já jsem nepsal pro cizinu. To mně vytýkali někteří kritici, že píšu pro cizinu, ale to nejde! Prostě člověk píše pro lidi, kteří mu rozumí.

JK: Ale čím jste se vždycky řídil, když jste něco psal?

IK: Tak já jsem psal vo tom, co mě zajímalo, co mě bavilo. A témata jsem si...tak jak mně přišly. Nemůžu říct, že bych hledal nějaké téma, aby bylo líbivé nebo tak, to ne, ale člověk prožíval různé věci, které se ho nějak dotýkaly víc, tak o tom psal. A s tím, jak to zařídit, aby to vycházelo venku? To je taková loterie. Zaprvé musí napsat něco, co se v tu chvíli bude aspoň zajímavé pro ty cizí čtenáře. To je první věc. A druhá věc – musí mít dobrého agenta.

JK: Agentu?

IK: Určitě. Dnes tady na to lidi nejsou zvyklí. Tady to všechno dělala Dilia. A ta to dělala tak po socialisticku, předtím teda. A nevím, jestli se to naučili. Takže to chce mít hlavně...ten agent je člověk, který musí znát různé nakladatele. A je to tak prostě...

JK: Dilia je dnes určitě lepší, než byla.

IK: Určitě.

JK: Zase je to organizace, není to jaksi samostatnej agent. Ale voni zas spisovatelé a vůbec umělci mají averzi k agentovi, že mu musejí dávat procenta. To nemají rádi.

IK: To je pravda, ale patří to k věci.

JK: A vy máte Čecha, agenta?

IK: Ne, ne, je to Švédka.

JK: Vy máte Švédku.

IK: Původně to byl Švéd, její tatínek. Takový starý pán.

JK: A vona to převzala po něm?

IK: Vona to převzala po něm.

JK: Ta vaše peripetie je obdivuhodná. Vy jste byl čtyři roky v Terezíně jako vlastně malej.

IK: Tři a půl.

JK: Tři a půl. Pak jste se po válce šťastně vrátil. Tedy, se šťastím.

IK: Ano.

JK: Ale pak jste byl v komunistický straně, vodamtud vás vyloučili.

IK: Ano.

JK: Pak jste se tam vrátil?

IK: Nevrátil jsem se tam, ale oni nás vyloučili, tehdy po sjezdu spisovatelů, tři. A pak nás někdy v březnu, když tady bylo Pražské jaro, tak nás pozvali na městský výbor strany a oznámili nám, že se omlouvají a že prostě to ruší.

JK: To vyloučení.

IK: To vyloučení. Já jsem neřekl prostě, že aby mi dali pokoj, že už jsem rád, že jsem venku. To jsem byl prostě bohužel...

JK: Byl jste kooptován.

IK: Takže jsem tam byl vrácen, ale nikdy jsem už nebyl na žádné stranické schůzi, ani jsem neplatil žádné příspěvky a pak mě vyloučili znova. Definitivně.

JK: To už ovšem bylo v důsledku toho, že jste nechodil na ty schůze.

IK: To bylo v důsledku spíše sovětské okupace.

JK: Já myslím, že vy umíte tak hezky bez patosu vo těch věcech mluvit, jak jsem si všiml nebo aspoň jsem četl. I to, jak člověk vstupoval do komunistický strany po válce. Vono to bylo trochu jiný než tam vstupovat v roce osmdesát sedm, že jo.

IK: To určitě.

JK: A myslím si, že dneska se ty rozdíly trochu ztratily. Dneska se to slučuje všechno v to, že, kdo vlezl do komunistický strany, byl zločinec. Ale vony vaše pohnutky byly asi trochu jiný, že jo?

IK: Tak dalo by se spíš říct, že byl pitomec než zločinec. Pak člověk pochopil, že to byla zločinecká organizace. To pochopil poměrně... To trvalo několik let.

JK: Kdy vy jste si tak poprvé řekl: „Vono to vypadá na zločineckou.“

IK: Já bych řekl, když jsem slyšel o těch Stalinových zločinech.

JK: Jo?

IK: Tak jsem pochopil, že to byl zločinec, pochopitelně. A že to všechno probíhalo stejným způsobem. Také se člověk snažil ještě pořádně, a v tom byla určitá výhoda, když byl člověk ve straně, tak měl daleko možnost více prostě dělat proti tý straně, než když byl mimo. Protože lidi, kteří byli mimo, byli skutečně mimo, a na to ta strana jaksi dbala. A ta česká komunistická strana měla jednu zvláštnost, tehdy v těch šedesátých letech, že ke spisovatelům přistupovala s jakýmsi minimálním respektem.

JK: Ano, to je pravda.

IK: To bylo v tradici český historie, že spisovatel nějakým způsobem se hodnotí pozitivně, ať vyvádí jakkoliv.

JK: Byl pro ně důležitěj.

IK: Byl pro ně důležitěj.

JK: A taky sjezd spisovatelů byla sledovaná událost, politická.

IK: Ano, velice, proto z toho byl ten strašlivý škandál.

JK: Pak z toho byl škandál... Pak jste na druhou stranu ale patřil k disentu výrazně. Ale přitom jsem se díval, vy jste vlastně Chartu nepodepsal, ale byl jste vnímanej tím režimem jako intenzivní chartista.

IK: Jako intenzivní. Ano, ano.

JK: Jak to vzniklo, že jste to nepodepsal, ale přitom jste byl součástí toho disentu?

IK: Tak já jsem měl několik důvodů, proč jsem to teda nepodepsal. To jsem kamarádům vysvětlil, oni to tak brali.

JK: Ale že vás přesto vnímali...?

IK: Protože jsem dělal všechno to, co ti ostatní. Naopak ty první dny po Chartě, kdy voni všechny prostě hlídali a tak, tak mě nehlídali a všichni cizí novináři chodili za mnou. A já jsem jim vykládal, co ta Charta je a jak to je. A voni pak otiskli... Ale jim to bylo podezřelý a říkali si: „Tak to je takový slabý článek ten Klíma, zřejmě, proč to nepodepsal? To musíme prostě ověřit, že jo, prověřit.“ Takže otiskli začátkem února článek v Rudém právu, že prostě údajně zabavili nějaký seznam u nějakého německého novináře, na kterém stálo, že když bude potřebovat pomoc jaksi, tak se má obrátit na mě, podepsal jsem Chartu a navíc jsem jaksi jeden z čelních chartistů

a zprostředkuju mu všechny kontakty. A pokud nebudu doma, tak že se mají obrátit na mou přítelkyni herečku – nějakou Marlenou, jsem zapomněl, nevím přesně, jak se jmenuje, kterou jsem v životě neviděl, neslyšel. A teď čekali, co udělám. A já jsem pochopil, že chtějí, abych napsal do Rudého práva, že jsem Chartu nepodepsal.

JK: Nepodepsal.

IK: A hlavně mi tam hodili tu herečku, že ji neznám. A já jsem samozřejmě mlčel. Načež pak jsem dostal pozvání do Švédska, kde natočili podle Milostného léta román, film, abych přijel na premiéru. Tak jsem říkal: „Tak si podám žádost o pas.“ A šel jsem na národní výbor, ten člověk musel mít štempl prostě od národního výboru, jako první. To bylo samozřejmé, to dostal každý. A pak to teprve to dostala bezpečnost a tak. Tak jsem tam přišel, nějaká referentka si to vzala vode mě, jaksi tu žádost a za chvíli se vrátila. Měla děs v očích a říkala: „My vám nemůžeme dát razítko.“ Já jsem říkal: „Proč?“ „Vy jste podepsal tu Chartu!“ Já jsem říkal: „Tak tu jsem nepodepsal, to nevádí, tak mi to dejte.“ A napsal jsem ministrovi vnitra dopis, že teda nevidím důvod, že když někdo podepíše Chartu, proč by nemohl dostat pas. A je zvláště divné, když se uvádí jako důvod, že ji podepsal, když ji nepodepsal.“ Dostal jsem pozvání do Bartolomějský, tam jsem měl už toho svého referenta, který měl ten dopis.

JK: To byl už jako fajšmekr na Klímu už.

IK: Ano, ano, fajšmekr na Klímu.

JK: „Klímu já si udělám sám.“

IK: Ano, a měl to tam podškrtaný, ten dopis ministrovi, a říkal: „Myslíte, že my nevíme, že jste Chartu nepodepsal?“ Já jsem říkal: „Já nevím, co vy víte.“ „A v Rudém právu ten článek. Četl jste ho?“ Já jsem říkal: „Četl.“ „A proč jste neprotestoval? Já jsem mu říkal: „Protože vím, že Rudé právo, i když nepíše pravdu, stejně ji musí mít.“

JK: Ano.

IK: A nato mu zacukalo vokolo úst a bylo po jaksi řádném výslechu. Pak mi jenom říkal, že nemají žádný námitky, že bych mohl pas dostat...

JK: A pustili vás?

IK: Nepustili.

JK: Ne, já jsem se lekl!

IK: Já jsem říkal, že vlastně ta premiéra už proběhla, že už nechci nikam jet, poněvadž jsem se lekl, že by mě tam mohli pustit a nepustit nazpátek, což voni občas dělávali. A to jsem nechtěl.

JK: To jsem někde zachytil, že vy jste z tohohle měl hrůzu. Vy jste dokonce byl na stáži ve Spojených státech.

IK: Já jsem byl, ne na stáži, já jsem tam byl jako univerzitní profesor. Já jsem měl výborný místo.

JK: Jako profesor! Jak dlouho?

IK: Půl roku.

JK: Půl roku. A stejně jste se vrátil?

IK: Vrátil jsem se v roce sedmdesát. A byl jsem jeden z mála.

JK: V roce sedmdesát?

IK: V roce sedmdesát. Ano.

JK: Pane jo, to jste byl úplně sám, ne, na tý celnici, ne?

IK: Úplně sám. S celou rodinou.

JK: Já vím, ale jedinej cestující člověk zpátky. Tam proudily plný lesy lidí a Ivan Klíma se vrací.

IK: Všichni se divili. A taky estébé (StB) vždycky říkali: „Kdoví, proč vy jste se vrátili. Kdo vás poslal, že jo.“

JK: No jo, to je pravda! „Von se ten Klíma vrátil, to nebude jen tak.“

IK: To nebude jen tak.

JK: A proč vy jste se vrátil?

IK: No protože jsem měl pocit... Zaprvé nám tady o něco šlo, měl jsem tady kamarády. A navíc si myslím, že spisovatel má... Tady nejde jenom o jazyk. Ale prostě když píšete, tak musíte být nějakým způsobem ve styku a rozumět lidem vokolo sebe.

JK: Jak vy píšete? Jako trošku mě zajímá... Ráno třeba vstanete teda...?

IK: Ano, to musím.

JK: Nebo ráno. V kolik tak asi hodin?

IK: Já vstávám vokolo sedmé.

JK: Vokolo sedmý. Vy jste ještě noční pták.

IK: Nejsem noční pták.

JK: Vstáváte v sedm, ještě v noci jako.

IK: Jo takhle! Aha. Vstávám kolem sedmé, pak cvičím půl hodiny.

JK: Vy cvičíte půl hodiny?

IK: To musím, kvůli, to musím, bohužel.

JK: No dobře, tak si zacvičíte.

IK: Pak se nasnídám, pak si sednu ke stolu a píšu.

JK: Vy si prostě po snídani už sednete a jdete psát. A píšete rukou nebo na stroji?

IK: Na počítači. Už od roku osmdesát osm. To už je dvacet dva let.

JK: Ano. A píšete jak dlouho? Nebo je to jedno?

IK: Ne ne, do půl dvanácté, pak jdu vařit. U nás vařím já.

JK: Vy pak jdete vařit?

IK: Ano.

JK: A do tý doby píšete? I když se vám nechce třeba? „Že už jako to. Vaření až za půl hodiny...“

IK: Když se mně nechce, tak nepíšu. Ale když jsem byl mladší, tak jsem psal za každou cenu furt. I když jsem věděl, že to k ničemu nebude. Ale teď už vím, že když to nejde, že to nejde.

JK: A stane se vám třeba, že to několik dní nejde?

IK: Jo, proč by se mi to nestalo?

JK: Nebo týdnů že to nejde několik?

IK: To se mi stalo málokdy, že by celé týdny mně to nešlo.

JK: Že se člověku nechce. A když vás to nebaví, tak toho necháte?

IK: Já bych to řekl takhle: Co by člověk dělal? Mě to baví.

JK: Já bych si šel znova lehnout ještě. Kór kdybych stával v sedm! To bych si šel lehnout ještě na dlouho.

IK: Já chodím brzy spát.

JK: V kolik chodíte spát?

IK: Tak vokolo desátý.

JK: Vokolo desátý. Tak to brzo. Vy jste taková včelka denní. A počkejte, ale na druhou stranu, vy teda dopoledne píšete, pak jdete vařit.

IK: Ano.

JK: Do kolika vaříte asi?

IK: Já mám na to zhruba třicet minut.

JK: Vy na to máte jenom třicet minut?

IK: Já vařím takový rychlovky.

JK: Aha, pardon. Vy uvaříte a sám to sníte?

IK: Se ženou.

JK: Se ženou? Ženě chutná od vás? Zvykla si za ty roky.

IK: Já bych řekl: Co jí zbejvá.

JK: Co jí zbývá. A když to sníte, tak pak? Pak máte volno, protože už jste psal dopoledne.

IK: Ještě chvíli píšu. Většinou. Když mám něco rozepsanýho, co mě baví. A když to nemám, tak jsou velmi často takové ty vedlejší povinnosti – schůzky a tak dále.

JK: A když vás něco baví, tak to si umím představit. A když to třeba nebaví třeba, tak se k tomu vrátíte? Škrťáte to, mažete to?

IK: Já strašně furt všechno přepisuju. Každý fejetonek vždycky píšu aspoň dva, tři dny. Člověk se k tomu vrátí, pak to teprve čte.

JK: A čtete to třeba vaší paní?

IK: Někdy jo, jak má čas. Ale většinou to čte. Ona je velice přísný kritik, takže to je dobrý.

JK: No, ony bývají přísný.

IK: To je ale dobrý, to člověk potřebuje.

JK: Víím, to ženy bývají. Ale zas to bývají nejlepší kritici, že jo.

IK: Ano, určitě.

JK: Ale tak vona to už čte léta. Tak vona už je fundovaná. A udělá vám, že vyloženě řekne: „Prosím tě, katastrofa, vyhod' to.“ Nebo že spíš řekne: „Tady to předělej.“

IK: Spíš takhle to vidí.

JK: Dává vám cestu dopředu pořád.

IK: Moc těch katastrof jsem jí snad nepředvedl.

JK: A stane se vám třeba, že to dopíšete, pak se na to podíváte a říkáte si: „To je katastrofa. To dám stranou celý.“

IK: Jo, jo, to se mně stalo. Zrovna s jednou televizní hrou, tu mám v šuplíku. Jo, to se stane. Máte pocit, že to není vono, tak to necháte ležet. Takhle jsem taky celou jednu knížku nechal ležet v šuplíku několik let, pak z toho bylo Čekání na světlo, čekání na tmu, která pak ve světě měla značný ohlas. Ale to je úplně předělaný.

JK: A čím si to vysvětlujete, ještě mně řekněte? Ten ohlas toho vašeho psaní. Tak tady píše autorů! A dá se říct – tematicky podobně jako vy – a ten úspěch není. Klíma je Klíma.

IK: Tak to nevím.

JK: Tak nevím. Chápu, že to z konkurenčních důvodů nechcete třeba říct, ale naznačit aspoň! Myslíte si, že je to stylem? V těch překladech se vždycky asi kus stylu ztratí.

IK: Anebo si naopak pomůžete, když je ten překlad dobrej.

JK: Že byste měl tak dobrý překladatele, že vlastně jste v tom měl kliku v tomhle? Agent a překladatele? Ale i Češi vás rádi čtou a hodně, že jo!

IK: Nevím, já jsem o tom neuvažoval. Vopravdu ne. To já se nevymlouvám.

JK: Bodejť byste o tom uvažoval taky. Tím se trápíme všichni my ostatní. Ivan Klíma!

U14: Uvolněte se, prosím s Evou Kantůrkovou (14. 5. 2010)

JK: A nyní dovolu, abych pozval našeho prvního hosta, kterým je vážená dáma – paní Eva Kantůrková! Paní Eva Kantůrková, spisovatelka a scenáristka. Byla jste tak laskavá, že jste mně přinesla vaši knížku Jan Hus. Já o vás víím, madam, že slavíte životní jubileum. Velmi hezký. Dovolte mi, abych vám k němu srdečně poblahopřál. Jinak, paní Kantůrková, Vám je taky potřeba říkat, abyste šla volit? Nebo to máte nějak v sobě trošku?

EK: Ne, já volit určitě půjdu.

JK: Ale u vás je zajímavý, že vy jste vlastně z rodiny, kde váš pan otec byl myslím novinář a paní maminka spisovatelka. Oba byli vlastně angažovaní kdysi v komunistickém hnutí, to bylo samozřejmě v období hodně vzdáleným. A na druhou stranu, vy jste se taky stala spisovatelkou,

ale v období poměrně komplikovanějším. Kdy nejdřív jste byla jaksi příznavcem komunistického hnutí a pak jste skočila ve vězení... Vězněná vlastně...

EK: Téhož komunistického hnutí.

JK: Téhož komunistického režimu. A stala jste se chartistkou. Dokonce mluvčí Charty sedmdesát sedm. Jak na to koukáte dneska, zpětně, na ten vývoj?

EK: To byl jinej život, pane Krausi.

JK: Jo? Z jakýho pohledu?

EK: Člověk prožije pět životů a tohle byl třetí.

JK: Pět životů?

EK: Hm. Teď jsem v pátým životě.

JK: Počkejte, a to je někde napsaný, na to jsou nějaké tabulky, nebo je to spíš taková vaše teze?

EK: Až budete tak starý jako já, tak to budete vědět.

JK: A já jsem?

EK: Vy jste ve třetím.

JK: Ve třetím. A kterej je nejlepší, paní Kantůrková?

EK: Ten třetí.

JK: Třetí?! A nejde natáhnout nějak?

EK: Vy ho určitě natáhnete.

JK: Jo? Doufejme. Podívali bysme se na jednu z věcí, se kterou jste velmi intenzivně spojená a která je o vás známá. To jsou Přítelkyně z domu smutku. Velmi dobrá herečka. Sympatická.

EK: Moment, moment, my jsme spolu příbuzný! Já jsem jim psala roli, Ivance!

JK: Ano, já vím.

Z filmu: - Já jsem nikoho nepotkala! - Paní Helgo! Vy jste u žádného výsledku nebyla! Nikoho by tady nenechali chodit po vězení jen tak! Leda že byste nebyla vězeň, ale někdo úplně jiný. - Paní Martičko, přece si nebudeme ničit nervy!

JK: Tak to nám stačí. To jsou slavný Přítelkyně z domu smutku. To je vlastně vaše autobiografie z vězení?

EK: Já jsem psala o těch přítelkyních a o sobě ne. Až pro Ivanku jsem napsala tu roli.

JK: A Ivanka vlastně hrála vás?

EK: To jsem nebyla já, to byla Ivanka!

JK: Já vím, ale jako vnímala jste to tam trošku? Já bych se vás rád zeptal, jak jste byla spokojená s tím, jak vás hrála!

EK: No my jsme se hrozně snažili, abych to nebyla já.

JK: Abyste to nebyla vy.

EK: Ale nakonec já jsem se setkala jednou z těch dam a ona mi říkala: „Víš, ale Evo, ale když ta Ivana udělala takhle, jo, tak to jsi byla úplně ty.“

JK: Protože mě taky někdy hraje velmi špatně. Ale u vás je zajímavý, že vy jste se vlastně, dá se říct, možná se pletu, rozhodla tak trošku bejt spisovatelkou v době, kdy to nebylo jednoduchý, jakože jste zůstala doma a psala, že jo. Což v komunismu asi nebylo tak snadný, nebo v reálným socialismu, abysme to řekli přesně. Protože voni chtěli, nebo já jsem měl podobnej problém v tom, že jsem nebyl jaksi zaměstnanej v podniku. A to někdy stačilo k tomu, aby člověk byl podezřelý z příživnictví a podobně. Vy jste s tím problémem neměla?

EK: Jednak jsem měla muže, který mě živil.

JK: Takže vy jste mohla být žena v domácnosti.

EK: Pak jsem měla děti, o který jsem se mohla starat. A pak jsem měla razítko v legitimaci, že mám svobodné povolání.

JK: To já pak měl taky. Ale než jsem ho získal, tak to bylo poměrně komplikovaný. Ale když vás vodsoudili najednou do vězení, jaký to bylo? A co byl ten důvod?

EK: Vyšla mi knížka o procesu. Já jsem si vybrala chartistky, které měly nějaký kontakt, nebo nějak byly obviněné, nebo to byly manželky, takže jsem s nima udělala knížku rozhovorů. A ona vyšla francouzsky a německy a česky. A takový ten kamion, který nám pašoval literaturu a časopisy, tak ho odhalili.

JK: To je ten, co ho chytili, vobjevili, vlastně že tenhle kamion vozí knížky na hranicích?

EK: No. A tam ta knížka byla a já jsem ji nezapřela. Takže mě za ni zavřeli.

JK: A u vás oficiální konkrétní důvod byl, že jste vydala knihu v cizině?

EK: Že jsem podvracela republiku.

JK: Podvracečka klasická. Podvracení republiky. A řekli: Vina, nepodmíněně?

EK: My jsme neměli proces. Nás bylo obviněných patnáct a ten případ byl natolik tak jako křiklavý, že se nás zastávali v americkým senátě, paní Thatcherová...Takže my jsme neměli proces, nás pustili z vazby po roce.

JK: Vy jste vlastně čekala na proces.

EK: Ano na proces, až do osmdesátého devátého roku.

JK: Čili vlastně ta doba, co jste strávila ve vězení, byla vazba.

EK: Byla jsem obviněna. A dávali pozor, abych nechodila ani na červenou. Jinak že mě tam vrátěj zpátky.

JK: Potom, když vás pustili?

EK: Hm. My jsme měli každý svého sledovatele.

JK: Sledovatele, jako konkrétního? Že jste ho i znala?

EK: No!

JK: Čili, vy když jste někam šla, tak von šel za vámi?

EK: No, nebo mě sebral. Tak různě no. Měli dost vysoký hodnosti.

JK: No a myslím, že tenkrát se u vás taky angažoval pan Otakar Motejl, ne? Nebo byl vaším advokátem?

EK: Ano, byl můj obhájce.

JK: Váš obhájce.

EK: Pan doktor Motejl mně hrozně pomáhal. Nosil mi pomeranče a zprostředkoval vzkazy domů, takže děti a muž mohli chodit pod okno vězení, volat na mě, protože pan doktor jim řekl, ve kterém okně budu.

JK: Takže vy jste je slyšela. Což v kriminále je to určitej benefit, kterýho si člověk váží asi.

EK: No, ty dámy na cele vždycky to proplakaly.

JK: Tam jste se sešla asi se zajímavou sociální taky jaksi paletou lidí, ne? Nebo jste byli pospolu jaksi politický vězni?

EK: Ne, my jsme byly jenom dvě s paní Šiklovou. Jinak ne.

JK: Vy jste byly s paní Šiklovou spolu, aha. No a takhle, teďka knížku, kterou jste mi dala, Jan Hus, vy píšete jak romány, dá se říct s prvky autobiografickými a jinými, tak ale i historickou práci. Co vás třeba vede k tomu psát o Husovi?

EK: To byla nejtěžší knížka, co jsem kdy napsala, protože o Husovi je taková falešná představa z různých stran a já jsem si řekla, že zkusím ho popsat tak, jak byl.

JK: A v čem je ta představa třeba vo něm falešná, podle vás?

EK: No například, že to byl sociální reformátor. Nebo že byl nacionalista. Nebo že nebyl katolík. Těch výkladů je víc.

JK: Dobře, takže vy jste byla po převratu nějakou dobu v poslanecký sněmovně, že jo. Jaký to bylo?

EK: Strašný.

JK: Strašný?

EK: Strašný.

JK: Proč? Tam jste si mohla psát, ne?

EK: To ne! My jsme tenkrát ještě pracovali.

JK: To bylo v roce devadesát, že jo?

EK: To nebyl ten parlament, jako je dneska.

JK: Oni spíš čtou.

EK: My jsme opravdu sledovali a hlasovali a diskutovali a pracovali ve výborech.

JK: Asi dva roky jste tam byla?

EK: Dva roky. Ty první dva roky.

JK: A zdá se vám, že to bylo strašný?

EK: Bylo. Protože v politice nesmíte mluvit pravdu. A to je pro spisovatele hrob.

JK: A proč nemůžete mluvit pravdu?

EK: Protože byste byl za hlupáka.

JK: Aha! To je takový zvláštní. Ale v jakém smyslu?

EK: Protože nemůžete říct všechno, porušovat nějaký taktický principy, nehledě k tomu, že se nemůžete ke všemu taky přiznat, že jo. Ale to nechávám stranou, ano, to je mimo politiku. To už je kriminál. Ale politik skutečně nemůže, kdežto spisovatel má tendenci tak jako věci vybalit.

JK: Vybalit a pojmenovat, že jo.

EK: Hm.

JK: A jak vy se na to díváte? Tak přece jenom, jste žena politicky vědomá, máte řadu zkušeností. Jak se tady díváte na politickou situaci? Víte sama, že tady se objevuje denně jedna teze, druhá teze, co nás čeká. Jaký máte tak jako pohled vy na tu demokracii? Jak se rozvíjí? Co vás tak nejvíc dráždí a co se vám zdá dobrý?

EK: Já jsem především k tomu režimu loajální, protože jsem byla u jeho začátků a musím si říct takovou tou starou písničkou: „Teď už máme, co jsme chtěli.“ A samozřejmě že spousta věcí se mi nelíbí. Víc věcí se mi nelíbí, než líbí, ale podle mého názoru je to tím, že se prostě mění generace, vstupují do politiky a do veřejného života lidí, kteří se spoustu věcí nemohli naučit. Já jsem se v šedesátých letech naučila – co to je demokracie, co to je svoboda. Sice jsem o to všechno přišla, ale věděla jsem to. V sedmdesátých a osmdesátých letech – co se ti lidi mohli naučit?

JK: Takže to berete, že to je přece jenom ještě důsledek té minulosti?

EK: Hm.

JK: Tak to by časem mohlo vodeznít.

EK: To jsme si my říkali, když se privatizoval jako velký průmysl: „Tak tihle to ještě rozkradou, jejich vnuci ty o to přijdou a bude se zase začínat znova.“

JK: Co říkáte takový ty tezi, se říkalo, že disent, tedy kam si vás dovolím zahrnout teď, tak že nebyl vlastně schopnej pak převzít správu těch věcí veřejných, protože na to nebyl vybavenej, připravenej a tak dále.

EK: No ta příprava totiž je v tom, že musíte mít vůli k moci. A to v tom disentu opravdu nebylo, protože tam se ty věci řešily s takovým jako malinko abstraktním pohledem. A v prostředí, které se vědomě jako utvářelo jako tolerantní. A my jsme přišli do prostředí, kde se musela vést mocenská válka. A to jsme neuměli. To jsme opravdu neuměli.

JK: Neuměli. A ještě mi řekněte – teď bude po volbách, bez ohledu na to, jak dopadnou, co byste udělala jako takový první opatření, kdybyste měla hodně moci, politický?

EK: Zrušila bych senát.

JK: Zrušila byste senát? A proč? Co vám provedli?

EK: No protože máme dvě stě poslanců a jednaosmdesát senátorů na deset milionů. Nezdá se vám to moc?

JK: Mně ne.

EK: Kdyby snížili počet poslanců na sto, to by úplně stačilo.

JK: Ale zase mně se zdá, že je to rozdíl, přece jenom, ten senát a ta sněmovna. Taky jsou jinak volený, většinově, zdá se mi, že má často takovou lepší kvalitativní základnu, ten senát než ta sněmovna.

EK: Ale ta sněmovna ho vždycky přehlasuje. Takže co?

JK: Já vím, je to takový vzdorovalo chvílema.

EK: Jo, jo, jo. To stačí pan Motejl. Škoda, že umřel.

JK: Já mám pocit, že to není tak úplně k zahazení. Já osobně. Vy byste po nich šla ostře, koukám.

EK: A chcete kandidovat, že to tak hájíte?

JK: Ne, já ne, ne. Vy jste myslela, že bych se po tomhle pustil na kandidaturu do senátu?

EK: Jo, jo.

JK: Tak blbej ještě nejsem. Ale samozřejmě – proti gustu žádný dišputát. A to by bylo první, na co byste se vrhla. Čili na ty máte žízeň trošku.

EK: Ne žízeň, ale myslím si, že v tom systému mocenským i prezident i senát, že to je zbytečný. Buď jeden, nebo druhý.

JK: Buď jeden, nebo druhý. A ještě něco byste udělala?

EK: To nemůžu říct.

JK: Proč? Je to na pokraji zločinu?

EK: Na pokraji aféry.

JK: Na pokraji aféry! Tak to ale řekněte!

EK: Ne.

JK: Budeme mít nějaký bourák! Ne, to se vám nechce.

EK: Ne, ne. To by bylo osobní.

JK: Tak to radši ne. Eva Kantůrková!

U15: Uvolněte se, prosím se Zdeňkem Pohlreichem (11. 6. 2010)

JK: A nyní, dámy a pánové, dovoluji, abych pozval našeho prvního hosta, kterým je Zdeněk Pohlreich! Zdeněk Pohlreich, pracující sice v jiné televizi, ale myslím si, vynikajícím způsobem. Kromě toho, že je majitelem restaurací, nebo kuchařem, majitelem restaurací, tak také dělá pořad o vaření, kterej jsem mimo jiné viděl a kterej považuju za vynikající. Předpokládám, že jste mi přines- nějaký svůj produkt, pane Pohlreichu.

ZP: Přines- jsem vám nás náš dortíček tady.

JK: Jé, to jste hodnej, to je krásný. Tohle to já rád přijímám, takový dárky. Tak děkuju mockrát.

ZP: Kdybyste to pak ukázal na kameru, tak by to bylo supr. Protože... Takhle když to otočíte tak... Ale to šéfujete vy tady.

JK: Já vím, vy potřebujete, aby bylo vidět, že tam je ten nápis.

ZP: No, teďka už se to smí prej.

JK: Teď už se to smí. Ale vy asi všude máte takovouhle tendenci trošku to řídit, ne? I doma?

ZP: No doma teďka moc ne.

JK: Doma to tak teďka nejde, že jo? No, ale jinak jste to řídil asi, ne?

ZP: No, tak mělo to svý momenty.

JK: No tak ale chci vám říct... Mělo to svý momenty? To jsou nějaký divný věty, ne!

ZP: No jsem měl pocit, že to řídím.

JK: Jo?! Ne ale musím vám sklonit nebo vyslovit poklonu. Já ten váš pořad obdivuju. A hlavně vás obdivuju. A myslím si, že vy jste skutečně nadaná mediální osobnost. Víte to?

ZP: Něco jsem zaslech-, ale tak...

JK: Je pravda, trošku jsou tam problémy s tím výrazivem. Že jo?

ZP: Asi jo no.

JK: Teda problémy to nejsou, ale ta vysílací rada, která stejně nemá co dělat, tak z vás je šťastná, protože říkaj-, že se to musí vypíпать. Abyste asi neohrozil mravní výchovu dětí. Ale tam to prej zase nepadá. Ale tak já myslím, že vy se tak vyjadřujete v rámci toho pracovního zápalu, asi ne?

ZP: No, přesně tak to je no. Já jsem v podstatě slušňák, ale jak se převlíknu jakoby do bílýho, nebo teda myslím do kuchařskýho, tak je to trošku jiný no.

JK: Tak to je jiný. Zajímavý je, vy jste v roce osmdesát devět nebo kdy emigroval, že jo?

ZP: Osmdesát devět, no, na jaře.

JK: Čili politicky prozíraje nejste asi, že jo?

ZP: Už se chystám znova.

JK: Jo?! Vy jste nějak na jaře osmdesát devět odjel, nebo kdy?

ZP: No, mně to nějak přišlo líto tady bejt. Tak jsem to sbalil a jel jsem. A já jsem vlastně vůbec neměl představu, že se tady něco může stát. Takže, to víte, jak jste furt zavřený v tý kuchyni a je vám horko, tak prostě...Pomalů vo tom moc nepřemejšíte.

JK: No dobře. Vy jste odjel kam?

ZP: Já jsem odjel napřed do Holandska

JK: Do Holandska.

ZP: Tam to bylo supr. Tam říkali: „To jsme rádi, že vás tady máme.“ Zavřeli mě do utečeneckýho lágru, tam jsme byli dva bílí ze sto osmdesáti asi. No a když spadla ta Berlínská zeď, nebo tady se to nějak změnilo, tak mně se jako nechtělo zpátky, tak jsem se sbalil, požádal jsem si vo vo papíry do Austrálie, dostal jsem vízum a tak jsem odjel tam no.

JK: A proč se vám sem nechtělo, když spadla zeď a věděl jste, že to skončilo?

ZP: Já jsem měl pocit, že jsem politicky prozírajej no.

JK: Jo?! Vy jste tomu nevěřil, že to spadlo úplně, nebo...?

ZP: Ne! Tak jako vono to bylo tak, že vlastně my jsme byli jako v nepřítomnosti vodsouzený na osmnáct měsíců nepodmíněně za nezákonný opuštění republiky. Takže, takže – komu by se chtělo no?

JK: To chápu. A v Austrálii jste vařil?

ZP: V Austrálii jsem vařil a...

JK: Pardon a vy, když jste tam přišel, tak jste tam přišel jako zkušenéj českéj kuchař z komunismu nebo teda z reálnýho socialismu.

ZP: No, přesně tak.

JK: To znamená to vaření bylo trochu jiný, že jo.

ZP: To vaření bylo o hodně jiný, nicméně nějaký základy vám to dá vždycky, když to děláte. Takže jsem tam přijel: „Ha, ha, ha, já jsem tady jako kuchař z Česka. Co s tím?“ Oni prostě všichni říkali: „No, z Česka jo, ale vy tady nemáte žádný australský zkušenosti. To budete mít blbý jako.“

JK: Tam se vaří jinak?

ZP: No tam se vařilo o hodně jinak. Všude se vařilo jinak než tady.

JK: Tenkrát. No jo! Tak tady tenkrát taky to vaření bylo spojený vlastně s kradením, jako všechno, že jo?

ZP: Jo, taky no.

JK: No ne tak. Tady se vlastně všude hledalo, kudy se tam dá krást. V jakýmkoli oboru, že jo. Protože každéj se snažil si jako vydělat.

ZP: Aby ten život byl trošku k žití, tak se to tak muselo udělat.

JK: Tak se to muselo udělat. A v tý Austrálii, jak jste začal teda nebo? Šel jste pracovat do nějaký restaurace nebo?

ZP: Tam jsem začal výborně. Já jsem šel vlastně jako na jejich pracovní úřad a říkal jsem: „Tak mě tady máte, co se mnou?“ A oni říkali tohleto, zopakovali tu větu. Tak jsem si jako říkal: „Na to se nemůžu spolehnout.“ Takže jsem si vlastně, jsem se vybavil výborně. Vzal jsem si tričko, takový surfařský kraťasy jsem měl a chodil jsem vlastně... Já jsem přijel do Adeleide, do jižní Austrálie. A teď to vnitřní Adelaide je vlastně čtvereční míle, která je plná restaurací.

JK: Ano.

ZP: Když jsem tam přijel, tak bylo nějakých osmatřicet, devětatřicet ve stínu. Tak já jsem chodil sem a tam a klepal jsem na dveře u každý hospody. Ptal jsem se, jestli by nechtěli někoho, kdo by chtěl pracovat v kuchyni. A vždycky jsem dodával, že vlastně jsem ochotnej udělat úplně cokoliv. Kdybych byl bejval myl nádobí, tak jsem myl nádobí.

JK: Nádobí. No ale tak někdo vás vzal nakonec.

ZP: Nakonec mě vzali v restauraci, která se jmenovala La Gilotine, pan Jacques Norin, dej mu pánbůh jednou s rumem, už je bohužel už to má za sebou. A ten mě vlastně vzal a říká: „Přijď zejtra ve čtyry vodpoledne.“ A já tam přišel natěšenej v půl druhý, že jo už, a voni, voni jako říkali, já jsem se strašně bál, že to nebudu umět. Tak jsem si říkal, že si udělám fóra. Takže jsem přišel už v půl druhý a voni říkali: „Tak dobře, tak si stoupni, tady udělej to, to, to, to.“ Teď to na mě vychrlili, já jsem toho devadesát procent nevěděl.

JK: Jako ty úkony kuchařský?

ZP: Já jsem ani nevěděl, co je, já nevím, já jsem nevěděl, co je kreveta, nebo nevěděl jsem, co je avokádo, nevěděl jsem spousta věcí.

JK: To je pravda. Avokádo já znám asi dva roky.

ZP: No a tak to bylo jako takový, že vlastně jsem s nima ten večer udělal, pak mi nalili flašku a dali jsme se do řeči. Nebo skleničku mi nalili, ne flašku. No a říkal, abych přišel druhej den znova no.

JK: Tak jste tam pracoval pak?

ZP: Pak jsem tam dělal asi přes dva roky, dva a půl roku vlastně jsem u něj byl. To byla prostě moje australská kariéra.

JK: Vy jste byl teda v Austrálii dva a půl roku a pak jste se?

ZP: Necelý tři roky.

JK: Necelý tři roky. A pak nějak...

ZP: Pak, pak vlastně sem uvěřil tomu, co jsem říkal na začátku, že to tady už bude dobrý, tak jsem se sbalil a přijel jsem zpátky.

JK: Kdybychom to tak jenom v globálu zhodnotili. Česká gastronomie dneska? Jako myslím v rámci evropskýho kontextu třeba. Nebo ve srovnání i s tou Austrálií případně?

ZP: No ta česká gastronomie nebo spíš ta gastronomie v Čechách je taková... Ona má spoustu problémů. A já si myslím, že v tom strašně moc chyběj třeba peníze, chybí v tom...

JK: Kde chyběj peníze jako?

ZP: No v kapsách těch daňovejch poplatníků.

JK: Jako na ty jídla, myslíte?

ZP: Já si myslím, že jo.

JK: Aby mohlo bejt to jídlo dražší jako?

ZP: Aby mohlo bejt to jídlo... Samozřejmě. Protože prostě ten progres, nebo ten postup jako vždycky něco stojí. Takže pro nás by všechny asi bylo dobrý, kdybysme měli hromadu peněz, který bysme prostě mohli projít v dobrejch hospodách.

JK: No to by bylo výborný.

ZP: Protože čím víc bysme tam utratili, tak tím víc by ty hospody prostě rostly a zároveň s tím by rostla ta gastronomie.

JK: Dobře a vy cejtíte teda limity v tý ceně, že je to odsud potud. Tak já myslím, že to je v podniku, že jo. Je podnik lacinější, pak je podnik dražší. Tak ty dražší samozřejmě mají většinou míň klientely, ale zase tam ta klientela něco utratí, ne?

ZP: Já si jakoby myslím, že vlastně ty dražší jsou zbytečně moc drahý, jo. Já si myslím, že strašně tady chybí taková ta střední kategorie těch hospod, kde lidi z nějaký střední třídy, který jsou ochotný utratit nějakou rozumnou částku za ten oběd, tak, nebo za to jídlo, tak nemaj- moc na vybranou.

JK: Co je taková rozumná částka za oběd?

ZP: Rozumná částka za oběd, si myslím, jsou tři čtyři stovky.

JK: Tři čtyry stovky. Úplně se to tady rozšumělo.

ZP: Za dobrej oběd.

JK: Čili jeden oběd měsíčně. To je jako kompletní jídlo na celej měsíc.

ZP: Když půjdete do fastfoodu, tak tam necháte dvě stovky. Jakej je v tom rozdíl jako?

JK: Já vím. Hodně lidí si doma něco nakrájí a je to, že jo.

ZP: Ale to tu gastronomii samozřejmě nikam moc neposune.

JK: No ne, ale řekněte mi, třeba je taková jedna věc, to jsem si všiml i já – často máte poměrně lacinou hospodu, a když si vobjednáte jídlo, tak vám dají hromadu, abyste viděl, že na vás nešetřej. My tu máme taky to trauma z komunismu, že se šidilo na porcích.

ZP: Přesně tak.

JK: Tak dneska si to vracíme zase: „Na, tady máš brambor, hele.“ A na druhou stranu přijdete do luxusní, a von přinese jídlo ohromně drahý, a to ho chvíli hledáte na tom talíři. Si říkáte, to je zřejmě jenom nahrátej talíř, jídlo teprve přinese. „Bohužel se mi tam vydělal pták.“ A pak zjistím, že to je maso!

ZP: Že na tom kuchař makal celý vodpoledne.

JK: Říkám: „Máte zaprasenej...“ A von to je, to je to jídlo, hele! Tak co s tím? Je to normální? Nebo jak je to s těma porcema, jak to má bejt? Já byl v tak drahý restauraci a tam nám dávali už jenom takový plivance vlastně.

ZP: A když jste skončil a vodcházel jste, tak jste byl najedenej?

JK: No nebyl jsem moc najedenej.

ZP: Takže těch plivanců bylo málo.

JK: Ne. Já tam nešel z vlastní vůle. Já dostal od nich nějaký bonus, certifikát, že můžu projít asi patnáct tisíc. To jsem nevěděl, že ta kalorická hodnota bude asi jako jedna tatranka. Ale tak jsem to tam projed- hele a pak jsem se doma dohnal něčím ještě.

ZP: Tak jasně!

JK: No tak ale, já vím, že nemaj- bejt vohromný. Není smyslem toho se jaksi nahromadit do sebe potraviny, že jo.

ZP: To určitě ne. Já si myslím, že těch restaurací je hromada, různých zaměření, různých konceptů.

JK: Jaký máte vy koncept?

ZP: My máme koncept, že my se snažíme jakoby poskytnout o trošičku víc, než si zaplatíte, jo.

JK: Prosím vás!

ZP: Naše idea byla na začátku taková, že, že jakoby jsme si mysleli, že ten host by si měl myslet, až bude odcházet, že to stálo za něco víc, než kolik vlastně ve skutečnosti zaplatil.

JK: Zaplatil. No a stalo se vám to? Třeba že přišel někdo a řek-: „Tak málo?!“ A ještě měl hubu od šlehačky.

ZP: To se nám samozřejmě nestalo, ale musím říct, že spousta lidí nám řeklo, že by to klidně mohlo bejvalo bejt i dražší.

JK: Když vypiju tři lahve, tak ()

ZP: „Nechceš ještě stokorunu?“ Ne, tak to nebylo.

JK: Ne, ale tak já s ohromným zaujetím jsem koukal na ten váš pořad, jak vy to tam dirigujete. A ještě mě na tom fascinuje, že jde vidět, že tomu rozumíte.

ZP: Fakt, jo?

JK: No, no. Teda proti mně! Já mám takovou zvláštní věc. Já tady mám takový jídlo jedno. Malinko vystydlo, ale je to klasika. A já bych jenom potřeboval...

ZP: Ježiš, to je krása!

JK: ...kdybyste mi to zhodnotil. Jenom tak mě to zajímá, co tomu řeknete. Mám tady pro vás i příbor. Je úplně luxusně nověj. A kdybyste se na to... Je to trošku vystydlý, ale ne moc. Jenom tak, kdybyste do toho... Co je?! Vám se nechce nebo co? Kdybyste do toho d'obnul a řek- mi k tomu pár slov. Já vám pak řeknu k tomu taky pár slov.

ZP: No vod nás to není, to jsem klidnej.

JK: To ne! To je klasika, jak já říkám.

ZP: Tohle je klasika? Bohužel teda no.

JK: Naberte si. Co děláte?! Naberte si to! Co to u toho děláte?

ZP: Ty vole!

JK: Co je? Rozjed'te to! Jak „ty vole“? Knedlíček! Tohle je plec, bramborovej knedlík, zelí! Úplně mi tečou sliny, když na vás koukám.

ZP: Ta byla na oběd, ne tahleta? Bože můj!

JK: Tak je to na vochutnání, trošku studenější. Kdybyste mi udělal rozbor malinko. Vy se jako tak úplně zatahujete při tom!

ZP: No!

JK: Ještě jste nedal masíčko.

ZP: Masíčko z toho bude asi to nejlepší, ne?

JK: No a zatím?

ZP: Zatím to není nic, vo čem byste psal domů jako.

JK: „Milá mami, dnes jsem měl plec se zelím.“

ZP: „Byla nezapomenutelná.“

JK: „Byla nezapomenutelná. I pan Pohlreich se mohl užrat.“ Co je?! Co je? Stačilo?

ZP: To je ještě pro vás nebo jak. Já vám to jím, ne?

JK: Já si vás tak vážím, tak jsem vám nechal kus.

ZP: Zelí je kyselý, že se vám rolujou ponožky. To maso, dejme tomu. A ten knedlík je dávno za zenitem, že jo. Ani na tom talíři to není nandaný nějak jako fajnově no.

JK: Když jsme to stěhovali, tak se to malinko jako to... Ale abyste měl představu, já mám za sebou dneska už tři tyhle plece.

ZP: Šikovnej.

JK: No to je dobrý. Jako že jsem je sněd-!

ZP: Fakt, jo?

JK: No a dobrý.

ZP: Jste odolnej.

JK: Taky jestli nejste mlsnej!

ZP: Jsem! Jasně že jo. To víte, že jsem.

JK: A vy když jako přijдете domů, vy nemáte takový to co já, jak to otevřu a беру tam ty papíry. Pak to zapiju!

ZP: Nemám! A nejradši mám to zapíjení vždycky.

JK: Vy jste cimprlínek. Vy kousek. Já jsem viděl tu vidličku. Jak jste ji jenom vomočil! A pak tak jako: „Ne.“ Není to takový jako?

ZP: Jako jsou lepší věci než tohle to. To je bezesporu.

JK: Než tohle?

ZP: Hm.

JK: Jsou, ale musím se plnit něčím, ne?

ZP: To musíte no.

JK: A znáte hlad jako takovej?

ZP: Já neměl hlad posledních asi kolik...? Já jsem v branži třicet osm let. Tak já neměl hlad tak pětadvacet, dvacet?

JK: Let?

ZP: Jsem neměl hlad.

JK: Tak to já mám v minutách. Zdeněk Pohlreich!